

Ung i Vestfold 2013

INGVILD VARDHEIM

TF-rapport nr. 324

2013

Tittel: Ung i Vestfold 2013
TF-rapport nr: 324
Forfatter(e): Ingvild Vardheim
Dato: 29.10.2013
ISBN: 978-82-7401-637-8
ISSN: 1501-9918
Pris: 250,- (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Framsidedfoto: Istockphoto.com
Prosjekt: Ungdata i Vestfold 2013
Prosjektnr.: 20130250
Prosjektleder: Ingvild Vardheim
Oppdragsgiver: Vestfold fylkeskommune

Spørsmål om denne rapporten kan rettes til:

Telemarksforskning
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: +47 35 06 15 00
www.telemarksforskning.no

Resymé:

I mai 2013 deltok alle kommunene i Vestfold i Ungdata-undersøkelsen, en webbasert spørreundersøkelse som gjennomføres blant elever i ungdomsskoler og videregående skole. Ungdata gir informasjon om et bredt spekter av forhold ved livene til ungdom, og omhandler temaer som familie, venner, skole, fritid, mobbing, atferdsproblemer og rus. Totalt omfatter undersøkelsen i overkant av 200 ulike spørsmål og variabler. I denne forskningsrapporten presenteres resultatene fra undersøkelsene i Vestfold. Formålet med forskningsrapporten er å gi et oversiktsbilde over ungdommers livsvilkår og faktorer som virker inn på deres helsetilstand, slik at kommunene kan treffe gode beslutninger når det gjelder å tilrettelegge for barn og unges oppvekstvilkår.

Ingvild Vardheim er utdannet statsviter fra Universitetet i Bergen, med en mastergrad i sammenlignede politikk fra 2007. Vardheim jobber hovedsakelig med prosjekter på helse- og velferdsområdet. Hun har bidratt på flere større og mindre forskningsprosjekter innen blant annet pleie- og omsorg, barnevern, arbeidsmarkedspolitikk og oppfølging av utsatte barn og unge.

Forord

I mai 2013 gjennomførte Vestfold fylkeskommune, sammen med kommunene i Vestfold og Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA), en spørreundersøkelse blant ungdomsskoleelever og elever i videregående skole i fylket. Undersøkelsen er basert på Ungdata, et kvalitetssikret system for gjennomføring av lokale spørreskjema-undersøkelser blant ungdom.

Telemarksforskning har utarbeidet denne forskningsrapporten basert på datamateriale fra NOVA. I rapporten oppsummeres og diskuteres sentrale funn fra ungdomsundersøkelsen, både for fylket som helhet og for de enkelte kommunene i Vestfold. Vi håper, og tror, at rapporten vil ha nytteverdi i kommunenes videre arbeid med barn og unge.

Ved Telemarksforskning har Ingvild Vardheim i hovedsak skrevet rapporten, med bistand fra Knut Løyland og Geir Møller.

Vi vil takke Vestfold fylkeskommune for oppdraget, og særlig folkehelserådgiver Marte Kvernland for god dialog og godt samarbeid gjennom hele prosjektet. Takk til Lars Roar Frøyland ved NOVA for rask utlevering av data og kjapp respons på våre henvendelser angående datamaterialet. Tusen takk til alle folkehelsekoordinatorer og kontaktpersoner i kommunene i Vestfold for gode møter og innspill underveis i prosessen. Og sist, men ikke minst: Takk til alle ungdommene som har svart på spørreundersøkelsen!

NOVA er ikke ansvarlig for Telemarksforskings analyser eller fortolkninger av resultatene i denne rapporten.

Bø, 16. november 2013

Ingvild Vardheim

Prosjektleder

Innhold

Sammendrag	7
1. Innledning	11
1.1 Bakgrunn.....	11
1.1.1 Folkehelseloven og folkehelsearbeidet	11
1.1.2 Om Ungdata	12
1.2 Ungdata i Vestfold 2013.....	13
1.3 Problemstillinger og metodiske valg	15
1.3.1 Deskriptiv del	15
1.3.2 Analytisk del.....	15
1.3.3 Metodiske utfordringer	16
1.3.4 Strukturen i rapporten	17
DEL 1: DESKRIPTIV DEL	
2. Foreldre, venner og nærmiljø	19
2.1 Forhold til foreldre	19
2.1.1 Foreldrenes innsyn og interesse	19
2.2 Familieøkonomi.....	21
2.3 Forhold til venner	23
2.3.1 Status i vennemiljøet	25
2.4 Trivsel og trygghet i nærmiljøet	28
2.5 Oppsummering	31
3. Skole og fremtid	32
3.1 Skoletrivsel.....	32
3.2 Læringsmiljø og akademisk selvbylde	34
3.3 Problematferd og skulking	35
3.3.1 Hvilke faktorer samvarierer med skulking?	37
3.4 Leksebruk og skolevei	38
3.5 Foreldrenes involvering i skole og utdanning	40
3.6 Utdanningsmotivasjon og planer for fremtiden	41

3.6.1	Hvilke faktorer påvirker skolemotivasjonen?	43
3.6.2	Fremtidsplaner	44
3.7	Oppsummering	45
4.	Fritid	46
4.1	Organisert fritid	46
4.2	Ikke-organisert fritid	49
4.3	Mediebruk	50
4.4	Bruk av kulturtilbud	53
4.5	Holdninger til politikk	53
4.6	Oppsummering	54
5.	Helse og trivsel.....	56
5.1	Psykisk helse	56
5.1.1	Depressivt stemningsleie.....	58
5.2	Selvilde.....	60
5.3	Mobbing	63
5.3.1	Digital mobbing	65
5.4	Fysiske helseplager	66
5.5	Fysisk aktivitet.....	68
5.5.1	Inaktivitet.....	70
5.6	Matvaner	72
5.7	Kontakt med hjelpetjenester	73
5.7.1	Skolehelsetjenesten	74
5.7.2	Helsestasjon for ungdom.....	76
5.8	Støttetjenester.....	78
5.9	Oppsummering	79
6.	Rusmidler, risikoatferd og vold	81
6.1	Rusmidler.....	81
6.1.1	Røyking og snus	81
6.1.2	Alkohol	82
6.1.3	Narkotika.....	85
6.2	Risikoatferd	87
6.2.1	Regelbrudd	87

6.2.2	Trafikkatferd og farlig kjøring	89
6.2.3	Vold og trusler om vold	90
6.3	Oppsummering	91

DEL 2: ANALYTISK DEL

7.	Hvilke faktorer påvirker ungdommenes helse?	94
7.1	Beskyttelses- og risikofaktorer	94
7.2	Analysemodell.....	94
7.2.1	Helsesituasjon og helseatferd	95
7.2.2	Sosiale miljøfaktorer	96
7.2.3	Sosioøkonomiske faktorer	96
7.2.4	Kognitive faktorer.....	97
7.2.5	Regresjonsanalyse	97
7.3	Variasjoner i helseatferd	98
7.3.1	Fysisk aktivitet	98
7.3.2	Matvaner	99
7.3.3	Alkoholvaner	100
7.3.4	Oppsummering, helseatferd	101
7.4	Hvilke faktorer påvirker ungdommenes psykiske helse?.....	102
7.4.1	Fysisk aktivitet og psykisk helse	103
7.4.2	Matvaner og psykisk helse	104
7.4.3	Alkoholvaner og psykisk helse	104
7.4.4	Betydningen av sosiale miljøfaktorer for psykisk helse	105
7.4.5	Betydningen av familieøkonomi, kjønn og alder for psykisk helse	106
7.4.6	Variasjoner i psykisk helse mellom kommunene i Vestfold.....	106
7.4.7	Oppsummering, psykisk helse.....	107
7.5	Hvilke faktorer påvirker ungdommenes fysiske helse?	108
7.5.1	Fysisk aktivitet og fysisk helse.....	108
7.5.2	Matvaner og fysisk helse	109
7.5.3	Alkoholvaner og fysisk helse	109
7.5.4	Betydningen av sosiale miljøfaktorer og familieøkonomi for fysisk helse ..	109

7.5.5	Betydningen av selvbylde, kjønn og alder for fysisk helse	110
7.5.6	Variasjoner i fysisk helse mellom kommunene i Vestfold	110
7.5.7	Oppsummering, fysisk helse	111
7.6	Opphopning av risikofaktorer	111
7.7	Avslutning: Hvilke faktorer påvirker ungdommenes helse?	113
7.7.1	Helsefremmende og forebyggende innsats	114
8.	Hjelpetjenestenes innsats	116
8.1	Skolehelsetjenesten	116
8.2	Helsestasjon for unge	118
8.3	Oppsummering	121
DEL 3: KOMMUNEPROFILER		
	Andebu	123
	Hof	125
	Holmestrand	127
	Horten	130
	Lardal	133
	Larvik	135
	Nøtterøy	138
	Re	141
	Sande	144
	Sandefjord	147
	Stokke	150
	Svelvik	153
	Tjøme	155
	Tønsberg	157
	Litteratur	159
	Vedlegg	162

Sammendrag

Ungdomsundersøkelsen i Vestfold ble gjennomført i alle kommunene i fylket våren 2013. Datamaterialet er basert på Ungdata, et kvalitetssikret system for gjennomføring av lokale spørreskjema-undersøkelser blant elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Undersøkelsen tar for seg et bredt spekter av forhold ved livene til ungdommene, og omhandler temaer som familie, venner, nærmiljø, fritid, fysisk aktivitet, fysisk og mental helse, mobbing, rus og risikoatferd. Til sammen ble undersøkelsen besvart av 8706 ungdomsskoleelever og elever i første trinn på videregående skole, noe som utgjør 78 prosent av det elevantallet i disse klassetrinnene i fylket. Dette gir oss et godt grunnlag for å kunne si noe om hvordan det er å være ung i Vestfold. I denne rapporten oppsummeres sentrale funn fra undersøkelsen, både på fylkesnivå og kommunenivå.

Hovedkonklusjonen fra undersøkelsen er uten tvil at de aller fleste ungdommene i Vestfold trives i hverdagen sin, og lever aktive og sunne liv. Det store flertallet av ungdommene har et godt forhold til foreldrene og venner, de trives på skolen og i nærmiljøet sitt, og har stor tro på egen fremtid. Andelen ungdommer som trener ukentlig er noe høyere i Vestfold enn i landet for øvrig. Kun et lite mindretall av ungdommene røyker, og andelen som har erfaring fra kriminalitet eller annen risikoatferd, ser ut til å være lavere i Vestfold enn på nasjonalt nivå. Som flere tilsvarende ungdomsundersøkelser har pekt på, avdekker imidlertid undersøkelsen noen områder som det kan være grunn til å ha fokus på. Mange ungdommer, særlig jenter, oppgir at de opplever hverdagen som stressende og at de bekymrer seg mye i det daglige. Her ligger Vestfold litt over de nasjonale tallene. Resultatene gjenspeiler sannsynligvis at mange unge opplever et sterkt press om å lykkes, både på skolen og i fritiden, og at dette går utover hvordan mange vurderer sin mentale helse.

Familie, venner og nærmiljø

Rapportens første kapittel tar for seg ungdommenes forhold til foreldre, venner og nærmiljø. Resultatene viser at ungdommene i Vestfold gjennomgående har et godt forhold til foreldrene sine. På alle klassetrinnene svarer over 9 av 10 ungdommer at de stoler på foreldrene sine, og at foreldrene pleier å vite hvor de er og hvem de er sammen med på fritiden. De aller fleste ungdommene har nære venner de kan betro seg til, og vennegjengen ser ut til å være den vanligste vennskapsformen. Når ungdommene blir bedt om å vurdere hva som gir status i vennegjengen, viser resultatene at «det å være til å stole på» utvilsomt er egenskapen ungdommene setter høyest. Dernest følger «å være flink i idrett» og «å ha et bra utseende». Hasjrøyking og sigarettøyking blir ansett som handlinger som i stor grad reduserer statusen blant venner.

I alle kommunene i Vestfold svarer over 2 av 3 ungdommer at de trives i nærmiljøet sitt, og over 80 prosent føler seg trygge der de bor. På spørsmålet om ungdommene opplever det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted, ser vi imidlertid at ungdommene i de små kommunene føler seg tryggere enn ungdommene i de store kommunene i fylket. I de store kommunene oppgir i overkant av 40 prosent av jentene at de føler seg trygge i nærmeste sentrum, mens 67 prosent av jentene i de små kommunene svarer det samme.

Skole og fremtid

De aller fleste ungdommene i Vestfold, over 9 av 10 på alle klassetrinnene, trives ganske godt eller svært godt på skolen. Kun et lite mindretall av elevene har erfaring med problematferd i

skolen, som å krangle med lærerne eller bli innkalt til rektor. Skulking ser ut til å være mer utbredt. Blant elevene i videregående skole er andelen elever som har skulket det siste året noe høyere i Vestfold enn det de nasjonale Ungdata-resultatene viser. Jenter skulker noe oftere enn gutter. Analysene viser at skulking samvarierer med en rekke ulike forhold, særlig egenrapportert helse. Elevene som har skulket minst én gang det siste året, vurderer sin helse som betydelig dårligere enn elevene som ikke har skulket, og en langt større andel er plaget av symptomer på depressivt stemningsleie.

I undersøkelsen svarer i underkant av fire av ti ungdomsskoleelever i Vestfold at de heller ville jobbet enn å gå på skolen dersom de fikk mulighet til det. Betydelig flere gutter enn jenter oppgir dette, men for begge kjønnene synker andelen betraktelig fra 10. klasse til første klasse på videregående skole. Samtidig svarer 65 prosent av alle elevene at de ønsker å ta utdanning på universitetet eller høyskole, et tall som er over det nasjonale gjennomsnittet (61 %). Det store flertallet av ungdommene opplever at foreldrene oppmuntrer dem til å satse på skolen, at de er svært interessert i skolearbeidet deres, og at de roses for arbeidet de gjør.

Fritid

Mange av ungdommene i Vestfold, om lag 60 prosent, er aktive i ulike fritidsorganisasjoner. Det vanligste er å være med i et idrettslag, men andelen ungdommer som er aktiv i idrettslag synker relativt kraftig gjennom ungdomsårene. Ungdommene tilbringer mye av fritiden sammen med jevnaldrende venner, både hjemme hos hverandre og ute. De uteorienterte fritidsaktivitetene øker med alderen, og det å rusle rundt for å se eller handle i butikker ser ut til å være mer populært blant ungdommene i Vestfold enn i landet for øvrig. En stor del av fritiden går også med til mediebruk, særlig elektroniske medier. Blant elevene i første klasse på videregående bruker 80 prosent datamaskinen mer enn én time daglig, og i overkant av 40 prosent bruker datamaskinen mer enn 3 timer hver dag. Å se på tv er mindre vanlig, og under én av ti ungdommer bruker mer enn én time daglig på å lese bøker, høre på radio eller lese aviser og ukeblader. Tiden brukt på internett inkluderer nok imidlertid både lesning av ulike tekster og nettaviser. Å gå på kino er fortsatt populært, og over 80 prosent av ungdommene i Vestfold har vært på kino minst to ganger i løpet det siste året.

De aller fleste ungdommene i Vestfold er i regelmessig fysisk aktivitet på et nivå som gjør at de blir svette eller andpustne. Treningsaktiviteten synker noe med alderen, men totalt oppgir i overkant av 80 prosent av ungdommene at de trener ukentlig. Guttene er noe mer aktive enn jentene. Egentrening er den vanligste treningsformen, foran det å delta i idrett og trening på skolen utenom skoletiden, og i idrettslag. Bruk av treningsstudio er den eneste treningsformen som blir mer utbredt etterhvert som ungdommene blir eldre, og ser ut til å være vanligere i Vestfold enn i landet ellers. I undersøkelsen ble ungdommene som ikke trener jevnlig, bedt om å oppgi årsakene til dette. De tre vanligste årsakene ungdommene oppgir, er at de har andre interesser, at de får mosjon på andre måter, og at de «skulle gjerne trene, men kommer aldri i gang».

Helse og trivsel

Ungdomstiden er preget av store omveltninger, og selv om de fleste ungdommene i Vestfold gir uttrykk for at de har det bra, er ulike symptomer på psykiske plager utbredt. Symptomene ser ut til å øke etter hvert som ungdommene blir eldre, og jentene er atskillig mer plaget enn guttene. Mest utbredt er typiske stress-symptomer. Litt over halvparten av alle jentene har «følt at alt er et slit» i løpet av den siste uka, og 47 prosent har «bekymret seg mye over ting». Totalt er 13 prosent av ungdomsskoleelevene og 19 prosent av videregåendeelevene i Vestfold plaget av symptomer på depressivt stemningsleie. Dette er noe over tilsvarende tall på nasjonalt nivå. Andelen gutter som har psykiske plager er tilnærmet likt landsgjennomsnittet, slik at det er jentene som trekker opp gjennomsnittet for Vestfold. Det er også langt flere jenter enn gutter

som oppgir at de har opplevd fysisk helseplager den siste tiden, som kvalme, hodepine og magesmerter. Også på spørsmål om tilfredshet med egen kropp, er guttene gjennomgående mer fornøyde enn jentene. Mens 70 prosent av guttene er godt fornøyde med kroppen sin, gjelder dette 40 prosent av jentene. På tross av plagene har de fleste ungdommene et positivt selvbilde, og de er fornøyde med livene de lever. Rundt 80 prosent av elevene er enige i påstanden «jeg er svært fornøyd med hvordan jeg er». Majoriteten av de spurte ungdommene, om enn noe færre blant elevene på videregående, oppgir også at de føler seg sunne og sterke fysisk. Flertallet tror de vil komme til å få et godt og lykkelig liv, og kun 15 prosent tror at de noen gang vil bli arbeidsledige.

Åtte prosent av ungdomsskoleelevene i Vestfold, og 4 prosent av elevene på videregående, blir utsatt for plaging, erting eller utfrysing av andre elever på skoleveien eller i friminuttene. Noe flere, henholdsvis 13 og 11 prosent, har mottatt mobbemeldinger mens de har chattet på internett i løpet av den siste måneden.

Rusmidler og risikoatferd

Kun et lite mindretall av ungdommene i Vestfold, totalt 5 prosent, oppgir at de røyker daglig. Snusing er noe mer vanlig, særlig blant guttene. Alkoholforbruket øker relativt markant fra slutten av ungdomstrinnet, men 70 prosent av videregåendeelevene svarer at de drikker alkohol sjeldnere en én gang i måneden. De som ikke får lov å drikke av foreldrene, drikker også mindre og er sjeldnere beruset, enn de som har mer liberale regler hjemme. Jenter drikker også noe oftere enn guttene. Et fåtall elever på ungdomsskolen, og 10 prosent av elevene på videregående, har brukt hasj eller marihuana minst én gang det siste året. Langt flere oppgir imidlertid at de har blitt tilbudt hasj, eller vet hvor de kan få tak i denne typen rusmidler.

De aller fleste ungdommene i Vestfold er lovlidige, og det er kun et fåtall unge som har deltatt i mer alvorlige kriminelle handlinger. Både nasking, innbrudd, hæververk og slåssing ser ut til å være mindre utbredt blant ungdommene i Vestfold enn i landet ellers. Syv prosent av alle ungdommene oppgir at de har vært i kontakt med politiet etter å ha gjort noe ulovlig. Blant andre typer norm- og lovbrudd er det å laste ned filer ulovlig fra internett den klart vanligste handlingen, noe i overkant av halvparten av ungdommene har gjort minst én gang det siste året.

Hvilke faktorer påvirker ungdommenes helseatferd og helsesituasjon?

I den andre delen av rapporten ser vi nærmere på sammenhenger mellom variablene fra undersøkelsen. Her belyser vi hvordan ulike individuelle og samfunnsmessige faktorer påvirker ungdommenes helseatferd og helsetilstand. De mest sentrale funnene fra analysene av helseatferd kan oppsummeres slik:

- ◆ Ungdommenes helseatferd, her målt som alkoholvaner, matvaner og aktivitetsnivå, er påvirket av både sosiale omgivelser og individuelle faktorer. Familieøkonomi og deltakelse i organisasjoner har betydning for hvor ofte ungdommene er fysisk aktive: Ungdommene som vurderer familiens økonomi som god, og som er medlem av organisasjoner eller lag, er oftere fysisk aktive enn de andre ungdommene.
- ◆ Hvordan ungdommene vurderer sitt forhold til foreldrene har stor betydning for hvor ofte de drikker alkohol. Ungdommene som har høy tillit til foreldrene sine, og som tror at foreldrene har tillit til dem, drikker sjeldnere alkohol enn ungdommene som rapporterer om et dårligere tillitsforhold.

- ◆ Ungdommenes matvaner, det vil si hvor ofte de spiser frokost og lunsj, samvarierer med flere faktorer. Ungdommene som deltar i organisasjoner og lag har bedre matvaner enn ungdommene som ikke er medlemmer. Ungdommene som har et godt tillitsforhold til foreldrene, som vurderer læringsmiljøet på skolen godt, og som har et positivt selvbilde, har også bedre matvaner enn de andre ungdommene. Familiens økonomiske situasjon spiller også en rolle for ungdommenes matvaner, men i mindre grad enn de nevnte faktorene.

De viktigste funnene fra analysene av variasjoner i helsetilstand kan oppsummeres slik:

- ◆ Både matvaner og alkoholvaner har signifikant betydning for ungdommenes helsesituasjon. Jo oftere ungdommene spiser lunsj og frokost, og jo sjeldnere de drikker alkohol, desto sjeldnere er de plaget av psykiske og fysiske helseplager. Hvor ofte ungdommene er fysisk aktive har en langt svakere betydning for hvordan de vurderer sin egen helse, slik vi måler dette i våre analyser.
- ◆ Læringsmiljøet på skolen har stor betydning for hvordan ungdommenes vurderer sin egen helse. Ungdommene som opplever læringsmiljøet på skolen som godt, er mindre plaget av både psykiske og fysiske helseplager enn ungdommene som opplever et dårlig læringsmiljø.
- ◆ Ungdommenes selvbilde, det vil si hvor fornøyde de er med seg selv og livet sitt, har en sterk sammenheng med hvor ofte de er plaget av både psykiske og fysiske helseplager
- ◆ Ungdommene som vurderer familiens økonomi som god har bedre selvrapportert helse enn ungdommer fra familier med dårlig råd. Betydningen av familieøkonomien er imidlertid langt svakere enn betydningen av et godt læringsmiljø og et godt selvbilde.
- ◆ Kjønn er en av faktorene som i størst grad forklarer variasjonene i ungdommenes helse. Selv etter at vi har tatt hensyn til ulike individuelle og samfunnsmessige faktorer, har jenter fortsatt markant dårligere helse enn gutter. Kjønnforskjellene er imidlertid større når det gjelder psykiske enn fysiske helseplager.
- ◆ Ungdommene som skiller seg negativt ut på flere av faktorene vi har undersøkt, dvs. de som for eksempel både har dårlige matvaner, er lite fysisk aktive og har lav tillit til foreldrene, er langt oftere plaget av fysiske og psykiske helseplager enn de andre ungdommene. I analysene finner vi antall risikofaktorer ungdommene er utsatt for, har større effekt på helsetilstanden enn det de fleste faktorene har hver for seg. Dette gjelder særlig psykiske helseplager.

1. Innledning

I mai 2013 deltok 8706 unge, fra alle kommunene i Vestfold i Ungdata-undersøkelsen.

Ungdata er en web-basert spørreundersøkelse som gjennomføres blant elever i ungdomsskoler og videregående skoler¹. Undersøkelsen gir bred informasjon om ungdommers liv, og omhandler temaer som familie, venner, skole, fritid, mobbing, atferdsproblemer og rus. Totalt omfatter undersøkelsen i overkant av 200 ulike spørsmål og variabler.

I denne forskningsrapporten presenteres resultatene fra undersøkelsene i Vestfold. Hovedhensikten med rapporten er å gi en beskrivelse av hvordan det, i følge ungdommene selv, er å være ung i Vestfold i 2013. Forhåpentligvis vil disse beskrivelsene bidra til å styrke kommunenes og andre aktørers kunnskapsgrunnlag når det gjelder å tilrettelegge for barn og unges oppvekstsvilkår i årene fremover.

Rapporten består av tre deler. I den første delen, som utgjør størsteparten av rapporten, gjennomgår vi resultatene fra spørreundersøkelsene slik de foreligger. Vi presenterer resultater for fylket som helhet, og ser nærmere på hvordan disse varierer etter blant annet alder og kjønn. Der det er relevant beskriver vi også likheter og forskjeller mellom de ulike kommunene i Vestfold.

I den andre delen av rapporten går vi over til å se nærmere på sammenhenger mellom variabler fra spørreundersøkelsen. Her belyser vi hvordan ulike samfunnsmessige og individuelle faktorer påvirker ungdommenes helseatferd og helsetilstand. Vi undersøker også om de kommunale hjelpetjenestene treffer de ungdommene som er mest utsatt for helserisiko, og hvordan dette varierer mellom de ulike kommunene i fylket.

I den tredje og siste delen av rapporten oppsummerer vi de viktigste funnene fra undersøkelsen på kommunenivå. Her sammenligner vi nøkkeltall med tilsvarende resultater fra henholdsvis kommuner av lik størrelse, fylkesnivå og landsbasis.

1.1 Bakgrunn

1.1.1 Folkehelseloven og folkehelsearbeidet

Gjennom samhandlingsreformen og den nye folkehelseloven har kommunene fått et større ansvar for det forebyggende arbeid i helsetjenesten og folkehelsearbeidet på tvers av sektorer. Etter folkehelselovens §5 skal kommunene nå ha oversikt over innbyggernes helsetilstand og ulike faktorer som kan påvirke folkehelsen. Oversikten skal være skriftlig, og kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Fylkeskommunen skal være pådriver for, samordne og understøtte folkehelsearbeidet i fylket, og ha oversikt over innbyggernes helsetilstand (Folkehelseloven 2011).

I folkehelsemeldingen (Meld St. 34 (2012-2013)) påpekes det at god oversikt over helse og påvirkningsfaktorer er en forutsetning for å beskrive utfordringer, og nødvendig for å planlegge

---

¹ Se www.ungdata.no

og gjennomføre tiltak. I tillegg er gode data viktige som grunnlag for forskning og utvikling, og forskningsbaserte evalueringer av tiltak. Videre fremgår det i meldingen at det per i dag mangler gode data om befolkningens levevaner:

Det mangler gode data om en del sentrale levevaner i befolkningen som kosthold, fysisk aktivitet, rusmiddelbruk og røyking, og risikofaktorer som overvekt og underernæring. Dette gjelder gode nasjonale data, men også data som kan brytes ned til regionale og kommunale oversikter. Det er også nødvendig med bedre kunnskap om sosiale helseforskjeller og forhold som påvirker slike forskjeller, og kunnskap forhold som fremmer og styrker helsen i befolkningen. Bedre data gir bedre forutsetninger for kommunene, fylkeskommunene og staten til å iverksette målrettede tiltak og til å følge effekten av tiltak (Meld St. 34 (2012-2013), s.143).

Også i regional plan for folkehelse i Vestfold (2011-2014) påpekes det at datagrunnlaget er mangelfullt: «Det er grunn til å tro at kunnskapsgrunnlaget på en rekke områder er mangelfullt. I tillegg er det grunn til å tro at utfordringene i Vestfold, innen en rekke områder som levekår, oppvekstsvilkår, utdanning, helse og arbeidsliv er underkommunisert» (Vestfold fylkeskommune 2011, s. 7).

Denne rapporten er utarbeidet nettopp med intensjon om å møte Vestfold-kommunenes behov for informasjon om innbyggernes helsetilstand og påvirkningsfaktorer, i dette tilfellet avgrenset til elever i ungdomsskole og videregående skole. I folkehelsemeldingen nevnes det også at «Ungdata er godt egnet som et grunnlag for kommunalt plan- og utviklingsarbeid knyttet til folkehelse og forebyggende arbeid overfor ungdom» (Meld St. 34 (2012-2013), s. 145). For å få oversikt over andre helse- og påvirkningsfaktorer for den øvrige befolkningen, må imidlertid kommunene søke andre kunnskaps- og datakilder.

1.1.2 Om Ungdata

Ungdata er et resultat av et faglig samarbeid mellom NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring), sju regionale kompetansesentre innen rusfeltet (KoRus), og Kommunesektorens organisasjon (KS).

Siden 2010 har Ungdata fungert som et kvalitetssikret system for gjennomføring av lokale spørreskjemaundersøkelser blant elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. NOVA er ansvarlig for undersøkelsene, og administrerer den nasjonale Ungdatabasen. Alle Ungdata-undersøkelser inneholder to deler: én fastlagt grunnmodul som er felles i alle kommuner, og én del med valgbare tilleggsmoduler som kommunene kan plukke fritt fra. Den obligatoriske delen av spørreskjemaet inneholder spørsmål om foreldre og venner, skole og framtid, fritid, helse og trivsel, tobakk og rus og spørsmål om lovbrudd, vold og annen risikoførelse. Siden de samme spørsmålene dermed brukes i flere kommuner, kan resultatene fra én kommune enkelt sammenlignes med svar fra andre norske kommuner².

Fra sommeren 2012 ble ungdomsundersøkelser gjennom Ungdata et gratistilbud til norske kommuner, finansiert av Helsedirektoratet, Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Dette medførte en økning i etterspørselen. Våren 2013 ble det gjennomført undersøkelser i om lag 88 kommuner (Meld St. 34 (2012-2013), s. 145). To fylkeskommuner gjennomførte også undersøkelser våren 2013, herunder Vestfold fylkeskommune.

Vestfold fylkeskommune var pådriver for å gjennomføre Ungdata-undersøkelsen i fylket, og for en samordning av kommunene som bidro til at undersøkelsene ble gjennomført på samme

---

² <http://www.ungdata.no/id/22558.0>

tidspunkt. Dette er naturlig nok en forutsetning for å kunne gi et sammenligningsgrunnlag mellom kommunene i Vestfold. Vestfold fylkeskommune finansierer med støtte fra Verdiskaping Vestfold denne forskningsrapporten og lanseringskonferansen for rapporten 25.- 26. november 2013.

1.2 Ungdata i Vestfold 2013

Ungdata-undersøkelsen i Vestfold ble gjennomført på alle ungdomsskoler og videregående skoler (første trinn) i Andebu, Re, Hof, Holmestrand, Horten, Sandefjord, Larvik, Lardal, Tjøme, Stokke, Nøtterøy, Svelvik og Sande i løpet av mai 2013. I Tønsberg ble undersøkelsen gjennomført på tre videregående skoler, men ikke på ungdomsskolenivå³. Både private og offentlige skoler deltok i prosjektet.

I tillegg til den obligatoriske grunnmodulen som alle Ungdata-undersøkelser består av, inneholdt skjemaet for Vestfold-kommunene spørsmål knyttet til temaene selvbilde, fysiske helseplager, kontakt med skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom og hjelpeapparat, trivsel og trygghet i nærmiljøet, mobbing via mobil og internett, karakterer, læringsmiljø og akademisk selvbilde, foreldres involvering i skole og utdanning, skoleveien og utdanningsmotivasjon. Enkelte kommuner inkluderte også et fåtall egenkomponerte spørsmål⁴.

I løpet av én skoletime svarte i alt 8706 ungdommer i Vestfold anonymt på undersøkelsen via internett. Dette gir oss en samlet svarprosent på 78 prosent. Oppslutningen varierer imidlertid mellom de ulike skolene og kommunene, og mellom ungdomsskolenivå og videregående nivå. Tabell 1.1 gir en oversikt over svarprosentene fra de ulike kommunene.

Tabell 1.1 Svarprosent, totalt antall elever og involverte skoler. Ungdomsskole og videregående skole.

Kommune	Antall svar	Svarprosent	Skoler
Ungdomsskole			
Andebu	187	86 %	Andebu US
Hof	91	77 %	Hof US
Holmestrand	325	86 %	Gjøklep US
Horten	840	82 %	Borre US, Holtan US, Orerønningen US
Lardal	63	82 %	Lardal US
Larvik	1324	84 %	Hedrum US, Kvelde BUS, Brunla US, Masterfjellet US, Tjodalyng BUS, Mellomhagen US, Ra US
Nøtterøy	708	79 %	Borgheim US, Teigar US, Steinerskolen US
Re	298	85 %	Re US
Sande	328	91 %	Sande US
Sandefjord	1369	82 %	Varden, Breidablikk, Ranvik, Bugården
Stokke	365	88 %	Stokke US, Vear US
Svelvik	233	87 %	Svelvik US
Tjøme	169	85 %	Tjøme US
Totalt (Us)	6300	84 %	

³ Tønsberg gjennomførte Ungdata-undersøkelser på ungdomsskolenivå i 2011 (se Torvik 2012).

⁴ Disse spørsmålene blir ikke presentert i denne rapporten, men har blitt oversendt kommunene fra NOVA.

Videregående skole			
Holmestrand	79	58 %	Holmestrand vgs
Horten	309	69 %	Horten vgs
Larvik	473	67 %	Thor Heyerdahl vgs
Nøtterøy	168	73 %	Nøtterøy vgs, Steinerskolen vgs
Re	199	82 %	Re vgs
Sande	128	58 %	Sande vgs
Sandefjord	567	67 %	Sandefjord vgs, Skagerak International School
Stokke	58	28 % (54 %)	Melsom vgs
Tønsberg	425	62 %	Greveskogen vgs, Færder vgs, Wang Toppidrett vgs
Totalt (Vgs)	2406	65 %	
Totalt Vestfold	8706	78 %	

Som vi ser av tabellen ligger den gjennomsnittlige svarprosenten på ungdomsskolenivå på 84 prosent, og de aller fleste kommunene har svarprosenten på over 80 prosent. Dette er utvilsomt godt nok til å gi oss dekkende bilde av ungdomsskoleelevenes situasjon i fylket. Til sammenligning lå svarprosenten i den landsomfattende Ung i Norge-undersøkelsen fra 2010 på i underkant av 70 prosent, mens ungdomsundersøkelsen fra Stavanger i 2011 hadde en svarprosent på 68 prosent (Frøyland og Sletten 2011).

Svarprosenten er imidlertid gjennomgående lavere på de videregående skolene, i snitt 65 prosent. Ifølge kontaktpersoner i noen av kommunene skyldes dette blant annet at flere av elevene, av ulike grunner, valgte å reservere seg mot å svare på undersøkelsen. Tilbakemeldinger fra enkelte rektorer antyder også at det har oppstått en viss «undersøkelses-tretthet» blant elevene, som følge av ungdommene deltar i flere tilsvarende undersøkelser i løpet av skoleåret. Det er imidlertid ikke noe som tilsier at det har skjedd en seleksjon i hvilke elever som har svart på undersøkelsen. Vi ser eksempelvis at andelen gutter og jenter som har svart på undersøkelsen på hver skole, er tilnærmet lik den reelle kjønnsfordelingen på skolene. Et unntak her er Stokke kommune, der en av de videregående skolene takket nei til å delta i undersøkelsen. I tillegg er svarprosenten fra skolen som deltok, Melsom videregående skole, relativt lav (54 %). Andelen jenter som har svart (80 %) er markant høyere enn den reelle andelen (60 %). Det knytter seg derfor relativt stor usikkerhet til resultatene fra Stokke på videregående nivå, men vi velger likevel å ta disse med i rapporten. Over 2400 besvarelser fra elevene i første trinn på videregående skole er uansett representativt for fylket som helhet, og vil gi oss et godt inntrykk av hva som kjennetegner disse ungdommenes liv.

På flere av skolene som inngår i undersøkelsen er det ikke et jevnt antall gutter og jenter som har svart på undersøkelsen, noe som naturlig nok vil påvirke svarfordelingen på enkelte av spørsmålene. På ungdomsskolenivå er det en høyere andel jenter (64 %) enn gutter i Hof og til dels i Andebu (59 %). På videregående nivå er det en overvekt av jenter i Nøtterøy (64 %) og som nevnt i Stokke (60 %), mens andelen gutter er markant høyere i Tønsberg (60 %), Holmestrand (60 %) og Re (59 %). I de øvrige kommunene er kjønnsfordelingen mer eller mindre jevn.

1.3 Problemstillinger og metodiske valg

1.3.1 Deskriptiv del

Som nevnt ovenfor vil den første delen av rapporten bestå av en deskriptiv analyse av resultatene fra spørreundersøkelsen. Disse kapitlene vil dermed gi et bilde av hvordan ungdommene har det og hva de gjør, og gi informasjon om et bredt spekter av forhold ved livene deres. Innenfor hvert av de ulike temaområdene vil vi undersøke:

- ◆ Finner vi variasjoner mellom kjønn og klasse-/alderstrinn?
- ◆ Hvordan varierer resultatene mellom kommunene i Vestfold?
- ◆ Hvordan er resultatene fra Vestfold sammenlignet med resultater på landsbasis, og eventuelt fra tilsvarende undersøkelser?

På de fleste spørsmålene kommenteres først resultatene på fylkesnivå, før de brytes ned på kjønn, skolenivå/klassestrinn og eventuelt kommune. Resultatene presenteres i tabeller og figurer som viser prosentandelen som utfører bestemte handlinger eller som har bestemte kjennetegn. På enkelte spørsmål gjør vi også enkle kryssanalyser med andre variabler fra undersøkelsen. Når det gjelder resultater på kommunenivå presenteres tallene fra ungdomsskole og videregående skole hver for seg. Dette gjør det lettere å sammenligne tallene med resultater fra tidligere Ungdata-undersøkelser. Resultatene fra de videregående skolene er, i de aller fleste tilfeller, brutt ned på de ni kommunene i fylket som har videregående skole. Vi tar altså utgangspunkt i kommunene der elevene går på skole, som ikke nødvendigvis samsvarer med bostedskommune⁵.

I rapporten diskuteres resultatene med referanser til relevant forskning og tidligere Ungdata-undersøkelser. Her vil vi særlig trekke frem ungdomsundersøkelsen fra Tønsberg i 2011 (Torvik 2012), og nasjonale Ungdata-resultater. De nasjonale resultatene er basert på 101 gjennomførte Ungdata-undersøkelser i perioden 2010-2012. Tallene er hentet fra NOVAs standardrapporter til kommunene i Vestfold, og fra den nasjonale Ungdata-rapporten, som ble utgitt i oktober 2013 (NOVA 2013)⁶. Resultatene er ikke landsdekkende, men vi bruker likevel begrepene «de nasjonale tallene», «landsgjennomsnittet» eller «Norge» når vi refererer til disse undersøkelsene⁷. For å underbygge enkelte av våre resultater viser vi også til Elevundersøkelsen 2013, der svarprosenten for videregåendelevne i Vestfold lå på hele 84 prosent (Elevundersøkelsen 2013).

1.3.2 Analytisk del

Mens hensikten med den deskriptive delen er å beskrive spørsmålene som inngår i undersøkelsen, tar den analytiske delen sikte på trekke frem noen essensielle sammenhenger som kan ha betydning for barn og unges utvikling og helse. Med utgangspunkt i variabler fra undersøkelsen vil analysen primært forsøke å belyse variasjoner i ungdommenes helseatferd og helsetilstand, og hvordan ulike sosioøkonomiske, miljømessige og kognitive faktorer påvirker disse. Vi vil også identifisere de ungdommene som er mest utsatt for helserisiko, og undersøke

---

⁵ En svakhet ved dette er riktignok at flere av de videregående skolene har en relativt stor andel elever som ikke er bosatt i kommunen. Undersøkelsen gir også informasjon om bostedskommune, men dersom vi tar utgangspunkt i elevenes bosted får vi i underkant få besvarelser fra de minste kommunene (under 20 elever). Kommunene har imidlertid blitt oversendt standardrapporter fra NOVA der data er brutt ned på elevenes bostedskommune.

⁶ Alle kommunerapportene vil være tilgjengelige på www.ungdata.no

⁷ Så langt har flest kommuner valgt å legge vekt på ungdomstrinnet i sine Ungdata-undersøkelser, slik at resultatene på ungdomsskolenivå er noe mer representative enn resultatene fra de videregående skolene.

hvordan disse fanges opp av hjelpetjenestene i kommunene. Følgende forskningsspørsmål vil besvares:

- ◆ Hvilke faktorer påvirker ungdommenes helseatferd, dvs. deres matvaner, alkoholvaner og fysisk aktivitet?
- ◆ Hvordan er sammenhengen mellom de unges helseatferd og helsesituasjon? Er det for eksempel en entydig sammenheng mellom matvaner og fysisk og psykisk helse?
- ◆ Hvordan er sammenhengen mellom sosioøkonomiske, miljømessige og kognitive faktorer og helsesituasjon? Er det for eksempel sammenheng mellom læringsmiljøet på skolen og ungdommenes fysiske og psykiske helse?
- ◆ I hvilken grad finner vi variasjoner i helsetilstand mellom kommunene som ikke fanges opp av disse faktorene?
- ◆ Hvordan er sammenhengen mellom antall risikofaktorer ungdommene er utsatt for, og deres fysiske og mentale helsetilstand?
- ◆ Hvor godt treffer hjelpetjenestene (skolehelsetjeneste og helsestasjon) de gruppene som er utsatt for flere risikofaktorer, og i hvilken grad varierer dette mellom kommunene i Vestfold?

For å belyse sammenhenger mellom variablene vil vi basere oss på bruk av regresjonsanalyse. Regresjonsanalyse handler om å finne kausale sammenhenger, og analyseresultatene forteller oss om én eller flere variabler er årsak til variasjonen hos en annen. Når vi inkluderer flere variabler i analysene slik som vi vil gjøre her, kan vi estimere sammenhengen mellom to variabler, samtidig som vi tar hensyn til effekten av andre faktorer i modellen. Analysemodellen og aktuelle variabler beskrives nærmere i kapittel 8.

1.3.3 Metodiske utfordringer

Tidligere rapporter basert på resultater fra Ungdata viser at undersøkelsene gir god og systematisk kunnskap om hva som kjennetegner ungdommenes situasjon i kommunen. Undersøkelsene gir muligheter både til å følge endringer over tid, og til å sammenligne informasjon fra ulike kommuner. Samtidig er det alltid viktig å ha enkelte aspekter «i bakhodet» når man tolker og analyserer et slikt datamateriale. Den store variasjonen i innbyggertall blant kommunene i Vestfold er utvilsomt et slikt aspekt. Mens Larvik har over 1500 ungdomsskoleelever, er antallet i Lardal 77. Dette kan gjøre det utfordrende å sammenligne prosentfordelinger direkte ut fra tabeller og grafer. I de minste kommunene er det ikke mange ungdommer som skal krysse av på «ja» på et spørsmål før disse utgjør en markant andel av den totale elevmassen. Dette kan også skape en viss usikkerhet i datamaterialet. Dersom enkelte elever avgir «tuller» på sensitive spørsmål om for eksempel rus eller risikofatferd, noe vi ikke kan se bort fra i slike ungdomsundersøkelser, kan denne gruppen utgjøre en misvisende høy prosentandel.

I alle kommunene kan det også være slik at ungdommene som i størst grad er plaget av for eksempel ulike psykiske helseplager, har latt være å svare på undersøkelsen. Som vi også viser til i rapporten (kap.3) er det en relativt sterk sammenheng mellom antall ganger elevene har skulket skolen og hvor ofte de er plaget av symptomer på depressivt stemningsleie. Undersøkelsen omfatter heller ikke den ungdomsgruppen som trolig er mest utsatt for ulike helse- og atferdsproblemer, nemlig de som allerede har valgt å slutte på skolen.

Når vi i rapporten tester betydningen av ulike påvirkningsfaktorer på helsesituasjonen, er det også viktig å presisere at enhver modell av virkeligheten vil være en forenkling. I realiteten kan sammenhengen mellom faktorene være svært kompleks, noe som gjør det vanskelig å trekke sikre konklusjoner om årsak og virkning. Det er også mulig at de sammenhengene vi studerer skyldes andre bakenforliggende forhold som vi ikke har kontroll med i analysemodellen. Siden vårt utvalg består av unge mennesker i en bestemt del av landet, kan det tenkes at

sammenhenger man gjerne finner blant befolkningen som helhet, ikke er like tydelige i våre analyser.

I tolkningen av resultatene må man også være bevisst på at vi her baserer oss på ungdommenes *subjektive* oppfatninger av egen livssituasjon. Innenfor levekårsstudier er det vanlig å ta utgangspunkt i ulike objektive kriterier for levekår, knyttet til blant annet økonomi, helse og boforhold. Selv om vi kan anta at en del objektive indikatorer påvirker den subjektive opplevelsen av levekår, er det ikke nødvendigvis noen entydig sammenheng mellom disse. Ungdomsundersøkelser som Ungdata representerer på den måten et viktig tillegg og supplement til objektive levekårsindikatorer.

1.3.4 Strukturen i rapporten

Rapporten består av i alt 8 kapitler. Hvert kapittel avsluttes med en kortfattet oppsummering.

I **kapittel 2** ser vi nærmere på hvordan ungdommene i Vestfold opplever sine nærmeste omgivelser: Familie, venner og nærmiljø. Kapitlet starter med en gjennomgang av ungdommenes forhold til sine foreldre, og hvordan de vurderer familiens økonomiske situasjon. Deretter ser vi nærmere på vennerelasjoner, og ungdommenes oppfatninger av hva som skaper status i vennemiljøet. Til slutt tar vi for oss ungdommenes vurderinger av nærområdet der de bor

Kapittel 3 tar for seg Vestfold-ungdommenes tanker om skole og utdanning. Vi ser først nærmere på hvor godt ungdommenes trives på skolen, hvordan de vurderer læringsmiljøet og foreldrenes involvering i deres skolegang. Deretter tar vi for oss ungdommenes syn på egen fremtid og utdanningsløp.

I **kapittel 4** ser vi nærmere på hvordan ungdommene i Vestfold bruker fritiden sin. Vi ser først på ungdommenes deltakelse i organisasjoner, lag og foreninger. Deretter undersøker vi hvor ofte de bruker tid på ulike uorganiserte aktiviteter. Til slutt i kapitlet ser vi på hvor mye tid ungdommene bruker på medier og andre kulturtilbud, samt ungdommenes holdninger til politikk og politikere.

Kapittel 5 tar for seg ulike temaer knyttet til helse og trivsel. Vi ser først nærmere på hvordan ungdommene vurderer sin egen psykiske helse og selvbilde. Deretter tar vi for oss spørsmål som knyttet til mobbing. Videre ser vi nærmere på ungdommenes fysiske helse og matvaner, samt deres forhold til fysisk aktivitet. Til slutt ser vi nærmere på ungdommenes kontakt med ulike hjelpetjenester.

I **kapittel 6** ser vi først på Vestfold-ungdommenes forhold til bruk av rusmidler, dvs. tobakk, alkohol og illegale rusmidler. Deretter studerer vi ungdommenes erfaringer og holdninger knyttet til risikoførelse og vold. Dette dreier seg om lovbrudd, kontakt med politiet, slåssing, vold og farlig kjøring.

I **Kapittel 7** belyser vi her hvordan ungdommenes helseatferd og helsetilstand påvirkes av ulike sosioøkonomiske, miljømessige og kognitive faktorer. I analysen undersøker vi også sammenhengen mellom opphopninger av risikofaktorer og ungdommenes helsesituasjon.

I **kapittel 8** ser vi nærmere på hvordan skolehelsetjenesten og helsestasjon treffer ungdommene som er utsatt for flere risikofaktorer. Hvor stor andel av de risikoutsatte ungdommene har besøkt hjelpetjenestene i løpet av det siste året? Og hvordan varierer dette mellom kommunene i Vestfold?

Del 1: Deskriptiv del

2. Foreldre, venner og nærmiljø

I dette kapitlet ser vi nærmere på hvordan ungdommene i Vestfold opplever sine nærmeste omgivelser: Familie, venner og nærmiljø. Kapitlet starter med en gjennomgang av ungdommenes forhold til sine foreldre, og hvordan de vurderer familiens økonomiske situasjon. Deretter ser vi nærmere på vennerelasjoner, og ungdommenes oppfatninger av hva som skaper status i vennemiljøet. Til slutt tar vi for oss ungdommenes vurderinger av nærområdet der de bor.

2.1 Forhold til foreldre

God støtte fra det sosiale nettverket blir i flere studier trukket frem som en viktig beskyttelsesfaktor mot psykiske og somatiske helseproblemer⁸. For de aller fleste barn og unge er foreldrene særlig viktige ressurspersoner, og deres holdninger og verdier er med på å legge føringer for barnas utvikling utover i tenårene. Selv om ungdomstiden også handler om løsrivelse fra foreldrene, viser forskningen at den emosjonelle nærheten mellom foreldre og barn vedvarer utover ungdomstiden, og at ungdom ofte bruker foreldre som støttespillere når de har problemer (Kvelling 2008, i Frøyland og Sletten 2011, s. 28).

I undersøkelsen ble ungdommene spurt om hvor fornøyde eller misfornøyde de er med foreldrene sine. Svaralternativene var her "svært misfornøyd", "litt misfornøyd", "verken fornøyd eller misfornøyd", "litt fornøyd" og "svært fornøyd". Resultatene viser at ungdommene i Vestfold gjennomgående er godt fornøyde med foreldrene sine. 84 prosent av ungdomsskoleelevene og 81 prosent av elevene på videregående skole svarer at de er litt fornøyd eller svært fornøyd med foreldrene. De nasjonale resultatene ligger her på 80 prosent på begge skolenivåene. Nærmere analyser viser at det ikke er store forskjeller mellom kjønnene på dette spørsmålet, men frem til første klasse på videregående ser jentene ut til å være noe mindre fornøyde med foreldrene sine enn guttene. For begge kjønnene synker også «fornøydheten» noe gjennom ungdomsårene. Mens nærmere 90 prosent av guttene i 8. klasse oppgir å være fornøyd med foreldrene sine, er tallet 81 prosent blant 10. klassingene. Vi finner ingen nevneverdige variasjoner mellom kommunene i Vestfold på dette spørsmålet.

2.1.1 Foreldrenes innsyn og interesse

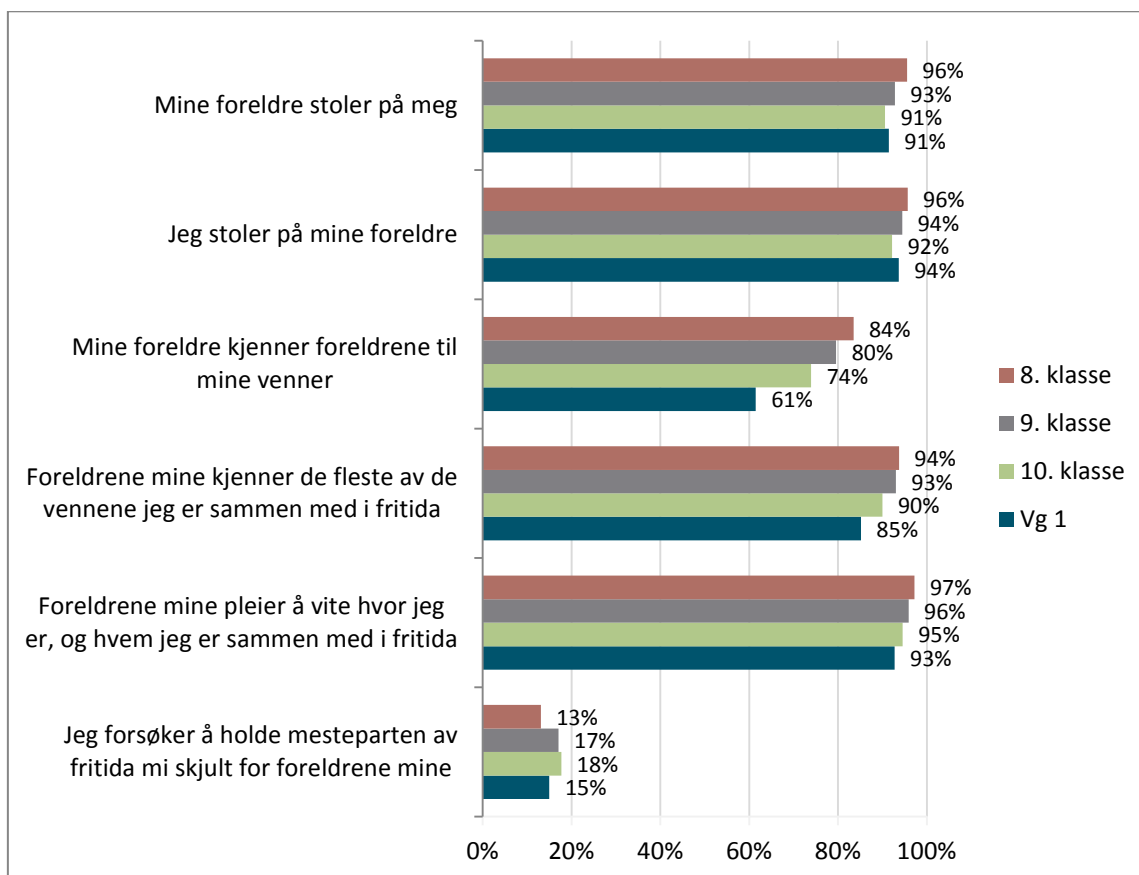
Oppdragerstilen i familien har vist seg å ha betydning for barnets senere utvikling. I Helsedirektoratets veileder "fra bekymring til handling", der det settes fokus på forhold som kan gi grunn til bekymring for mulige rusrelaterte problemer, påpekes det at et høyt konfliktnivå i familien, enten mellom de voksne eller mellom voksne og barn, vurderes som en risikofaktor. Krevende og avvisende atferd fra foreldrene, «tillatende» barneoppdragelse, streng og urimelig disiplinering og mangelfull formidling av familiens regler kan også være faktorer som bidrar til at ungdom begynner å ruse seg (Helsedirektoratet 2010a, s. 26.) Motsatt er faktorer som beskytter mot skjevutvikling, blant annet godt samspill og kommunikasjon innad i familien, og en oppdragerstil basert på varme og kontroll, struktur og regler. Flere studier fastslår at gutter og

---

⁸ For eksempel viser en nyere studie fra Folkehelseinstituttet at det er en sterk sammenheng mellom den sosiale støtten ungdom får fra foreldre, lærere og venner og deres trivsel og fungering (Folkehelseinstituttet 2009).

jenter ser ut til å reagere ulikt på foreldrepåvirkning. Manglende bånd til foreldrene kan slå sterkere negativt ut for jenter, mens det ser ut til at gutter profiterer mer på en oppdragerstil preget av faste strukturer og forpliktende regler (Klyve 2009).

Vi ba ungdommene ta stilling til flere utsagn som beskriver deres forhold til foreldrene. Utsagnene dreier seg om hvorvidt foreldrene har innsyn i hvem de er sammen med og hvor de er på fritiden, om de stoler på sine foreldre og om de opplever at foreldrene stoler på dem. Svaralternativene her var "passer svært godt", "passer ganske godt", "passer ganske dårlig" og "passer svært dårlig". Figuren under viser andelen ungdommer som mener at utsagnene passer godt eller svært godt, brutt ned på klasstrinn.

Figur 2.1: Utsagn om forhold til foreldrene. Andel ungdommer (i prosent) som svarer "svært godt" eller "ganske godt", brutt ned på klasstrinn.

Figuren viser at det ser ut til å være høy tillit mellom ungdom og foreldre i Vestfold. Både på ungdomsskolenivå og videregående oppgir over 90 prosent av elevene at de stoler på foreldrene sine, og at foreldrene stoler på dem. Vi finner ingen store forskjeller mellom kjønnene, men på alle alderstrinn er det en noe høyere andel gutter som svarer at de stoler på foreldrene sine. Vi ser også at andelen som oppgir at foreldrene kjenner vennenes foreldre, synker med alderen. Dette er særlig tydelig fra 10. klasse til første klasse på videregående, og skyldes nok at mange da kommer inn i et nytt miljø og gjerne får nye venner fra andre lokalsamfunn. Heller ikke her ser vi nevneverdige forskjeller mellom gutter og jenter, eller mellom de ulike kommunene. Også når det gjelder kjennskap til venner, og hvor ungdommene befinner seg på fritiden, ser det ut til at foreldrenes innsyn og oversikt synker noe gjennom ungdomsårene. Likevel svarer over 90 prosent av ungdommene på alle alderstrinn, både gutter og jenter, at foreldrene pleier å vite hvor de er og hvem de er sammen med på fritiden. Hele 96 prosent av ungdomsskoleelevene svarer at dette utsagnet passer ganske godt eller svært godt. Til sammenligning viste ungdomsundersøkelsen i Oslo i 2006 at 80 prosent oppga at foreldrene pleier å vite hvor de er og hvem de er sammen med på fritiden, og kun 81 prosent mener at foreldrene stoler på en (Øia 2007). Kun et mindretall av ungdommene i Vestfold oppgir at de forsøker å holde mesteparten av fritiden skjult for foreldrene. Her er det jevnt over flere gutter

enn jenter som sier seg enig i utsagnet. Tallet er høyest blant gutter i 10. klasse, der faktisk 22 prosent svarer at de forsøker å holde mesteparten av fritiden skjult for foreldrene.

For å få et mer konkret mål på foreldrenes oppdagerstil og grensesetting, ble ungdommene spurt om de har avtalte innetider for når de må være hjemme om kvelden. Svaralternativene her var «nei, jeg kommer hjem når jeg selv vil», «noen ganger avtaler, andre ganger kommer jeg hjem når jeg vil» og «ja, jeg har alltid avtaler om når jeg skal komme hjem». Tabellen under viser svarfordelingen for alle ungdommene, brutt ned på klassetrinn og kjønn.

Tabell 2.1 Har du avtalte tider du må være hjemme på kvelden? Svarfordeling alle respondenter. I prosent.

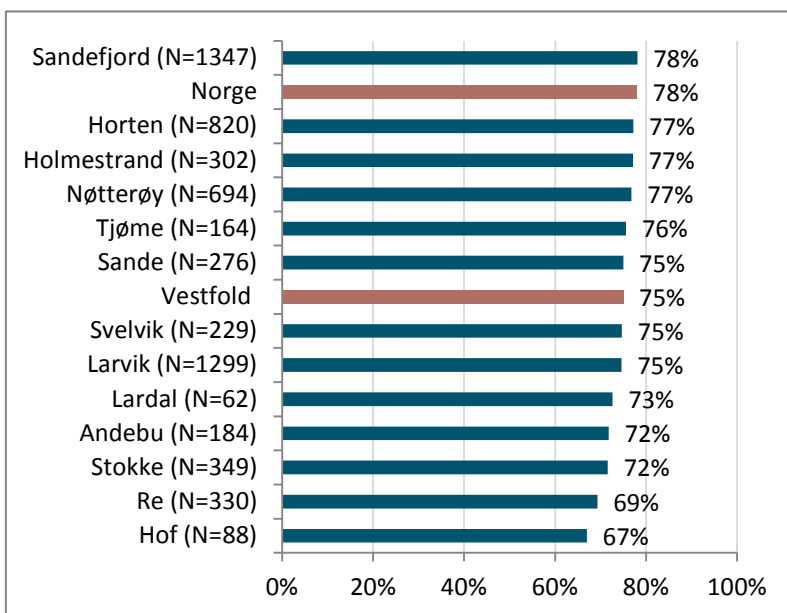
	8. klasse		9. klasse		10. klasse		Vg 1	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Nei, jeg kommer hjem når jeg selv vil	5 %	2 %	6 %	3 %	9 %	3 %	17 %	9 %
Noen ganger avtaler, andre ganger kommer jeg hjem når jeg vil	58 %	53 %	61 %	60 %	62 %	60 %	61 %	58 %
Ja, jeg har alltid avtaler om når jeg skal komme hjem	37 %	46 %	33 %	37 %	29 %	37 %	22 %	33 %

Tallene viser oss at de aller fleste ungdommene, alltid eller av og til, har avtaler om når de skal komme hjem om kvelden. Også her ser vi imidlertid at foreldrenes «regime» avtar noe utover i ungdomstiden. Mens 46 prosent av jentene i 8. klasse alltid har avtaler om når de skal komme hjem, sier 33 prosent av jentene på videregående skole seg enig i det samme. Gjennomgående ser vi også det er en større andel gutter enn jenter som oppgir at de kommer hjem når de selv vil, eller at de noen ganger har avtaler. Forskjellen mellom kjønnene er størst blant elevene på videregående skole. Her oppgir 17 prosent av guttene at de kommer hjem når de selv vil, mens kun 9 prosent av jentene svarer det samme.

2.2 Familieøkonomi

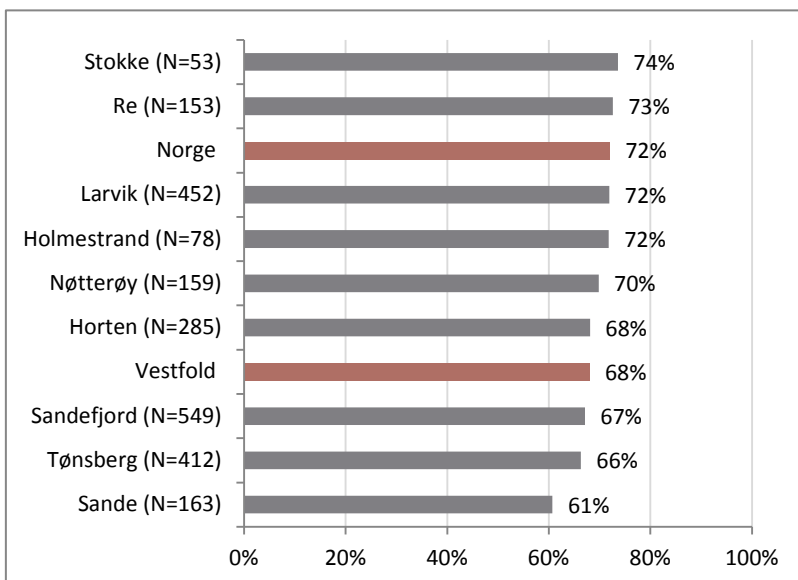
Både norsk og internasjonal forskning viser at barns sosioøkonomiske bakgrunn er av betydning for deres utvikling på flere områder. Ifølge Folkehelseinstituttet har alle grupper i landet fått bedre helse de siste 30 årene, men helsegevinsten har vært størst for personer med lang utdanning og høy inntekt. Særlig de ti siste årene har helseforskjellene økt, og det gjelder både fysisk og psykisk helse, og både barn og voksne (Folkehelseinstituttet 2012). Sammenhengen mellom skoleprestasjoner, helse, trivsel og sosioøkonomisk bakgrunn er også sterk i Norge, om enn ikke så stor som gjennomsnittet i OECD-landene (Kjærnsli et al. 2004, i Torvik 2012).

I undersøkelsen ble ungdommene spurt om hvor god eller dårlig råd familien har hatt de to siste årene. Svaralternativene var «vi har hatt god råd hele tiden», «vi har stort sett hatt god råd, vi har verken hatt god eller dårlig råd», «vi har stort sett hatt dårlig råd» og «vi har hatt dårlig råd hele tiden». Flertallet av ungdommene, 75 prosent av ungdomsskoleelevene og 68 prosent av videregåendeelevene, svarer her at familien «stort sett» eller «hele tiden» har hatt god råd. Dette er noe lavere enn de nasjonale resultatene, som ligger på 78 og 72 prosent. Figuren under viser hvordan svarfordelingen varierer blant ungdomsskoleelevene i kommunene i Vestfold.

Figur 2.2 «Hvor god eller dårlig råd familien din har hatt de to siste årene?» Andel elever (i prosent) som svarer "god råd hele tiden" eller "stort sett god råd hele tiden", fordelt på kommune. Ungdomsskole.

Figuren viser at det ikke er veldig store variasjoner mellom kommunene i Vestfold på dette spørsmålet. Nederst ser vi at Re og Hof skiller seg ut ved at under 70 prosent elevene mener at familien har hatt god råd de siste to årene, noe som er godt under fylkesgjennomsnittet på 75 prosent. I disse to kommunene svarer henholdsvis 11 og 8 prosent av ungdomsskoleelevene at familien «hele tiden» eller «stort sett hele tiden» har hatt dårlig råd, mens mellom 4 og 6 prosent av elevene i de øvrige kommunene svarer det samme. Sandefjord er den eneste kommunen i fylket som ligger likt med landsgjennomsnittet på 78 prosent. I ungdomsundersøkelsen fra Tønsberg i 2011 oppga for øvrig 74 prosent av ungdomsskoleelevene i kommunen at familien alltid eller stort sett har hatt god råd (Torvik 2012, s. 21). Figuren under viser tilsvarende svarfordeling på videregåendenivå.

Figur 2.3 «Hvor god eller dårlig råd familien din har hatt de to siste årene?» Andel elever (i prosent) som svarer "god råd hele tiden" eller "stort sett god råd hele tiden", fordelt på kommune. Videregående.

Her ser vi at Stokke og Re ligger over landsgjennomsnittet på 72 prosent, mens Sandefjord, Tønsberg og Sande ligger under fylkesgjennomsnittet på 68 prosent. Kommunenes plassering på ungdomsskolenivå samsvarer med andre ord ikke nødvendigvis med plasseringen på videregåendenivå, selv om forskjellene mellom de fleste kommunene er relativt små. Flere av

de videregående skolene har en stor andel elever fra andre kommuner, også utenfor Vestfold, noe som kan ha betydning her. Hvilke typer studielinjer som tilbys ved de ulike skolene vil nok også bidra til variasjonene mellom kommunene.

2.3 Forhold til venner

For de aller fleste ungdommer har venner stor betydning i tenårene. I løpet av tenårene blir ungdommene mer selvstendige og utvikler en egen identitet i relasjon til jevnaldrende utenfor familien, og erfaringene fra vennegjengen utgjør en sentral del av sosialiseringprosessen (Frønes 1994). Flere undersøkelser viser at unge bruker stadig mer av sin fritid på venner, og at vennenettverkene har blitt større (Hegna 2005). Helsedirektoratet trekker frem at venner både kan være en beskyttelsesfaktor og risikofaktor: "Vennevalg er i seg selv ikke tilfeldig: Få personer har bare uheldigvis havnet i «feil» vennegjeng og blitt rusmisbruker. Ofte er problemer til stede før valg av venner skjer" (Helsedirektoratet 2010a, s. 19). Det å bli avvist eller å bli møtt med liten aksept av jevnaldrende på lave klassetrinn, setter barn i fare for å få andre problemer på skolen og øker sannsynligheten for å bli involvert i kriminalitet og rusmisbruk. Det å ikke ha en venn man stoler på, eller ikke vite om man har det, kan altså virke negativt inn på den unges liv. (Helsedirektoratet 2010a).

I spørreundersøkelsen ble ungdommene både bedt om å svare på hvor mange venner de som oftest er sammen med, og hvor nære de vurderer vennerelasjonene. Det første spørsmålet lyder: «Når du er sammen med venner/kamerater, er du da som oftest sammen med...?» Tabellen under viser ungdommenes svar brutt ned på kjønn og klassetrinn.

Tabell 2.2 Når du er sammen med venner/kamerater, er du da som oftest sammen med...? Svarfordeling brutt ned på klassetrinn og kjønn. I prosent.

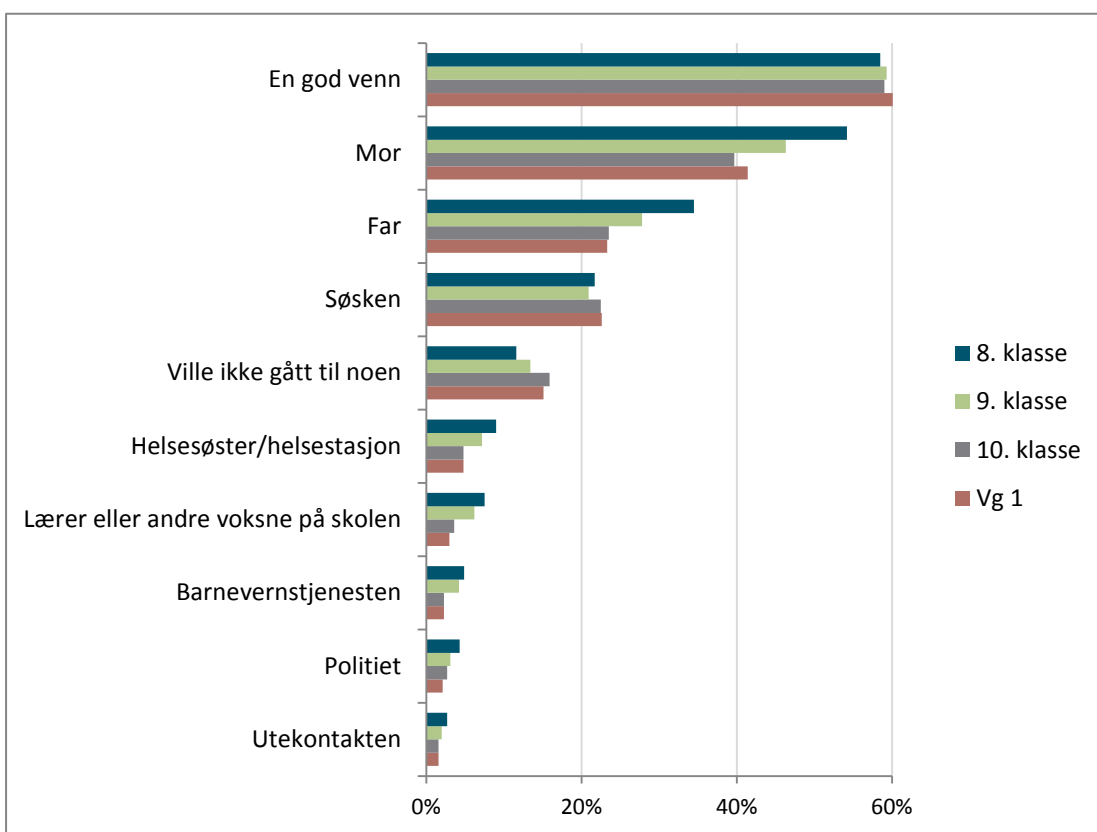
	8. klasse		9. klasse		10. klasse		Vg 1	
	<i>Gutt</i>	<i>Jente</i>	<i>Gutt</i>	<i>Jente</i>	<i>Gutt</i>	<i>Jente</i>	<i>Gutt</i>	<i>Jente</i>
En eller to faste	30 %	28 %	28 %	24 %	24 %	24 %	25 %	23 %
En eller to faste som ofte er med i en gruppe andre ungdommer	13 %	12 %	16 %	17 %	18 %	20 %	17 %	21 %
En vennegjeng som holder sammen	42 %	47 %	40 %	48 %	45 %	44 %	44 %	44 %
Nokså tilfeldig hvem jeg er sammen med	13 %	11 %	13 %	10 %	12 %	9 %	12 %	10 %
Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende	2 %	2 %	3 %	2 %	3 %	3 %	3 %	3 %

Som vi ser av tabellen svarer flest ungdommer på alle klassetrinn, både jenter og gutter, at de er med i en vennegjeng som holder sammen på fritiden. Dernest er det «en eller to faste» som får høyest oppslutning. Det er langt færre som svarer at det er nokså tilfeldig hvem de er sammen med, og kun et lite mindretall som ikke er så ofte sammen med jevnaldrende.

I tidligere forskning har det vært hevdet at mens jenter søker intimitet og relasjoner i små «parforhold», er guttene mer orientert av retning av aktiviteter og større offentligheter (Bjerrum Nielsen og Rudberg (1989), i Øia 2011) Våre resultater tyder imidlertid på at noe flere gutter enn jenter har en eller to faste venner, mens en noe større andel jenter (i 8. klasse og 9. klasse) oppgir at de holder sammen i gjenger. Dette samsvarer med funnene i flere andre lignende undersøkelser, blant annet Ung i Norge 2010 (Øia 2011). Vi ser at det er noe flere gutter enn jenter som svarer at de har mer tilfeldige vennerelasjoner, mens det er tilnærmet like mange av hvert kjønn som sjelden er sammen med jevnaldrende.

Videre spurte vi ungdommene om de «minst har en venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?» Svaralternativene her var "ja, helt sikkert", "ja, det tror jeg", "det vet jeg ikke" og "har ingen jeg ville kalle venner nå for tiden". Samlet sett svarer rundt 90 prosent av ungdommene i alle kommunene at de enten er helt sikre på, eller tror, at de har en så nær venn. En høyere andel jenter (70 %) enn gutter (60 %) svarer at de «helt sikkert» har en venn de kan stole fullstendig på. Samtidig er det noen flere gutter enn jenter som *tror* at de har en så nær venn. Det er mindre variasjoner mellom kjønnene når det gjelder andelen som *ikke* tror at de har en venn de kan stole fullstendig på. Ni prosent av guttene og 8 prosent av jentene oppgir dette. Én prosent av guttene og 2 prosent av jentene svarer at de ikke har noen de vil kalle venner nå for tiden. I et tilsvarende spørsmål ble ungdommene spurt om hvor mange venner de har som de kan stole på og fortelle hemmeligheter til. Her svarer den største andelen, 40 prosent, at de har tre til fem gode venner. 29 prosent oppgir at de har to så gode venner, 15 prosent har én, mens 5 prosent svarer at de ikke har noen venner de kan betro seg til. Ti prosent av ungdommene svarer at de har mer enn 6 nære venner.

Ungdommene ble videre bedt om å oppgi hvem de ville søkt hjelp hos eller snakket med dersom de hadde hatt et personlig problem og følte seg utafør og trist. Svaralternativene her var «ja, sikkert» «ja, noen ganger» og «nei, aldri». Ungdommene fikk mulighet til å krysse av for flere personer eller instanser. Tabellen nedenfor gir en oversikt over andelen ungdommer på de fire klassetrinnene som har krysset av for «ja, helt sikkert» eller «ja, noen ganger» på de ulike alternativene.

Figur 2.4 Tenk deg at du har et personlig problem og føler deg utafør og trist. Hvem ville du snakke med, søke hjelp hos? Andel (i prosent) som svarer "ja, helt sikkert" eller "ja, noen ganger" fordelt på klassetrinn.

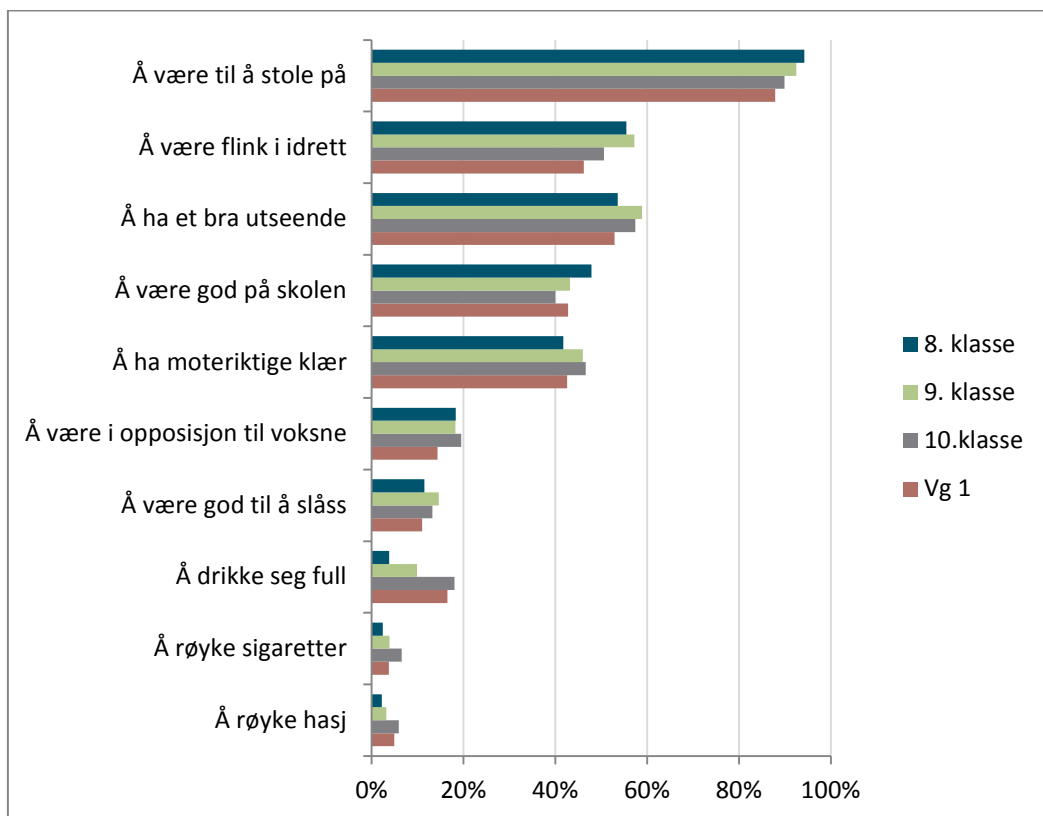
Tallene bekrefter i stor grad den viktige rollen jevnaldrende venner har i ungdomstiden. De aller fleste ungdommene (90 %) oppgir at de ville snakket med en venn dersom de har personlige problemer. Vi ser også at tallet holder seg stabilt gjennom ungdomsårene. Nærmere analyser viser at jenter har en større tilbøyelighet til å søke hjelp hos venner. Hele 94 prosent av jentene svarer at de helt sikkert eller noen ganger ville oppsøkt en venn i slike situasjoner, mens det tilsvarende tallet for guttene er 86 prosent. Videre ser vi at nærmeste familie, og da særlig mor,

er viktige samtalepartnere for både ungdomsskoleelevene og videregåendelevne. En stor andel av 8. klassingene oppgir at de ville snakket med mor (88 %) og deretter far (78 %) dersom de har det vanskelig. Vi ser imidlertid at både mor og far «mister oppslutning» gjennom ungdomsårene, særlig fra 8. klasse til 9. klasse på ungdomsskolen. Her viser også analysene at mens en like stor andel jenter som gutter (45 %) er sikre på at de ville snakket med mor, er forskjellene mellom kjønnene større når det gjelder far. Kun 19 prosent av jentene svarer at de helt sikkert ville søkt hjelp hos far, mens tallet for guttene er 35 prosent.

Resultatene viser tydelig at ungdommene ville ha snakket med venner og familie fremfor andre voksenpersoner eller hjelpetjenester. På alle klassetrinn oppgir mindre enn 10 prosent av ungdommene at de helt sikkert ville tatt kontakt med helsesøster, lærere, barnevern, politi eller utekontakt i en vanskelig situasjon. Når vi også inkluderer de som svarer «ja, noen ganger» ser vi, som det fremgår av figuren, at lærer og helsesøster får en høyere oppslutning enn politi, barnevern og utekontakt. For alle disse alternativene ser vi imidlertid at andelen ungdommer som oppgir at de helt sikkert eller noen ganger ville tatt kontakt, synker med alder. Jenter har en større tilbøyelighet til å ville snakke med helsesøster (34 % vs. 24 %), mens en større andel gutter oppgir at de ville snakket med politiet (18 % vs. 11 %). For de andre alternativene er det kun marginale kjønnsforskjeller. Vi ser også at en relativt høy andel av ungdommene oppgir at de «ikke ville gått til noen» dersom de har personlige problemer. Andelen ungdommer som her krysser av for «ja helt sikkert» eller «ja, noen ganger» stiger fra 41 prosent blant 8. klassingene til 51 prosent blant videregåendelevne.

2.3.1 Status i vennemiljøet

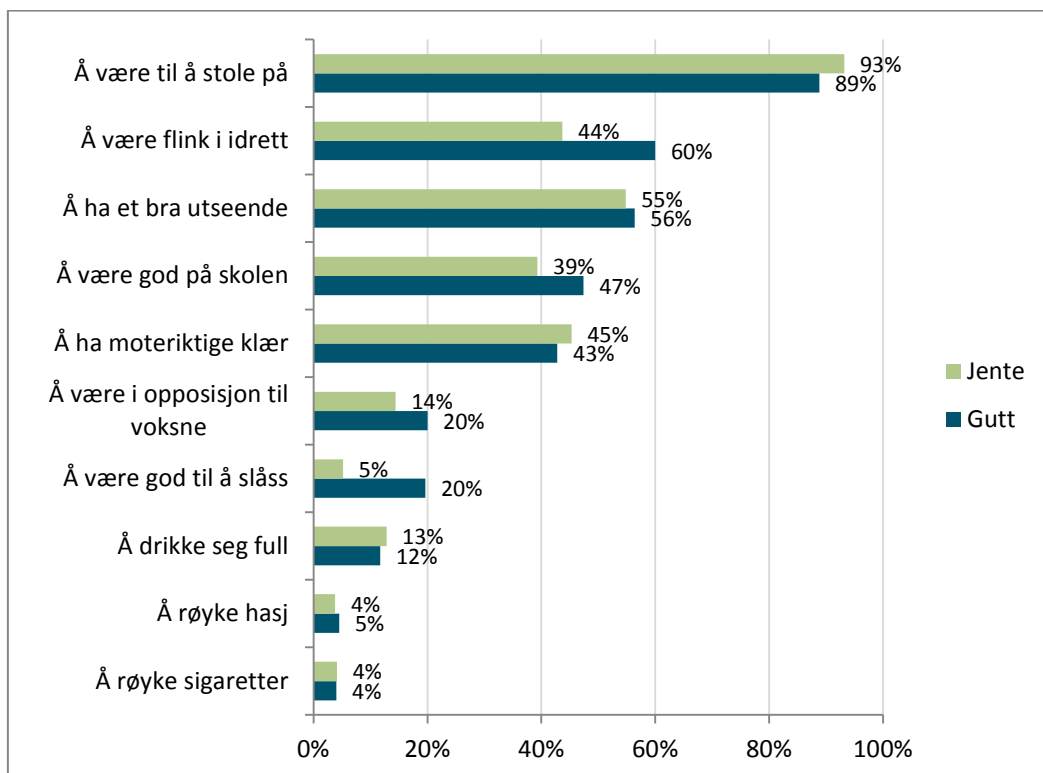
Hva slags handlinger eller egenskaper mener Vestfold-ungdommene selv bidrar til å øke eller minke statusen blant venner? I spørreskjemaet ble ungdommene bedt om å vurdere om en rekke ulike egenskaper og handlinger virker positivt eller negativt inn på statusen i vennemiljøet. Svaralternativene var «øker statusen mye», «øker statusen litt», «har ingen betydning», «minker statusen litt» og «minker statusen mye». Figuren under gir en oversikt over andelen ungdommer som mener at de ulike faktorene øker statusen litt eller mye, fordelt på de fire klassetrinnene.

Figur 2.5 Hva er viktig for å få status i ditt vennemiljø? Andel (i prosent) som svarer "øker statusen mye" eller "øker statusen litt", brutt ned på klassetrinn.

Som grafen viser, ser vi at det «å være til å stole på» utvilsomt er egenskapen ungdommene mener har størst betydning for statusen blant venner. Deretter følger «å være flink i idrett» og «å ha et bra utseende», og videre «å være god på skolen» og «å ha moteriktige klær». De øvrige handlingene og egenskapene, som i større grad er «uønskede» aktiviteter, ser ut til å gi langt mindre status for ungdom flest. Helt på bunn finner vi hasjrøyking og sigarettøyking, som kun et mindretall av ungdommene mener har betydning for status. Vi ser også at ungdommenes svaratferd varierer noe mellom klassetrinnene. Å være flink i idrett og å være i opposisjon til voksne blir noe mindre viktig med årene, mens det å drikke seg full gjør et relativt kraftig hopp fra 9. klasse til 10. klasse på ungdomsskolen. Andelen som mener at det å røyke hasj eller sigaretter har betydning for statusen øker fra 2 prosent blant 8. klassingene til henholdsvis 6 og 7 prosent i 10. klasse, men synker igjen til 5 og 4 prosent blant elevene på videregående skole. Det er også interessant å se at både de yngste og eldste ungdommene rangerer det å ha et bra utseende høyere enn det å være god på skolen. I Elevundersøkelsen 2013 svarte imidlertid 70 prosent av elevene på videregående at de var enige i påstanden «i klassen min synes vi det er fint å være flinke på skolen» (Elevundersøkelsen 2013).

Vi finner ingen store variasjoner mellom kommunene i Vestfold på disse spørsmålene, verken på ungdomsskolenivå eller videregående nivå. Figuren under viser svarfordelingen brutt ned på kjønn.

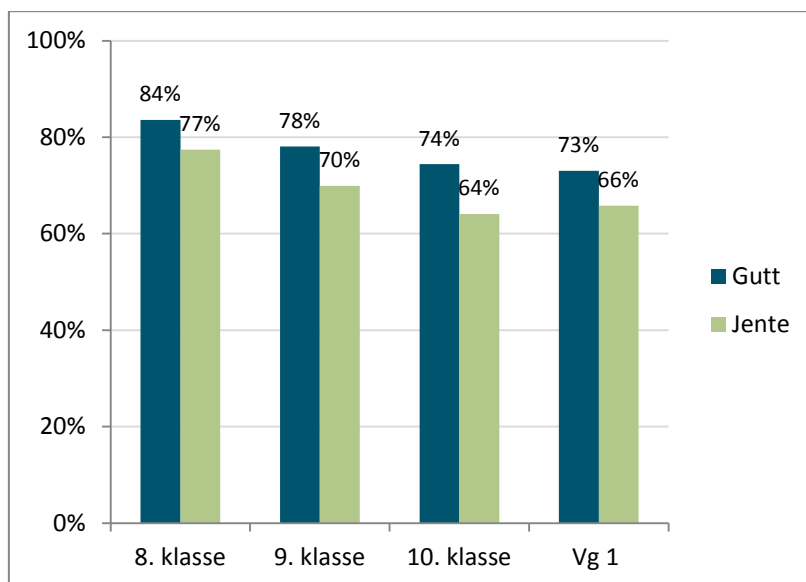
Figur 2.6 Hva er viktig for å få status i ditt vennemiljø? Andel (i prosent) som svarer "øker statusen mye" eller "øker statusen litt", brutt ned på kjønn.

Av figuren ser vi at det å være flink i idrett er langt viktigere for guttene enn for jentene. Å være flink til å slåss og å være i opposisjon til voksne, rangeres også markant høyere blant guttene. Det å være god på skolen ser derimot ut til å være noe viktigere for jentene. Noe overraskende er det kanskje at andelen som gir uttrykk for at det å ha et godt utseende og å ha moteriktige klær er viktig, er tilnærmet lik for begge kjønn. Dette samsvarer imidlertid med resultatene fra blant annet ungdomsundersøkelsen i Stavanger i 2010 (Frøyland og Sletten (2011, s. 40) Vi ser også at det er små variasjoner mellom kjønnene når det gjelder betydningen av å drikke seg full, røyke hasj og å røyke sigaretter.

Ser vi nærmere på hvilke faktorer som i størst grad minker statusen i vennemiljøet, viser tallene at 77 prosent av ungdomsskoleelevene og 60 prosent av videregåendelevne, mener at hasjrøyking reduserer statusen litt eller mye. Nærmere 70 prosent av elevene på ungdomsskolen oppgir at dette reduserer statusen *mye*. Videre svarer 72 prosent av elevene på ungdomsskolen og 48 prosent av elevene i første trinn på videregående, at sigaretrøyking har negativ betydning for status. Forskjellen mellom gruppene er størst når det gjelder det å drikke seg full. Her svarer 62 prosent av elevene på ungdomsskolen, men kun 25 prosent av elevene på videregående, at det å drikke seg full reduserer status litt eller mye. Nær halvparten av ungdomsskoleelevene mener at dette reduserer statusen mye, mens dette gjelder kun 16 prosent av elevene på videregående. Resultatene viser også at en relativt høy andel ungdommer mener at det å være flink til å slåss, og å være i opposisjon til foreldrene sine, har *ingen* betydning for statusen i vennemiljøet. Dette gjelder i overkant av 60 prosent av ungdomsskoleelevene og 70 prosent av videregåendelevne. På samtlige påstander stiller betydelig flere videregåendelever seg nøytrale sammenlignet med elevene på ungdomsskolen.

2.4 Trivsel og trygghet i nærmiljøet

Hvordan opplever Vestfold-ungdommene sitt eget lokalmiljø? Spørreundersøkelsen inneholder flere spørsmål knyttet til dette temaet. Ungdommene ble først spurt om hvor godt de trives i nærområdet der de bor. Her svarer 74 prosent av ungdomsskoleelevene og 69 prosent av elevene på videregående at de trives svært godt eller godt i nærmiljøet sitt. Figuren nedenfor viser hvordan trivselen varierer mellom klassetrinn og kjønn.

Figur 2.7 Hvor godt trives du i nærmiljøet der du bor? Andel (i prosent) som svarer "svært godt" eller "godt", brutt ned på alder og kjønn.

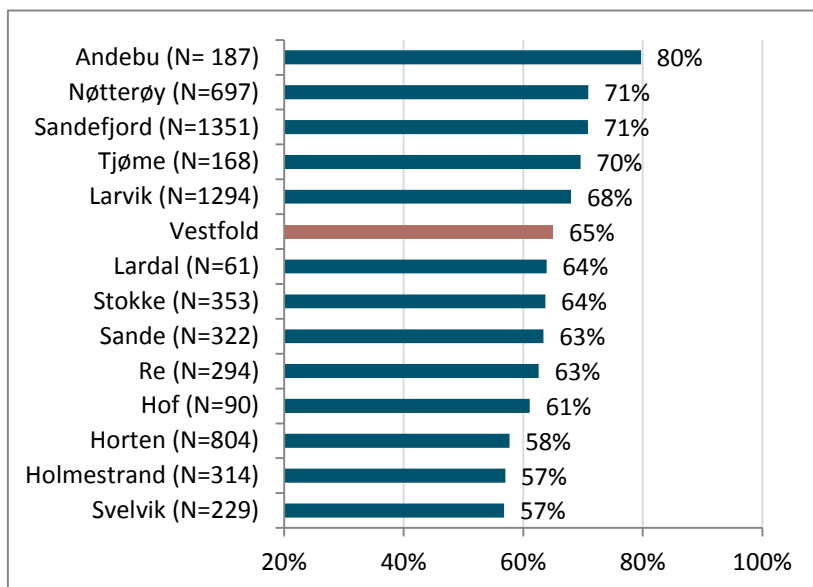
Figuren viser at en noe høyere andel gutter enn jenter svarer at de trives i lokalmiljøet sitt. Denne differansen ser ut til å holde seg relativt stabil gjennom de fire klassetrinnene. Samtidig ser vi at andelen som trives godt eller svært godt, synker jevnt for begge kjønnene fra 8. klasse til 10. klasse, men øker eller stabiliseres fra første klasse på videregående skole.

På ungdomsskolenivå finner vi ingen store variasjoner mellom kommunene på dette spørsmålet. I alle kommunene svarer over 70 prosent av ungdomsskoleelevene at de trives i nærmiljøet sitt. Blant elevene på videregående skole ser vi imidlertid en tendens til at ungdommene i de store kommunene er noe mer fornøyde enn ungdommene i de små kommunene⁹. Dette blir tydelig på følgende spørsmål: « Tenk på nærområdet der du bor nå. Er du alt i alt fornøyd med å bo der, eller ville du ønsket å flytte hvis du fikk muligheten til det? » På dette spørsmålet svarer 57 prosent av videregående elevene i de store kommunene at de trives der de bor, mens det tilsvarende tallet i de små kommunene er 42 prosent. Her må vi riktignok ta i betraktning at mange av ungdommene i de små kommunene pendler til større kommuner for å gå på skole der. Det kan nok tenkes at flere av disse ville flyttet nærmere skolen sin dersom de hadde hatt mulighet til det.

Som et ytterligere mål på hvordan ungdommene trives der de bor, ble elevene spurt om de kunne tenke seg å bo i nærmiljøet hvis de fikk barn. Resultatene viser det samme mønsteret som på det foregående spørsmålet. Flertallet av ungdommene stiller seg positive til å etablere seg i nærmiljøet, men positiviteten synker noe i løpet av årene på ungdomsskolen, for så å øke

⁹ På spørsmålene knyttet til nærmiljøet har vi tatt utgangspunkt i *bostedskommunen* til elevene på videregående skole. Alle kommunene i fylket er dermed inkludert i analysene. Kommunene er delt opp i tre ulike grupper etter folketall. «Små kommuner» inkluderer Andebu, Hof, Lardal og Tjøme. «Mellomstore kommuner» inkluderer Holmestrand, Re, Sande, Stokke og Svelvik. «Store kommuner» inkluderer Tønsberg, Horten, Larvik, Nøtterøy og Sandefjord.

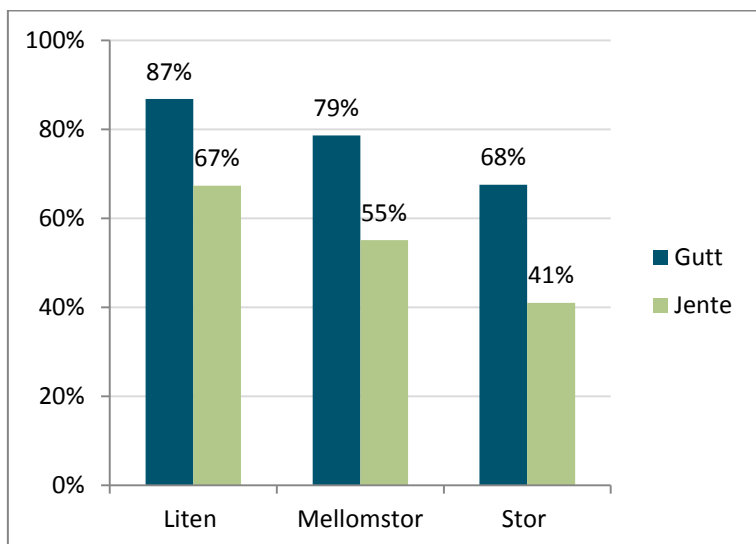
blant videregående-elevene. En større andel gutter enn jenter kunne tenke seg å bo i nærmiljøet med barn. Mens 72 prosent av guttene og 68 prosent av jentene i 8. klasse svarer at de «svært gjerne» eller «gjerne» kunne tenke seg å bli i nærmiljøet, er de tilsvarende tallene for 10. klassingene 67 og 56 prosent. Blant elevene i første klasse på videregående er andelen henholdsvis 70 og 60 prosent. Figuren under viser andelen ungdomsskoleelever i de 13 kommunene som oppgir at de «svært gjerne» eller «gjerne» kunne tenke seg å bo i nærmiljøet med barn.

Figur 2.8 Prøv å forestille deg at du en gang får barn. Kunne du tenke deg å la dine barn vokse opp i det nærområdet der du selv bor? Andel ungdomsskoleelever (i prosent) som svarer "ja, svært gjerne" eller "gjerne".

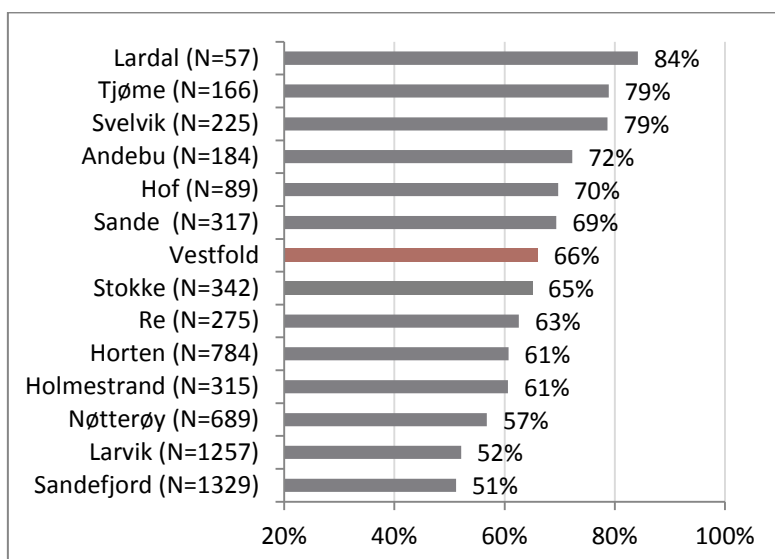
Figuren viser at i alle kommunene oppgir godt over halvparten av ungdomsskoleelevene at de kunne tenke seg å bo i nærmiljøet dersom de en gang får barn. Vi ser at Andebu kommune skiller seg ut ved at 80 prosent av elevene stiller seg positive. Både på ungdomsskolenivå og videregående nivå viser resultatene at ungdommene i de små og store kommunene er noe mer positive til å etablere seg i nærmiljøet enn ungdommene i de mellomstore kommunene.

Vi ba ungdommene svare på om de opplever det som trygt å ferdes i nærområdet der de bor, og om de opplever det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted. Svaralternativene her var «ja, svært trygt», «ja, ganske trygt», «usikker» og «nei, jeg føler meg utrygg». Totalt svarer de aller fleste ungdommene, 84 prosent, at de føler seg trygge der de bor. Denne andelen ser ut til å holde seg stabilt gjennom de fire klassetrinnene. Resultatene viser også at en langt høyere andel jenter (22 %) enn gutter (8 %) krysser av for at de er usikre eller føler seg utrygge i nærområdet. På spørsmålet «opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted» finner vi imidlertid langt større variasjoner mellom kjønnene, og også mellom kommuner av ulik størrelse. Dette illustreres i figuren nedenfor, som viser andelen ungdomsskoleelever som krysser av for «ja, svært trygg» eller «ja, ganske trygg», brutt ned på kjønn og kommunestørrelse

Figur 2.9 Opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted? Andel ungdomsskoleelever (i prosent) som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt", fordelt på kommunestørrelse og kjønn.

Her ser vi at en større andel av ungdomsskoleelevene i de minste kommunene, altså Andebu, Lardal, Tjøme og Hof, oppgir at de føler seg trygge i nærmeste sentrum eller tettsted, sammenlignet med ungdommene i de mellomstore og store kommunene. Differansen mellom gutter og jenter er også størst i de store kommunene. I de store kommunene oppgir kun 10 prosent av jentene at de føler seg svært trygge, mens 34 prosent av guttene gjør det samme. Til sammenligning krysser 26 prosent av jentene i de små kommunene av for at de føler seg svært trygge i nærmeste sentrum eller tettsted. Andelen som svarer at de er «usikre» er riktignok relativt høy, særlig i de større kommunene, slik at det er ikke veldig mange ungdommer som oppgir at de føler seg utrygge. I de store kommunene svarer 15 prosent av jentene at de føler seg utrygge, mens andelen i de små og mellomstore kommunene er henholdsvis 6 og 8 prosent. Resultatene på videregående nivå viser et tilsvarende mønster. Her svarer 45 prosent av jentene i de store kommunene at de er trygge, mens 76 prosent av guttene gjør det samme. Figuren nedenfor viser svarfordelingen blant ungdomsskoleelevene i de 13 kommunene.

Figur 2.10 Opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted? Andel ungdomsskoleelever (i prosent) som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt".

Som figuren viser er Lardal den kommunen der størst andel ungdomsskoleelever, hele 84 prosent, føler seg trygge når de ferdes i nærmeste sentrum eller tettsted. Bykommunene Sandefjord og Larvik ligger nederst, her svarer i underkant av halvparten av elevene at de enten

er usikre eller føler seg utrygge. 12 prosent av ungdomsskoleelevene i Sandefjord oppgir at de føler seg utrygge, mens tallet i Lardal er 8 prosent. I ungdomsundersøkelsen fra Tønsberg (2011) svarte 50 prosent av ungdomsskoleelevene at de følte seg svært trygge eller ganske trygge i sentrum. Også her fant man relativt store forskjeller mellom jenter og gutter. Fem prosent av guttene oppga at de følte seg utrygge, mens 18 prosent av jentene rapporterte tilsvarende (Torvik 2012, s. 38, 41).

2.5 Oppsummering

- ◆ **Familie:** De aller fleste ungdommene i Vestfold har et godt forhold til foreldrene sine. På alle klassetrinnene svarer over 9 av 10 ungdommer at de stoler på foreldrene sine, og at foreldrene pleier å vite hvor de er og hvem de er sammen med på fritiden. Flertallet av ungdommene har avtaler om når de skal komme hjem om kvelden, selv om dette avtar noe ettersom ungdommene blir eldre. Blant elevene på videregående svarer flere gutter enn jenter at de kommer hjem når de selv vil, eller at de «noen ganger» har avtaler.
- ◆ **Venner:** De aller fleste ungdommene gir uttrykk for at de har nære venner de kan betro seg til. Kun tre prosent av ungdommene oppgir at de ikke er så ofte sammen med jevnaldrende. Vennegjengen ser ut til å være den vanligste vennskapsformen, både blant gutter og jenter. Den største andelen ungdommer, 40 prosent, svarer at de har tre til fem gode venner som de kan stole på og forteller hemmeligheter til. På spørsmål om hvem ungdommene ville betrodd seg til dersom de hadde hatt det vanskelig, oppgir 9 av 10 at de ville snakket med en venn. Nærmeste familie, og da særlig mor, er også viktige samtalepartnere for både ungdomsskoleelevene og videregåendeelevene. Under 10 prosent av ungdommene svarer at de helt sikkert ville tatt kontakt med helsesøster, lærere, barnevern, politi eller utekontakt i en vanskelig situasjon. Når ungdommene blir bedt om å vurdere hva som gir status i vennegjengen, viser resultatene at «det å være til å stole på» utvilsomt er egenskapen ungdommene setter høyest. Dernext følger «å være flink i idrett» og «å ha et bra utseende». Hasjrøyking og sigarettøyking blir ansett som handlinger som i stor grad reduserer statusen blant venner.
- ◆ **Nærmiljø:** I alle kommunene i Vestfold svarer over 2 av 3 ungdommer at de trives i nærmiljøet sitt. Over 60 prosent oppgir at de kunne tenke seg å bo i nærmiljøet dersom de en gang får barn. De aller fleste, over 80 prosent, føler seg trygge der de bor. På spørsmålet om ungdommene opplever det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted, ser vi imidlertid at ungdommene i de små kommunene føler seg tryggere enn ungdommene i de store kommunene. I de store kommunene i Vestfold oppgir 41 prosent av jentene at de føler seg trygge i nærmeste sentrum, mens 67 prosent av jentene i de små kommunene svarer det samme.

3. Skole og fremtid

Dette kapitlet tar for seg Vestfold-ungdommenes tanker om skole og utdanning. Vi ser først nærmere på hvor godt ungdommenes trives på skolen, hvordan de vurderer læringsmiljøet, og foreldrenes involvering i deres skolegang. Deretter tar vi for oss ungdommenes syn på egen fremtid og utdanningsløp.

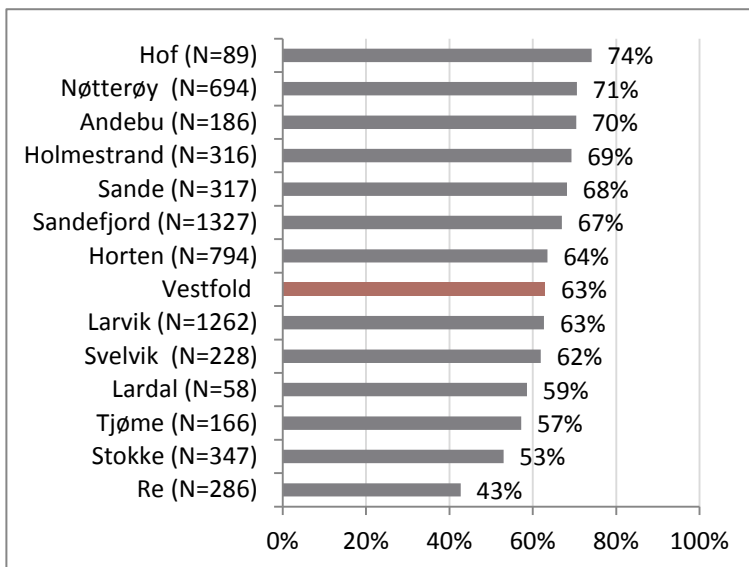
3.1 Skoletrivsel

Barn og unges hverdag er i stor grad preget av skolen. Skolehverdagen er arena for en viktig del av individets sekundære sosialisering, et møtested der elevene får testet ut sine muligheter og begrensninger, og ikke minst en inngangsport til arbeidslivet for de aller fleste (Øia 2011, s. 13) Skolen er derfor en betydningsfull faktor når det gjelder barn og unges psykosomatiske helse, og trivsel på skolen er svært viktig for ungdommenes generelle trivsel og tilpasning.

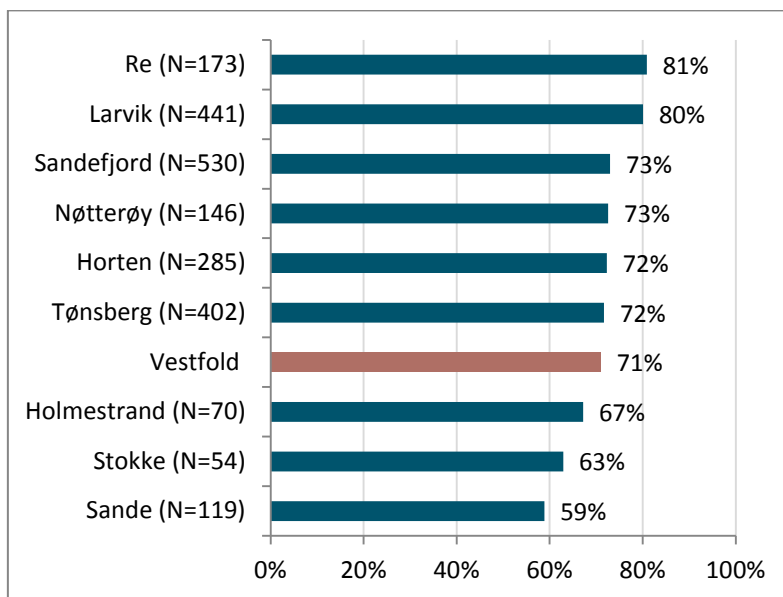
Vi spurte ungdommene i Vestfold om hvor godt de trives på skolen. Elevene kunne velge mellom å svare «ja, svært godt», «ja, nokså godt», «nei, nokså dårlig» eller «nei, svært dårlig». Resultatene viser at 94 prosent av ungdomsskoleelevene og 95 prosent av videregåendeelevene svarer at de trives svært godt eller nokså godt på skolen. 43 prosent svarer at de trives svært godt, og kun to prosent oppgir at de trives svært dårlig. Vi finner ingen store kjønnsforskjeller på dette spørsmålet, heller ikke store variasjoner mellom klassetrinnene. Videre viser tallene at skoletrivselen ikke varierer stort mellom kommunene i Vestfold. På ungdomsskolenivå differerer andelen som svarer at de trives svært godt eller nokså godt fra 87 prosent i Lardal til 97 prosent i Svelvik. Blant elevene på videregående finner vi kun marginale forskjeller. Tallene ser ut til å samsvare med resultatene fra Elevundersøkelsen 2013, hvor 95 prosent av videregåendeelevene i Vestfold svarte at de trives litt, godt eller svært godt på skolen (Elevundersøkelsen 2013).

I et annet spørrebatteri i undersøkelsen ble ungdommene bedt om å ta stilling til hvor fornøyde eller misfornøyde de er med ulike sider av livet sitt. «Skolen du går på» blir listet opp som en av faktorene. Her svarer 67 prosent av alle de spurte ungdommene at de er «litt fornøyd» eller «svært fornøyd» med skolen sin. Antagelig vurderer ungdommene her i større grad de fysiske forholdene ved skolen enn det de gjør i det foregående spørsmålet. Vi finner også større variasjoner mellom kommunene i Vestfold. Dette illustreres i figuren under, som viser andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er litt fornøyd eller svært fornøyd med skolen sin.

Figur 3.1 "Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med skolen du går på". Andel som svarer "svært fornøyd eller litt fornøyd", fordelt på kommune.

Figuren viser at andelen ungdomsskoleelever som er fornøyd med skolen de går på, varierer fra 43 prosent i Re til 74 prosent i Hof. I Hof svarer nær halvparten av elevene at de er svært fornøyd med skolen sin, 37 prosent av elevene i Nøtterøy gjør det samme. I Re svarer derimot 36 prosent av ungdomsskoleelevene at de er misfornøyd med skolen de går på¹⁰. Figuren under viser tilsvarende fordeling på videregående nivå, brutt ned på de ni kommunene i fylket som har videregående skole.

Figur 3.2 "Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med skolen du går på". Andel som svarer "svært fornøyd eller litt fornøyd", fordelt på kommune. Videregående.

Figuren viser at videregåendelevne gjennomgående er noe mer fornøyd med skolen sin enn ungdomsskoleelevene. Over 80 prosent av videregåendelevne i Re svarer at de er fornøyd med skolen sin, mens 59 prosent av elevene i Sande svarer det samme. I Re svarer halvparten av elevene på den videregående skolen at de er *svært* fornøyd med skolen sin.

¹⁰ I Re kommune er ungdomsskolebygningen langt eldre enn den videregående skolen

3.2 Læringsmiljø og akademisk selvbylde

Læringsmiljøet kan kort defineres som «summen av alle de forhold som kan tenkes å virke inn på elevenes muligheter til å tilegne seg kunnskap samt fysisk og psykisk helse» (Topland og Skaalvik 2010, i Øia 2011, s. 41). Dette kan med andre ord inkludere mange elementer, fra lufta i klasserommet til relasjoner mellom lærer og elev. Helsedirektoratet nevner «støttende og oppmerksomme lærere, positive aktiviteter og utvikling av kompetanse» som viktige beskyttelsesfaktorer knyttet til læringsmiljøet (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 2010, s. 8). Utdanningsdirektoratet definerer fem faktorer som har størst betydning på læringsmiljøet: Lærerenes evne til å lede klasser og undervisning, positive relasjoner mellom læreren og hver enkelt elev, positive relasjoner mellom elevene, godt samarbeid mellom hjem og skole, og til sist god ledelse og organisasjon på skolen¹¹.

I spørreskjemaet ble ungdommene bedt om å ta stilling til en rekke påstander som beskriver hvordan de opplever ulike sider ved læringsmiljøet på skolen. Svaralternativene var «svært godt», «ganske godt», «ganske dårlig» og «svært dårlig». Tabellen under gir en oversikt over andelen ungdommer som mener at påstandene passer svært godt eller ganske godt. Svarfordelingen er brutt ned på ungdomsskolenivå og videregående nivå.

Tabell 3.1 Påstander om skolen og hvordan det er å gå på skolen. Andel som svarer "svært godt" eller "ganske godt", fordelt på skolenivå.

	Ungdomsskole	Videregående
Jeg kjeder meg på skolen	65 %	61 %
Jeg får ofte skryt og oppmuntring av mine lærere	61 %	56 %
Det er alt for mye bråk og uro i timene	51 %	41 %
Når jeg vet noe i timen, prøver jeg å være blant de første til å rekke opp handa	50 %	46 %
Lærerne burde vært strengere mot elever som bråker	48 %	50 %
Mye av tida på skolen er bortkasta	45 %	46 %
Jeg gruer meg ofte til å gå på skolen	20 %	17 %
Jeg blir ofte snakket til i timene fordi jeg forstyrrer undervisningen	18 %	12 %
Jeg tror jeg kommer til å få store problemer med å skaffe meg arbeid, selv om jeg tar utdanning	16 %	18 %

Tabellen viser at den påstanden flest elever sier seg enige i, både på ungdomsskole og videregående, er at de kjeder seg på skolen. Samtidig som de aller fleste oppgir at de trives godt på skolen, svarer altså over 60 prosent av elevene på både ungdomsskole og videregående at de kjeder seg¹². Andelen som kjeder seg på skolen er høyest blant 10. klassingene (70 %), men synker med nærmere ti prosent i overgangen til videregående skole. Videre ser vi at i overkant av 60 prosent av ungdomsskoleelevene opplever at de ofte får skryt og oppmuntring av lærerne, noe færre blant videregående elevene. Det er også en høyere andel ungdomsskoleelever (51 %) som mener det er for mye bråk og uro i timene, sammenlignet med elevene på videregående (41 %).

Lenger ned i tabellen ser vi at 20 prosent av ungdomsskoleelevene og 17 prosent av videregående elevene, oppgir at de ofte gruer seg til å gå på skolen. Vi finner ingen store variasjoner mellom de ulike klassetrinnene på dette spørsmålet. Nærmere analyser viser at de

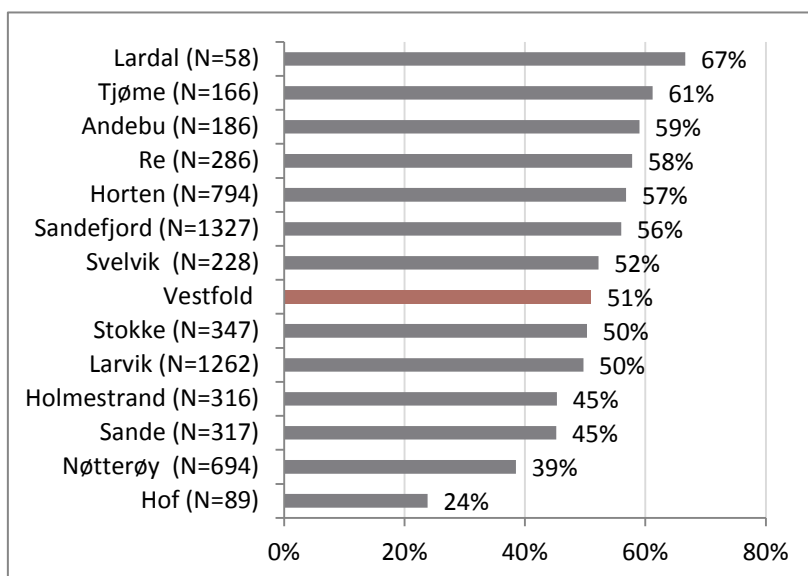
¹¹ www.udir.no/laringsmiljo

¹² Sammenhengen mellom skoletrivsel og kjedsomhet blir studert i flere lignende undersøkelser, blant annet Øia 2011

som gruer seg til å gå på skolen, også er mer tilbøyelige til å svare at de kjeder seg på skolen, og at de ikke trives. Blant de som svarer at de gruer seg til skolen, oppgir 77 prosent av de kjeder seg på skolen, mot 14 prosent av de som ikke gruer seg. I Elevundersøkelsen 2013 svarte 18 prosent av videregåendeelevne i Vestfold at de var litt uenig eller helt uenig i påstanden «Jeg gleder meg til å gå på skolen» (Elevundersøkelsen 2013). Dette samsvarer dermed godt med andelen som her oppgir at de gruer seg til å gå på skolen.

Vi finner markante kjønnsforskjeller på kun et fåtall av spørsmålene knyttet til læringsmiljø. Gjennomgående er det flere gutter (20 %) enn jenter (13 %) som oppgir at de prøver å være blant de første til å rekke opp hånda når de vet noe i timene. Tilsvarende er det flere gutter (55 %) enn jenter (43 %) som svarer at de ofte blir snakket til fordi de forstyrrer undervisningen. Motsatt er det, kanskje ikke overraskende, flere jenter (52 %) enn gutter (45 %) som mener at lærerne bør være strengere mot elever som bråker. Det er ikke store forskjeller mellom gutter og jenter når det gjelder andelen som kjeder seg eller gruer seg til å gå på skolen.

På kommunenivå finner vi størst variasjoner i svaratferd på påstanden om at «det er altfor mye bråk og uro i klasserommet». Figuren under viser hvordan andelen som sier seg svært enig eller ganske enig dette utsagnet, varierer mellom ungdomsskoleelevne i de 13 kommunene.

Figur 3.3 Andel elever (i prosent) som sier seg svært eller ganske enig i påstanden "Det er altfor mye bråk og uro i klasserommet", fordelt på kommune. Ungdomsskole.

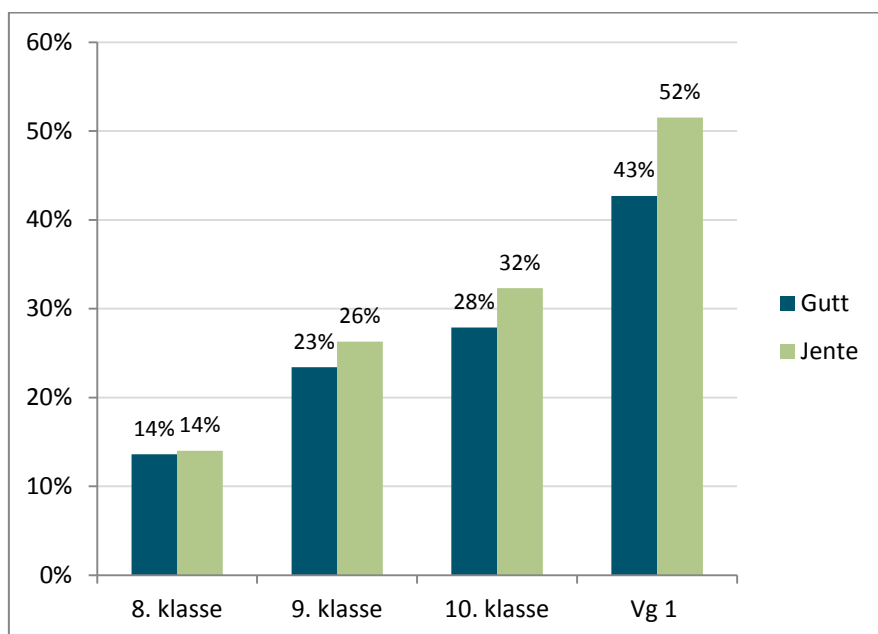
Vi ser at andelen elever som mener det er mye bråk og uro i klasserommet er høyest blant ungdomsskoleelevne i Lardal og Tjøme. Hof kommune skiller seg ut ved at bare 24 prosent av elevene er plaget av bråk og uro. Andelen elever som er enige i at lærerne bør være strengere mot elever som bråker i timene er også lavest i Hof (40 %) og høyest i Lardal (59 %). Hof kommune kommer for øvrig heldig ut på flere av spørsmålene knyttet til læringsmiljø. Andelen elever som er enig i at «mye tid på skolen er bortkasta» er langt lavere i Hof (22 %) enn for fylket som helhet (45 %). Andelen elever som kjeder seg på skolen (55 %) er også noe lavere i Hof enn i de øvrige kommunene i Vestfold.

3.3 Problematferd og skulking

I spørreskjemaet ble elevene spurt om å oppgi antall ganger de har hatt en voldsom krangel med lærer, blitt sendt ut av klasserommet, blitt innkalt til rektor eller skulket skolen i løpet av det siste året. Resultatene viser at kun et lite mindretall av elevene har erfaring med slik

problematferd i skolen. Over 90 prosent av ungdommene har aldri blitt innkalt til rektor, og mellom 80 og 90 prosent har aldri blitt sendt ut av klasserommet eller hatt en voldsom krangel med lærer. På alle disse tre første spørsmålene er det en langt større andel gutter enn jenter som krysser av for at de gjort eller opplevd handlingen. 19 prosent av guttene har blitt sendt ut av klasserommet, mot 9 prosent av jentene. Videre har 11 prosent av guttene blitt innkalt til rektor, mot kun 3 prosent av jentene.

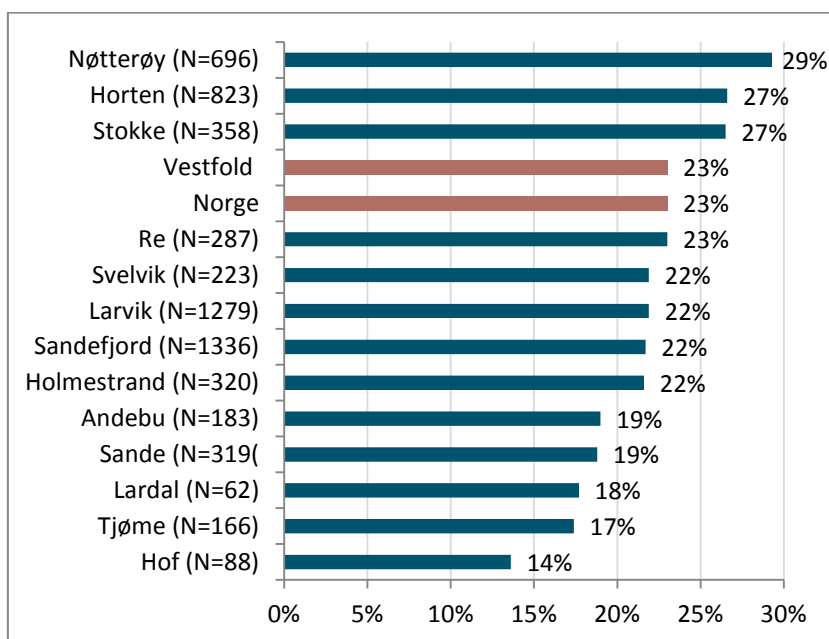
Skulking ser ut til å være noe mer utbredt blant ungdommene. 30 prosent av de spurte ungdommene, 23 prosent av ungdomsskoleelevene og 47 prosent av videregåendelevne, oppgir at de har skulket mer enn én gang i løpet av det siste året. De nasjonale resultatene ligger her på henholdsvis 23 og 41 prosent. Flertallet av de som har skulket svarer at de har gjort dette mellom 1 til 5 ganger. Fem prosent av elevene på ungdomsskolen og 12 prosent av elevene på videregående har skulket undervisningen mer enn 6 ganger. Figuren under illustrerer hvordan andelen som oppgir at de har skulket mer enn én gang varierer mellom klasstrinn og kjønn.

Figur 3.4 "Har du gjort eller opplevd noe av dette det siste året - de siste 12 månedene? Skulket skolen" Andel som svarer at de har skulket skolen mer enn en gang, fordelt på klasstrinn og kjønn.

Figuren viser tydelig hvordan andelen elever som har skulket det siste året, øker gjennom ungdomsårene. Mens kun 14 prosent av 8. klassingene har skulket, gjelder dette i underkant av halvparten av elevene i første klasse på videregående skole. Vi ser også at det gjennomgående er noe flere jenter enn gutter som skulker. Totalt svarer 32 prosent av jentene og 28 prosent av guttene at de har skulket i løpet av det siste året. Differansen mellom kjønnene er størst blant videregåendelevne, der 43 prosent av guttene og 52 prosent av jentene har skulket mer enn én gang. I ungdomsundersøkelsen fra Tønsberg i 2011 viste også resultatene at noe flere jenter (31 %) enn gutter (26 %) hadde skulket det siste året (Torvik 2012, s. 60).

Figuren nedenfor viser hvordan andelen ungdomsskoleelever som har skulket minst én gang, varierer mellom kommunene i Vestfold.

Figur 3.5 Andel ungdomsskoleelever som svarer at de har skulket skolen mer enn en gang. Kommun nivå.

Figuren viser at tre av kommunene i Vestfold ligger over det nasjonale gjennomsnittet på 23 prosent. I Nøtterøy, Horten og Stokke svarer henholdsvis 29 prosent, 27 prosent og 27 prosent av ungdomsskoleelevene at de har skulket i løpet av det siste året. Den laveste andelen finner vi i Hof og Tjøme, der 14 og 17 prosent av ungdommene oppgir å ha skulket det siste året. Også på videregående nivå er andelen skulkere høyest i Nøtterøy kommune. 55 prosent av elevene i Nøtterøy har skulket én gang eller oftere det siste året. Sandefjord (52 %) og Tønsberg (50 %) ligger også over fylkesgjennomsnittet på 47 prosent. Andelene er lavest i Stokke og Sande, der 40 prosent av videregående elevene har skulket minst én gang.

3.3.1 Hvilke faktorer påvirker skulking?

Ser vi nærmere på den gruppen av elever som svarer at de har skulket det siste året, viser tallene at skulking samvarierer med en rekke andre faktorer.

- ◆ Nærmere 90 prosent av elevene som har skulket svarer at de trives godt på skolen, men betydelig flere av disse elevene svarer samtidig at de kjeder seg på skolen (76 % vs. 59 %) og at de er misfornøyd med karakterene sine (26 % vs. 10 %), sammenlignet med elevene som ikke har skulket.
- ◆ Blant elevene som har skulket er det også færre som er enige i påstanden om at de ofte får skryt og oppmuntring av lærerne (49 % vs. 64 %)
- ◆ Andelen som bruker minst to timer på datamaskinen daglig er også klart høyere blant elevene som har skulket (61 %), enn blant de som ikke har skulket (46 %)
- ◆ Andelen som er fornøyd med helsa si er markant lavere blant elevene som har skulket minst én gang (57 %) enn blant de øvrige elevene (74 %)
- ◆ Blant elevene som har skulket har langt flere symptomer på depressivt stemningsleie (27 % vs. 10 %), flere føler seg ensomme (33 % vs. 17 %) og en større andel har også vært sinte og aggressive i løpet av den siste uka (36 % vs. 15 %) ¹³.

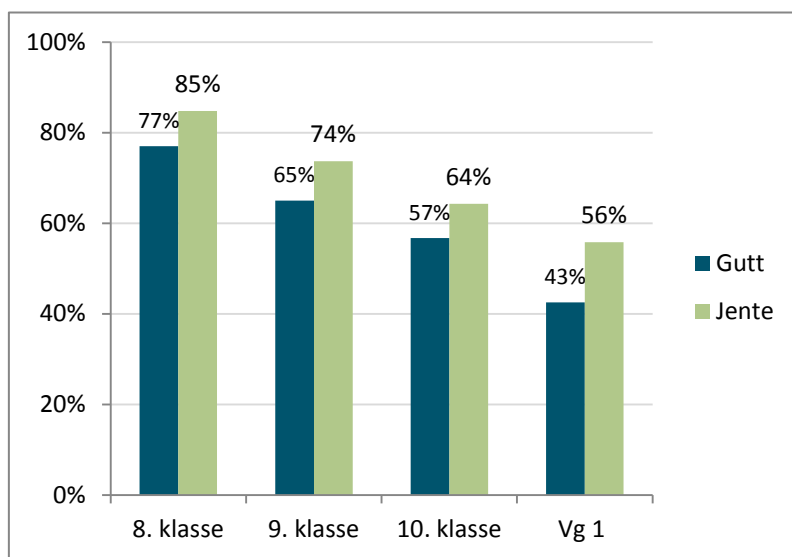
¹³ Les mer om målet for depressivt stemningsleie i kapittel 5.

- ◆ Mens 10 prosent av elevene som ikke har skulket skolen har symptomer på deprimert stemningsleie, gjelder dette 18 prosent av de som har skulket én gang, og i underkant av 40 prosent av de som har skulket mer enn seks ganger.

Øia (2011) finner også en tydelig samvariasjon i retning av at unge med mange psykiske problemer er overrepresentert blant dem med lavest skolemotivasjon, herunder skulking.

3.4 Leksebruk og skolevei

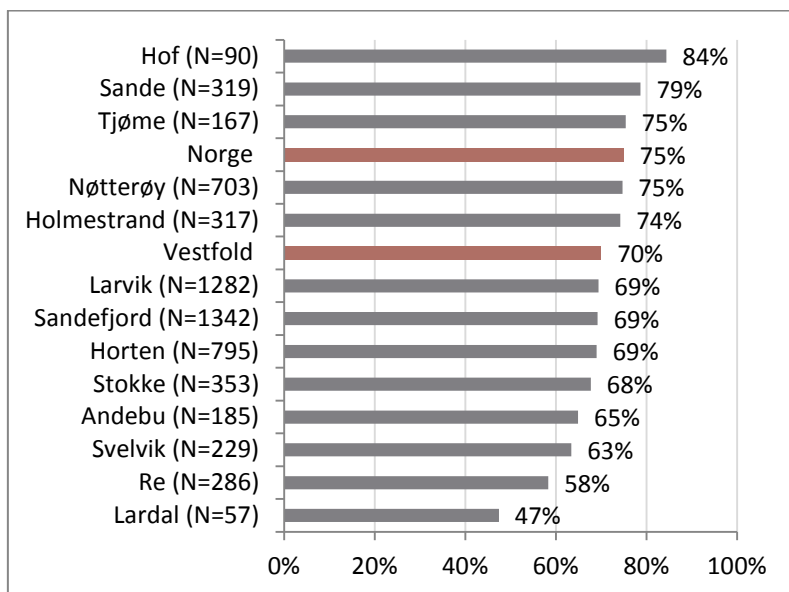
Hvor mye tid bruker ungdommene i Vestfold på lekser? Vi spurte elevene hvor lang tid de bruker gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid. Svaralternativene var «gjør aldri lekser/nesten aldri», «mindre enn en halvtime», «½ - 1 time», «1-2 timer», «2-3 timer», «3-4 timer» og «mer enn 4 timer». Resultatene viser at 70 prosent av ungdomsskoleelevene svarer at de bruker mer enn en halv time på lekser daglig. I underkant av halvparten (49 %) av elevene i første klasse på videregående svarer det samme. Både på ungdomsskolenivå og videregående nivå er dette noe lavere enn de nasjonale Ungdata-resultatene, som ligger på henholdsvis 75 og 59 prosent. Et mindretall av elevene i Vestfold, 14 prosent blant ungdomsskoleelevene og 10 prosent blant videregående elevene, oppgir at de bruker mer enn to timer på lekser daglig. Tiden ungdommene bruker på lekser ser altså ut til å synke etter hvert som de blir eldre. Dette illustreres i figuren nedenfor, som viser hvordan andelen ungdommer som bruker mer enn en halv time daglig på lekser, varierer mellom klassetrinn og kjønn.

Figur 3.6 «Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletid)?» Svarfordeling brutt ned på klassetrinn og kjønn.

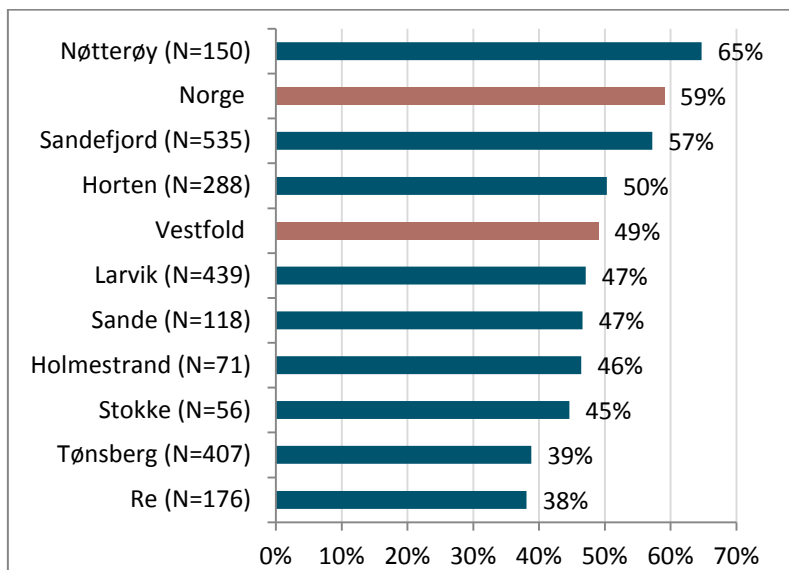
Vi ser at andelen ungdommer som oppgir at de bruker mer enn en halv time daglig, synker med rundt 30 prosent fra 8. klasse til første trinn ved videregående. Blant ungdomsskoleelevene svarer 13 prosent at de aldri eller nesten aldri gjør lekser, mot 28 prosent av elevene på videregående. Vi ser også at jenter gjennomgående bruker mer tid på lekser enn gutter. Forskjellen mellom kjønnene er størst på videregående, der 14 prosent flere jenter enn gutter oppgir at de bruker mer enn en halv time på lekser hver dag. Figuren under viser hvordan andelen ungdomsskoleelever som bruker mer enn en halv time på lekser daglig, varierer mellom kommunene i Vestfold.

Figur 3.7 Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletid)? Andel som bruker mer enn en halv time daglig, fordelt på kommune. Ungdomsskole.

Figuren viser at ungdomsskoleelevene i Hof og Sande ligger over landsgjennomsnittet på 75 prosent. Nederst finner vi Lardal, der under halvparten av elevene oppgir at de bruker mer enn en halv time på lekser daglig. Figuren under viser tilsvarende fordeling på videregående nivå.

Figur 3.8 Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletid)? Andel som bruker mer enn en halv time daglig, fordelt på kommune. Videregående.

Her ser vi at Nøtterøy utvilsomt er den kommunen der videregåendeelevene bruker mest tid på lekser. 65 prosent av elevene i Nøtterøy bruker mer enn en halv time på lekser daglig, noe som er godt over gjennomsnittet fra de nasjonale Ungdata-undersøkelsene (59 %). I Nøtterøy svarer kun 16 prosent av elevene at de ikke bruker noe tid på lekser, mens snittet for Vestfold her ligger på 28 prosent. Nederst finner vi Tønsberg og Re, der under 40 prosent av elevene bruker mer enn en halv time på lekser. 36 prosent av videregåendeelevene i Re kommune svarer at de aldri bruker tid på lekser. I ungdomsundersøkelsen fra Tønsberg i 2011 svarte henholdsvis 40 prosent og 68 prosent av elevene på de to videregående skolene (Færder og Greveskogen) at de brukte mer enn en halv time på lekser daglig. At snittet for videregåendeelevene i Tønsberg ser ut til å være langt lavere i årets undersøkelse skyldes nok både at flere skoler er involvert,

og at svarprosenten var betydelig høyere i 2011. I Elevundersøkelsen for Vestfold i 2013 svarte for øvrig 65 prosent av videregåendelevne at de gjør lekser i de aller fleste/mange fag (Elevundersøkelsen 2013). Dette er noe lavere enn våre resultater, som viser at 72 prosent av elevene på videregående bruker noe tid på lekser i løpet av en gjennomsnittsdag.

Undersøkelsen gir også informasjon om hvordan ungdommene kommer seg til skolen, og hvor lang tid de bruker på skoleveien. Ikke overraskende viser resultatene at andelen elever som sykler eller går til skolen faller kraftig fra 10. klasse til første trinn på videregående. Mens 54 prosent av ungdomsskoleelevene sykler eller år til skolen, gjelder dette kun 21 prosent av elevene på videregående skole. Blant ungdomsskoleelevene er det nær dobbelt så mange gutter (37 %) som jenter (20 %) som sykler, mens noe flere jenter går til skolen (29 % vs. 21 %). Andelen ungdomsskoleelever som sykler eller går til skolen er høyest i Horten (70 %) og Sandefjord (68 %), og lavest i Sande (26 %) og Lardal (19 %). Under 10 prosent av ungdomsskoleelevene bruker mer enn en halv time til skolen, mens dette gjelder 32 prosent av elevene på videregående skole.

3.5 Foreldrenes involvering i skole og utdanning

Foreldre er ikke bare viktige gjennom det de overfører til barna sine, de er også viktige gjennom sin direkte involvering i barnas skolegang og gjennom sin interaksjon med skolen. Det er etter hvert veldokumentert at høy grad av involvering av foreldrene i barnas skolegang generelt bidrar til å fremme barnas faglige og sosiale utvikling. Manglende eller dårlig samarbeid mellom foreldre og skole kan derimot fungere som en opprettholdende faktor i forhold til barns atferdsvansker, og føre til at atferdsvanskene vedvarer eller styrkes (Torvik 2012, s. 54).

Vi ba ungdommene ta stilling til påstander knyttet til foreldrenes engasjement i skolen og utdanningen deres. Svaralternativene var «svært godt», «ganske godt», «ganske dårlig» og «svært dårlig». Tabellen under viser andelen elever, fordelt på ungdomsskole og videregående, som oppgir at utsagnene stemmer svært eller nokså godt.

Tabell 3.2 Foreldrenes involvering i skole og utdanning. Andel elever som svarer at påstandene passer svært godt eller ganske godt, fordelt på skolenivå.

	Ungdomsskole	Videregående
Mine foreldre oppmuntrer meg til å satse på skolen	85 %	85 %
Mine foreldre synes det er viktig at jeg tar høyere utdanning	85 %	81 %
Mine foreldre er svært interesserte i skolearbeidet mitt	81 %	77 %
Mine foreldre roser meg ofte for skolearbeidet mitt	79 %	77 %
Mine foreldre hjelper meg ofte med skolearbeidet	63 %	50 %
Mine foreldre synes det er viktig at jeg får en jobb så raskt som mulig slik at jeg kan tjene penger	59 %	58 %
Mine foreldre kontrollerer at jeg gjør leksene mine	49 %	29 %
Mine foreldre snakker sjelden med meg om skolen	24 %	24 %
Mine foreldre synes det er bortkastet å ta lang utdanning	8 %	8 %

Tabellen viser at det store flertallet av ungdommene, både på ungdomsskolen og videregående, opplever at foreldrene oppmuntrer dem til å satse på skolen, og at de synes det er viktig med høyere utdanning. En høy andel gir uttrykk for at foreldrene er svært interesserte i skolearbeidet deres, og at de roses for arbeidet de gjør. Videre viser tallene, naturlig nok, at foreldrenes oversikt og kontroll avtar utover i ungdomstiden. Ungdommene får mindre hjelp til skolearbeidet når de starter på videregående, og foreldrene kontrollerer i mindre grad at de gjør lekser. Mens 64 prosent av 8. klassingene svarer at foreldrenes kontrollerer at de gjør lekser,

svarer 29 prosent av elevene på videregående det samme. Vi ser også at samtidig som flertallet opplever at foreldrene synes det er viktig å ta høyere utdanning, svarer faktisk nær 60 prosent at «foreldrene synes det er viktig at jeg får en jobb så raskt som mulig slik at jeg kan tjene penger». Her er det kanskje en vurderingssak hva både «jobb» og «så raskt som mulig» innebærer? Uansett oppgir under 10 prosent av ungdommene at foreldrene synes det er bortkastet å ta lang utdanning. Separate analyser for gutter og jenter viser få markante kjønnsforskjeller på disse spørsmålene. Det er noe flere gutter (11 %) enn jenter (5 %) som krysser av for at foreldrene synes det er bortkastet å ta lang utdanning. Det er også noe flere gutter (26 %) enn jenter (21 %) som opplever at foreldrene sjelden snakker med dem om skole.

Ungdommene ble også spurt om foreldrene pleier å gå på foreldremøter og møter som har med skolen å gjøre. Her svarer 89 prosent av elevene at foreldrene alltid eller som regel går på foreldremøter. Kun 11 prosent oppgir dermed at foreldrene av og til, nesten aldri eller aldri går på foreldremøter. Foreldrenes deltakelse på skolerelaterte møter ser ut til å synke noe utover ungdomsårene, men ikke betydelig. Hele 86 prosent av elevene på videregående svarer at foreldrene alltid eller som regel deltar på slike møter. Vi finner ingen kjønnsforskjeller på dette spørsmålet, heller ikke særlige variasjoner mellom kommunene i Vestfold.

3.6 Utdanningsmotivasjon og planer for fremtiden

I rapporten «Folkehelse-veien til god helse for alle» fremheves det at et de viktigste tiltakene for å sikre god helse og god fordeling av helse i et generasjonsperspektiv, er å i større grad forhindre at mennesker faller ut av skolen og arbeidslivet: «Det er viktig for den psykiske helsen, og det er viktig fordi utdanning er den viktigste enkeltfaktor som kan forklare ulikheter i helse» (Helsedirektoratet 2010b, s. 8). Tall fra 2007 viser at 18,3 prosent av alle elever og lærlinger i Vestfold valgte å slutte på skolen før de hadde fullført alle årene i videregående opplæring¹⁴. Det tilsvarende tallet på nasjonalt nivå var 17,4¹⁵.

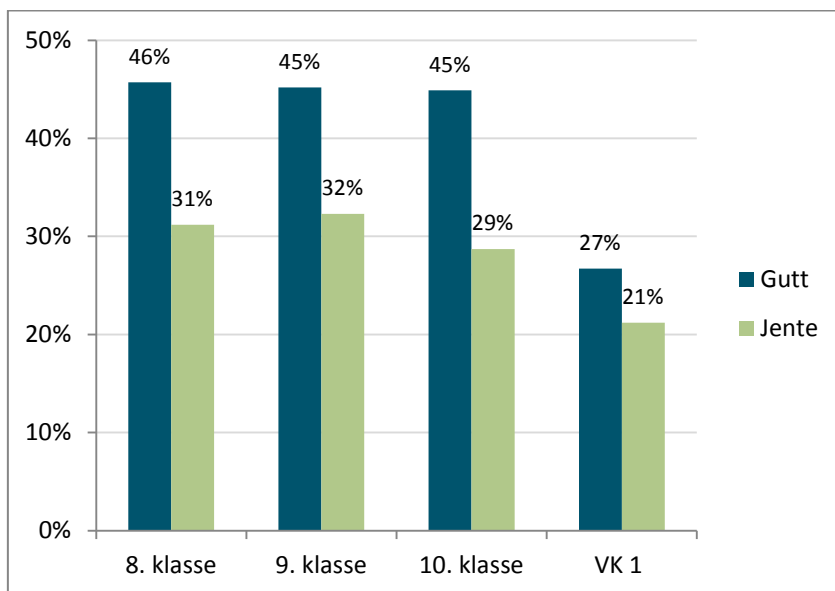
I spørreskjemaet ble alle ungdommene spurt følgende spørsmål: «Hvis du hadde fått deg en jobb nå, ville du heller jobbet enn å gå på skolen?» Dette er altså et spørsmål som ganske direkte måler elevenes skolemotivasjon. Figuren nedenfor illustrerer andelen ungdommer som svarer «ja», brutt ned på klassetrinn og kjønn.

---

¹⁴ Dette tallet er basert på kullbetraktninger. Hvis en ser på antall sluttet fra skole hvert år, er tallet langt lavere. Statistikken inkluderer ikke de som går på spesielle tilbud, dvs. de som tar sikte på det som formelt sett heter grunnkompetanse.

¹⁵ Tall fra Skoleporten:

<http://skoleporten.udir.no/rapportvisning.aspx?enhetsid=07&vurderingsomrade=37&skoletype=1&underomrade=44&sammenstilling=4&fordeling=0#rapport>

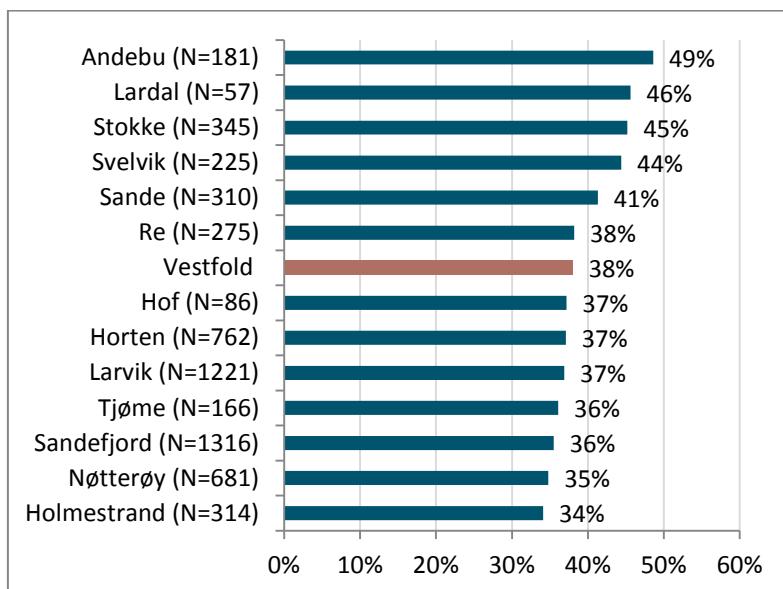

Figur 3.9 Hvis du hadde fått deg en jobb nå, ville du heller jobbet enn å gå på skolen?» Andel som svarer "ja", fordelt på alder og klassetrinn.

Som vi ser av figuren holder andelen ungdommer som heller ville jobbet enn å gå på skolen seg ganske stabil gjennom ungdomsskoleårene. Om lag 45 prosent av guttene og 30 prosent av jentene på ungdomsskolen krysser av for at de heller ville jobbet dersom de hadde fått muligheten. Blant elevene i første klasse på videregående ser vi imidlertid at betydelig færre gutter, og også noe færre jenter, ønsker å slutte på skolen. Differansen mellom gutter og jenter er langt mindre blant elevene på videregående enn blant ungdomsskoleelevene.

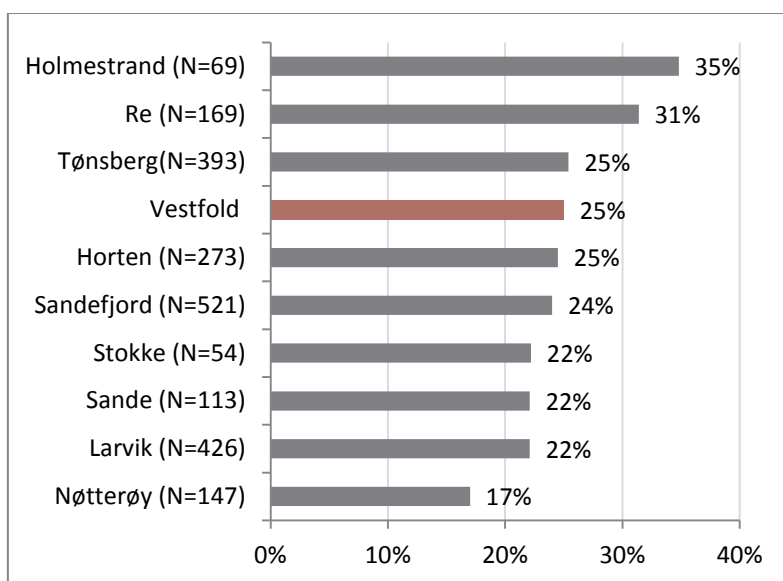
Totalt svarer 38 prosent av ungdomsskoleelevene i Vestfold at de heller ville jobbet enn å gå på skolen. Dette tallet er høyere enn resultatet fra undersøkelsen Ung i Norge (2010), der 30 prosent svarer det samme. I denne undersøkelsen finner man også markante forskjeller mellom jenter og gutter, og at gutter med økende alder i mindre grad ønsker å slutte på skolen (Øia 2011).

I rapporten «Skolemotivasjon», som bygger på data fra Ung i Norge, påpeker Øia at svarfordelingen på dette spørsmålet ikke nødvendigvis måler andelen som faktisk ville sluttet hvis et reelt jobbtilbud forelå. Det kan også være et uttrykk for andelen ungdomsskoleelever som er skoleleie og som «dagdrømmer» om å slutte (Øia 2011, s. 25). Figuren under viser svarfordelingen blant ungdomsskoleelevene brutt ned på kommunenivå.

Figur 3.10 Hvis du hadde fått deg en jobb nå, ville du heller jobbet enn å gå på skolen?» Andel som svarer "ja", fordelt på kommune. Ungdomsskole.

Figuren viser at andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de heller ville jobbet enn å gå på skole varierer, fra 34 prosent i Holmestrand til 49 prosent i Andebu. Figuren nedenfor viser tilsvarende svarfordeling på videregående nivå.

Figur 3.11 Hvis du hadde fått deg en jobb nå, ville du heller jobbet enn å gå på skolen?» Andel som svarer "ja", fordelt på kommune. Videregående.

Vi ser her at Holmestrand er kommunen der høyest andel ungdommer svarer at de ville foretrukket å jobbe fremfor å gå på skolen. Den laveste andelen finner vi i Nøtterøy (17 %), som ligger godt under gjennomsnittet for fylket som helhet. I både Holmestrand og Re er det imidlertid en overvekt av gutter som har svart på undersøkelsen, mens flertallet av respondentene i Nøtterøy er jenter.

3.6.1 Hvilke faktorer påvirker skolemotivasjonen?

Sammenligner vi ungdommene som svarer ja og nei på dette spørsmålet, altså de som heller ville jobbet og de som ønsker å fortsette på skole, finner vi flere interessante forskjeller.

- ◆ Blant ungdommene som oppgir at de heller ville jobbet er det, kanskje ikke overraskende, en langt større andel som svarer at de kjeder seg på skolen (75 % vs. 58 %), og som gruer seg til å gå på skolen (29 % vs. 14 %).
- ◆ Det er også flere som har skulket skolen i løpet av det siste året (37 % vs. 26 %).
- ◆ Videre er en større andel av disse elevene uenige i påstanden om at de ofte får skryt og oppmuntring av læreren i klasserommet (47 % vs. 37 %), og flere opplever at de ofte blir snakket til i timen fordi de forstyrrer undervisningen (24 % vs. 13 %).
- ◆ Andelen som oppgir at foreldrene ofte roser dem for skolearbeidet er lavere blant dem som ønsker å jobbe (69 %) enn blant dem som vil fortsette på skolen (83 %). Blant ungdommene som heller vil jobbe er det også flere som er enige i at foreldrene sjelden snakker med dem om skolearbeid (31 % vs. 20 %).

Vi finner også relativt store forskjeller når det gjelder ungdommenes vurdering av familiens økonomiske situasjon:

- ◆ Blant ungdommene som opplever at familien har hatt god råd de siste to årene, oppgir 30 prosent at de heller ville jobbet. Blant elevene som oppgir at foreldrene har hatt dårlig råd den siste tiden, som riktignok utgjør et lite mindretall av elevene, oppgir hele 57 prosent det samme.

Videre viser resultatene at ungdommene som vil slutte på skolen rapporterer om dårligere helse enn de øvrige elevene:

- ◆ Andelen elever som er plaget av et depressivt stemningsleie er markant høyere (20 % vs. 12 %) ¹⁶
- ◆ Færre elever oppgir at de er ganske eller veldig fornøyde med helsa si (61 % vs. 73 %).

En undersøkelse av Ridder m.fl. (2012), basert på data fra Nord-Trøndelag, konkluderer nettopp med at det er en sterk sammenheng mellom selvrapportert helse, senere frafall fra videregående skole og risiko for å motta økonomisk sosialhjelp eller trygd. Ungdom som rapporterte om dårlig helse hadde klart høyere frafallsrate (26,5 %) enn ungdom som rapporterte om god helse (16,1 %) (Ridder m.fl. (2012)).

3.6.2 Fremtidsplaner

I spørreskjemaet ble alle ungdommene spurt om hvilke planer de har etter videregående. Her svarer 51 prosent av ungdomsskoleelevene og 59 prosent av elevene på videregående, at de ønsker å ta videre utdanning på universitet eller høyskole. Langt færre ungdommer, om lag 20 prosent på hvert klassetrinn, oppgir at de ønsker å jobbe etter videregående. Rundt 10 prosent på hvert klassetrinn vil gå videre på yrkesretta utdanning, mens kun et fåtall elever svarer at de «vil være hjemme» etter videregående.

Ser vi nærmere på svarfordelingen blant elevene i første klasse på videregående skole, viser resultatene at betydelig flere jenter (67 %) enn gutter (51 %) ønsker å ta videre utdanning på universitet eller høyskole etter fullført videregående. Langt flere gutter oppgir at de vil jobbe (25 % vs. 13 %), og en noe større andel gutter vil gå videre på yrkesretta utdanning (11 % vs. 7 %). På ungdomsskolenivå er andelen elever som vil ta utdanning på universitet eller høyskole klart høyest i Nøtterøy (58 %) og lavest i Lardal (37 %). De øvrige kommunene ligger her på mellom 43 og 53 prosent. På videregåendenivå skiller Holmestrand seg ut ved at over 40 prosent av

---

¹⁶ Les mer om målet for depressivt stemningsleie i kapittel 5.

elevene svarer at de ønsker å jobbe etter videregående, og under halvparten vil ta utdanning på høyskole eller universitet.

I et lignende spørsmål i undersøkelsen ble ungdommene spurt om de tror vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole i fremtiden. 65 prosent av ungdommene svarer ja på dette spørsmålet, noe som er høyere enn tilsvarende tall på nasjonalt nivå (61 %). Også på dette spørsmålet er andelen ungdomsskoleelever som vil ta utdanning høyest i Nøtterøy (72 %) og lavest i Lardal (55 %) og Andebu (55 %). På videregåendenivå er andelen høyest i Sandefjord (70 %) og lavest i Holmestrand (54 %). Alle de andre kommunene ligger her på mellom 60 prosent (Larvik) og 68 prosent (Stokke).

3.7 Oppsummering

- ◆ **Skoletrivsel og læringsmiljø:** De aller fleste ungdommene i Vestfold, over 9 av 10 på alle klassetrinnene, trives ganske godt eller svært godt på skolen. Noe færre, 67 prosent av alle ungdommene, svarer imidlertid at de er fornøyde med *skolen de går på*. 60 prosent av elevene oppgir at de kjeder seg på skolen, og i underkant av 20 prosent svarer at de ofte gruer seg til å gå på skolen.
- ◆ **Problematferd:** Kun et lite mindretall av elevene har erfaring med problematferd i skolen, som å krangle med lærerne eller bli innkalt til rektor. Skulking ser ut til å være mer utbredt. Blant elevene i videregående skole er andelen elever som har skulket det siste året noe høyere i Vestfold enn det de nasjonale Ungdata- resultatene viser. Jenter skulker noe oftere enn gutter. Analysene viser at skulking samvarierer med en rekke ulike forhold, særlig egenrapportert helse. Elevene som har skulket minst én gang det siste året vurderer sin helse som betydelig dårligere enn elevene som ikke har skulket, og en langt større andel er plaget av symptomer på depressivt stemningsleie. 70 prosent av ungdomsskoleelevene, og i underkant av halvparten av elevene på videregående, bruker mer enn en halv time på lekser daglig. Dette er også noe lavere enn de nasjonale Ungdata- resultatene.
- ◆ **Skolemotivasjon og fremtidsplaner:** I underkant av fire av ti ungdomsskoleelever i Vestfold svarer at de heller ville jobbet enn å gå på skolen dersom de fikk mulighet til det. Langt flere gutter enn jenter oppgir dette, men for begge kjønnene synker andelen betraktelig fra 10. klasse til første klasse på videregående skole. Svarfordelingen varierer også mellom kommunene i Vestfold, særlig på videregåendenivå. 65 prosent av alle ungdommene svarer at de ønsker å ta utdanning på universitetet eller høyskole, et tall som er over det nasjonale gjennomsnittet (61 %). Betydelig flere jenter enn gutter ønsker å ta videre utdanning på universitet eller høyskole etter at de har fullført videregående.

4. Fritid

I dette kapitlet ser vi nærmere på hvordan ungdommene i Vestfold bruker fritiden sin. Vi tar først for oss ungdommenes deltakelse i organisasjoner, lag og foreninger. Deretter viser vi hvor ofte de bruker tid på ulike uorganiserte aktiviteter. Videre ser vi på hvor mye tid ungdommene bruker på medier og andre kulturtilbud. Til slutt tar vi for oss noen påstander som belyser ungdommenes holdning til politikk og politikere.

4.1 Organisert fritid

Flere studier viser at deltakelse i kultur-, idretts- og friluftsliv er viktige faktorer som påvirker barn og unges trivsel og helse. Ifølge Aagre (2003) kan deltakelse i organiserte aktiviteter gi ungdommene en mulighet til å utvikle sine evner og ferdigheter, og til å utvikle betydningsfulle voksenrelasjoner. Selv om ungdom på et senere tidspunkt ikke lenger er aktive innenfor en forening eller organisasjon, så vil de fortsatt ha glede av de ferdighetene og relasjonene de dannet tidligere (Aagre 2003). Tidligere forskning tyder også på at ungdommer som ikke deltar i organisasjoner er en risikogruppe som oftere enn andre får problemer med rusproblemer, kriminalitet og lignende (Kränge og Strandbu 2004).

Å være med i organiserte fritidsaktiviteter har lenge vært utbredt i Norge, men den langsiktige tendensen ser ut til å være at organisasjonene mister noe oppslutning. Mens 76 prosent av barn i aldersgruppen 13 til 18 år var medlem i en eller flere organisasjoner i 1992, var tallet 65 prosent i 2002. Tilbakegangen ser ut til å være sterkest for jentene. Samtidig viser NOVAS undersøkelser fra 1992, 2002 og 2010 at treningsaktiviteten blant ungdom i alderen 13-17 år faktisk øker. En noe større andel ungdommer, om lag 45 prosent, oppgir å trene i idrettslag i 2010 sammenlignet med i 1992¹⁷ (Les mer om trening og fysisk aktivitet i kapittel 6).

Vi spurte ungdommene i Vestfold om de er, eller tidligere har vært, med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år. Totalt svarer 59 prosent av alle de spurte ungdommene at de er medlemmer i en forening, mens 29 prosent oppgir at de har vært medlemmer tidligere. 13 prosent svarer at de aldri har vært medlemmer i noen organisasjon eller forening. I tabellen nedenfor ser vi hvordan resultatene fordeler seg på de fire klassetrinnene og mellom kjønn.

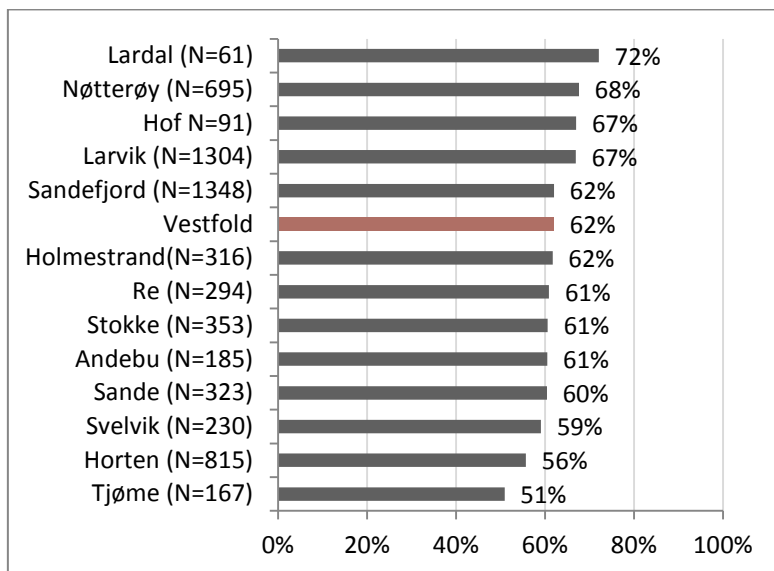
Tabell 4.1 Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10 år? Svarfordeling Vestfold, brutt ned på klassetrinn og kjønn. I prosent.

	8. klasse		9. klasse		10. klasse		Vg 1	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Ja, jeg er med nå	68 %	67 %	64 %	63 %	58 %	57 %	51 %	47 %
Nei, men jeg har vært med tidligere	17 %	21 %	22 %	26 %	30 %	35 %	36 %	41 %
Nei, jeg har aldri vært med	15 %	13 %	13 %	12 %	13 %	9 %	14 %	13 %

¹⁷ <http://www.ungdata.no/id/25890.0>

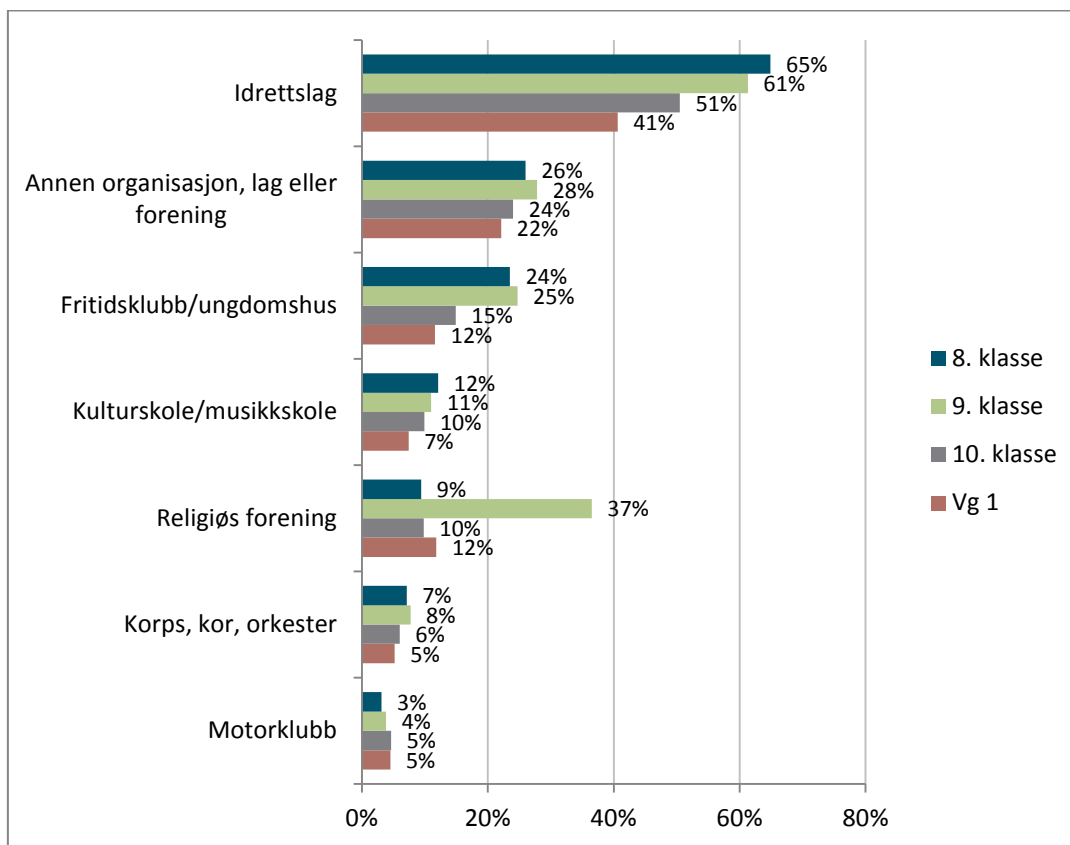
Vi ser at andelen ungdommer som oppgir å være medlem av en organisasjon synker for hvert klassetrinn. Mens nærmere 70 prosent av jentene i 8. klasse er involvert i organiserte aktiviteter, har tallet sunket til litt under halvparten blant jentene på videregående skole. For begge kjønnene ser frafallet ut til å være størst i overgangen fra 10. klasse til første klasse på videregående skole. Videre fremgår det at en større andel jenter oppgir å ha vært medlem tidligere, slik at det også er en noe høyere andel gutter som aldri har vært medlem i et lag eller forening. Figuren nedenfor viser hvordan andelen aktive ungdomsskoleelever varierer mellom kommunene i Vestfold.

Figur 4.1 «Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber eller foreninger – etter at du fylte 10 år?» Andel ungdomselever som svarer at de er aktive på nåværende tidspunkt, kommunenivå.

Figuren viser at 62 prosent av ungdomsskoleelevene i Vestfold er medlem av en organisasjon, klubb, lag eller forening. Lardal, Nøtterøy, Hof og Larvik ligger alle over dette gjennomsnittet. I Lardal svarer kun 7 prosent av elevene at de aldri har vært medlem i en forening. I Nøtterøy, Hof og Larvik krysser henholdsvis 12 prosent, 8 prosent og 10 prosent av for det samme. Nederst finner vi Svelvik, Horten og Tjøme, hvor under 60 prosent oppgir å være medlemmer. I Tjøme kommune oppgir 19 prosent av ungdommene at de aldri har vært medlem i noen forening eller lag. Ungdomsundersøkelsen fra Tønsberg (2011) viste at 62 prosent av ungdomsskoleelevene i kommunen er medlem i en organisasjon, lag eller forening (Torvik 2012). På videregåendenivå varierer andelen medlemmer fra 39 prosent i Nøtterøy til 56 prosent i Re. De øvrige kommunene ligger alle på mellom 41 prosent (Sande) og 52 prosent (Stokke).

For å få et innblikk i hvilke typer organisasjoner ungdommene deltar i, ba vi dem krysse av for hvor ofte de har vært med i ulike organiserte aktiviteter den siste måneden. Figuren under gir en oversikt over andelen ungdommer på hvert klassetrinn som har vært med på de ulike aktivitetene én gang eller oftere sist måned.

Figur 4.2 Hvor mange ganger siste måned har du vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubb eller lag? Andel som har vært med minst én gang, fordelt på klassetrinn og kjønn.

Figuren viser at det i særklasse er vanligst å være med på aktiviteter i et idrettslag. 60 prosent av ungdomsskoleelevene har vært med på dette minst én gang i løpet av den siste måneden. Som i det foregående spørsmålet ser vi imidlertid at deltakelsen i idrettslag faller markant gjennom ungdomsårene, særlig etter 9. klasse på ungdomsskolen. Fra 9. klasse til første trinn på videregående skole faller jentenes deltakelse i idrettslag med 23 prosent (fra 62 % til 39 %), mens tallet for guttene er 18 prosent (fra 61 % til 43 %). Videre ser vi at mellom 20 og 30 prosent av ungdommene er med i andre organisasjoner, lag eller foreninger, og noe færre i fritidsklubb/ungdomshus. Deltakelsen i religiøse foreninger øker kraftig i 9. klasse, noe som sannsynligvis skyldes at mange av elevene nettopp hadde blitt konfirmert da denne undersøkelsen ble gjennomført. Motorklubb og korps, kor og orkester er aktivitetene som får minst oppslutning blant ungdommene. På de fleste klassetrinnene er det en noe større andel gutter enn jenter som engasjerer seg i idrettslag og motorklubb, mens en større andel jenter har vært med på en eller flere av de andre aktivitetene på lista.

I alt svarer 56 prosent av ungdomsskoleelevene i Vestfold, og 41 prosent av elevene på videregående, at de har deltatt i *ferm eller flere* aktiviteter i de nevnte fritidsorganisasjonene sist måned. Dette er noe lavere enn de nasjonale tallene, som ligger på henholdsvis 65 og 48 prosent. At ungdommene i Vestfold er noe mindre aktive i lag og organisasjoner bekreftes også av tall fra Norges Idrettsforbund: Mens 66,2 prosent av alle norske ungdom i alderen 13 til 19 var medlem av Norges Idrettsforbund i 2012, gjelder dette 58,3 av ungdommene i Vestfold. Østfold, Nordland og Aust-Agder er de eneste fylkene i landet med lavere aktivitetstall enn Vestfold (Norges Idrettsforbund 2013, s. 42). Som vi skal se i kapittel 6 er det likevel en svært høy andel av ungdommene i Vestfold som *trener* jevnlig, men mange gjør dette i mindre organiserte former.

4.2 Ikke-organisert fritid

Den uorganiserte fritiden handler om fritiden utenfor organisasjonene, og kan være aktiviteter som foregår hjemme eller ute, sammen med venner og familie eller alene. I ungdomsundersøkelsen fra Stavanger i 2010 finner Frøyland og Sletten at ungdommenes fritid har blitt mer «hjemmeorientert» sammenlignet med tall fra 2002. Mye av vennsamværet er flyttet inn hjemmene, og det er flere som oppgir at de tilbringer hele kvelden hjemme, enten alene eller sammen med foreldre (Frøyland og Sletten 2011, s. 65).

I spørreskjemaet fikk ungdommene oppgitt en rekke ulike fritidsaktiviteter og ble bedt om å krysse av for antall ganger de har utført disse sist uke. Svaralternativene var «ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger» og «6 ganger eller mer». Vi har valgt å dele opp dette spørrebatteriet i to tabeller. Tabellen nedenfor gir en oversikt over ungdommenes hjemmeorienterte fritid, det vil si aktiviteter som gjøres i hjemmet eller sammen med familien. Resultatene er fordelt på klasstrinn og kjønn.

Tabell 4.2 "Her er nevnt en del aktiviteter som du kan bruke fritida di til. Tenk tilbake på siste uke, de siste 7 dager. Hvor mange ganger har du ...?". Andel som har gjort aktivitetene én gang eller oftere, brutt ned på klasstrinn og kjønn. Hjemmeorientert fritid.

	8. klasse		9. klasse		10. klasse		Vg 1	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Brukt internett	96 %	98 %	97 %	99 %	98 %	99 %	98 %	99 %
Vært hjemme hele kvelden	72 %	74 %	73 %	73 %	74 %	75 %	71 %	73 %
Hjulpet til hjemme (vasket, ryddet, laget mat osv.)	58 %	67 %	59 %	63 %	54 %	64 %	57 %	63 %
Vært sammen med venner hos dem	51 %	52 %	50 %	53 %	50 %	52 %	52 %	56 %
Vært sammen med venner hjemme hos meg	41 %	43 %	43 %	44 %	39 %	41 %	38 %	42 %
Gjort noe sammen med mor og far	41 %	37 %	39 %	36 %	27 %	30 %	28 %	31 %
Besøkt familie	35 %	42 %	37 %	39 %	31 %	34 %	35 %	34 %
Besøkt nabo	17 %	20 %	16 %	13 %	13 %	13 %	12 %	9 %
Tegnet, malt eller skrevet dikt hjemme på egen hånd	6 %	15 %	5 %	15 %	4 %	11 %	5 %	11 %

Vi ser at bruk av internett er den aktiviteten som forekommer hyppigst blant både jenter og gutter på alle klasstrinn. Så godt som alle ungdommene svarer at de har brukt internett minst én gang den siste uka. Nærmere analyser viser at 87 prosent av guttene og 88 prosent av jentene oppgir at de har brukt internett mer 6 ganger eller mer den siste uka.

Det store flertallet av ungdommene, mellom 71 og 75 prosent, har også vært hjemme hele kvelden minst én gang i løpet av den siste uka. Her svarer litt over halvparten av alle ungdommene at de har vært hjemme 2-5 ganger, mens 20 prosent har vært hjemme hele kvelden mer enn 6 ganger.

Godt over halvparten av alle ungdommene på alle klasstrinn oppgir at de har hjulpet til hjemme, og jentene er noe flinkere enn guttene her. Videre er det på alle klasstrinn en noe høyere andel jenter enn gutter som svarer at de har vært sammen med venner, enten hos dem eller i eget hjem, og disse tallene holder seg relativt stabile gjennom ungdomstiden. Andelen som svarer at de har gjort noe sammen med mor og far synker ettersom ungdommene blir

eldre. Tabellen nedenfor gir en oversikt over ungdommenes uteorienterte fritid. Også her er resultatene fordelt på klasstrinn og kjønn.

Tabell 4.4 "Her er nevnt en del aktiviteter som du kan bruke fritida di til. Tenk tilbake på siste uke, de siste 7 dager. Hvor mange ganger har du ...?" Andel som har gjort aktivitetene én gang eller oftere, brutt ned på klasstrinn og kjønn. Uteorientert fritid.

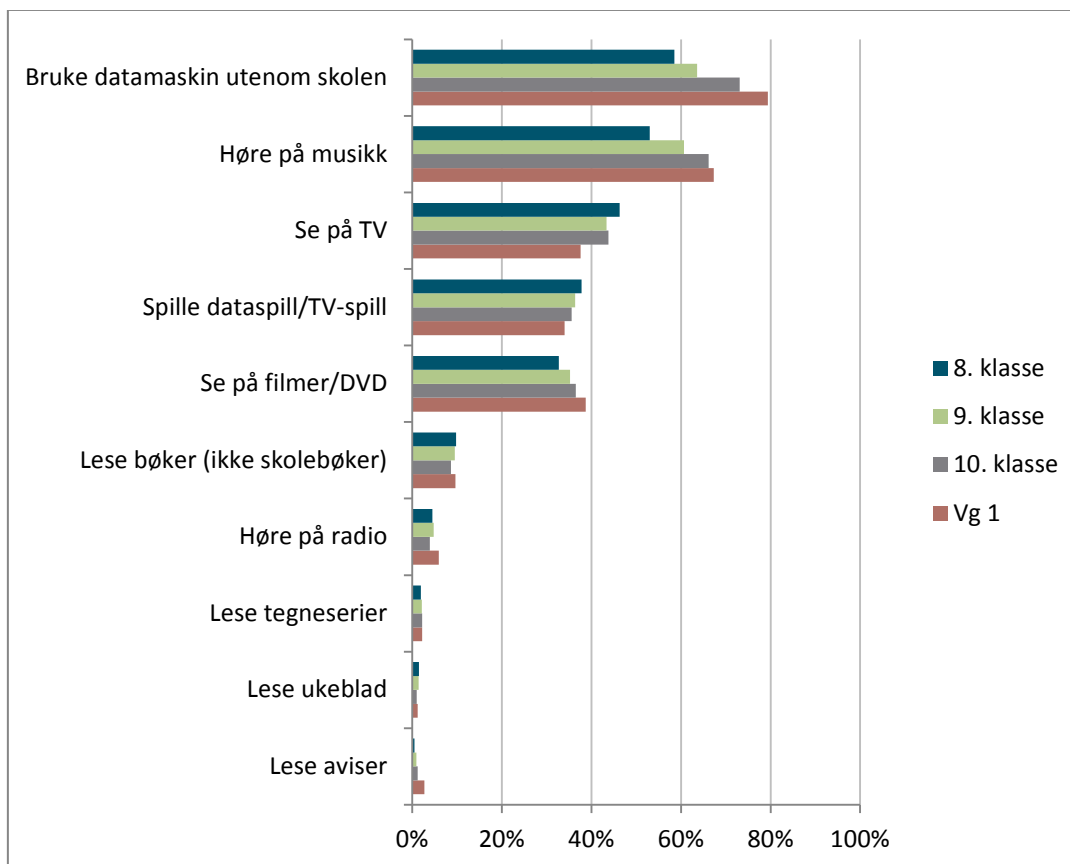
	8. klasse		9. klasse		10. klasse		Vg 1	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Ruslet rundt for å se eller handle i butikker	63 %	79 %	69 %	81 %	70 %	80 %	72 %	86 %
Brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner/kamerater	61 %	63 %	63 %	66 %	68 %	73 %	73 %	76 %
Gått på burgersted, gatekjøkken og lignende	46 %	39 %	52 %	45 %	55 %	44 %	59 %	46 %
Drevet med stell og pass av dyr	42 %	58 %	37 %	54 %	32 %	50 %	31 %	47 %
Kjørt eller sittet på med bil, motorsykel eller moped for moro skyld (kjørt for å kjøre en tur)	32 %	26 %	34 %	29 %	46 %	45 %	51 %	50 %
Hatt lønna ekstrajobb	32 %	26 %	24 %	26 %	27 %	30 %	28 %	34 %
Gått på kafé, kaffebar og lignende	30 %	50 %	30 %	55 %	27 %	51 %	32 %	58 %
Oppholdt deg sammen med venner på et gatehjørne, utenfor en kiosk, et kjøpesenter, bensinstasjon eller lignende	25 %	36 %	31 %	36 %	33 %	32 %	32 %	33 %
Spilt på spilleautomat eller på nettet (med pengepremie)	5 %	2 %	6 %	3 %	6 %	2 %	6 %	2 %

Tabellen viser oss at omfanget av ungdommenes uteorienterte fritid, altså fritid som innebærer mindre grad av voksen involvering, øker gjennom ungdomsårene. Mens i overkant av 60 prosent av elevene i 8. klasse oppgir at de har vært ute sammen med venner i løpet av den siste uka, gjelder dette nær 80 prosent av elevene på videregående. En relativt stor andel av ungdommene, flere jenter enn gutter, har også ruslet rundt for å se eller handle i butikker. 38 prosent av ungdomsskoleelevene og 44 prosent av elevene på videregående svarer at de har sett eller handlet i butikker minst to ganger siste uke. For videregåendeelevene er dette noe høyere enn gjennomsnittstallet på landsbasis, som ligger på 40 prosent. Videre ser vi at langt flere jenter enn gutter har drevet med stell og pass av dyr, mens en noe større andel gutter har kjørt eller sittet på med bil eller lignende for moro skyld, og gått på burgersted, gatekjøkken og lignende. Totalt har 29 prosent av alle ungdommene hatt lønnet ekstrajobb, noe som er litt over landsgjennomsnittet på 27 prosent. Kun et lite mindretall av ungdommene bruker tid på å spille pengespill på automat eller på nettet.

4.3 Mediebruk

Barn og unge er generelt storforbrukere av mediene, og mediesituasjonen i dag er en helt annen enn for bare ti år siden. Ungdommers bruk av PC på fritiden har eksplodert de siste årene, og norske gutter toppe i dag listen over PC-bruk i Europa (St.meld. nr. 26 2011-2012). Undersøkelsen Ung i Norge 2010 viste at 59 prosent av ungdom mellom 12 og 17 år har egen TV, og over 80 prosent har egen PC og internettilgang på rommet (Frøyland mfl., 2010, s. 144–145). Bruken av sosiale medier har ført til helt nye sosiale møteplasser, og har utvilsomt stor betydning i svært mange ungdoms hverdag.

Hvordan ser så mediehverdagen til ungdommene i Vestfold ut? I spørreskjemaet fikk elevene spørsmål om hvor mye tid de bruker en vanlig gjennomsnittsdag på ulike medier. Figuren under gir en oversikt over andel ungdommer som bruker én time eller mer på de ulike mediene. Svarfordelingen er brutt ned på klassetrinn.

Figur 4.3 «Tenk på en gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på følgende». Andel ungdommer som bruker 30 minutter eller mer på de ulike mediene, brutt ned på klassetrinn.

Figuren viser tydelig at med unntak av det å høre på musikk, er typiske «skjermaktiviteter» mest populært blant ungdommene. En stor andel av ungdommene bruker datamaskinen mer enn én time i løpet av en gjennomsnittsdag, og tidsbruken øker for hvert klassetrinn. Mens 59 prosent av 8. klassingene bruker mer enn én time ved datamaskinen utenom skolen, er tallet 79 prosent blant videregåendelevne. Faktisk bruker 41 prosent av elevene på videregående datamaskinen mer enn 3 timer daglig, mens det tilsvarende tallet for 8. klassingene er 25 prosent.

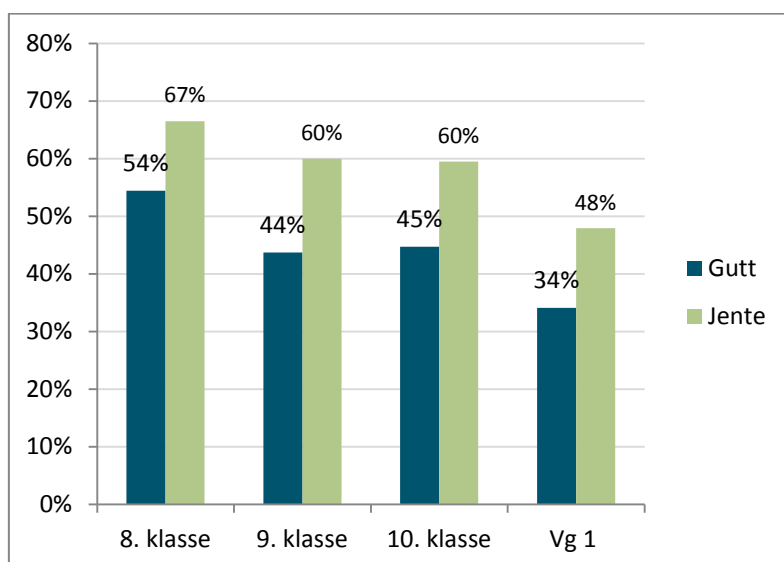
Vi ser også at det å høre på musikk blir mer populært etter hvert som ungdommene blir eldre, mens TV-titting blir noe mindre vanlig. 46 prosent av 8. klassingene og 38 prosent av videregåendelevne ser på TV i mer enn én time daglig. Blant elevene på videregående svarer 36 prosent at de bruker mindre enn 30 minutter daglig på å se på TV, mens 24 prosent av 8. klassingene svarer det samme. Her må vi riktignok ta i betraktning av mange ungdommer sannsynligvis bruker datamaskinen til å se tv serier og andre tv programmet tilgjengelig på nett.

Ellers ser vi at under 10 prosent av ungdommene på alle klassetrinn oppgir at de leser bøker, hører på radio eller leser tegneserier, ukeblader eller aviser i mer enn én time daglig. Her er det riktignok ganske mange som bruker *noe* tid på de ulike mediene. 43 prosent svarer at de bruker noe tid på å høre på radio, mens 45 prosent svarer at de bruker tid på å høre på å lese aviser. 40 prosent av 8. klassingene bruker opptil en time daglig på å lese bøker. Blant elevene på videregående skole har dette tallet falt til 25 prosent. Her er det også grunn til å anta at mange

ungdommer bruker mer tid på nettaviser enn papiraviser, og at dette muligens inngår i tiden brukt på datamaskin.

Vi har også sett på forskjeller mellom gutter og jenters mediebruk. Variasjonene mellom kjønnene er størst når det gjelder bruk av dataspill/TV-spill. 62 prosent av guttene oppgir at de spiller dataspill i mer enn en time daglig, mens kun 10 prosent av jentene gjør det samme. 28 prosent av guttene spiller dataspill i mer enn tre timer daglig. Det er også noe mer vanlig blant guttene å bruke datamaskinen (73 % vs. 65 %) og å se på film eller DVD (38 % vs. 34 %). Noe flere jenter oppgir at de ser på TV daglig (44 % vs. 42 %), og det er også flere jenter som svarer at de hører på musikk og leser bøker (13 % vs. 6 %). Blant guttene svarer 66 prosent at de ikke bruker tid på å lese bøker, mens 52 prosent av jentene svarer det samme. På kommunenivå fant vi ingen nevneverdige variasjoner i ungdommenes medievaner.

Ungdommene fikk også spørsmål om hvor mange bøker de har lest den siste måneden. Totalt oppgir 55 prosent av ungdomsskoleelevene i Vestfold at de har lest minst én bok den siste måneden. Dette er lavere enn tallene på nasjonalt nivå, som ligger på 61 prosent. Snittet blant videregåendeelevene i fylket er 41 prosent, noe som også er lavere enn de nasjonale resultatene (47 %). Tabellen under viser andelen ungdommer som har lest minst én bok den siste måneden, fordelt på klassetrinn og kjønn.

Figur 4.4 Hvor mange bøker har du lest den siste måneden (ikke skolebøker)? Andel som har lest minst én bok, fordelt på klassetrinn og kjønn.

Figuren viser at det på alle klassetrinn er en klart større andel jenter enn gutter som har lest minst én bok den siste måneden. Differansen mellom jenter og gutter holder seg relativt konstant gjennom ungdomsårene. Vi ser også at andelen elever som har lest minst én bok synker mest i overgangen fra 10. klasse til første trinn på videregående, særlig blant jentene. På kommunenivå varierer andelen boklesere blant ungdomsskoleelevene fra 44 prosent i Re til 62 prosent i Lardal og 60 prosent i Stokke. De øvrige kommunene ligger alle på mellom 50 og 60 prosent på ungdomsskolenivå. Andelen videregåendeelever som har lest bøker er også lavest i Re kommune. Her svarer 35 prosent av videregåendeelevene at de har lest minst én bok den siste måneden. Stokke skiller seg positivt ut ved at 56 prosent av videregåendeelevene har lest minst én bok, noe som er høyere enn gjennomsnittet fra de nasjonale resultatene. Her ligger de øvrige kommunene i Vestfold på mellom 37 prosent (Tønsberg og Sande) og 48 prosent (Nøtterøy).

4.4 Bruk av kulturtilbud

En rapport fra Statistisk sentralbyrå viser at ungdom er storforbrukere av kultur, og særlig gjelder dette populærkulturelle tilbud som kino og musikkfestivaler. Ungdom utgjør også en stor andel av de som besøker bibliotek og revy, mens de benytter seg mindre av høykulturelle tilbud som museum og klassiske konserter (Vaage 2007, i Frøyland og Sletten 2011, s. 60).

Vi spurte Vestfold-ungdommene om hvor mange ganger de har benyttet seg av ulike kulturtilbud i løpet av de tolv siste månedene. Tabellen viser andelen elever på de ulike klassetrinnene som svarer at de har brukt tilbudet minst to ganger.

Tabell 4.3 «Hvor ofte har du gjort følgende ting i løpet av det siste året, de siste 12 månedene? Hvor mange ganger har du...» Andel som har brukt tilbudet minst to ganger, fordelt på klassetrinn.

	8. klasse	9. klasse	10. klasse	Vg 1
Kino	75 %	77 %	80 %	80 %
Idrettsarrangement	53 %	51 %	48 %	42 %
Svømmehallen	52 %	38 %	35 %	25 %
Ferietur	47 %	48 %	49 %	46 %
Bibliotek	30 %	27 %	24 %	26 %
Konsert	18 %	22 %	23 %	24 %
Teater/revy	16 %	18 %	14 %	16 %
Kunstutstilling/museum	10 %	10 %	9 %	9 %

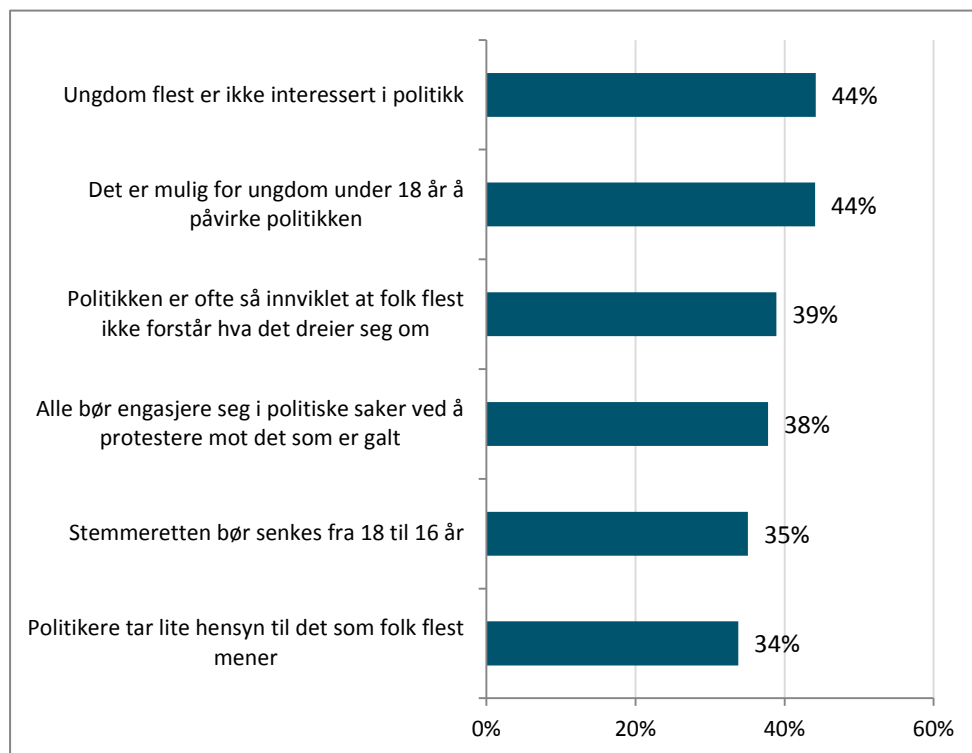
Tabellen viser at den er én aktivitet som skiller seg klart ut fra de andre: Totalt har i underkant av 80 prosent av ungdommene i Vestfold vært på kino minst to ganger i løpet av de siste 12 månedene. Tendensen ser ut til å være at hyppigheten i kinobesøkene øker noe med alderen. Det er også relativt mange, i snitt rundt 50 prosent, som har vært tilskuer på et idrettsarrangement. Vi ser også at over halvparten av alle 8. klassingene har vært i svømmehallen minst to ganger det siste året, men dette ser ut til å bli mindre populært etter hvert som ungdommene blir eldre. Mellom 20 og 30 prosent av ungdommene har vært på bibliotek og konsert, mens teater/revy og kunstutstilling/museum er noe mindre vanlig. En nærmere analyse viser at det kun er små variasjoner mellom gutter og jenters deltakelse når det gjelder kinobesøk, idrettsarrangement, ferietur og kunstutstilling/museum. Vi finner imidlertid at en større andel jenter enn gutter har besøkt biblioteket (33 % vs. 21 %), spilt eller deltatt på revy/teaterforestilling (20 % vs. 11 %) og vært på konsert (26 % vs. 17 %). Motsatt er det flere gutter (45 %) enn jenter (30 %) som har vært i svømmehallen mer enn to ganger i løpet av det siste året.

Flere studier viser at hvor man bor har betydning for kulturaktivitetsmønsteret. I spredtbygde strøk kan det være lengre avstander til ulike høykulturelle tilbud, mens eksempelvis amatørkulturen ofte står relativt sterkt på bygdene (Mangset 2012). I våre data finner vi imidlertid kun marginale variasjoner mellom kommuner av ulik størrelse når det gjelder ungdoms kulturbruk.

4.5 Holdninger til politikk

I undersøkelsen ble ungdommene bedt om å ta stilling til seks påstander om deres forhold til politikk og politikere. Svaralternativene var «helt uenig», «delvis uenig», verken enig eller uenig», delvis enig» og helt enig». Resultatene viser at det ikke er store variasjoner i svaratferd

mellom de fire klassetrinnene. Figuren nedenfor viser derfor andelen av alle de spurte ungdommene som sier seg «helt enig» eller «delvis enig» i påstandene.

Figur 4.5 "Her kommer noen påstander om politikk og politikere. Hvor uenig eller enig er du i disse påstandene?" Andel som svarer "helt enig" eller "delvis enig".

Her ser vi at godt over 40 prosent av ungdommene er enige i påstanden om at ungdom flest ikke er interessert i politikk. Samtidig er like mange enige i at det er mulig for ungdom under 18 år å påvirke politikken. Henholdsvis 24 og 27 prosent av elevene oppgir at de er helt eller delvis uenige i disse to påstandene. Videre ser vi at i underkant av 40 prosent av elevene er enige i påstandene om at politikk er så innviklet at folk flest ikke forstår hva det dreier seg om, og at alle bør engasjere seg i politiske saker ved å protestere mot det som er galt. Noe færre ungdommer, 35 prosent, er enige i at stemmeretten bør senkes fra 18 til 16 år. En like stor andel, 35 prosent, er helt eller delvis uenig i stemmeretten bør senkes. 30 prosent av ungdommene stiller seg altså nøytrale til denne påstanden. Til sist ser vi at 34 prosent er enige i at politikere tar lite hensyn til det som folk flest mener. 24 prosent er helt eller delvis i denne påstanden, mens hele 42 prosent krysser av for «verken eller». Resultatene viser at noe flere gutter (47 %) enn jenter (42 %) er enige i at ungdom flest ikke er interessert, og at politikere tar lite hensyn til det folk mener (37 % vs. 31 %). Andelen som mener at stemmeretten bør senkes til 16 år er også noe høyere blant guttene (38 %) enn blant jentene (32 %).

4.6 Oppsummering

- ◆ **Organisert fritid:** I underkant av 60 prosent av ungdommene i Vestfold er aktive i ulike fritidsorganisasjoner, mens rundt 30 prosent oppgir at de har vært medlemmer tidligere. Det vanligste er å være med i et idrettslag. Over 60 prosent av ungdomsskoleelevene har vært aktive i et idrettslag i løpet av den siste måneden. Andelen aktive ungdommer synker imidlertid relativt kraftig gjennom ungdomsårene: Mens 63 prosent av jentene i 8. klasse har vært aktive i et idrettslag sist måned, gjelder dette 38 prosent av jentene i første klasse på videregående skole.

- ◆ **Uorganisert fritid:** Ungdommene tilbringer mye av fritiden sin hjemme, enten alene eller sammen med venner og familie. Over 70 prosent av ungdommene har vært hjemme hele kvelden minst én gang i løpet av den siste uka, og over halvparten har vært hjemme 2-5 kvelder. De uteorienterte fritidsaktivitetene øker med alderen, og det å rusle rundt for å se eller handle i butikker ser ut til å være noe mer populært blant ungdommene i Vestfold enn i landet for øvrig. Totalt har 29 prosent av alle ungdommene hatt lønnet ekstrajobb sist uke, noe som er litt over landsgjennomsnittet på 27 prosent.
- ◆ **Medievaner og kulturbruk:** En stor del av ungdommenes fritid går med til mediebruk, særlig elektroniske medier. Blant elevene i første klasse på videregående bruker 79 prosent datamaskinen mer enn én time daglig, og i overkant av 40 prosent bruker datamaskinen i mer enn 3 timer hver dag. 62 prosent av guttene spiller dataspill i mer enn en time daglig, mens kun 10 prosent av jentene svarer det samme. Å se på tv er noe mindre vanlig, og under én av ti ungdommer bruker mer enn én time daglig på å lese bøker, høre på radio eller lese aviser og ukeblader. Å gå på kino er fortsatt populært, og over 80 prosent av ungdommene i Vestfold har vært på kino minst to ganger i løpet det siste året.
- ◆ **Holdninger til politikk:** 44 prosent av de spurte ungdommene mener at ungdom flest ikke er interessert i politikk. Like mange oppgir at det er mulig for ungdom under 18 år å påvirke politikken. 35 prosent av alle ungdommene er enige i at stemmeretten bør senkes fra 18 til 16 år, mens 34 prosent gir uttrykk for at politikere tar lite hensyn til det som folk flest mener.

5. Helse og trivsel

I dette kapitlet gjennomgår vi spørsmålene som omhandler ungdommenes helse og trivsel. Vi ser først nærmere på hvordan ungdommene vurderer sin egen psykiske helse og selvbilde. Deretter tar vi for oss spørsmål som dreier seg om mobbing. Videre ser vi på ungdommenes fysiske helse og matvaner, samt deres forhold til fysisk aktivitet. Til slutt ser vi nærmere på ungdommenes kontakt med ulike hjelpetjenester.

5.1 Psykisk helse

Ungdomstiden er preget av store omveltninger, både fysisk, mentalt og sosialt. I perioder kan slike endringer være vanskelige å takle, og selv om de aller fleste ungdommer har det bra er det godt dokumentert at omfanget av psykiske vansker øker fra puberteten. Ifølge Folkehelseinstituttet viser flere studier at 15-20 prosent av norsk ungdom har betydelige symptomer på depresjon, og opptil fem prosent har såpass alvorlige depressive symptomer at de har en diagnostiserbar depressiv lidelse. Fra 12 års alder er to av tre med psykiske lidelser jenter¹⁸. Jentes plager i ungdomsårene først og fremst av økende angst og depresjon, herunder sosial anst og spiseproblemer. Slike vansker øker i langt mindre blant gutter i tenårene. Til gjengjeld får en større andel gutter økende atferdsproblemer, særlig knyttet til utagerende atferd (Meld St. 34 (2012-2013), s. 34).

Hvorvidt forekomsten av psykiske plager hos ungdom har økt de siste årene er noe usikkert. Flere studier viser at omfanget er relativt stabilt, mens andre viser en økning i depressive symptomer blant ungdom. Ungdomsundersøkelsen i Frogn (2009) viste at forekomsten av psykiske plager blant ungdommene var på omtrent samme nivå som i 2000 (Sodeland 2009). I Ung i Oslo 2012 finner imidlertid Øia (2012) at det er en generell tendens i retning av at omfanget av ulike psykiske plager og problemer viser en økning fra 1996 til 2012. Det har dessuten vært en klar økning i angst og depresjonslidelser som begrunnelse for uføretrygd blant unge (NOVA 2013, s. 60). Ifølge folkehelseprofilen for Vestfold (2012) er andelen med psykiske symptomer og lidelser høyere i Vestfold enn i landet som helhet, vurdert etter data fra fastlege og legevakt (Folkehelseinstituttet 2012).

I undersøkelsen ble ungdommene bedt om å ta stilling til åtte ulike påstander om deres egen mentale helse¹⁹. Disse påstandene kan knyttes til depressivt stemningsleie, aggressivitet og ensomhet. For hver av påstandene er svaralternativene «veldig mye plaget», «ganske mye plaget», «lite plaget» og «ikke plaget i det hele tatt». Her er det altså den *subjektive* opplevelsen av forholdene som kommer til uttrykk. Spørsmålene er ment til å danne et mål for ungdommenes mentale helse, og er ikke en klinisk diagnose (Torvik 2012, s. 111) Figuren

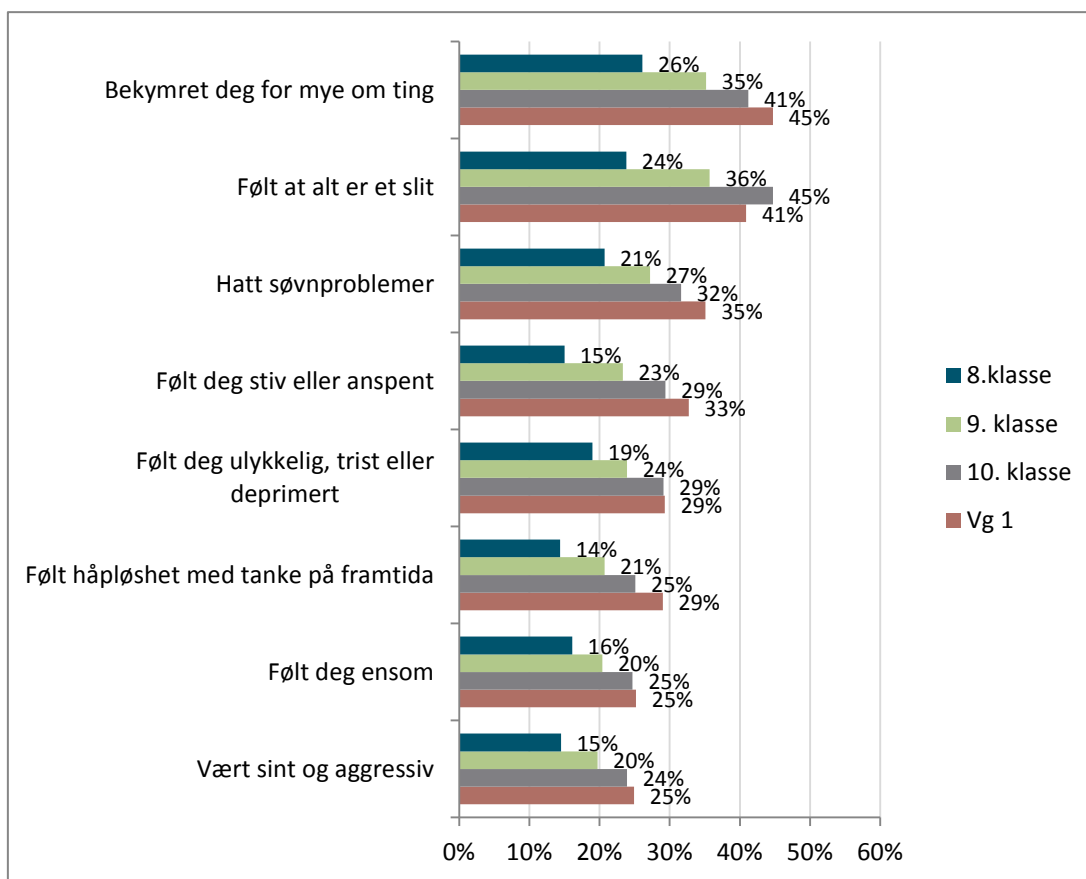

18

http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=239&trg=List_6212&Main_6157=6263:0:25,6336&MainContent_6263=6464:0:25,6337&List_6212=6218:0:25,7198:1:0:0::0:0

¹⁹ I Ungdata- undersøkelsen er ungdommenes allmenne, psykiske helsetilstand målt ved bruk av deler av et batteri kalt Hopkins Symptom Checklist (SCL). Hopkins Symptom Checklist (SCL) er en internasjonalt anerkjent og mye brukt målemetode for å fange opp psykiske problemer og ubehag (Derogratris m.fl. 1974).

under viser andelen ungdommer som oppgir at de har vært veldig mye eller ganske mye plaget av de ulike symptomene, brutt ned på klasstrinn.

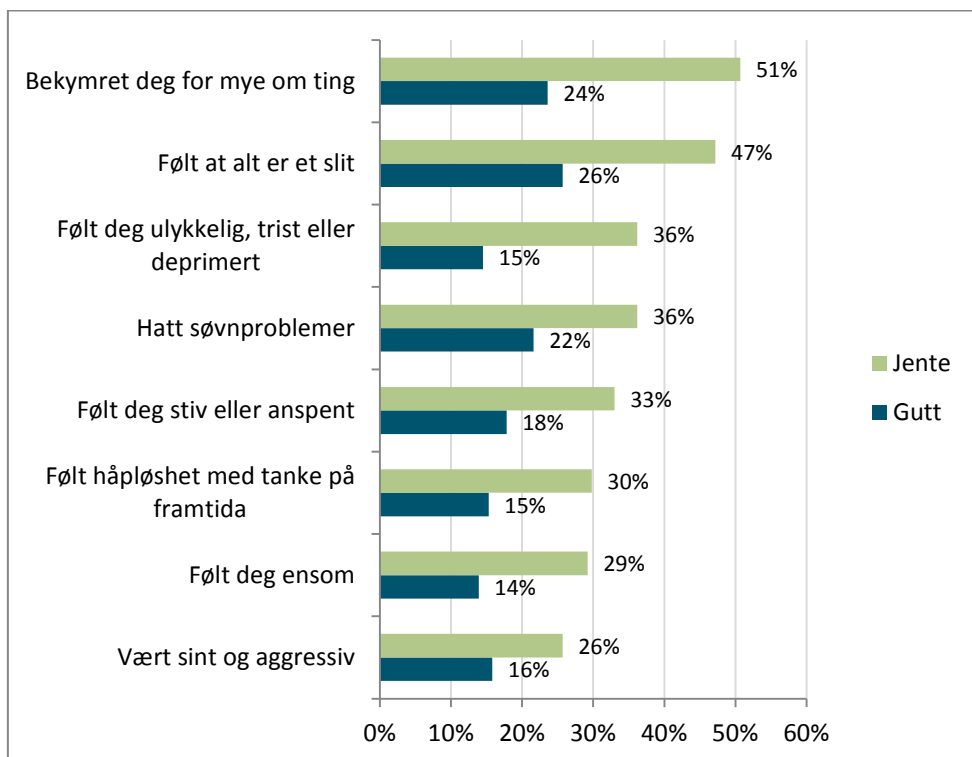

Figur 5.1 "Har du i løpet av den siste uka vært plaget av noe av dette?" Andel som svarer "veldig mye plaget" eller "ganske mye plaget", brutt ned på klasstrinn.

Et første blikk på figuren viser oss at omfanget av alle de nevnte symptomene ser ut til å øke etterhvert som ungdommene blir eldre. For de fleste symptomene ser det også ut til at det største «hoppet» skjer fra 8. klasse til 10. klasse, og at tallene øker svakt eller stabiliserer fra 10.klasse til første klasse på videregående. Det å bekymre seg mye om ting, og å «føle at alt er et slit», er plagene som er mest utbredt blant ungdommene i Vestfold. Over 40 prosent av ungdommene i 10. klasse og i første trinn på videregående krysser av for at dette plager dem veldig mye eller ganske mye. Noe færre krysser av for at de har hatt søvnproblemer, følt seg stive og anspente, følt seg ulykkelig, trist og deprimert eller følt håpløshet med tanke på fremtiden.

Totalt svarer 21 prosent av ungdomsskoleelevene og 25 prosent av videregåendelevne at de har følt seg ensomme den siste uka. Dette er noe høyere enn de nasjonale tallene, som ligger på henholdsvis 17 prosent og 22 prosent. Tallene er også noe høyere enn resultatene fra ungdomsundersøkelsen i Tønsberg i 2011, der 16 prosent av ungdomsskoleelevene og 19 prosent av elevene på de videregående skolene oppga det samme (Torvik 2012). Omtrent like mange, 20 prosent av ungdomsskoleelevene og 25 prosent av elevene i første klasse på videregående, oppgir at de har vært ganske eller veldig mye plaget med sinne og aggressivitet i løpet av den siste uka.

I tråd med tidligere forskning finner vi at jentene er mer plaget av depressive tanker enn guttene. Figuren nedenfor, som viser svarfordelingen blant gutter og jenter, illustrerer dette.

Figur 5.2 "Har du i løpet av den siste uka vært plaget av noe av dette?" Andel som svarer "veldig mye plaget" eller "ganske mye plaget", brutt ned på kjønn.

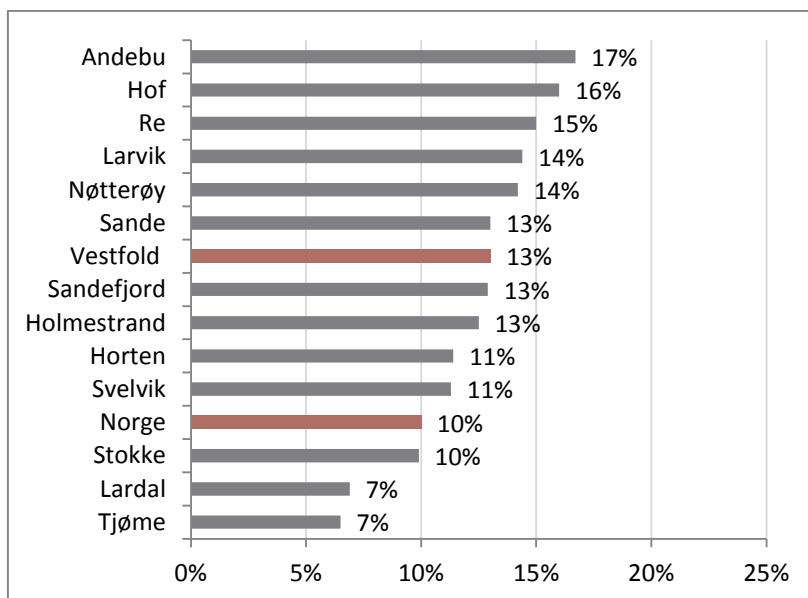
Vi ser av figuren at det på de fleste påstandene er nær dobbelt så mange jenter, eller enda flere, som oppgir at de er ganske mye eller veldig mye plaget. Over halvparten av alle jentene svarer at de har bekymret seg mye for ting den siste uka, mens dette gjelder 24 prosent av guttene. Blant jentene i 10. klasse og i første klasse på videregående svarer henholdsvis 57 prosent og 61 prosent at de har bekymret seg mye. Rundt 25 prosent av jentene på disse klassetrinnene har vært *veldig* mye plaget av dette i løpet av siste uke. Til sammenligning svarer 21 prosent av guttene i 10. klasse og 29 prosent av guttene på videregående at de har bekymret seg mye for ting den siste uka. Vi ser også at i underkant av halvparten av alle jentene har «følt at alt er et slit». På de to siste klassetrinnene gjelder dette henholdsvis 57 prosent og 53 prosent av jentene, mot 32 prosent og 29 prosent av guttene.

Videre viser tallene at 36 prosent av jentene har følt seg ulykkelige, triste eller deprimerte den siste uka, og like mange har hatt søvnproblemer. Her svarer 15 prosent og 22 prosent av guttene det samme. Noe færre jenter rapporterer at de har følt seg stive og anspente, følt håpløshet med tanke på fremtiden og følt seg ensomme, men kjønnsforskjellene her er fortsatt betydelige. Jenter er altså mer plaget av ensomhet enn gutter, til tross for at vi tidligere har funnet at flere jenter oppgir at de har en nær venn å betro seg til, og at jenter oftere er sammen med venner på fritiden. Til slutt ser vi at kjønnsforskjellene er minst når det gjelder andelen ungdommer som har vært sinte og aggressive den siste uken, men fortsatt gjelder dette 10 prosent flere jenter enn gutter. Dette til tross for at forskningen viser at det generelt er flere gutter som sliter med vansker knyttet til atferdsproblemer og utagerende atferd.

5.1.1 Depressivt stemningsleie

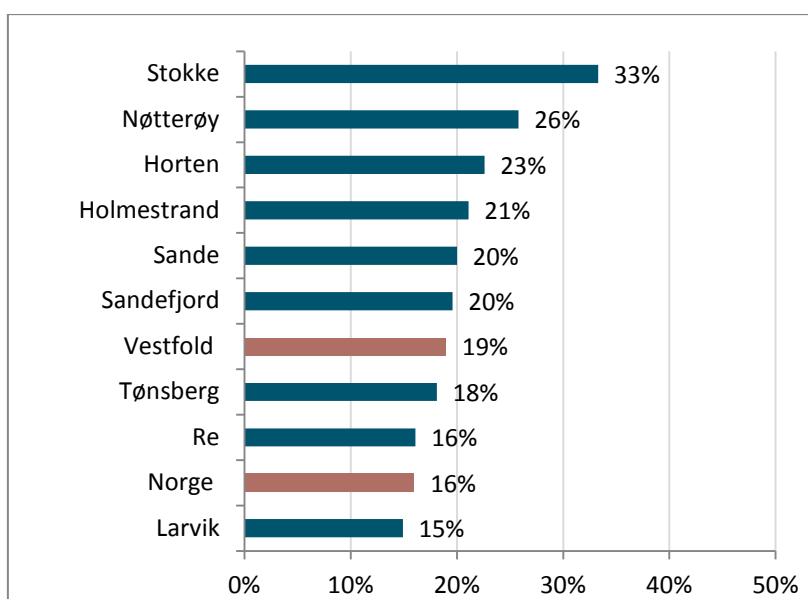
Som et samlemaal på depressivt stemningsleie har vi regnet ut andelen elever som i gjennomsnitt svarer at de er ganske mye eller veldig mye plaget av følgende ting: «Følt at alt er et slit», «hatt søvnproblemer», «følt deg ulykkelig, trist eller deprimert», «følt håpløshet med tanke på framtida», «følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting». Totalt svarer 13 prosent av ungdomsskoleelevene og 19 prosent av videregåendelevne i Vestfold at de er plaget av disse symptomene. Dette er noe over gjennomsnittet for landet, som ligger på

henholdsvis 10 prosent og 16 prosent. Nærmere analyser viser at det er jentene som «drar opp» gjennomsnittet for Vestfold. Blant jentene i 9. klasse og 10. klasse oppgir henholdsvis 21 prosent og 26 prosent av jentene at de er plaget, mens de nasjonale tallene her ligger på 16 og 20 prosent. For guttene er tallene for Vestfold tilnærmet like landsgjennomsnittet. Blant kommunene i Vestfold ser vi også visse variasjoner i ungdommenes svaratferd. Figuren under viser svarfordelingen på ungdomsskolenivå.

Figur 5.3 Andel elever (i prosent) plaget av depressivt stemningsleie. Ungdomsskole.

Vi ser av figuren at henholdsvis 17 prosent og 16 prosent av ungdomsskoleelevene i Andebu og Hof oppgir at de er plaget av depressivt stemningsleie. Dette er også de to kommunene der andelen jenter som er plaget er høyest. 27 prosent av jentene i Hof og 25 prosent av jentene i Andebu rapporterer dette. De øvrige kommunene ligger her på mellom 12 prosent (Lardal) og 22 prosent (Nøtterøy). Lardal og Tjøme skiller seg positivt ut ved at kun 7 prosent av elevene oppgir at de er plaget med depressivt stemningsleie. Dette er dermed de to eneste kommunene i fylket der andelen er lavere enn de nasjonale resultatene på 10 prosent. Figuren under gir en oversikt over svarfordelingen på videregående nivå.

Figur 5.4 Andel elever (i prosent) plaget av depressivt stemningsleie. Videregående.

Som figuren viser skiller Stokke seg ut ved at 33 prosent, altså en tredjedel av de spurte elevene, er plaget av depressivt stemningsleie. Nærmere analyser viser at kommunen scorer særlig høyt på påstanden «bekymret seg mye for ting». 63 prosent av elevene ved Melsom videregående skole i Stokke oppgir at de har vært plaget av dette den siste uka. Videre ser vi at 26 prosent av videregående elevene i Nøtterøy er plaget av depressivt stemningsleie. Dette gjelder hele 35 prosent av jentene, mot 6 prosent av guttene. Horten er, sammen med Sandefjord, kommunen der fleste gutter har symptomer på depressivt stemningsleie. 15 prosent av guttene i disse to kommunene rapporterer dette. Nederst ser vi at andelen videregående elever med depressive plager er lavest i Re og Larvik. I Re omfatter dette 29 prosent av jentene og 6 prosent av guttene, mens tallene i Larvik er henholdsvis 23 og 7 prosent. I Re ser det imidlertid ut til at det er særlig store variasjoner mellom gutter og jenter på flere av spørsmålene knyttet til psykisk helse. Mens kun 19 prosent av guttene i første klasse på videregående svarer at de har bekymret seg mye den siste tiden, oppgir hele 67 prosent av jentene det samme. I våre data finner vi ingen generell sammenheng mellom kommunestørrelse og andelen ungdommer plaget med depressivt stemningsleie²⁰.

5.2 Selvbilde

Hvor fornøyde er ungdommene i Vestfold med seg selv og det livet de lever? I undersøkelsen ble ungdommene spurt en rekke spørsmål knyttet til selvbilde og holdninger til egen kropp og utseende. Skalaen som måler ungdommens generelle selvbilde består av fem påstander med fire svaralternativer som spenner fra «stemmer svært godt» til «stemmer svært dårlig»²¹. Tabellen under viser andelen som krysser av for at påstandene stemmer «svært godt» eller «ganske godt», fordelt på ungdomsskole og videregående skole.

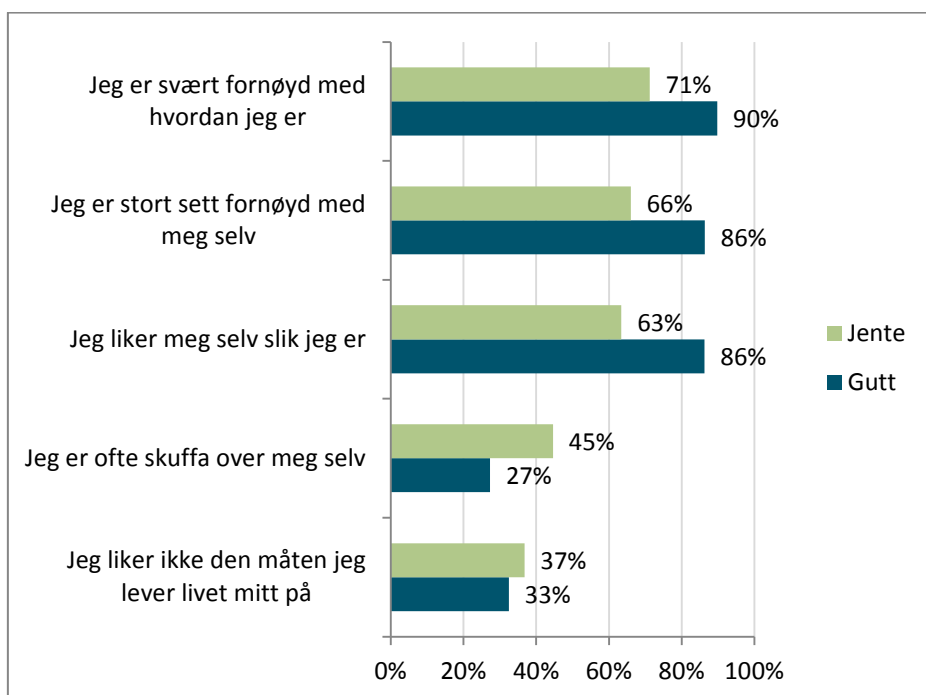
Tabell 5.1 "Nedenfor er det noen påstander om hvor fornøyd du er med livet ditt. Kryss av i den ruta som passer best for deg". Andel som svarer "svært godt" eller "ganske godt", fordelt på skolenivå

	Ungdomsskole	Videregående
Jeg er svært fornøyd med hvordan jeg er	81 %	79 %
Jeg er stort sett fornøyd med meg selv	77 %	74 %
Jeg liker meg selv slik jeg er	75 %	73 %
Jeg er ofte skuffa over meg selv	35 %	41 %
Jeg liker ikke den måten jeg lever livet mitt på	34 %	38 %

Tabellen viser at de aller fleste ungdommene i Vestfold, både på ungdomskolenivå og videregående, er godt fornøyde med seg selv og livet sitt. Rundt 80 prosent av elevene er enige i påstanden «jeg er svært fornøyd med hvordan jeg er». Kun 5 prosent av alle de spurte mener at denne påstanden passer svært dårlig. Videre ser vi at mellom 70 og 80 prosent av ungdommene rapporterer at de stort sett er fornøyde med seg selv, og at de liker seg selv slik de er. Langt færre krysser av for at de ofte er skuffa over seg selv, og at de ikke liker den måten de lever livet sitt på. For de fleste problemstillingene er det relativt beskjedne variasjoner i svaratferden mellom ungdomsskoleelevene og elevene på videregående. Vi ser imidlertid at noe flere elever på videregående rapporterer at de er skuffa over seg selv, og en noe høyere andel svarer at de ikke liker måten de lever livet sitt på. Figuren under viser andelen gutter og jenter oppgir at de ulike påstandene stemmer svært godt eller ganske godt.

²⁰ De nasjonale Ungdata-tallene viser imidlertid at andelen med depressive symptomer øker gradvis fra de minste til de største kommunene (NOVA 2013).

²¹ Ungdommens selvbilde er målt med spørsmål hentet fra en mye brukt skala i psykologisk forskning; delskalaen Global Self-worth fra Harter's Self- Perception Profile for Adolescents (SPPA) (Harter 1988).

Figur 5.5 "Hvor godt passer følgende utsagn for deg?" Andel ungdommer som svarer "passer svært godt" eller "ganske godt", fordelt på kjønn.

Figuren viser at guttene gjennomgående er mer fornøyde med seg selv enn det jentene er. Betydelig flere gutter enn jenter rapporterer at de er «svært fornøyde med hvordan de er», at de «stort sett er fornøyde med seg selv», og at de «liker seg selv slik de er». Motsatt er det langt flere jenter enn gutter som krysser av for at de ofte er skuffet over seg selv. I underkant av halvparten av jentene i 10. klasse og i første trinn på videregående oppgir at denne påstanden passer svært godt eller ganske godt. Det er også flere jenter som oppgir at de ikke liker måten de lever livet sitt på, men kjønnsforskjellene her er ikke veldig store.

Undersøkelsen inneholder flere spørsmål som dreier seg om hvordan ungdommene tror deres egen fremtid vil bli. Her svarer 72 prosent av alle ungdommene, noe flere gutter enn jenter, at de tror de vil få et godt og lykkelig liv. Kun 15 prosent av ungdommene tror at de noen gang vil bli arbeidsledige, mens 18 prosent «tror de vil oppleve en omfattende miljøkatastrofe som påvirker hele verden».

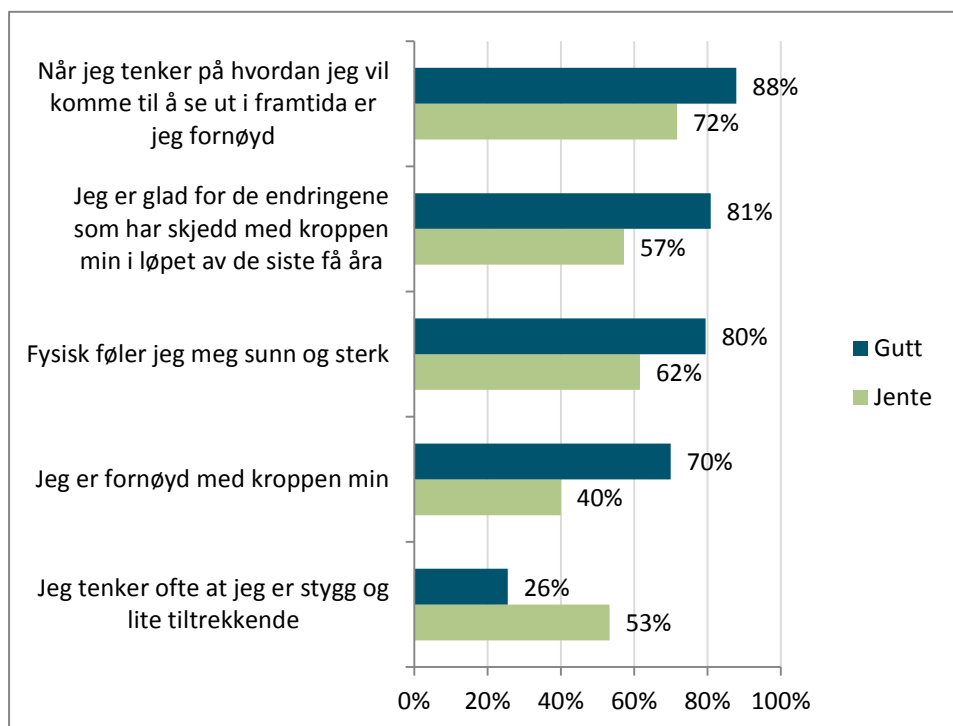
Ungdommene ble videre bedt om å ta stilling til fem påstander knyttet til kropp og kroppsbilde. Også her var svaralternativene «passer svært godt», «ganske godt», «ganske dårlig» eller «svært dårlig». Tabellen under viser andelen elever som mener at utsagnene passer svært godt eller ganske godt, fordelt på klassetrinn.

Tabell 5.2 "Hvor godt passer følgende utsagn for deg?" Andel ungdommer som svarer "passer svært godt" eller "ganske godt", fordelt på skolenivå.

	Ungdomsskole	Videregående
Når jeg tenker på hvordan jeg vil komme til å se ut i framtida er jeg fornøyd	81 %	77 %
Fysisk føler jeg meg sunn og sterk	72 %	66 %
Jeg er glad for de endringene som har skjedd med kroppen min i løpet av de siste få åra	70 %	64 %
Jeg er fornøyd med kroppen min	56 %	51 %
Jeg tenker ofte at jeg er stygg og lite tiltrekkende	40 %	39 %

Tabellen viser at det store flertallet av ungdommene, blant både ungdomsskole- og videregående elever, er «fornøyde med hvordan de vil se ut i fremtiden». Majoriteten av de spurte ungdommene, om enn noe færre blant elevene på videregående, oppgir også at de føler seg sunne og sterke fysisk. Omtrent like mange, i underkant av 70 prosent totalt, krysser av for at de er glad for de endringene som har skjedd med kroppen de siste åra.

På spørsmålet om tilfredshet med egen kropp er det imidlertid færre av ungdommene som mener at påstanden passer svært godt eller godt. 56 prosent av ungdomsskoleelevene og 51 prosent av elevene på videregående svarer at de er fornøyde med kroppen sin – til tross for at de fleste altså oppgir at de fornøyde med hvordan de vil se ut i fremtiden. Rundt 49 prosent av elevene har krysset av for at de ofte opplever seg som stygge og lite tiltrekkende. Figuren under gir en oversikt over svarfordelingen blant jenter og gutter.

Figur 5.6 "Hvor godt passer følgende utsagn for deg?" Andel ungdommer som svarer "passer svært godt" eller "ganske godt", brutt ned på kjønn.

Tallene viser at det er relativt store kjønnsforskjeller på flere av påstandene knyttet til kropp og kroppsbilde. En klart lavere andel jenter enn gutter er fornøyde med hvordan de vil se ut i fremtiden, og færre er fornøyde med endringene som har skjedd med kroppen de siste åra. Tilsvarende er det færre jenter enn gutter som oppgir at de føler seg sunne og sterke, selv om flertallet riktignok mener at påstanden passer ganske godt eller svært godt. De mest oppsiktsvekkende forskjellene ser vi imidlertid på påstandene knyttet til tilfredshet med egen kropp. Mens 70 prosent av guttene er godt fornøyde med kroppen sin, gjelder dette kun 40 prosent av jentene. Nærmere analyser viser at andelen jenter som svarer at de er fornøyde med kroppen sin faller fra 47 prosent blant 8. klassingene til 39 prosent blant 10. klassingene og 37 prosent blant videregående elevene. Videre oppgir over halvparten av alle jentene at de ofte tenker på seg selv som stygge og lite tiltrekkende. Her viser tallene at 59 prosent av jentene i 10. klasse og 53 prosent av jentene i første klasse på videregående er enige i at denne påstanden passer svært godt eller ganske godt. Blant guttene på samme klassetrinn er tallene henholdsvis 26 prosent og 27 prosent.

I undersøkelsen fikk ungdommene også spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med utseendet ditt?». Her svarer 52 prosent av ungdomsskoleelevene og 49 prosent av elevene på videregående at de er svært eller litt fornøyd med utseendet. Dette er noe under de nasjonale

resultatene, som ligger på 56 prosent og 55 prosent. Blant kommunene i Vestfold varierer andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er fornøyde med utseendet sitt fra 44 prosent i Svelvik til 55 prosent i Re. På videregående varierer tallene fra 30 prosent i Stokke til 52 prosent i Sandefjord. Alle de øvrige kommunene ligger her på mellom 40-50 prosent.

5.3 Mobbing

Plaging, trusler og utfrysing fra andre unge kan utvilsomt settes i sammenheng med ungdoms selvbilde og mentale helse. Flere tidligere undersøkelser har vist at barn og unge som mobbes oftere enn andre er plaget av en rekke psykiske, helsemessige og atferdsmessige problemer. En ny studie blant nærmere 9000 ungdommer og deres foreldre peker ut problemer med skoleresultater og mobbing på skolen som viktige risikofaktorer for psykiske vansker blant ungdom (Meld St. 34 (2012-2013), s. 40). Ifølge Nordhagen m.fl. (2005) er fysiske helseplager dobbelt så vanlig hos barn og unge som mobbes enn blant andre barn. Det dreier seg først og fremst om hodepine, ryggsmarter, «vondt i magen» og svimmelhet.

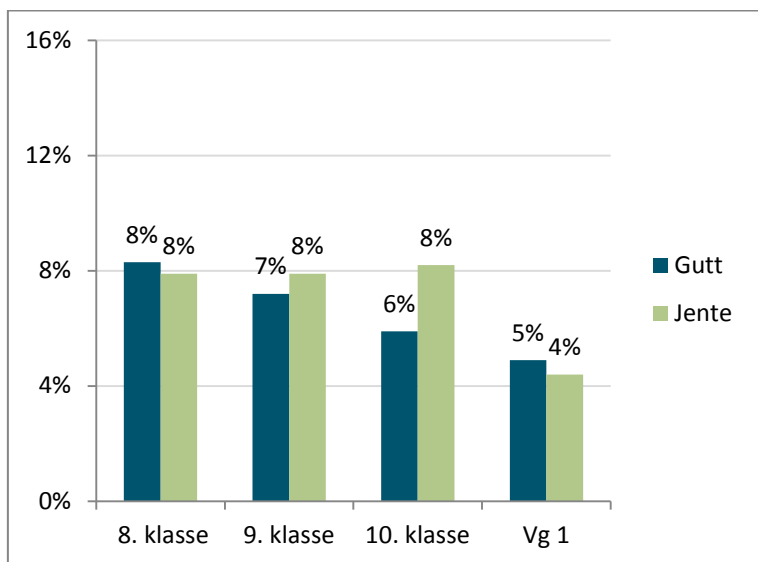
Det er anslått at mellom fem og ti prosent av alle skoleelever er utsatt for mobbing regelmessig. Mobbing ser ut til å være mest utbredt på barneskoletrinnet og avta i løpet av ungdomsskolen og videregående (Meld St. 34 2012-2013, s. 40). Ifølge Elevundersøkelsen fra 2008 har det skjedd en økning i antall barn og unge som opplever seg mobbet. Andelen elever som blir mobbet alvorlig eller hyppig, økte fra 4,5 prosent i 2005 til 5,4 prosent i 2008 (Helsedirektoratet 2010a, s. 25).

Vi har spurt om ungdommene i Vestfold om de blir utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller på fritiden. Tabellen under viser hvordan de spurte ungdommene fordeler seg på dette spørsmålet.

Tabell 5.3 Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritiden? Svarfordeling Vestfold, ungdomsskole og videregående skole.

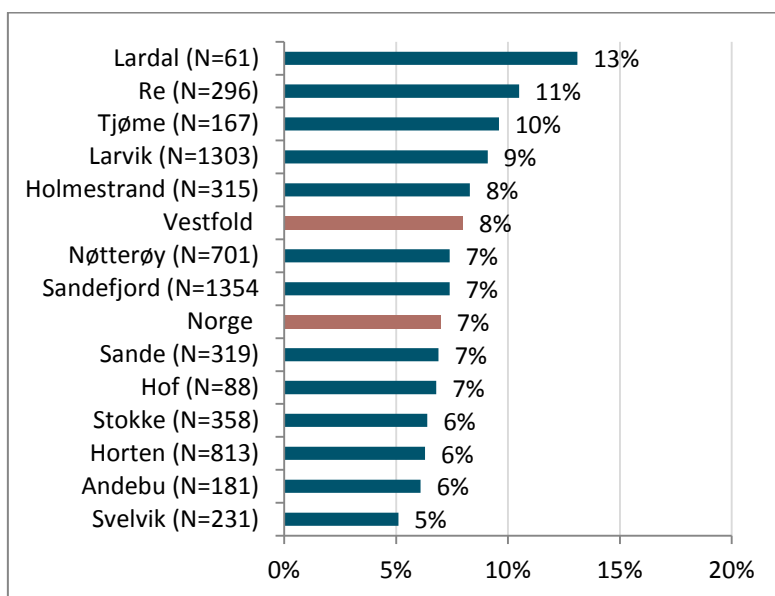
	Ungdomsskole	Videregående
Aldri	57 %	67 %
Nesten aldri	31 %	25 %
Ja, omtrent en gang i måneden	4 %	3 %
Ja, omtrent hver 14. dag	2 %	1 %
Ja, omtrent en gang i uka	2 %	2 %
Ja, flere ganger i uka	4 %	2 %

Tabellen viser at det store flertallet av ungdommene i Vestfold, 88 prosent av ungdomsskoleelevene og 92 prosent av elevene på videregående, aldri eller nesten aldri blir mobbet. Blant ungdomsskoleelevene svarer 8 prosent at de blir mobbet hver 14. dag eller oftere, mens 5 prosent av elevene på videregående svarer det samme. På begge skolenivåene er dette én prosent over gjennomsnittene fra de nasjonale Ungdata-undersøkelsene. Totalt svarer 3 prosent av de spurte elevene, det vil si 276 personer, at de mobbes flere ganger i uka. Figuren under viser andelen ungdommer som oppgir at de mobbes minst hver 14. dag, fordelt på klassetrinn og kjønn.

Figur 5.7 Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritiden? Andel som blir mobbet hver 14. dag eller oftere, fordelt på kjønn og klassetrinn.

Figuren viser, som vi også så i tabellen ovenfor, at mobbingen avtar ettersom ungdommene blir eldre. I 8. klasse oppgir 8 prosent av både guttene og jentene at de blir mobbet, mens henholdsvis 5 og 4 prosent av videregåendelevne svarer det samme. Fra 10. klasse til første klasse på videregående skole synker andelen jenter som blir mobbet med fire prosent. Jevnt over er det noe flere jenter enn gutter som blir mobbet hver 14. dag eller oftere. I vårt materiale finner vi ingen sammenheng mellom kommunestørrelse og andel ungdommer som blir mobbet. Vi ser likevel visse variasjoner mellom kommunene i Vestfold, noe som illustreres i figuren nedenfor. Grafen viser andelen ungdomsskoleelever som blir mobbet hver 14. dag eller oftere.

Figur 5.8 Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritiden? Andel som blir mobbet hver 14. dag eller oftere, fordelt på kommune.

Figuren viser at andelen elever som blir mobbet minst en gang hver 14. dag er høyest i Lardal, Re og Tjøme. Helt nederst på listen finner vi Andebu, hvor kun 5 prosent opplever å bli mobbet såpass ofte. På videregåendenivå ligger de fleste kommunene på rundt 6-8 prosent. Her skiller

imidlertid Stokke seg ut ved at hele 26 prosent av de spurte elevene oppgir at de blir mobbet minst én gang i måneden²².

I undersøkelsen ble ungdommene også spurt om de selv er med på plaging, erting eller utfrysing av andre elever på skoleveien eller i friminuttene. Tallene viser at fire prosent av ungdomsskoleelevene, og tre prosent av elevene på videregående skole, oppgir at de mobber noen oftere enn en gang i måneden. Dette er noe lavere enn resultatene fra eksempelvis ungdomsundersøkelsen i Stavanger, der man finner at 7 prosent av ungdomsskolene selv mobber andre (Frøyland og Sletten 2011). I Elevundersøkelsen 2013 svarte 88 prosent av videregående elevene i Vestfold at de aldri har vært med på å mobbe andre (Elevundersøkelsen 2013). I våre data gjelder dette 80 prosent av elevene i første trinn på videregående. Det er flere jenter enn gutter som svarer at de aldri mobber andre, 80 prosent av alle jentene og 67 prosent av guttene rapporterer dette. Vi finner ingen nevneverdige forskjeller mellom kommunene på dette spørsmålet.

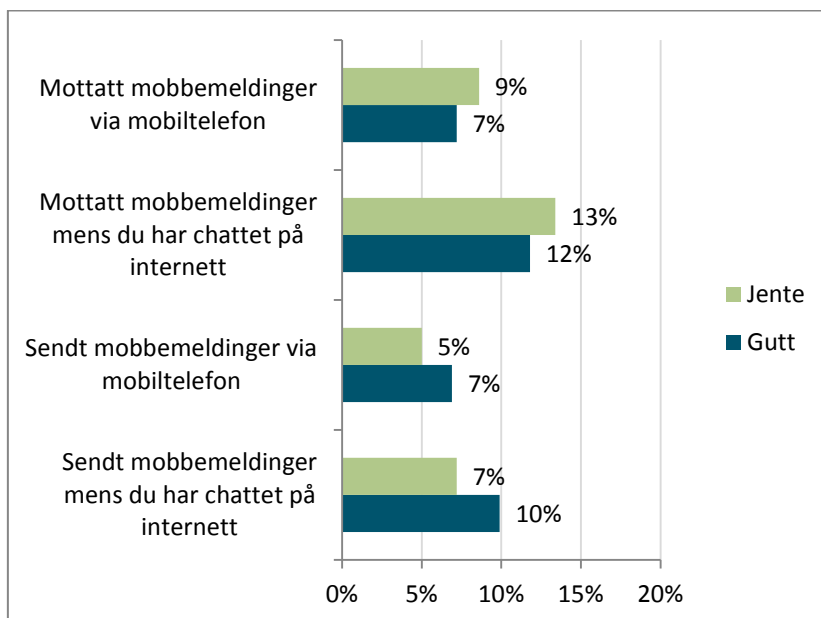
5.3.1 Digital mobbing

I undersøkelsen er det tatt med en del spørsmål som dreier seg om digital mobbing. Medietilsynet definerer digital mobbing som mobbing som skjer ved hjelp av teknologiske hjelpemidler, for eksempel mobiltelefon eller internett. I undersøkelsen Barn og digitale medier 2010 fant Medietilsynet at 10 prosent av barn og unge mellom 6 og 16 år hadde blitt utsatt for digital mobbing i løpet av det siste året (Medietilsynet 2010, i Frøyland og Sletten 2011, s. 101).

Vi ba ungdommene svare på om de i løpet av den siste måneden har mottatt eller sendt mobbemeldinger mens de har chattet på internett eller via mobiltelefon. Svaralternativene var «aldri», «1 gang», «2-5 ganger», «6-10 ganger» og «mer enn 10 ganger». Her viser resultatene at det store flertallet av elevene aldri har sendt eller mottatt mobbemeldinger. 13 prosent av ungdomsskoleelevene og 11 prosent av videregående elevene har minst én gang mottatt mobbemeldinger på internett den siste måneden. En noe lavere andel, 8 prosent på begge skolenivåene, har mottatt mobbemeldinger via mobil. Ni prosent av ungdomsskoleelevene og 8 prosent av elevene på videregående skole svarer at de har sendt mobbemeldinger på nett, mens 6 prosent på begge skolenivåene har sendt mobbemelding på mobil. Heller ikke her finner vi store variasjoner mellom kommunene i Vestfold. Tabellen nedenfor viser hvordan svarfordelingen på disse spørsmålene varierer mellom gutter og jenter på ungdomsskolen:

---

²² Som nevnt innledningsvis er tallene fra Stokke på videregående nivå usikre.

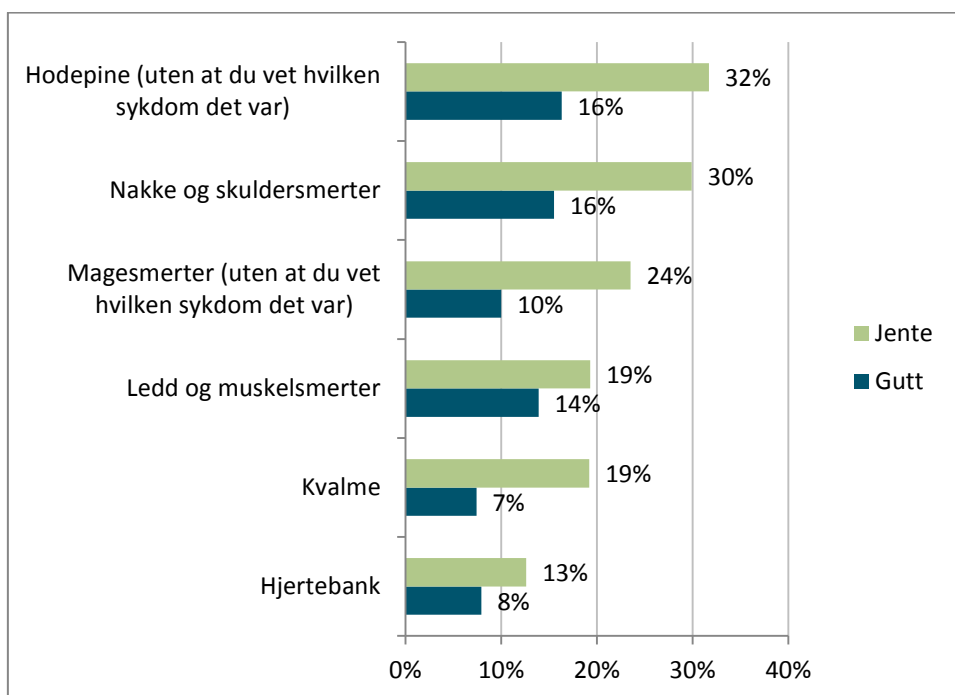
Figur 5.9 Digital mobbing. Hvor mange ganger har du opplevd eller gjort noe av det følgende i løpet av den siste måneden – siste 30 dager? Andel ungdomsskoleelever som minst én gang har mottatt eller sendt mobbemeldinger. Brutt ned kjønn.

Figuren viser at kjønnsforskjellene ikke er store, men vi ser en tendens til at noe flere jenter *mottar* mobbemeldinger, mens det er det flere gutter som *sender* slike meldinger. Nærmere analyser viser at jenter i 8. klasse er mest utsatt for digital mobbing. Her svarer 17 prosent at de har mottatt mobbemelding på internett minst én gang i løpet av den siste måneden. Årsaken til at det er flere som har mottatt meldinger på nett enn på mobil kan nok være at mye av kommunikasjonen ungdom i mellom nå foregår på ulike sosiale medier. Muligheten til å sende anonyme meldinger bidrar nok også til at terskelen for å mobbe på nett er noe lavere. Samtidig er det kanskje ikke lenger hensiktsmessig å operere med et klart skille mellom internett og mobiltelefon, siden mange har tilgang til de samme chatteprogrammene på mobiltelefonen.

5.4 Fysiske helseplager

I undersøkelsen ble ungdommene bedt om å oppgi hvor ofte de har vært plaget av følgende fysiske helseplager i løpet av den siste måneden: Hodepine, nakke og skuldersmerter, ledd og muskelsmerter, magesmerter, kvalme og hjertebank. Svaralternativene var «ingen ganger», «noen ganger», «mange ganger» og «daglig».

Resultatene viser at en relativt stor andel ungdommer har opplevd en eller flere av plagene minst én gang i løpet av den siste måneden. Flertallet av disse krysser riktignok av for at de har vært plaget «noen ganger». Andelen som har vært plaget «daglig» eller «mange ganger» øker imidlertid noe for hvert klassetrinn. Det vanligste er å ha opplevd hodepine og nakke- og skuldersmerter. 70 prosent av alle ungdommene har hatt hodepine minst én gang i løpet av den siste måneden. 23 prosent av ungdomsskoleelevene og 29 prosent av elevene på videregående har hatt hodepine daglig eller mange ganger i løpet av den siste måneden. I overkant av 60 prosent har opplevd nakke- og skuldersmerter. Her svarer henholdsvis 22 og 27 prosent av ungdommene at de har vært plaget av nakke- og skuldersmerter mange ganger eller daglig. Videre har 17 prosent av alle ungdommene hatt hyppige magesmerter, 14 prosent har ofte vært plaget av kvalme, mens 10 prosent har hatt hjertebank mange ganger eller daglig. På disse spørsmålene ser vi også relativt store variasjoner mellom gutter og jenter, noe som illustreres i figuren under.

Figur 5.10 "Har du hatt noen av disse plagene i løpet av siste måned?" Andel som svarer "mange ganger" eller "daglig" brutt ned på kjønn.

Vi ser at dobbelt så mange jenter som gutter ofte har vært plaget av hodepine den siste måneden. Variasjonen er tilnærmet like stor når det gjelder nakke- og skuldersmerter. Analysene viser at 77 prosent av alle jentene har hatt hodepine «noen ganger» eller oftere den siste måneden, mens 69 prosent har opplevd nakke- og skuldersmerter. Blant jentene i 10. klasse og i første trinn på videregående har 37 prosent vært plaget av hodepine og nakke- og skuldersmerter mange ganger eller daglig. Videre ser vi at andelen som ofte har vært plaget av magesmerter og kvalme er mer enn dobbelt så høy blant jentene. Kjønnforskjellene er noe mindre når det gjelder ledd- og muskelsmerter og hjertebank, men også her ser vi at langt flere jenter enn gutter har vært plaget.

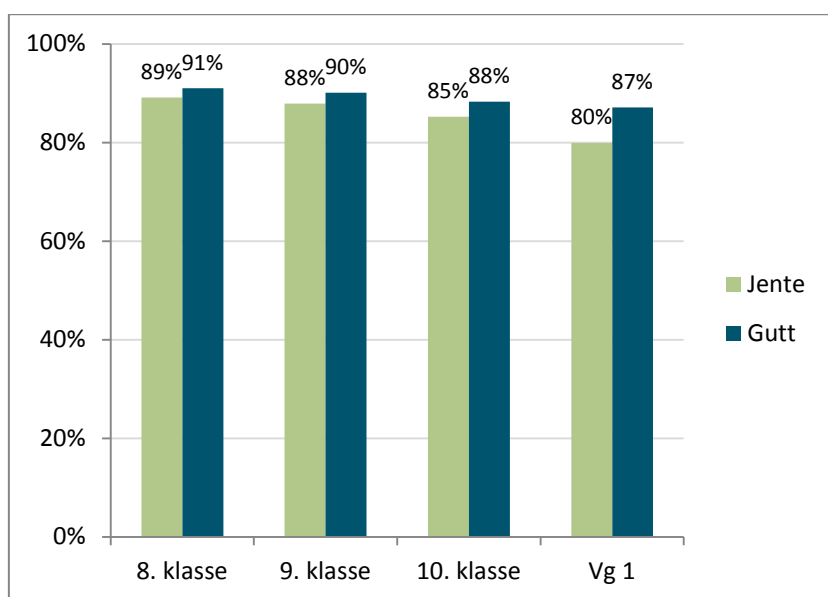
På kommunenivå har vi sett nærmere på variasjoner i andelen ungdommer som har vært plaget av hodepine og nakke- og skuldersmerter. Blant ungdomsskoleelevene varierer andelen som ofte har vært plaget av hodepine fra 15 prosent i Lardal og 19 prosent i Sandefjord, til 27 prosent i Stokke og Sande. På videregående nivå er andelen lavest i Holmestrand (19 %) og utvilsomt høyest i Stokke (44 %). De øvrige kommunene ligger alle på mellom 26 prosent (Tønsberg) og 33 prosent (Re). Andelen ungdomsskoleelever som har vært plaget av skulder- og nakkesmerter er også lavest i Lardal (13 %) og høyest i Sande (29 %). Her ligger de øvrige kommunene på mellom 14 prosent (Hof) og 26 prosent (Re). Blant videregående elevene er også andelen som har vært plaget av nakke- og skuldersmerter lavest i Holmestrand (17 %) og høyest i Stokke (46 %). De andre kommunene i fylket ligger alle på mellom 25 til 30 prosent.

Nærmere analyser viser at det er en relativt sterk samvariasjon mellom variablene som måler fysiske og psykiske helseplager, noe som antyder at flere av de fysiske plagene er symptomer på psykisk uhelse. Blant ungdommene som er plaget av depressivt stemningsleie har nær 60 prosent hatt hodepine mange ganger eller daglig den siste måneden, mot 19 prosent av de øvrige ungdommene.

5.5 Fysisk aktivitet

Redusert fysisk aktivitet blant barn og unge blir ofte trukket frem som en av de største truslene mot folkehelsen. En kartlegging gjennomført blant barn og unge i 2005-2006 viser at mens over 90 prosent av 9-åringene har et tilfredsstillende aktivitetsnivå, er bare halvparten av 15-åringene fysisk aktive i tråd med faglige anbefalinger (Helsedirektoratet 2008). 15-år gamle gutter tilbringer nå hele 70 prosent av dagen til stillesittende aktiviteter, noe som er mer enn det pensjonister gjør. Samtidig viser tall fra SSB at det i perioden fra 2001 til 2007 har vært en økning i andelen 16 – 19-åringer som trener eller mosjonerer mye (tre ganger i uka eller mer) og en nedgang i andelen som trener lite, dvs. aldri eller sjeldnere enn én gang i måneden (Meld. St. 26 (2011-2012), s. 17-18). Mye tyder derfor på at det totale omfanget av fysisk aktivitet har blitt lavere først og fremst som følge av at hverdagsaktiviteten blant ungdommene har blitt redusert.

I undersøkelsen blir ungdommene spurt om hvor ofte de er så fysisk aktive at de blir andpustne og svetter. Her svarer 87 prosent av de spurte, 88 prosent av ungdomsskoleelevene og 83 prosent av videregåendeelevene, at de er fysisk aktive og svetter minst 1-2 ganger i uka. Blant ungdomsskoleelevene svarer 56 prosent at de er såpass fysisk aktive minst tre ganger i uka, mot 51 prosent av elevene på videregående. Under 10 prosent av alle de spurte, 7 prosent av ungdomsskoleelevene og 9 prosent av videregåendeelevene, oppgir at de sjelden eller aldri er så fysisk aktive at de blir andpustne eller svetter. Til sammenligning viser de nasjonale resultatene at 86 prosent av ungdomsskoleelevene er fysisk aktive minst 1-2 ganger i uka, og at 8 prosent sjelden eller aldri trener. Figuren under viser hvordan andelen som er aktive minst 1-2 ganger i uka varierer mellom klassetrinn og kjønn.

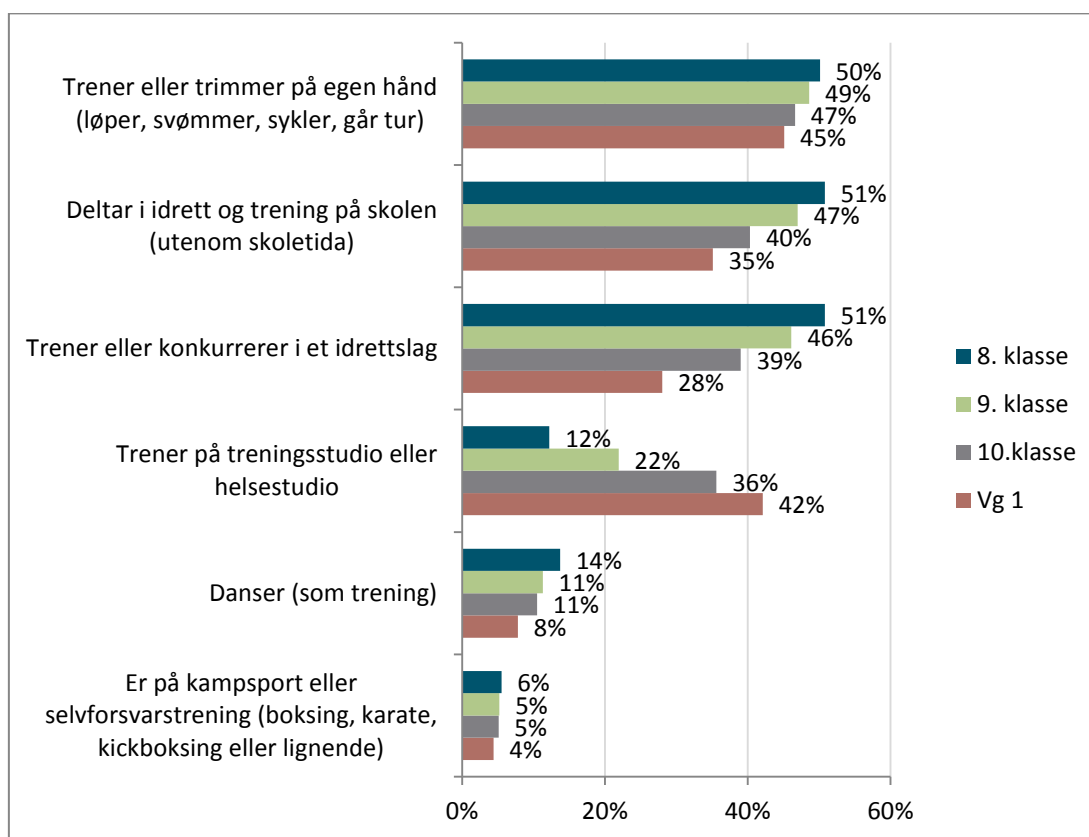
Figur 5.11 «Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?» Andel ungdommer som er fysisk aktive minst 1-2 ganger i uka, fordelt på klassetrinn og kjønn.

Vi ser at det på alle klassetrinn er en noe større andel gutter enn jenter som svarer at de er så fysisk aktive at de svetter minst en gang i uka. Vi ser også at kjønnsforskjellene ser ut til å øke etterhvert som ungdommene blir eldre. Mens det blant 8. klassingene kun er én prosent forskjell mellom gutter og jenter, er tallet 7 prosent blant elevene på videregående skole. Som figuren antyder ser det ut til at aktivitetsnivået blant jenter synker særlig fra 10. klasse til 1. klasse på videregående. Mens 15 prosent av jentene i 10. klasse er fysisk aktive sjeldnere enn 1-2 ganger i uka, er tallet 21 prosent blant jentene på videregående.

Nærmere analyser viser også at det både på ungdomsskolen og videregående er en betydelig større andel gutter enn jenter som er så fysisk aktive at de svetter tre ganger i uka eller mer.

Blant jentene på videregående er andelen her 45 prosent, mens tallet for guttene er 57 prosent. På ungdomsskolenivå er tallene henholdsvis 64 og 54 prosent. Vi finner ingen store variasjoner mellom kommunene når det gjelder andelen ungdommer som er fysisk aktive minst 1-2 ganger i uka. Blant ungdomsskoleelevene varierer dette fra 85 prosent i Hof til 92 prosent i Nøtterøy. På videregående nivå er variasjonene noe større, fra 78 prosent i Sande til 89 prosent i Re.

Ungdommene ble også spurt om hvor ofte de trener eller driver med ulike aktiviteter. Her var svaralternativene også «aldri», «sjelden», «1-2 ganger i måneden», «1-2 ganger i uka» og «mer enn 3 ganger i uka». Figuren under viser andel ungdommer på de ulike klassetrinn som har driver med de ulike aktivitetene minst 1-2 ganger i uka.

Figur 5.12 «Hvor ofte trener du eller driver med følgende aktiviteter?» Andel ungdommer har drevet med aktivitet minst 1-2 ganger i uka, fordelt på klassetrinn.

Oversikten viser at de vanligste aktivitetene blant de unge er å trene eller trimme på egenhånd, delta i idrett eller trening på skolen, eller trene i et idrettslag. Totalt svarer 49 prosent av ungdomsskoleelevene i Vestfold at de trener på egenhånd hver uke, noe som er godt over landsgjennomsnittet på 40 prosent. Det er også treningsformen som holder seg mest stabil gjennom ungdomsårene. Både det å delta i idrett og trening på skolen, og å være med i idrettslag, er betydelig mindre populært blant de eldre ungdommene. 45 prosent av ungdomsskoleelevene trener i idrettslag, noe som samsvarer med tallene på landsbasis (44 %). Fra 8. klasse til første klasse på videregående synker imidlertid andelen som trener jevnlig i idrettslag med hele 23 prosent, og vi ser at frafallet er størst i overgangen fra 10. klasse til første klasse på videregående.

Andelen som trener på treningsstudio øker med hele 30 prosent gjennom de fire klassetrinnene, og dette er den nest mest populære treningsformen blant elevene på videregående skole. Totalt oppgir 23 prosent av ungdomselevene i Vestfold at de trener ukentlig på treningsstudio. Dette er høyere enn de nasjonale resultatene, som viser at 16 prosent av ungdomsskoleelevene trener ukentlig på denne måten. Dansing er en mindre populær treningsform, som også er mest

populær blant de yngste ungdommene. Nederst på listen finner vi kampsport eller selvforsvarstrening, som på alle klassetrinnene engasjerer en liten gruppe elever.

Svarene fra ungdommene viser at det er ganske betydelige kjønnsforskjeller for enkelte av aktivitetene. De største forskjellene finner vi, kanskje ikke overraskende, på spørsmålet om dansing som trening. Her svarer 21 prosent av jentene på ungdomsskolen at de gjør dette ukentlig, mens kun to prosent av guttene svarer det samme. Det er også noe flere jenter som trener eller trimmer på egenhånd. Blant elevene på ungdomsskolen er differansen her kun tre prosent, mens den øker til 10 prosent på videregående skole. Motsatt er det en markant større andel gutter som trener regelmessig i idrettslag og som driver med idrett og trening på skolen. Det er også endel flere gutter som trener kampsport. Vi finner kun små variasjoner mellom kjønnene når det gjelder andelen som trener jevnlig på treningssenter.

Vi har også sett på nærmere på om det er sammenheng mellom kommunestørrelse og ungdommenes aktivitetsmønster. Her finner vi kun større variasjoner når det gjelder andelen som trener aktivt på treningsstudio. Mens 15 prosent av ungdomsskoleelevene trener på treningsstudio minst 1-2 ganger i uka, gjelder dette 23 prosent av elevene i de mellomstore kommunene, og 25 prosent i de største kommunene. Den nærliggende forklaringen på dette er vel at tilbudet av treningssentre er noe mer beskjedt i de minste kommunene.

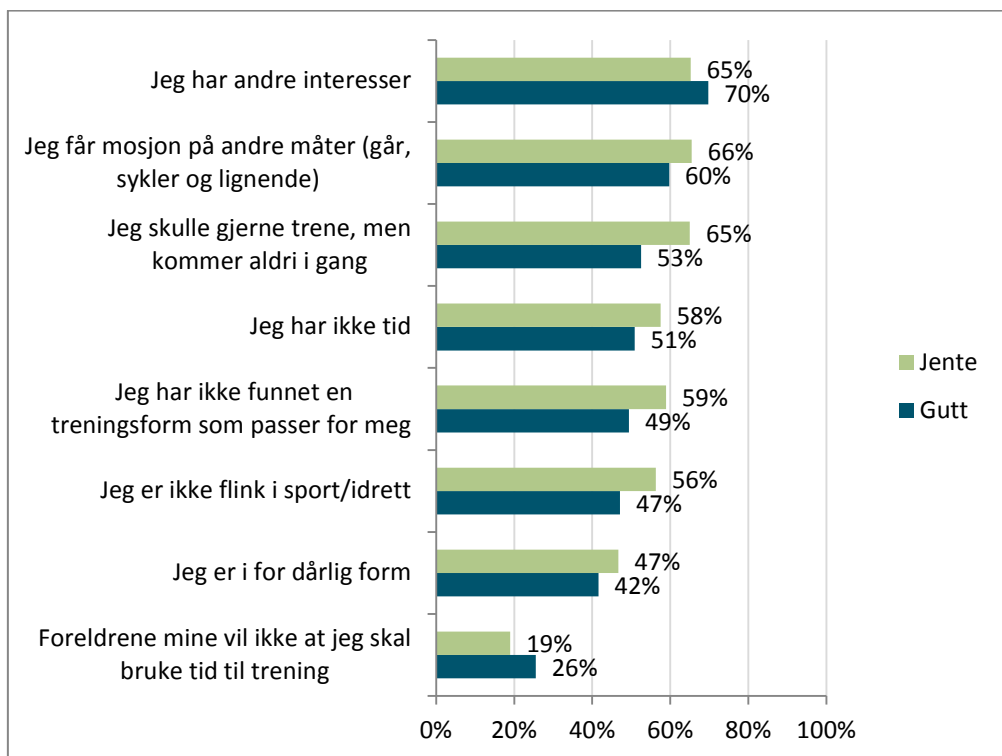
I alt svarer 82 prosent av elevene på ungdomstrinnet, og 77 prosent av elevene på videregående, at de driver med en eller flere av de nevnte aktivitetene ukentlig. Dette er noe høyere enn tallene på nasjonalt nivå, som ligger på 80 og 73 prosent. Til tross for at vi i kapittel 4 fant at noe færre av ungdommene i Vestfold er aktive i ulike fritidsorganisasjoner, er altså de unges treningsaktivitet svært høy. Som figuren over viser kan dette forklares ved at flere ungdom i Vestfold trener på egenhånd eller i treningsstudio, enn det som er vanlig ellers i landet.

I kapittel 7 ser vi nærmere på hvilke faktorer som påvirker hvor ofte ungdommene er fysisk aktive.

5.5.1 Inaktivitet

Hva kan være årsakene til at enkelte ungdom ikke driver med noen form for trening? I undersøkelsen ble ungdommene som ikke trener bedt om å ta stilling til en rekke påstander som beskriver mulige grunner til hvorfor de ikke trener. Svaralternativene her var «svært viktig», «litt viktig» og «ikke viktig». Figuren under viser andelen gutter og jenter som har krysset av for «svært viktig» eller «litt viktig» på de ulike påstandene. Her har vi inkludert elevene på både ungdomsskole og videregående skole.

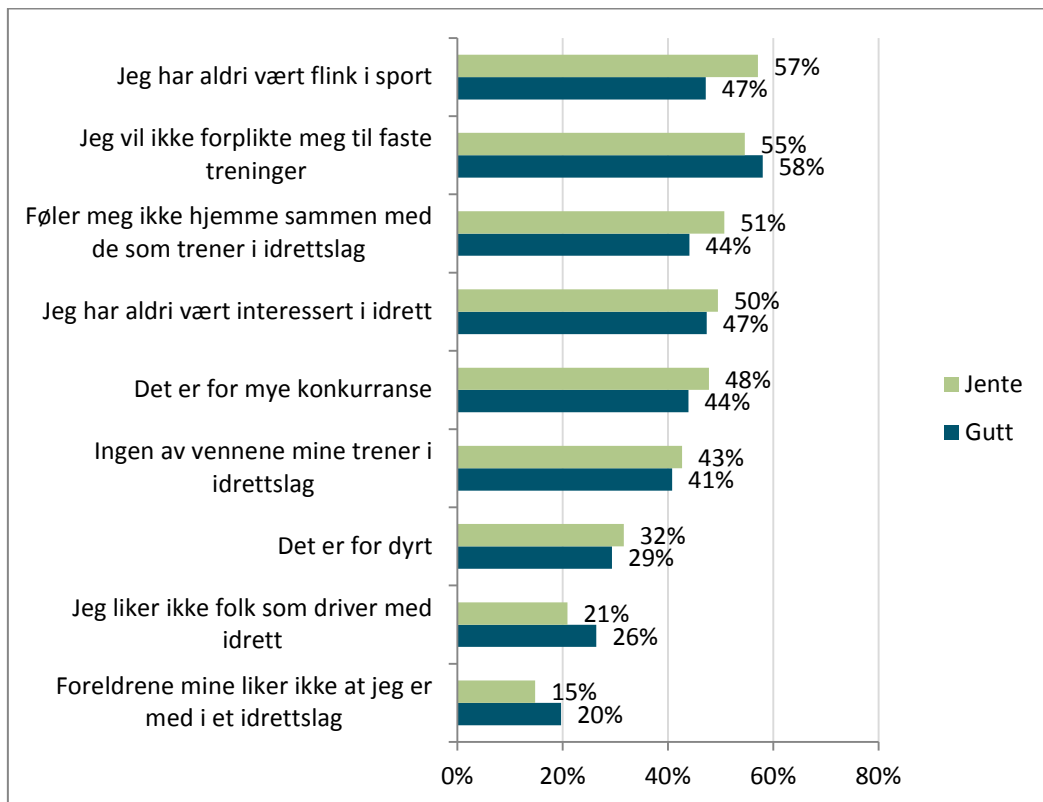

Figur 5.13 Dersom du ikke driver noen form for trening, hva er grunnen til det? Andelen som svarer "svært viktig" og "litt viktig", brutt ned på kjønn.

Figuren viser, for det første, at mange av ungdommene som ikke trener oppgir flere grunner til dette. Vi ser at de tre vanligste årsakene ungdommene oppgir er at de har andre interesser, at de får mosjon på andre måter og at de «skulle gjerne trene, men kommer aldri i gang». Det er flere gutter som ikke trener fordi de har andre interesser, mens det er flere jenter som mosjonerer på andre måter, og som sliter med å motivere seg for treningen. Blant jentene i første trinn på videregående svarer nærmere 70 prosent at de gjerne skulle trent, men at de ikke kommer i gang. Vi ser også at nærmere 60 prosent av jentene og over halvparten av guttene opplever at de ikke har tid til å drive noen form for trening. Omtrent like mange av hvert kjønn svarer at de ikke har funnet en treningsform som passer dem. Noe færre, men fortsatt godt over halvparten av jentene, oppgir at de ikke trener fordi de ikke er flinke i sport. Litt under halvparten av begge kjønn svarer at de ikke trener fordi de er i dårlig form. Det er langt færre ungdom som svarer at de ikke trener fordi foreldrene ikke vil at de skal bruke tid på trening. 26 prosent av guttene og 19 prosent av jentene krysser av for dette. 10 prosent av guttene svarer at dette er svært viktig årsak til at de ikke trener.

Ungdommene som ikke trener i et idrettslag, ble også spurt om årsaker til dette. Figuren under viser andelen elever som har krysset av for «svært viktig» eller «litt viktig» på de ulike påstandene, fordelt på kjønn.

Figur 5.14 Dersom du ikke trener i et idrettslag, hva er grunnen til det? Andel i prosent som svarer "svært viktig" eller "litt viktig", fordelt på kjønn.

Her ser vi at de to viktigste årsakene til at ungdommene ikke trener i idrettslag er at de ikke ønsker å forplikte seg til faste treninger, og at de mener de aldri har vært flinke i sport. Det er særlig jentene, nærmere 60 prosent av de spurte, som oppgir at de ikke er flinke i sport. Vi ser også at over halvparten av jentene, og i underkant av halvparten av guttene, svarer at de ikke føler seg hjemme sammen med de som trener i idrettslag. Dernest svarer litt under halvparten av ungdommene, noe flere jenter enn gutter, at de aldri har vært interessert i idrett. Det er langt færre ungdommer som mener det er for dyrt å trene i idrettslag, at de ikke liker folk som driver med idrett, eller at foreldrene ikke liker at de er med i et idrettslag. Også her er det en større andel gutter enn jenter som sier seg enig i denne siste påstanden.

5.6 Matvaner

Mat og måltider er ett av flere viktige felt der ungdom gradvis løsriver seg fra sine foreldre i løpet av ungdomsårene. I de seneste tiårene har det vært en generell vektøkning blant barn og unge i Norge drevet av dårlig kosthold og stillesittende fritid²³. Studier viser at ungdom som spiser regelmessige måltider, og har et variert inntak av sunn mat, har færre atferdsproblemer og konsentrerer seg bedre på skolen enn andre (NOVA 2013, s. 66).

Som et ytterligere mål på helseatferd ble derfor ungdommene bedt om å svare på hvor ofte de pleier å spise frokost, lunsj, middag alene, middag sammen med familien og kveldsmat. Svaralternativene her var «sjelden eller aldri», «1 gang i uka», «2-5 ganger i uka» og «hver dag». Tabellen under gir en oversikt over andelen ungdommer som spiser de ulike måltidene hver dag, brutt ned på alder og klassetrinn.

²³ Andelen overvektige 8.-klassinger i Norge økte fra 7,5 % i 1993 til 11,5 % i 2000 (Andersen et al. 2004).

Tabell 5.4 Hvor ofte pleier du å spise følgende i løpet av en uke? Andel som svarer "hver dag", fordelt på kjønn og alder.

	8. klasse		9. klasse		10. klasse		Vg 1	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Frokost	76 %	68 %	72 %	63 %	69 %	60 %	62 %	59 %
Lunsj/formiddagsmat/niste	67 %	63 %	62 %	57 %	60 %	57 %	58 %	58 %
Middag alene	4 %	3 %	6 %	4 %	6 %	4 %	7 %	5 %
Middag sammen med familien	69 %	66 %	65 %	59 %	57 %	53 %	49 %	47 %
Kveldsmat	46 %	36 %	47 %	33 %	47 %	31 %	41 %	28 %

Tabellen viser at flertallet av ungdommene på alle klassetrinn spiser frokost og lunsj hver dag. Denne andelen synker imidlertid noe gjennom ungdomsårene, både blant gutter og jenter. Totalt svarer 68 prosent av ungdomsskoleelevene og 60 prosent av videregåendeelevene at de spiser frokost hver dag. Når det gjelder lunsjspising er tallene henholdsvis 61 prosent og 58 prosent. For ungdomsskoleelevene ser dette ut til å samsvare med de nasjonale resultatene som viser at 67 prosent spiser frokost hver dag, og 59 prosent spiser lunsj. 10 prosent av alle elevene svarer at de aldri eller sjelden spiser frokost, mens kun 6 prosent oppgir at de sjelden eller aldri spiser lunsj. Vi ser også at det gjennomgående er noe flere gutter enn jenter som svarer at de spiser frokost og lunsj hver dag. Tallene for jentene ser imidlertid ut til å stabilisere seg fra 10. klasse til 1. trinn på videregående.

Videre viser tabellen at en stor andel av ungdommene spiser middag sammen med familien hver dag, men også denne andelen synker gjennom ungdomsårene. Totalt svarer 61 prosent av elevene på ungdomsskolen og 48 prosent av elevene på videregående rapporterer at de spiser middag med familien hver dag. De aller fleste ungdommene, 94 prosent av ungdomsskoleelevene og 89 prosent av elevene på videregående, oppgir riktignok at de spiser middag med familien minst to ganger i uka. Kun et mindretall av ungdommene svarer at de spiser middag alene hver dag. Vi ser at under halvparten av ungdommene på alle klassetrinn svarer at de spiser kveldsmat daglig. Over 70 prosent av elevene på både ungdomsskole og videregående rapporterer imidlertid at de spiser kveldsmat minst 2 ganger i uka. Kjønnforskjellene ser ut til å være størst på dette spørsmålet: En markant større andel jenter (22 %) enn gutter (11 %) oppgir at de aldri eller sjelden spiser kveldsmat. Vi finner ingen store variasjoner mellom kommunene i Vestfold på disse spørsmålene.

I kapittel 7 ser vi nærmere på hvilke faktorer som påvirker ungdommenes matvaner.

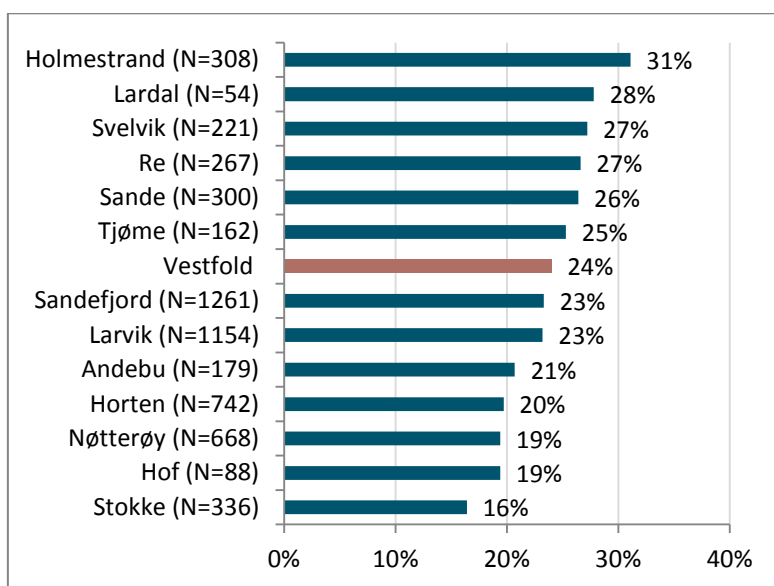
5.7 Kontakt med hjelpetjenester

I undersøkelsen ble alle ungdommene spurt om de har vært i kontakt med skolehelsetjenesten og helsestasjonen for unge, og også andre hjelpetjenester i lokalsamfunnet. Ungdommene ble også bedt om å oppgi hva som var årsaken til at de tok kontakt, og til slutt hvordan de vurderer hjelpen de fikk fra tjenestene. Når det gjelder disse spørsmålene må en imidlertid være oppmerksom på at tjenestetilbudet varierer veldig mellom kommunene i Vestfold, noe som naturligvis vil påvirke både etterspørsel og bruk. Flere av kommunene har inngått interkommunalt samarbeid om helsestasjonstjenester og har derfor ikke egen helsestasjon for unge i kommunen.

5.7.1 Skolehelsetjenesten

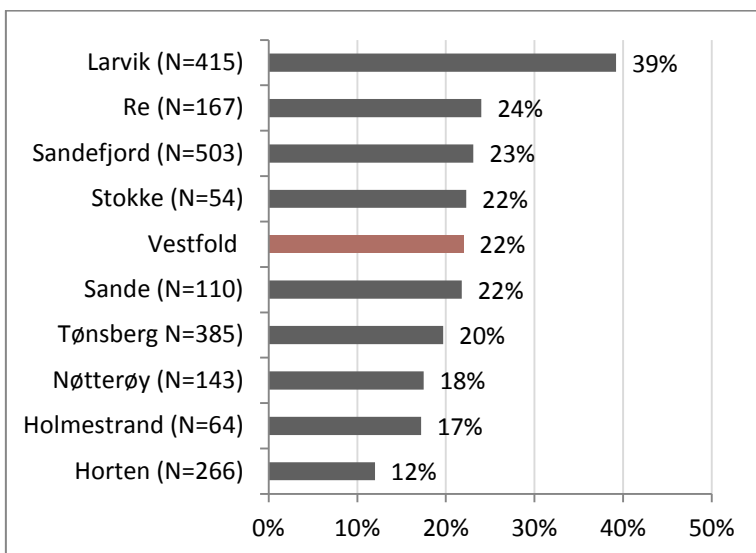
I undersøkelsen ble ungdommene ble først spurt: «Er det skolehelsetjeneste ved din skole?» Her svarer de aller fleste, nærmere bestemt 93 prosent av ungdomsskoleelevene og 95 prosent av elevene på videregående, at det finnes en skolehelsetjeneste ved skolen. Vi finner ingen særlige variasjoner mellom kommunene på dette spørsmålet.

23 prosent av både ungdomsskoleelevene og videregåendeelevene oppgir at de har brukt skolehelsetjenesten i løpet av det siste året. Av disse svarer flertallet, 16 prosent, at de har brukt tjenesten 1-2 ganger. Fire prosent svarer at de har brukt skolehelsetjenesten mer enn 3 ganger, og kun et lite mindretall har brukt tjenesten mer enn seks ganger. Tallene viser også at langt flere jenter enn gutter bruker tjenesten. Blant videregående elever er differansen mellom jentene (34 %) og guttene (13 %) på hele 21 prosent. På ungdomsskolenivå svarer 29 prosent av jentene og 16 prosent av guttene at de har brukt skolehelsetjenesten i løpet av det siste året. Figuren nedenfor viser hvordan andelen ungdomsskoleelever som har brukt skolehelsetjenesten mer enn én gang varierer mellom de 13 kommunene.

Figur 5.15 Har du brukt skoletjenesten det siste året? Andel som svarer "1-2 ganger", "3-5 ganger" eller "mer enn seks ganger". Ungdomsskole.

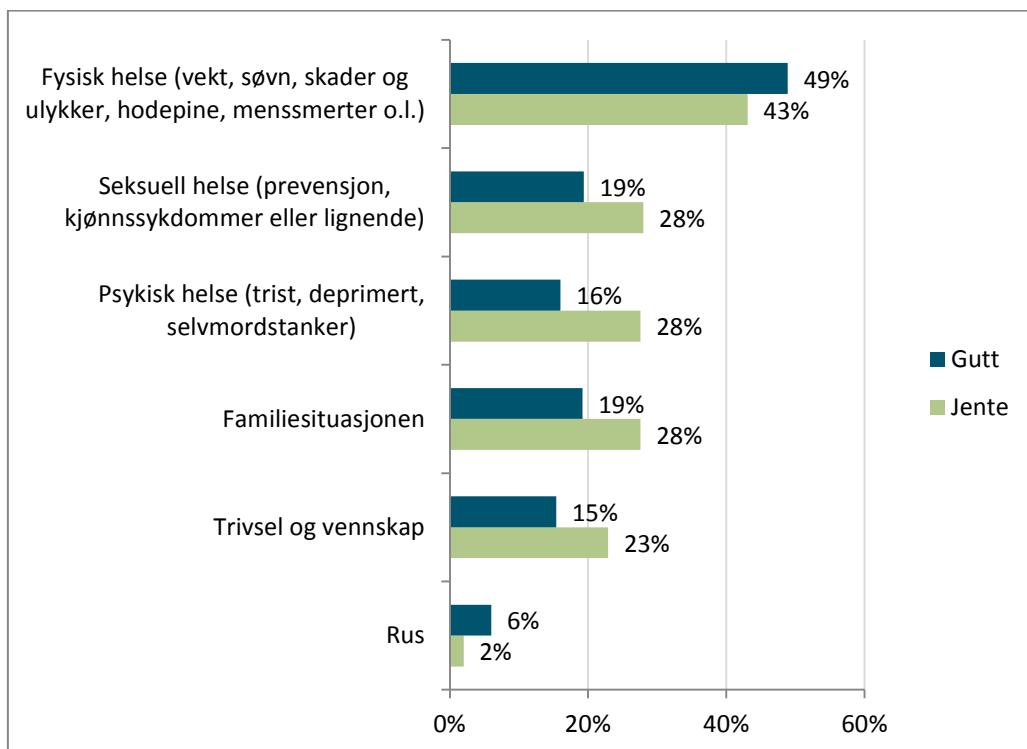
Figuren viser at det er visse variasjoner mellom kommunene når det gjelder andelen ungdomsskoleelever som bruker skolehelsetjenesten. Holmestrand og Stokke, som begge er to mellomstore kommuner, befinner seg her på hver sin ende av skalaen. Mens nær en av tre ungdomselever i Holmestrand har besøkt skolehelsetjenesten i løpet av det siste året, er tallet 16 prosent i Stokke. Figuren under viser svarfordelingen på videregående nivå, fordelt på de ni kommunene som har videregående skole.

Figur 5.16 Har du brukt skolehelsetjenesten det siste året? Andel som svarer "1-2 ganger", "3-5 ganger" eller "mer enn seks ganger". Videregående.

Her ser vi at Larvik kommune skiller seg ut ved at nær 40 prosent av elevene har brukt skolehelsetjenesten det siste året. Av disse har 11 prosent brukt tjenesten mer enn 3 ganger. Re og Sandefjord ligger også over fylkesgjennomsnittet på 22 prosent. Nederst ligger Horten der kun 12 prosent av elevene har brukt skolehelsetjenesten det siste året. Som vi så tidligere i dette kapitlet er Larvik og Re også de to kommunene der andelen videregående elever med plager knyttet til depressivt stemningsleie er *lavest*, mens andelen er høyere i Horten, Holmestrand og Nøtterøy.

Videre ble ungdommene spurt om hva som er grunnen til de har brukt skolehelsetjenesten. Elevene fikk her mulighet til å sette flere kryss. Figuren nedenfor gir en oversikt over andelen gutter og jenter som har krysset av for de ulike alternativene.

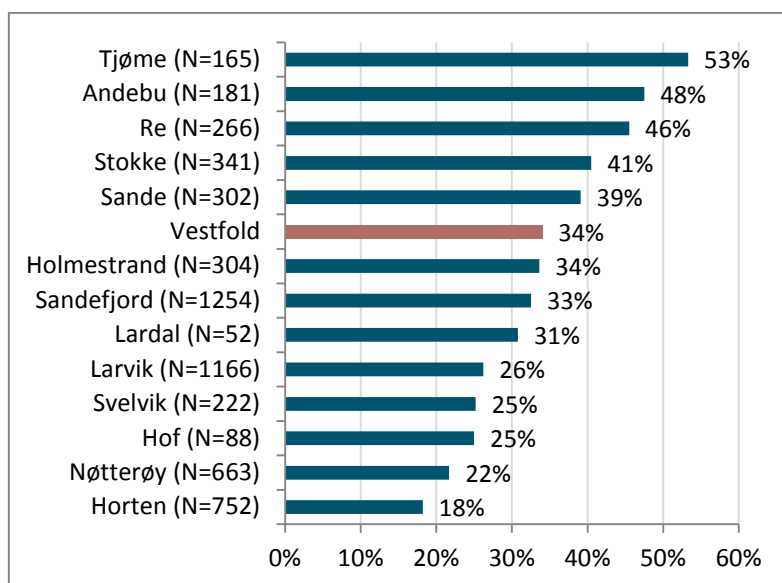
Figur 5.17 «Hva er grunnen til at du har besøkt skolehelsetjenesten?» Andel i prosent, fordelt på kjønn. N=1803

Vi ser at fysisk helse, det vil si forhold knyttet til for eksempel vekt, skader, hodepine o.l., er den vanligste årsaken til at ungdommene besøker skolehelsetjenesten. Nær halvparten av guttene oppgir dette som en av grunnene til at de besøkte skolehelsetjenesten det siste året. I underkant av 30 prosent av jentene, og noe under 20 prosent av guttene, oppgir seksuell helse, psykisk helse og familiesituasjon som årsaker. Noe færre, også her flest jenter, har besøkt skolehelsetjenesten på grunn av årsaker knyttet til trivsel og vennskap. Kun et lite antall ungdommer oppgir rus som grunnen til at de har brukt skolehelsetjenesten. Når det gjelder variasjoner mellom klassetrinn ser vi først og fremst store endringer når det gjelder seksuell helse, særlig blant jenter. Mens 17 prosent av jentene på ungdomsskolen oppgir seksuell helse som årsak, gjelder dette halvparten av jentene i første klasse på videregående. Blant jentene på videregående er dette dermed den vanligste årsaken til besøk hos skolehelsetjenesten.

I kapittel 7 ser vi nærmere på hvordan skolehelsetjenesten fanger opp ungdommene som er mest utsatt for helserisiko.

5.7.2 Helsestasjon for ungdom

Svarene fra undersøkelsen viser at helsestasjon for ungdom er en noe mindre kjent tjeneste blant ungdommene sammenlignet med skolehelsetjenesten. 67 prosent av ungdomsskoleelevene er sikre på det finnes en helsestasjon for ungdom i deres kommune. I 8. klasse og 9. klasse svarer henholdsvis 38 og 30 prosent av ungdommene at de ikke vet om et slikt tilbud finnes. Blant elevene på videregående svarer 74 prosent at det finnes en helsestasjon for ungdom i deres kommune. Også på dette spørsmålet er det en noe høyere andel jenter (72 %) enn gutter (67 %) som er kjent med tilbudet. Figuren nedenfor viser andelen ungdomsskoleelever i de 13 kommunene som svarer «vet ikke » på spørsmålet om det finnes en helsestasjon for ungdom i kommunen.

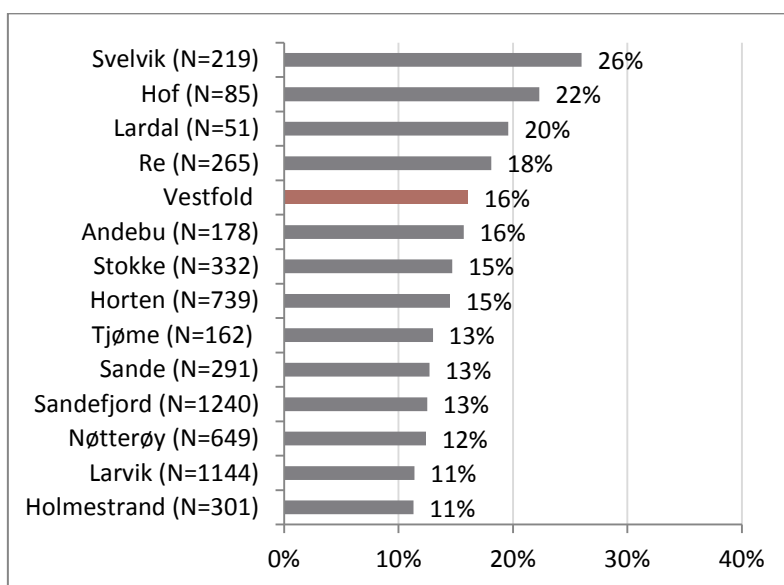

Figur 5.18 Er det helsestasjon for unge i din kommune? Andel ungdomsskoleelever som svarer "vet ikke", fordelt på kommune.

Grafen viser tydelig at det er relativt store variasjoner mellom kommunene når det gjelder hvor kjent tjenesten er. I Tjøme svarer over halvparten av ungdommene at de er usikre på om det finnes en helsestasjon for unge i deres kommune, mens dette gjelder under 20 prosent av elevene i Horten. Både Tjøme, Andebu, Re og Stokke, der over 40 prosent av ungdommene svarer «vet ikke» på spørsmålet, inngår i interkommunale samarbeid og har ikke egen helsestasjon for unge i kommunen. I ungdomsundersøkelsen fra Tønsberg i 2011 svarte 29

prosent av alle ungdommene at de er usikre på om tilbudet finnes i kommunen (Torvik 2012, s.127).

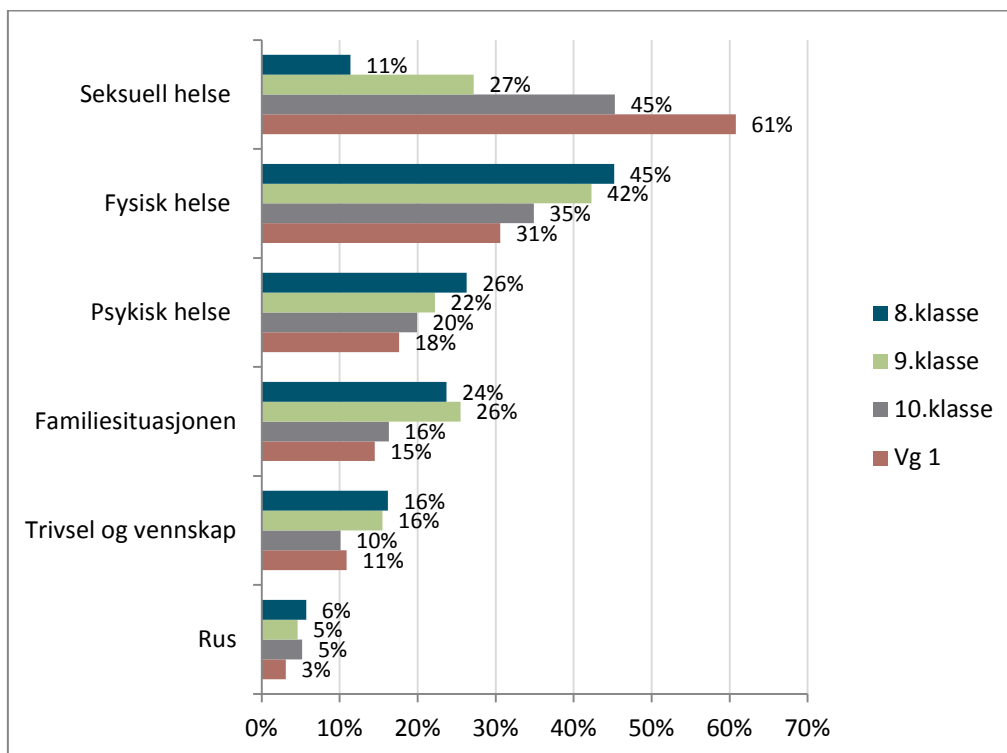
14 prosent av ungdomsskoleelevene og 21 prosent av videregåendelevne oppgir at de har besøkt helsestasjon for unge i løpet av det siste året. Av disse svarer de fleste, henholdsvis 10 og 15 prosent at de har brukt tilbudet 1-2 ganger. Over dobbelt så mange jenter (21 %) som gutter (10 %) har besøkt helsestasjonen. Jentene i første klasse ved videregående skole er de hyppigste brukerne. Her svarer 30 prosent at de har brukt tilbudet. Figuren nedenfor viser hvordan andelen ungdomsskoleelever som har brukt helsestasjon for unge mer enn én gang varierer mellom de 13 kommunene.

Figur 5.19 Har du brukt helsestasjon for unge det siste året? Andel som svarer "1-2 ganger", "3-5 ganger" eller "mer enn seks ganger". Ungdomsskole.

Grafen viser at kommunene Svelvik, Hof, Lardal og Re ligger over fylkesgjennomsnittet på 16 prosent. Larvik og Holmestrand er kommunene der lavest andel ungdommer har besøkt helsestasjon for unge, i overkant av 10 prosent.

Årsakene til hvorfor ungdommene besøker helsestasjon for unge er i stor grad de samme som vi finner for skolehelsetjenesten. Figuren nedenfor gir en oversikt over andelen som har krysset av for de ulike årsaksalternativene, fordelt på de fire klassetrinnene.

Figur 5.20 Hva er grunnen til at du har besøkt helsestasjon for unge? Andel i prosent, fordelt på klasstrinn N=1206

Seksuell helse er samlet sett den viktigste årsaken til at ungdommene besøker helsestasjon for unge. Som vi ser øker andelen som oppgir dette som årsak kraftig gjennom ungdomsårene, fra kun 11 prosent blant 8. klassingene til hele 61 prosent blant elevene i første trinn på videregående. Det er også en relativt stor andel som besøker helsestasjon for unge på grunn av forhold knyttet til fysisk helse, men andelen synker gjennom ungdomsårene. Tilsvarende synker også andelen som oppgir psykisk helse, familiesituasjon, trivsel og vennskap og rus som årsaker til besøk. I absolutte tall er det riktignok flere videregående elever enn ungdomsskoleelever som besøker helsestasjon for unge på grunn av disse årsaksalternativer. På grunn av den kraftige økningen i antall elever som krysser av for seksuell helse som årsak til besøk, blir likevel andelsfordelingen her annerledes.

5.8 Støttetjenester

Ungdommene ble videre spurt om de noen gang har vært i kontakt med, eller mottatt hjelp fra ulike støttetjenester. Figuren under viser andel ungdommer som oppgir at de har vært i kontakt, fordelt på ungdomsskolenivå og videregående nivå.

Tabell 5.5 Har du noen gang vært i kontakt med, eller mottatt hjelp fra noen av de hjelpetjenestene som er nevnt nedenfor? Andel (i prosent) som svarer "ja", fordelt på ungdomsskole og videregående. N=7405

	Ungdomsskole	Videregående
Helsesøster/helsestasjon	29 %	34 %
Sosiallærer	17 %	16 %
BUP	12 %	16 %
PPT	11 %	15 %
Barnevernstjenesten	13 %	14 %
Psykisk helsetjeneste/kommunepsykolog	8 %	11 %
Utekontakten	3 %	4 %

Av alle de spurte ungdommene svarer i overkant av 500 elever at de har besøkt en eller flere av de nevnte støttetjenestene. Som forventet ser vi at andelen ungdommer som har vært i kontakt med hver av tjenestene øker etterhvert som ungdommene blir eldre. Det er klart flest ungdommer som svarer at de har vært i kontakt med helsesøster/helsestasjon. 29 prosent av ungdomsskoleelevene og 34 prosent av elevene i første trinn ved videregående oppgir dette. Dernest svarer mellom 10 og 20 prosent av elevene på begge skolenivåene at de har vært i kontakt med sosiallærer, BUP, PPT og barneverntjenesten. Noe færre, litt over ni prosent av alle de spurte elevene, har vært i kontakt med psykisk helsetjeneste/kommunepsykolog. Under fem prosent av elevene har vært i kontakt med utekontakt på skolen. Ser vi nærmere på variasjoner mellom kjønn er det gjennomgående flere jenter enn gutter som har vært i kontakt med de ulike støttetjenestene. Kjønnforskjellene er størst når det gjelder helsestasjon/helsesøster. 40 prosent av jentene og 20 prosent av guttene svarer her at de har vært i kontakt med denne tjenesten. Det er også betydelig flere jenter (21 %) enn gutter (13 %) som har vært i kontakt med eller mottatt hjelp fra sosiallærer. Når det gjelder psykisk helsetjeneste/kommunepsykolog svarer 11 prosent av jentene og 6 prosent av guttene at de har vært i kontakt med tjenesten.

Til slutt ble ungdommene spurt om hvor fornøyde de er med den hjelpen de fikk fra tjenestene. Svaralternativene var her «svært fornøyd», «litt fornøyd» eller «ikke fornøyd i det hele tatt». Av alle de spurte ungdommene, det vil si de som oppgir at de har vært i kontakt med en eller flere av tjenestene, svarer 38 prosent at de er svært fornøyd med den hjelpen de fikk. 44 prosent oppgir at de er litt fornøyd, mens 18 prosent er misfornøyd. Vi finner ingen nevneverdige kjønnforskjeller på dette spørsmålet, heller ikke særlige variasjoner mellom ungdomsskolenivå og videregående nivå.

5.9 Oppsummering

- ◆ **Psykisk helse:** Selv om de fleste ungdommene gir uttrykk for at de trives i hverdagen er ulike symptomer på psykiske plager relativt utbredt. Symptomene øker etter hvert som ungdommene blir eldre, og jentene er atskillig mer plaget enn guttene. Mest utbredt er typiske stress-symptomer. Litt over halvparten av alle jentene har «følt at alt er et slit» i løpet av den siste uka, og 47 prosent har «bekymret seg mye over ting». Blant jentene i 10. klasse og i første klasse på videregående svarer henholdsvis 57 prosent og 61 prosent at de har bekymret seg mye den siste uka. Totalt er 13 prosent av ungdomsskoleelevene og 19 prosent av videregående elevene i Vestfold plaget av symptomer på deprimert stemningsleie. Dette er noe over tilsvarende tall på nasjonalt nivå. Andelen gutter som har psykiske plager er tilnærmet likt landsgjennomsnittet, slik at det er jentene som trekker opp gjennomsnittet for Vestfold. Andelen ungdommer som er plaget av ensomhet er også noe høyere i Vestfold enn på nasjonalt nivå.
- ◆ **Selvbilde:** På tross av visse psykiske plager har de fleste ungdommene i Vestfold et positivt selvbilde, og de er fornøyd med livet de lever. Rundt 80 prosent av ungdommene, om enn noe færre jenter enn gutter, er enige i påstanden «jeg er svært fornøyd med hvordan jeg er». Flertallet tror de vil komme til å få et godt og lykkelig liv, og kun 15 prosent tror de noen gang vil bli arbeidsledige. På spørsmålene knyttet til tilfredshet med egen kropp er imidlertid guttene gjennomgående mer fornøyd enn jentene. Mens 70 prosent av guttene er godt fornøyd med kroppen sin, gjelder dette 40 prosent av jentene. I underkant av 60 prosent av jentene i 10. klasse oppgir at de føler seg stygge og lite tiltrekkende.
- ◆ **Mobbing:** Åtte prosent av ungdomsskoleelevene i Vestfold, og fire prosent av elevene på videregående, blir utsatt for plaging, erting eller utfrysing av andre elever på skoleveien eller i friminuttene. På begge skolenivåene er dette én prosent høyere enn de nasjonale

resultatene. Noe flere, henholdsvis 13 og 11 prosent, har mottatt mobbemeldinger mens de har chattet på internett i løpet av den siste måneden.

- ◆ **Fysiske helseplager:** En relativt stor andel av ungdommene har opplevd ulike fysiske helseplager minst én gang i løpet av den siste måneden. Det vanligste er å ha opplevd hodepine og nakke- og skuldersmerter. 70 prosent av alle ungdommene har hatt hodepine minst én gang i løpet av den siste måneden, mens i overkant av 60 prosent har hatt nakke- og skuldersmerter. Også her er jentene gjennomgående mer plaget enn guttene.
- ◆ **Fysisk aktivitet:** De aller fleste ungdommene i Vestfold er i regelmessig fysisk aktivitet på et nivå som gjør at de blir svette eller andpustne. Treningsaktiviteten synker noe med alderen, men totalt oppgir i overkant av 80 prosent av ungdommene at de trener ukentlig. Guttene er noe mer aktive enn jentene, særlig på videregående nivå. Egentrening er den vanligste treningsformen, foran det å delta i idrett og trening på skolen utenom skoletiden og i idrettslag. Bruk av treningsstudio er den eneste treningsformen som blir mer utbredt etterhvert som ungdommene blir eldre, og ser ut til å være vanligere i Vestfold enn i landet ellers. I undersøkelsen ble ungdommene som ikke trener jevnlig bedt om å oppgi årsakene til dette. De tre vanligste årsakene ungdommene oppgir, er at de har andre interesser, at de får mosjon på andre måter, og at de «skulle gjerne trene, men kommer aldri i gang».
- ◆ **Matvaner:** 68 prosent av ungdomsskoleelevene og 60 prosent av videregåendeelevene oppgir at de spiser frokost hver dag. Når det gjelder lunsjspising er tallene henholdsvis 61 prosent og 58 prosent. 10 prosent av alle elevene svarer at de aldri eller sjelden spiser frokost, mens kun 6 prosent oppgir at de sjelden eller aldri spiser lunsj.
- ◆ **Kontakt med hjelpetjenester:** 23 prosent av alle ungdommene oppgir at de har brukt skolehelsetjenesten minst én gang i løpet av det siste året, men her finner vi relativt store variasjoner mellom kommunene i Vestfold. De aller fleste rapporterer at de har besøkt tjenesten 1-2 ganger, og jentene er i klart flertall blant brukerne. Fysisk helse, det vil si forhold knyttet til for eksempel vekt, skader, hodepine o.l., er den klart vanligste årsaken til at ungdommene besøker skolehelsetjenesten. 14 prosent av ungdomsskoleelevene og 21 prosent av videregåendeelevene oppgir at de har besøkt helsestasjon for unge i løpet av det siste året. Nær dobbelt så mange jenter som gutter har brukt tjenesten. Seksuell helse er i særklasse den viktigste årsaken til at ungdommene besøker helsestasjon for unge. Det er også en relativt stor andel som besøker helsestasjon for unge på grunn av forhold knyttet til fysisk helse, men andelen synker gjennom ungdomsårene.

6. Rusmidler, risikoatferd og vold

Dette kapitlet tar først for seg Vestfold-ungdommenes forhold til bruk av rusmidler. Vi ser nærmere på bruk av tobakk, alkohol og illegale rusmidler. Deretter studerer vi ungdommenes erfaringer og holdninger knyttet til risikoatferd og vold. Dette dreier seg om lovbrudd, kontakt med politiet, slåssing, vold og farlig kjøring.

6.1 Rusmidler

6.1.1 Røyking og snus

Bruken av tobakk har endret seg mye i Norge de siste tiårene, også blant ungdom. Andelen ungdom i alderen 15 til 20 år som røyker daglig er nærmest halvert fra årene 1997-1999 til årene 2006-2008. I 2008 oppga nærmere 10 prosent av ungdommene at de røyket daglig. Samtidig ser det ut til at snus langt på vei har erstattet røyking: Mens det i årene 1997 – 99 var to prosent som oppga at de brukte snus daglig var den tilsvarende andelen i årene 2006 -2008 omkring 10 prosent. Andelen som bruker snus har først og fremst økt blant gutter, men også noe blant jenter (Vedøy og Skretting 2009).

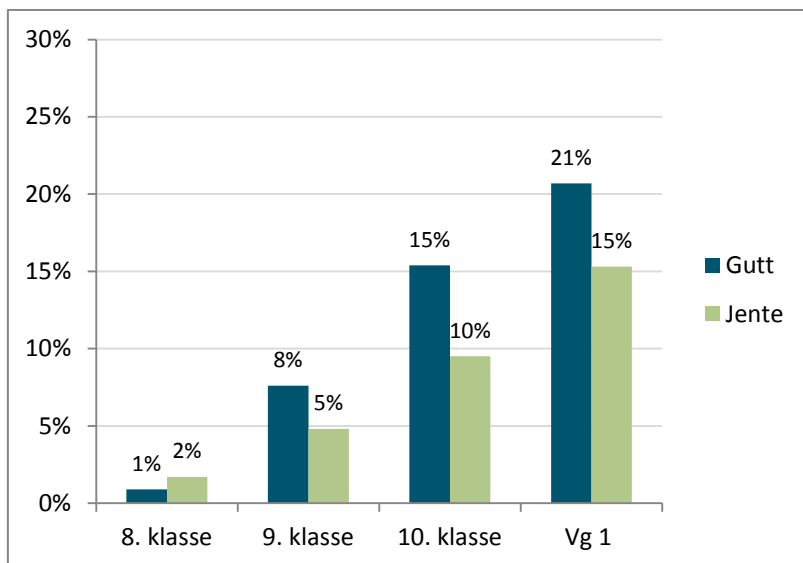
Vi spurte ungdommene i Vestfold om de røyker. Svaralternativene var «har aldri røykt», «har røykt før, men har sluttet helt nå», «røyker sjeldnere enn én gang i uka», «røyker ukentlig, men ikke hver dag» og «røyker daglig». Tabellen under viser svarfordelingen blant ungdomsskoleelever og videregåendeelever.

Tabell 6.1 «Røyker du?» Svarfordeling ungdomsskole og videregående. I prosent.

	Ungdomsskole	Videregående
Har aldri røykt	85 %	70 %
Har røykt før, men har sluttet helt nå	8 %	12 %
Røyker sjeldnere enn én gang i uka	4 %	11 %
Røyker ukentlig, men ikke hver dag	2 %	4 %
Røyker daglig	2 %	4 %

Tabellen viser at kun et lite mindretall av ungdommene i Vestfold røyker regelmessig. I underkant av 4 prosent av ungdomsskoleelevene og 8 prosent av elevene i første trinn på videregående røyker oftere enn én gang i uka. De nasjonale resultatene ligger her på 4 og 10 prosent. 85 prosent av ungdomsskoleelevene og 70 prosent av videregåendeelevene svarer at de aldri har røykt. Nærmere analyser viser at det er noe flere jenter (83 %) enn gutter (79 %) som oppgir at de aldri har røykt. Når det gjelder andelen som røyker regelmessig er det likevel kun marginale forskjeller mellom kjønnene. Tallene viser også at mens andelen jenter som røyker øker svakt, men stabilt, gjennom ungdomsårene, gjør andelen gutter som røyker et hopp fra 9. klasse til 10. klasse. Mens kun 2 prosent av guttene i 9. klasse røyker ukentlig, gjelder dette 8 prosent av guttene i 10. klasse.

Å bruke snus er vanligere blant ungdommene i Vestfold sammenlignet med røyking, selv om det vanligste fortsatt er å ikke snuse. Totalt svarer 10 prosent av de spurte ungdommene at de snuser daglig, 7 prosent av ungdomsskoleelevene og 18 prosent av videregåendeelevene²⁴. Figuren nedenfor viser hvordan andelen Vestfold-ungdommer som snuser ukentlig varierer mellom klasstrinn og kjønn.

Figur 6.1 "Snuser du?" Andel ungdommer som snuser én gang i uka eller oftere, fordelt på klasstrinn og kjønn.

Figuren viser hvordan andelen ungdommer som snuser ukentlig øker relativt jevnt gjennom ungdomsårene. Vi ser også at det særlig i 10. klasse og første trinn på videregående er markant flere gutter enn jenter som snuser. Mens kun én prosent av guttene i 8. klasse snuser ukentlig, gjelder dette altså én av fem gutter i første klasse på videregående. 15 prosent av guttene på videregående snuser hver dag, mot 5 prosent av jentene. Blant kommunene i Vestfold er andelen videregåendelever som snuser klart høyest i Horten (24 %) og lavest i Stokke (9 %). De øvrige kommunene ligger alle på mellom 16-20 prosent.

6.1.2 Alkohol

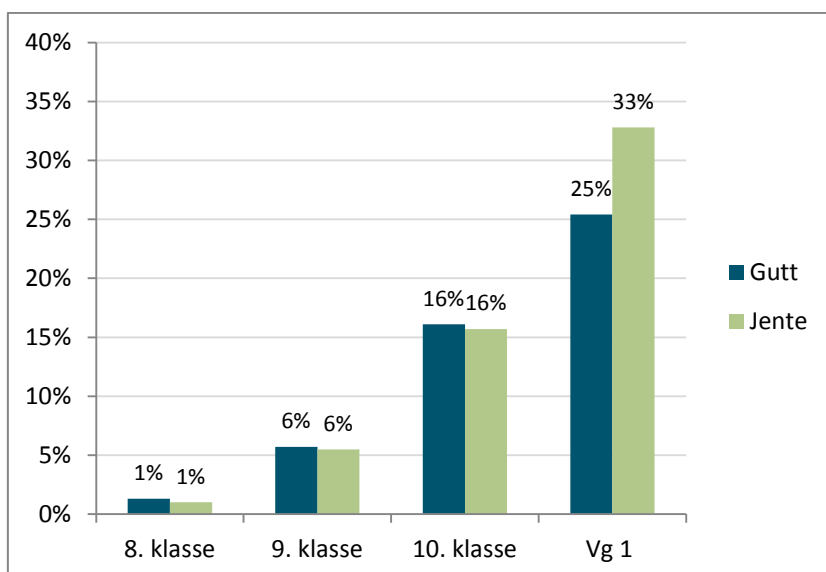
Alkohol er det klart vanligste rusmiddelet blant ungdom, og i løpet av tenårene debuterer i overkant av 90 prosent med alkohol. Nasjonale tall viser imidlertid at mens ungdommens alkoholforbruk økte klart fra midten av 1990-tallet og fram til årtusenskiftet, har det gått noe tilbake i løpet av 2000-tallet. I 2008 oppga omkring 60 prosent av alle 15–20-åringer å ha drukket alkohol i løpet av de siste fire ukene. Alkoholforbruket er høyere for gutter enn for jenter, men jentenes alkoholmønster har de senere årene blitt gradvis likere guttenes²⁵.

Tidspunktet for når ungdom begynner å drikke varierer mye, men rundt halvparten har debutert i 15-årsalderen (Vedøy og Skretting 2009). Tidligere forskning har vist at det er en tydelig sammenheng mellom det å debutere tidlig med alkohol og et høyt forbruk senere i livet. En studie blant norsk ungdom viste blant annet at de som debuterer med alkohol før fylte 13 år, har et dobbelt så høyt alkoholkonsum i 19-årsalderen sammenlignet med ungdom som debuterer som 15-åringer (Pedersen 1998, i Frøyland og Sletten 2011, s. 131) Det å drikke mye alkohol i tenårene er tett knyttet til andre typer utagerende eller antisosial atferd, samt til bruk av andre og tyngre rusmidler (Øia og Fauske 2010).

²⁴ Her ligger gjennomsnittet for ungdomsskoleelevene i Norge på 6 prosent.

²⁵ <http://www.ungdata.no/id/22424>

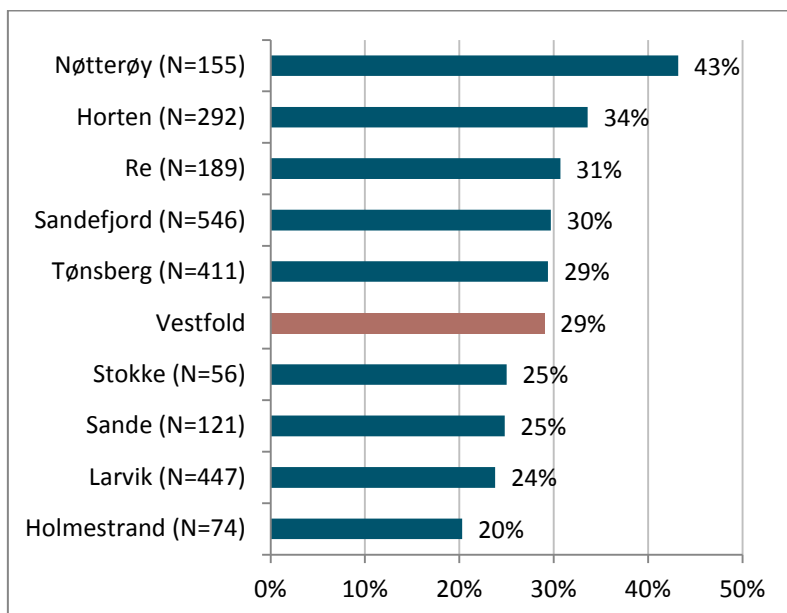
Hvordan er alkoholvanene til ungdommene i Vestfold fylke? Vi spurte ungdommene: «Hender det at du drikker noen form for alkohol?». Svaralternativene her var «aldri», «har bare smakt et par ganger», «av og til, men ikke så ofte som månedlig», «nokså jevnt 1-3 ganger i måneden» og «hver uke». Figuren nedenfor viser andelen som oppgir at de drikker 1-3 ganger i måneden, fordelt på alder og kjønn.

Figur 6.2 "Hender det at du drikker noen former for alkohol?" Andel som drikker "nokså jevnt 1-3 ganger i måneden" eller oftere, fordelt på kjønn og alder.

Som figuren viser svarer et lite mindretall av elevene i 8. klasse og 9. klasse at de drikker alkohol 1-3 ganger i måneden eller oftere. Andelen stiger imidlertid relativt kraftig fra 9. klasse til 10. klasse, og igjen fra 10. klasse til første trinn på videregående. Vi ser også at mens det ikke er kjønnsforskjeller i alkoholforbruk blant elevene på ungdomsskolen, er det blant elevene på videregående betydelig flere jenter enn gutter som drikker alkohol 1-3 ganger i måneden eller oftere. Andel jenter som drikker alkohol såpass ofte mer enn dobles fra 10. klasse til første klasse på videregående. Samtidig er det kun et lite mindretall av elevene på videregående, 5 prosent av guttene og 6 prosent av jentene, som oppgir at de drikker alkohol hver uke. Selv om alkoholforbruket ser ut til å øke med alderen, viser altså tallene at flertallet av elevene på videregående, nærmere 70 prosent, drikker alkohol *sjeldnere* enn én gang i måneden.

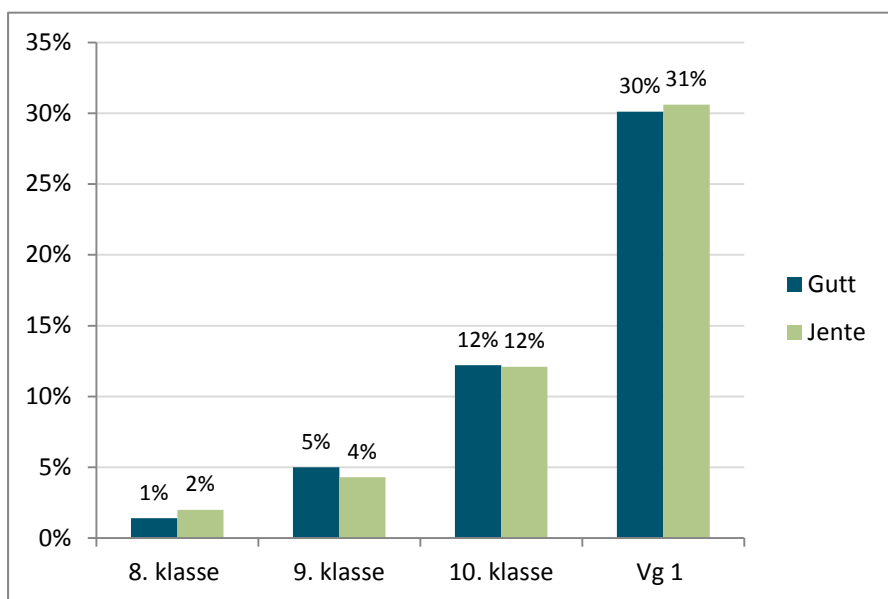
I de fleste kommunene i Vestfold svarer under 10 prosent av ungdomsskoleelevene at de drikker oftere enn 1-3 ganger i måneden. Tallene er noe høyere i Nøtterøy og Horten der henholdsvis 13 prosent av 12 prosent av elevene drikker såpass ofte. Også på videregåendenivå ligger Nøtterøy og Horten på topp, noe som illustreres i grafen nedenfor.

Figur 6.3 "Hender det at du drikker noen former for alkohol?" Andel som drikker "nokså jevnt 1-3 ganger i måneden" eller oftere, fordelt på kommune. Videregående.

Vi ser at 43 prosent av videregåendeelevne i Nøtterøy svarer at de drikker oftere enn 1-3 ganger i måneden, noe som er godt over fylkesgjennomsnittet på 29 prosent. Horten, Re og Sandefjord ligger også over dette snittet. Nederst ligger Holmestrand, der 20 prosent av elevene på videregående drikker såpass ofte. I et tilsvarende spørsmål i undersøkelsen ble elevene spurt om hvor mange ganger de har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset» i løpet av de siste 12 månedene. 16 prosent av alle ungdomsskoleelevne, og 48 prosent av elevene på videregående, svarer her at de har vært beruset minst én gang det siste året. De tilsvarende tallene på landsbasis er her 16 prosent og 55 prosent. Samlet sett ser det altså ut til at elevene på de videregående skolene i Vestfold drikker noe mindre enn gjennomsnittet blant videregåendelever i Norge.

Vi spurte også ungdommene om hvorvidt de får lov til å drikke alkohol av foreldrene sine. Figuren nedenfor gir en oversikt over andel ungdommer som svarer ja på dette spørsmålet, brutt ned på klassetrinn og kjønn.

Figur 6.4: Får du lov å drikke alkohol av foreldrene dine? Andel ungdommer som svarer "ja", fordelt på klassetrinn og kjønn.

Her ser vi at forskjellene mellom jenter og gutter ser ut til å være noe mindre markante enn på det foregående spørsmålet. På alle alderstrinn er det omtrent en like stor andel jenter som gutter som oppgir at de får lov å drikke alkohol av foreldrene. Vi ser også at andelen som svarer ja på spørsmålet gjør et markant hopp fra 9. til 10. klasse, og et ennå større hopp fra 10.klasse til første trinn på videregående. Også her svarer imidlertid flertallet av elevene at de ikke får lov å drikke alkohol av foreldrene sine. Blant kommunene i Vestfold er det to av kommunene som skiller seg ut på ungdomsskolenivå: I Hof og Andebu svarer henholdsvis 14 og 11 prosent av ungdomsskoleelevene at de får lov å drikke av foreldrene, mens de øvrige kommunene ligger på mellom 5-7 prosent. På videregåendenivå er andelen som får lov å drikke alkohol av foreldrene høyest i Horten (33 %), og lavest i Holmestrand (24 %), mens de andre kommunene ligger på 29-32 prosent. Som vi så ovenfor er også Holmestrand den kommunen der færrest elever drikker oftere enn 1-3 ganger i måneden, mens Horten ligger høyt på listen her.

Nærmere analyser viser at det er en generell sammenheng mellom hvorvidt ungdommene får lov å drikke av foreldrene sine, og hvor mye de faktisk drikker. Blant elevene på videregående svarer 52 prosent av de som får lov å drikke alkohol av foreldrene sine, at de drikker 1-3 ganger i måneden eller oftere. Blant elevene som ikke får lov å drikke alkohol, svarer 18 prosent at de drikker like ofte. 52 prosent av disse elevene svarer de aldri drikker alkohol eller at de kun har smakt noen få ganger. Kun 12 prosent av videregående elevene som får lov å drikke av foreldrene, svarer det samme.

I kapittel 7 ser vi nærmere på hvilke faktorer som påvirker hvor ofte ungdommene r drikker alkohol.

6.1.3 Narkotika

Sammenlignet med alkohol er bruk av narkotiske stoffer et mer entydig ungdomsfenomen²⁶. Blant både ungdom og voksne er imidlertid bruk av narkotiske stoffer langt mer stigmatisert enn bruken av alkohol. Det at bruken er mindre sosialt akseptert kan føre til at ungdom som eksperimenterer med denne typen rusmidler fjerner seg fra resten av ungdomsgruppen, og at det utvikles subkulturer som aksepterer omgang med illegale rusmidler (Frøyland og Sletten 2011).

Det er kun et mindretall av ungdommer som eksperimenterer med illegale rusmidler, og også her går trenden i retning av redusert bruk i ungdomsmiljøene. Kartlegginger viser at mens 20 prosent av 15-20-åringene oppga å ha brukt cannabis ved årtusenskiftet, var tallet omkring 10 prosent i årene 2006-2008²⁷. Funn fra Ung i Oslo 1996 og 2006 viser en nedgang i bruken av de aller fleste stoffer i løpet av de ti årene mellom undersøkelsene (Øia 2007). Ungdomsundersøkelsen i Stavanger fra 2011 viser også at det siden 2002 har vært en nedgang i både andelen som er tilbudt og som har brukt alle typer narkotika, og det er langt færre ungdom som mener de kan skaffe hasj om de ønsker dette (Frøyland og Sletten 2011).

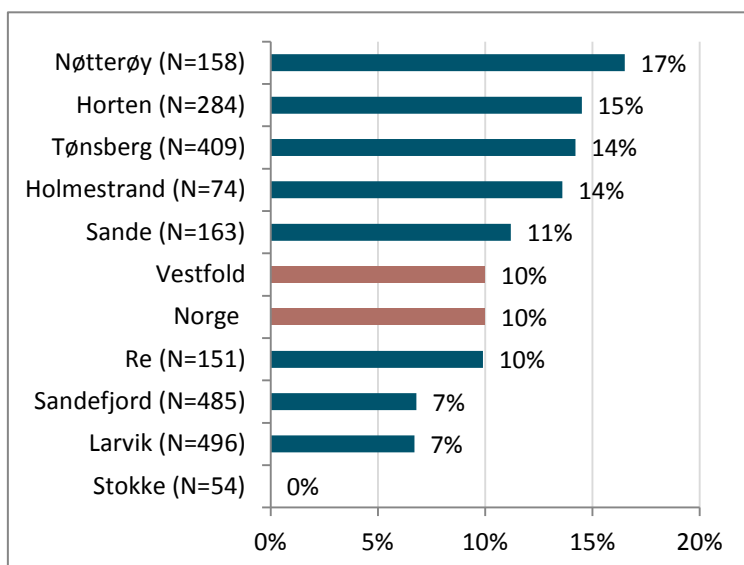
Resultatene fra undersøkelsene i Vestfold viser at 3 prosent av ungdomsskoleelevene, og 10 prosent av elevene på videregående, har brukt hasj eller marihuana mer enn én gang i løpet av de siste tolv månedene. Dette er tilnærmet likt de nasjonale Ungdata-resultatene. Vi finner ikke store kjønnsforskjeller på dette spørsmålet. På ungdomsskolenivå oppgir 4 prosent av guttene og 3 prosent av jentene at de har brukt hasj eller marihuana det siste året, mens på

---

²⁶ <http://ungdata.no/id/22424>

²⁷ Forbruket har alltid vært høyere i Oslo og lå på 20 prosent i samme tidsrom (Vedøy og Skretting 2009).

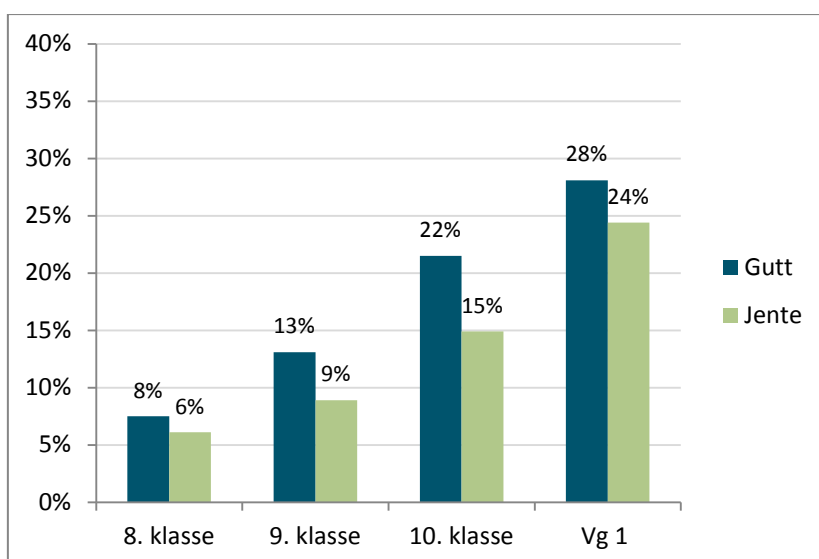
videregående nivå svarer henholdsvis 11 prosent og 9 prosent det samme. Blant kommunene i Vestfold finner vi kun små variasjoner på ungdomsskolenivå. Variasjonen mellom kommunene er større blant elevene på videregående skole, noe som illustreres i figuren nedenfor.

Figur 6.5 "Hvor mange ganger har du vært med på, eller gjort noe av dette det siste året - de siste 12 månedene?" Andel ungdommer som har brukt hasj eller marihuana mer enn én gang fordelt på kommune. Videregående.

Som figuren viser er andelen ungdommer som har brukt hasj eller marihuana, størst i Nøtterøy og Horten. Tønsberg og Holmestrand ligger også over fylkesgjennomsnittet på 10 prosent. Nederst ser vi at ingen av de spurte videregående elevene i Stokke oppgir å ha prøvd hasj eller marihuana i løpet av de siste 12 månedene.

Det er naturlig å tenke seg at prøving og testing av illegale stoffer henger sammen med hvor tilgjengelig stoffene er. I undersøkelsen ble ungdommene spurt om de har blitt tilbudt hasj eller marihuana i løpet av det siste året. Svaralternativene her var «ja, flere ganger», «ja, en gang» og «nei, aldri». Flertallet av ungdommene, 88 prosent av ungdomsskoleelevene og 73 prosent av elevene på videregående, svarer at de aldri har blitt tilbudt disse rusmidlene. Igjen ser vi imidlertid at andelen ungdommer som har blitt tilbudt stoffene én eller flere ganger øker for hvert klassetrinn, noe som illustreres i figuren under.

Figur 6.6 «Har du i løpet av det siste året - siste 12 måneder - blitt tilbudt hasj eller marihuana?» Andel som svarer "Ja, flere ganger" eller "ja, én gang", fordelt på klassetrinn og kjønn.

Vi ser av figuren at andelen ungdommer som har blitt tilbudt hasj eller marihuana det siste året, øker fra under 10 prosent blant 8. klassingene til over 20 prosent blant elevene i første trinn ved videregående. Det er også gjennomgående flere gutter enn jenter som har blitt tilbudt rusmidlene. Blant videregående elevene svarer 14 prosent av guttene og 10 prosent av jentene at de har blitt tilbudt hasj og marihuana flere ganger.

I de aller fleste kommunene i Vestfold svarer mellom 8 til 12 prosent av ungdomsskoleelevene at de har blitt tilbudt hasj eller marihuana det siste året. Horten og Nøtterøy skiller seg ut ved at 16 prosent av elevene i disse to kommunene svarer at de har blitt tilbudt rusmidlene én gang eller oftere. Også på videregående nivå ligger Horten og Nøtterøy over gjennomsnittet på 27 prosent. 40 prosent av videregående elevene i Nøtterøy svarer at de har blitt tilbudt hasj eller marihuana det siste året, 33 prosent i Horten. De øvrige kommunene ligger her mellom 18 prosent (Larvik) og 33 prosent (Holmestrand).

Videre ble ungdommene spurt: «Hvis du ønsket å få tak i hasj eller marihuana, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?» 27 prosent av elevene på ungdomsskolen og 44 prosent av elevene på videregående svarer «ja» på dette spørsmålet. Dette er noe høyere enn de nasjonale resultatene, som ligger på henholdsvis 21 prosent og 41 prosent. Resultatene viser at andelen ungdommer som kan skaffe rusmidlene øker betydelig fra 8. klasse til 10. klasse. Totalt svarer 15 prosent av 8.klassingene at de tror de ville skaffet hasj eller marihuana i løpet av to til tre dager, mens 38 prosent av 10. klassingene svarer det samme. På alle klassetrinnene svarer rundt 10 prosent flere gutter enn jenter at de ville klart å skaffe seg rusmidler i løpet av denne tiden. Også på dette spørsmålet ligger Horten og Nøtterøy på topp blant kommunene i Vestfold, særlig på videregående nivå. 57 prosent av videregående elevene i Horten mener at de ville klart å få tak i hasj eller marihuana i løpet av to til tre dager. 52 prosent i Tønsberg og 49 prosent i Nøtterøy svarer det samme. De øvrige kommunene ligger her på mellom 33 prosent (Stokke) og 40 prosent (Holmestrand).

6.2 Risikoatferd

Risikoatferd refererer til atferd som bryter med sosiale normer og regler, og som ligger utenfor det vi regner som normalt eller akseptabelt. Det kan handle om aggresjon i form av ulike former for vold, vandalisme og hærværk, innbrudd og tyverier eller alvorlige regelbrudd, som å være ute om natta uten lov eller rømme hjemmefra. Årsakene til at enkeltungdommer kommer på kant med samfunnet og utvikler former for antisosial atferd, er sammensatte. Risikoungdom, eller utsatte ungdomsgrupper, er ingen klart avgrensa kategori med entydige kjennetegn. Sosiologiske forklaringer legger vekt på fattigdom, dårlige hjemmeforhold, problemer på skolen, antisosiale subkulturer i ungdomsmiljøet og mangel på sosial kontroll.²⁸ Kvello og Wendelborg (2009) skriver at blant de viktigste risikofaktorer for utvikling av ungdomskriminalitet, er foreldre med antisosial atferd, som soner fengselsstraff, er deprimerte, og har en autoritær eller neglisjerende oppdragelsesstil.

6.2.1 Regelbrudd

I spørreskjemaet ble ungdommene bedt om å ta stilling til hvor mange ganger de har vært involvert i ulike former for regelbrudd det siste året. Noen av handlingene som er listet opp er ulovlige eller på grensen til ulovlige, mens andre er mer harmløse og oppfattes sjelden som alvorlig kriminalitet. Svaralternativene var «ingen ganger», «1 gang», «2-5 ganger» eller «6

---

²⁸ <http://www.ungdata.no/id/25894.0>

ganger eller mer». Tabellen under viser andelen ungdommer som svarer at de har gjort handlingene én gang eller mer, brutt ned på skolenivå.

Tabell 6.2 "Hvor mange ganger har du vært med på, eller gjort noe av dette det siste året – de siste 12 månedene?"
Andel ungdommer som har gjort handlingene 1 gang eller mer, brutt ned på skolenivå.

	Ungdomsskole	Videregående
Lastet eller kopiert ned filer ulovlig fra nettet	45 %	57 %
Lurt deg fra å betale på kino, idrettsstevner, buss, tog eller lignende	17 %	21 %
Vært borte en hel natt uten at foreldrene dine visste hvor du var	9 %	20 %
Drukke smuglersprit eller hjemmebrent	7 %	18 %
Vært i slåsskamp hvor du har brukt slag eller spark	20 %	14 %
Klort eller lugget noen	24 %	12 %
Stjålet penger eller ting fra noen i familien din	15 %	10 %
Vært i kontakt med politiet på grunn av noe galt du har gjort	5 %	8 %
Tatt med deg varer fra butikk uten å betale	6 %	6 %
Med vilje ødelagt eller knust vindusruter, busseter, postkasser eller lignende (gjort hærverk)	8 %	6 %
Sprayet eller tagget ulovlig på vegger, bygninger, tog, buss eller lignende	5 %	4 %
Brukt andre narkotiske stoffer	2 %	3 %
Sniffet (for eksempel lim)	6 %	2 %
Truet til deg penger eller ting	2 %	2 %
Stjålet penger eller ting fra en venn eller nær bekjent	2 %	2 %
Pint eller plaget dyr	3 %	2 %
Tyvlånt bil, motorsykel eller moped for å begå annen kriminalitet	1 %	1 %
Vært i slåsskamp hvor du har brukt våpen (f.eks. kniv)	2 %	1 %
Brutt deg inn for å stjele noe	1 %	1 %

Hovedinntrykket fra tabellen er utvilsomt at de aller fleste ungdommene i Vestfold er lovlige. Kun et lite mindretall har deltatt i kriminelle handlinger. Det vanligste regelbruddet blant ungdommene er å laste ned eller kopiere filer fra internett. 45 prosent av ungdomsskoleelevne og 57 prosent av videregåendelevne har gjort dette minst én gang i løpet av det siste året. Videre ser vi at rundt 2 av 10 ungdommer har lurt seg fra å betale på kino, idrettsstevner og lignende. Det er langt flere elever på videregående skole som krysser av for at de har vært borte en hel natt uten at foreldrene har visst hvor de har vært, og som har drukket smuglersprit eller hjemmebrent. Når det gjelder slåssing, dvs. slåsskamp der det har blitt brukt slag og spark, og også kloring og lugging, ser vi at andelen faktisk synker fra ungdomsskole til videregående skole.

Under 10 prosent av ungdommene krysser av for at de har vært involvert i noen av de øvrige handlingene som er listet opp. Vi ser blant annet at 6 prosent av elevene på begge skolenivåene har tatt varer fra butikker uten å betale for seg. Dette er lavere enn tallene på nasjonalt nivå, som ligger på henholdsvis 10 prosent og 9 prosent. Når det gjelder hærverk ligger snittet for Vestfold (7 %) noe under de nasjonale tallene (10 %). Totalt svarer 8 prosent av ungdomsskoleelevne og 6 prosent av videregåendelevne at de *minst to ganger* har vært med i slåsskamp hvor det har blitt brukt slag, spark og/eller våpen. De nasjonale resultatene ligger her på 11 og 8 prosent.

Tallene viser at gutter, i større grad enn jenter, tenderer mot å utføre flere av handlingene, men vi finner markante kjønnsforskjeller på kun et fåtall av spørsmålene. Det er langt flere gutter (26 %) enn jenter (10 %) som har vært i slåsskamp, og som har gjort hærverk (11 % vs. 4 %). Det er også flere gutter (58 %) enn jenter (38 %) som har lastet ned eller kopiert filer ulovlig fra

internett. Det er imidlertid flere jenter (24 %) enn gutter (18 %) som har klort eller lugget noen i løpet av det siste året.

På kommunenivå ser vi også visse interessante variasjoner. I Andebu svarer 16 prosent av ungdomsskoleelevene at de har drukket smuglersprit eller hjemmebrent det siste året, mens de øvrige kommunene ligger på mellom 4 prosent (Svelvik) og 10 prosent (Re). På videregående nivå er det kun Re (24 %) og Tønsberg (22 %) som skiller seg fra fylkesgjennomsnittet på 18 prosent på dette spørsmålet. Andelen elever som har vært i slåsskamp minst to ganger det siste året, er høyest i Stokke kommune. Her svarer 14 prosent av ungdomsskoleelevene og 13 prosent av videregående elevene at de har vært i slåsskamp minst to ganger, noe som dermed er over landsgjennomsnittene på 11 prosent og 8 prosent. På videregående nivå er også Holmestrand (12 %) over landsgjennomsnittet på dette spørsmålet, mens Sande ligger lavest med 4 prosent. Når det gjelder nasking fra butikk er Horten den eneste kommunen som ligger over landsgjennomsnittet (10 %) på ungdomsskolenivå. Her svarer 11 prosent at de har tatt varer fra butikker uten å betale i løpet av det siste året.

6.2.2 Trafikkatferd og farlig kjøring

Spørreundersøkelsen i Vestfold inneholder flere spørsmål rettet mot ungdommenes trafikkatferd og erfaring med farlig kjøring. Det innledende spørsmålet lød: « Har du i løpet av det siste året vært utsatt for eller opplevd følgende som passasjer i bil hvor andre unge har vært sjåfør?». Svaralternativene på spørsmålene var «nei», «én gang», « to ganger» og «tre eller flere ganger». Tabell en nedenfor viser andelen ungdommer som oppgir at de har opplevd handlingen minst én gang i løpet av det siste året, fordelt på ungdomsskolenivå og videregående nivå.

Tabell 6.3 « Har du i løpet av det siste året vært utsatt for eller opplevd følgende som passasjer i bil hvor andre unge har vært sjåfør?». Andel som svarer "én gang" eller oftere, fordelt på skolenivå.

	Ungdomsskole	Videregående
Vært passasjer i bil der farten har vært over 120 km/t?	40 %	47 %
Latt være å ha på meg bilbelte i baksetet?	26 %	28 %
Latt være å ha på meg bilbelte i forsetet?	19 %	20 %
Sagt i fra til fører om farlig kjøring eller bedt fører dempe farten?	17 %	22 %
Har vært veldig redd på grunn av farlig kjøring?	14 %	18 %
Vært passasjer i bil hvor føreren var alkohol-/ruspåvirket?	5 %	9 %
Trafikkulykke hvor du eller andre måtte til legevakt eller ble innlagt på sykehus?	3 %	3 %

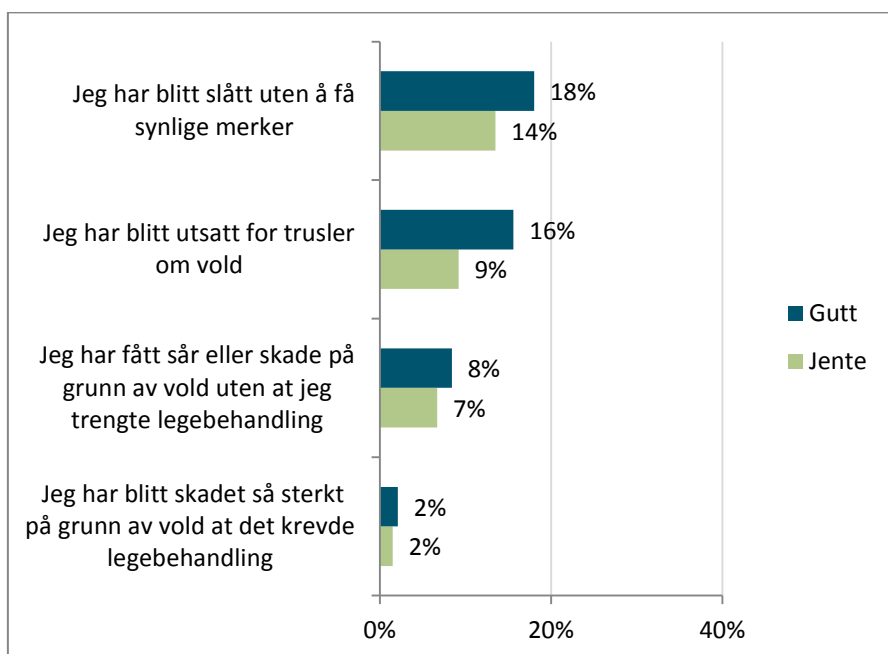
Her ser vi at 40 prosent av elevene på ungdomsskolen, og 47 prosent av elevene på videregående, har vært passasjer i bil der farten har vært 120 km i timen. Det er færre ungdommer som har vært med på noen av de øvrige handlingene som er listet opp. Vi ser at det er en større andel ungdommer som har latt være å ha på bilbelte i baksetet enn i forsetet. Rundt 20 prosent har sagt fra til fører om farlig kjøring, og noe færre igjen har vært veldig redd på grunn av farlig kjøring. Under 10 prosent av ungdommene, noe flere videregående elever enn ungdomsskoleelever, har vært sjåfør i en bil hvor føreren har vært påvirket av rus eller alkohol. Kun et lite mindretall av elevene har vært involvert i en alvorlig trafikkulykke.

Nærmere analyser viser at det er langt flere gutter (49 %) enn jenter (36 %) som har vært passasjer i en bil i stor fart i løpet av det siste året. Motsatt er det en større andel jenter (23 %) enn gutter (15 %) som har sagt fra til fører om farlig kjøring, og som har vært veldig redd på grunn av farlig kjøring (18 % vs. 12 %). På de øvrige spørsmålene finner vi ingen store kjønnsforskjeller. Vi finner heller ingen særlige variasjoner mellom kommunene i Vestfold.

6.2.3 Vold og trusler om vold

Den registrerte forekomsten av vold har økt i de siste 20, åra og det generelle bildet, både i Norge og i andre europeiske land, er at volden i samfunnet øker. Ungdom er en aldersgruppe som er spesielt utsatt for vold eller trusler om vold. Spesielt gjelder det for unge gutter. Blant gutter midt i tenårene er det mellom en av fire og en av fem som rapporterer at de har vært utsatt for vold det siste året, mot omlag halvparten så mange jenter²⁹.

I spørreundersøkelsen blir ungdommene spurt om de i løpet av de siste 12 månedene har blitt utsatt for vold eller trusler om vold. Svaralternativene er «ingen ganger», «1 gang», «2-5 ganger» og «6 ganger eller mer». Her svarer 12 prosent av ungdomsskoleelevene, og 14 prosent av elevene på videregående, at de har blitt utsatt for trusler om vold. Dette samsvarer med de nasjonale tallene (13 % og 14 %). Noe flere ungdomsskoleelever enn videregåendelever, 17 prosent mot 13 prosent, oppgir at de har blitt slått uten å få synlige merker. 8 prosent av både ungdomsskoleelevene og videregåendelevne har fått sår eller skade på grunn av vold uten at de trengte legebehandling. Et lite mindretall av elevene, 2 prosent, har blitt skadet så sterkt på grunn av vold at det krevde legebehandling. Figuren under viser hvordan andelen ungdommer som har blitt utsatt for vold, eller trusler om vold, mer enn én gang siste året varierer mellom kjønn.

Figur 6.7 Har du i løpet av de siste 12 månedene blitt utsatt for noe av det følgende? Andel som svarer "1 gang" eller oftere, fordelt på kjønn.

Figuren viser at 18 prosent av guttene svarer at de har blitt slått uten å få synlige merker, mens 14 prosent av jentene svarer det samme. Det er også en betydelig større andel gutter enn jenter, 16 prosent mot 9 prosent, som har blitt utsatt for trusler om vold. Vi ser at det er mindre kjønnsforskjeller på spørsmålene om synlige skader på grunn av vold med eller uten behov for legebehandling.

De aller fleste kommunene i Vestfold ligger rundt fylkesgjennomsnittet på 12 prosent når det gjelder andelen ungdomsskoleelever som har blitt utsatt for trusler om vold. Svelvik kommune skiller seg her positivt ut ved at kun 7 prosent av elevene har blitt utsatt for trusler om vold i løpet av det siste året. På videregåendenivå ligger de aller fleste kommunene på mellom 12 prosent (Horten og Sandefjord) og 16 prosent (Re og Nøtterøy). I Stokke kommune svarer

²⁹ <http://www.ungdata.no/id/25895.0>

imidlertid 20 prosent av elevene at de har blitt utsatt for trusler om vold i løpet av de siste tolv månedene. Stokke er også kommunen der flest ungdommer svarer at de har blitt slått uten å få synlige merker; 22 prosent av videregåendelevne i Stokke har opplevd dette i løpet av det siste året. Derneft finner vi Nøtterøy kommune, hvor 18 prosent av videregåendelevne svarer det samme. De øvrige kommunene i fylket ligger her på mellom 9 prosent (Sande) og 15 prosent (Tønsberg). Som det påpekes i ungdomsundersøkelsen i Tønsberg (2011) kan imidlertid spørsmålet «jeg har blitt slått uten å få synlige merker» gi rom for ulike tolkninger. Endel ungdommer tenker kanskje her på mer uskyldig knuffing i skolegården eller på fritiden, og grensen mellom leking og slåssing kan være diffus (Torvik 2012, s.147).

På spørsmål om hvem som eventuelt utførte volden, ser det ut til at det mest vanlige er at volden blir gjort av andre ungdommer som de kjenner fra før. 14 prosent av ungdommene krysser av for dette. Omtrent halvparten så mange svarer at volden ble utført av søsken eller ukjente ungdommer. Et fåtall av ungdommene har blitt utsatt for vold fra kjæreste, foreldre eller andre voksne.

6.3 Oppsummering

- ◆ **Røyking, snus og alkohol:** Kun et lite mindretall av ungdommene i Vestfold, totalt 5 prosent, oppgir at de røyker minst én gang i uka. Snusing er noe mer vanlig, særlig blant guttene. Andelen ungdommer som drikker alkohol jevnlig øker relativt kraftig fra 9. klasse til 10. klasse, og igjen fra 10. klasse til første trinn på videregående. 70 prosent av ungdommene svarer imidlertid at de drikker alkohol sjeldnere enn én gang i måneden. Blant videregåendelevne drikker jentene oftere enn guttene. De som ikke får lov å drikke av foreldrene drikker også mindre, og er sjeldnere beruset enn de som har mer liberale regler hjemme
- ◆ **Narkotika:** Et fåtall elever på ungdomsskolen, og 10 prosent av elevene på videregående, har brukt hasj eller marihuana minst én gang det siste året. Langt flere oppgir imidlertid at de har blitt tilbudt hasj, eller vet hvor de kan få tak i rusmidler. Andelen ungdommer som oppgir at de kan skaffe rusmidler øker betydelig fra 8. klasse (15 %) til 10. klasse (38 %). Blant kommunene i Vestfold ser det ut til å være en sammenheng mellom bruk av illegale stoffer og hvor tilgjengelige stoffene er.
- ◆ **Regelbrudd:** De aller fleste ungdommene i Vestfold er lovlidige, og det er kun et fåtall unge som har deltatt i mer alvorlige kriminelle handlinger. Både nasking, innbrudd, hærverk og slåssing ser ut til å være mindre utbredt blant ungdommene i Vestfold enn i landet ellers. Syv prosent av alle ungdommene oppgir at de har vært i kontakt med politiet etter å ha gjort noe ulovlig. 40 prosent av elevene på ungdomsskolen, og 47 prosent av elevene på videregående, har vært passasjer i bil der farten har vært 120 km i timen. Under 10 prosent av ungdommene, noe flere videregåendelevne enn ungdomsskoleelever, har vært sjåfør i en bil hvor føreren har vært påvirket av rus eller alkohol.
- ◆ **Vold og trusler om vold:** Et mindretall av ungdommene, 12 prosent av ungdomsskolelevne, og 14 prosent av elevene på videregående, oppgir at de har blitt utsatt for trusler om vold. I underkant av ti prosent har fått sår eller skade på grunn av vold. Vanligst er det at volden utøves av jevnaldrende som ungdommene kjenner fra før.

Del 2: Analytisk del

7. Hvilke faktorer påvirker ungdommenes helse?

I den første delen av rapporten så vi nærmere på hvordan ungdommene i Vestfold opplever ulike forhold ved deres hverdagsliv og livssituasjon. I dette kapitlet vil vi, ved hjelp av regresjonsanalyse, forsøke å belyse hvordan flere av disse faktorene påvirker ungdommenes helseatferd og helsetilstand. I analysen undersøker vi også sammenhengen mellom opphopninger av risikofaktorer og ungdommenes helsesituasjon.

7.1 Beskyttelses- og risikofaktorer

Faktorer som kan redusere eller styrke barn og unges helsesituasjon omtales gjerne som risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer. En risikofaktor kan defineres som en hvilken som helst egenskap hos individet eller ved oppvekstmiljøet som kan assosieres med økt sannsynlighet for negativ psykososial utvikling. En risikofaktor kan altså sies å være et faresignal eller en forløpsindikator for helseproblemer. Motsatt kan beskyttelsesfaktorer beskrives som en hvilken som helst faktor hos individet eller i oppvekstmiljøet som kan bidra til å redusere sannsynligheten for fremtidig negativ psykososial utvikling (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 2010). Beskyttelsesfaktorer fremmer kompetanse og positiv utvikling, og kan dermed ha en problemforebyggende innvirkning og moderere eller kompensere for negativ innvirkning av risikofaktorer (Torvik 2012).

I veilederen «fra bekymring til handling» fremheves det at alle mennesker er utsatt for både risiko- og beskyttelsesfaktorer. Det er ikke nødvendigvis slik at alle personer som er utsatt for flere risikofaktorer, alltid utvikler atferd- eller helseproblemer. Motsatt kan en person som er omgitt av mange beskyttelsesfaktorer, også utvikle problemer. Forskning viser likevel at konsekvenser av risiko eskaleres i takt med antall risikofaktorer, samtidigheten av risikofaktorene og varigheten av dem. Jo flere og sterkere risikofaktorer et barn utsettes for, desto mer øker sannsynligheten for et komplisert liv (Helsedirektoratet 2010a, s. 17).

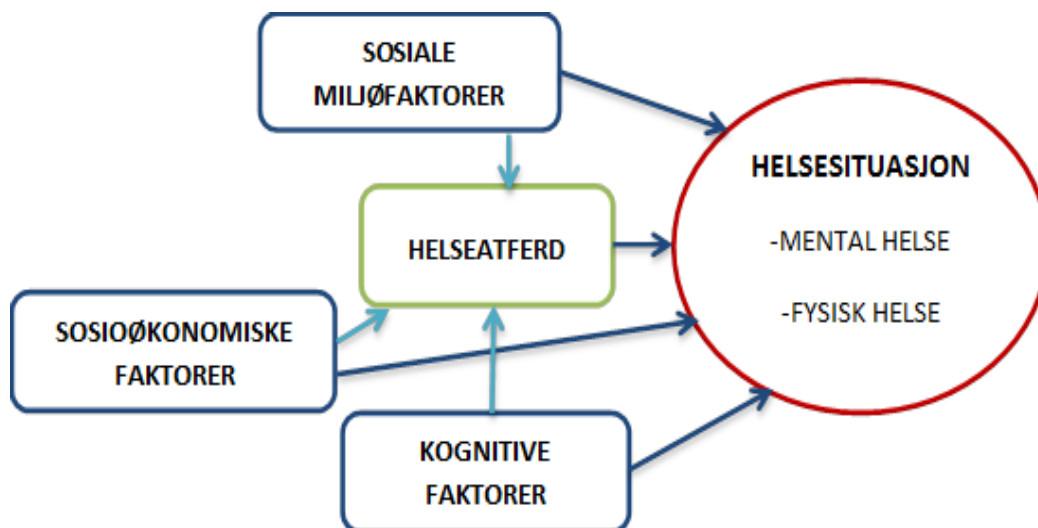
Risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer grupperes vanligvis som forhold knyttet til individet, familien, skolen, jevnaldergruppen og nærmiljøet eller samfunnet rundt. I den første delen av rapporten beskrev vi flere faktorer som kan tenkes å påvirke ungdommenes helsesituasjon. Formålet med dette kapitlet er å trekke frem, og forsøke å sammenligne betydningen av, flere slike sammenhenger.

7.2 Analysemodell

Sammenhengen mellom påvirkningsfaktorer og helse kan være kompleks, og det kan derfor være hensiktsmessig å ta utgangspunkt i en forenklet analysemodell. Slike modeller har ikke som formål å gjengi virkeligheten, men å antyde noen veier inn i kompleksiteten av sammenhenger og årsaksforhold. Analysene kan på den måten bidra til å klargjøre – eller i det minste diskutere – hvordan ungdommenes helse kan påvirkes av en rekke ulike faktorer.

7.1 Analysemodell

Modellen tar utgangspunkt i to strukturelle faktorer: sosiale miljøfaktorer og sosioøkonomiske faktorer. Disse antas å påvirke helseatferden som igjen påvirker helsen på kortere eller lengre sikt. En rekke studier har f.eks. vist at det er en klar sammenheng mellom sosial bakgrunn og helseatferd. Videre er det også godt dokumenterte sammenhenger mellom helseatferden og helsesituasjonen. I modellen har vi også tatt med kognitive faktorer. Med dette menes mentale eller psykiske faktorer som selvtillit, mestringsevne ol. Denne antas også å påvirke helseatferden eller helsesituasjonen direkte. Alle disse faktorene vil vi forsøke å måle ved hjelp av ulike spørsmål fra Ungdata- undersøkelsen. Nedenfor vil vi beskrive de ulike faktorene nærmere.

7.2.1 Helsesituasjon og helseatferd

Helsesituasjon innebærer både fysiske og mentale helseplager. Med fysiske helseplager menes her forhold som hodepine, nakke- og skuldersmerter, magesmerter, kvalme og hjertebank. Mentale helseplager dreier seg om ulike symptomer på depressivt stemningsleie, som vi også beskrev i kapittel 5. I praksis kan nok fysiske helseplager, slik disse måles i undersøkelsen, dreie seg om ulike symptomer på psykiske plager. I dette kapitlet vil vi likevel gjennomføre to separate analyser der mental og fysisk helse utgjør to ulike avhengige variabler.

Helseatferd kan beskrives som atferd som kan forbedre eller opprettholde helsen. Her kan vi skille mellom helsefremmende atferd og helsereduserende atferd, som virker henholdsvis beskyttende eller skadelig på helsesituasjonen. Det er flere spørsmål i Ungdata som belyser ungdommenes helseatferd. I analysene vil vi fokusere på spørsmålene som måler:

- ◆ **Fysisk aktivitet** (Hvor ofte ungdommene er fysisk aktive)
- ◆ **Matvaner** (Hvor ofte ungdommene spiser frokost og lunsj)
- ◆ **Alkoholvaner** (Hvor ofte ungdommene drikker alkohol)

I analysene vil vi først se nærmere på hva som påvirker ungdommenes helseatferd, for deretter å studere sammenhengen mellom helseatferd og helsesituasjon. Antakelsen er at helsen først og fremst påvirkes gjennom atferden, men at denne atferden igjen kan være påvirket av omgivelsene eller andre individuelle egenskaper. Her må vi imidlertid ta høyde for at virkningen av helseatferd på ungdoms helsesituasjon ikke nødvendigvis er samtidig, men vil kunne opptre på et senere tidspunkt i livet. Når vi likevel finner sammenhenger i datamaterialet må vi gå ut i fra at helseatferden har vedvart i en periode før undersøkelsen, og at effekten er mulig å måle i

samme undersøkelse. Vi må med andre ord forutsette at årsaken kommer forut for konsekvensene i tid. Dette er en forutsetning som naturligvis ikke alltid er gyldig. I enkelte tilfeller kan det også være slik at årsaksforholdet er motsatt enn det vi antar, dvs. at det er helsesituasjonen som påvirker atferden. For eksempel er det rimelig å anta at en person som har kroniske sykdommer også er lite fysisk aktiv. I så fall er det helsesituasjonen som er årsaken til aktivitetsnivået. Analysen i seg selv kan altså ikke påvise årsaksforhold, men i de fleste tilfeller kan vi likevel anta at det ligger årsakssammenhenger bak de sammenhengene vi finner.

7.2.2 Sosiale miljøfaktorer

Sosiale miljøfaktorer viser til ulike forhold ved ungdommenes nære omgivelser, som familie og venner, nærmiljø og skole. Som vi beskrev i kapittel 2 kan beskyttelsesfaktorer knyttet til familien være godt samspill og kommunikasjon innad i familien, en oppdragerstil basert på varme og kontroll, samt struktur og regler. Risikofaktorer kan blant annet dreie seg om manglende innsyn eller interesse for den unge og dårlig samspill innad i familien. Manglende eller «dårlige» venner kan også fungere som risikofaktorer, mens sterke venneforhold kan virke beskyttende. Som beskrevet i kapittel 4 viser flere studier at også deltakelse i kultur-, idretts- og friluftsliv har positiv betydning for barn og unges trivsel og helse (Aagre 2003). På skolen kan utsatthet for mobbing og manglende interesse for skolen være faresignaler, mens oppmerksomme og støttende lærere kan ha være viktige beskyttelsesfaktorer. Som nevnt tidligere finner eksempelvis Nordhagen m.fl. (2005) at fysiske helseplager er dobbelt så vanlig hos barn og unge som mobbes enn blant andre barn.

Vi har valgt ut følgende indikatorer som mål på sosiale miljøfaktorer:

- ◆ **Læringsmiljø** (Hvor godt ungdommene trives på skolen, hvorvidt de gruer seg til å gå på skolen, opplevelse av uro i klasserommet, skryt og oppmuntring fra lærerne)
- ◆ **Mobbing** (Hvor ofte ungdommene blir utsatt for mobbing)
- ◆ **Venneforhold** (I hvilken grad ungdommene er sikre på at har nære venner å betro seg til)
- ◆ **Tillitsforhold til foreldrene** (I hvilken grad ungdommene har tillit til foreldrene, og i hvilken grad de tror foreldrene har tillit til dem)
- ◆ **Deltakelse i organisasjoner** (Hvorvidt ungdommene er aktiv i en organisasjon per dags dato)

7.2.3 Sosioøkonomiske faktorer

Forskning viser at barns **sosioøkonomiske** bakgrunn er av betydning for deres utvikling på flere områder. For eksempel finner Grøholt et al. (2003) at forekomsten av hodepine, magesmerter og ryggsmert er høyere hos barn i familier med lavt utdanningsnivå og lav husholdningsinntekt. Flere studier viser at trang familieøkonomi er relatert til tenårings rapportering om psykosomatiske plager. En svensk studie av over 5000 ungdommer var basert på en datainnsamling der foreldrene rapporterte om blant annet yrkesklasse og familieøkonomi, mens barna selv rapporterte om psykosomatiske plager. Funnene tydet på at det ikke var familiens yrkesklasse som var relatert til høyere rapportering av psykosomatiske plager blant barna, men heller graden økonomiske problemer i familieøkonomien (Ostberg et al 2006, i Elstad 2008).

Som et mål på sosioøkonomiske faktorer har vi valgt å ta utgangspunkt i:

- ◆ **Familieøkonomi** (Ungdommenes vurdering av familiens økonomiske situasjon)

7.2.4 Kognitive faktorer

Beskyttelses- og risikofaktorer forstås ofte som ytre påvirkningsfaktorer, men omfatter også den enkeltes personlighetstrekk. Når det gjelder betydningen av såkalte **kognitive faktorer**, trekker eksempelvis Helsedirektoratet frem medfødt robusthet og kapasitet, sosial kompetanse, opplevelse av sammenheng og mening, kreativitet og fremtidsoptimisme som relevante beskyttelsesfaktorer på individnivå (Helsedirektoratet 2010a). Tidligere forskning har vist at dårlig selvfølelse er knyttet opp mot en rekke andre problemer i livene til ungdom, for eksempel spiseproblemer, depresjon og angst (Frøyland og Sletten 2011). Som et mål på kognitive faktorer har vi valgt å ta utgangspunkt i spørsmålene knyttet til:

- ◆ **Selvbilde** (Hvor fornøyde ungdommene er med seg selv og det livet de lever)³⁰

For å måle sammenhenger mellom de ulike faktorene vil vi både bruke enkeltspørsmål fra spørreskjemaet, og konstruere ulike indeksvariabler. Dette innebærer at enkeltspørsmål samles i én variabel som til sammen er dekkende for den faktoren vi ønsker å måle. De ulike variablene presenteres nærmere i vedlegg.

7.2.5 Regresjonsanalyse

For å teste sammenhenger mellom variablene vil vi benytte oss av regresjonsanalyse. Regresjonsanalyse har som ambisjon å finne kausale sammenhenger, og analyseresultatene forteller oss om én eller flere variabler er årsak til variasjonen hos en annen. Når vi inkluderer flere variabler i analysene slik som vi vil gjøre her, kan vi estimere sammenhengen mellom en uavhengig (x) og avhengig variabel (y), samtidig som vi tar hensyn til effekten av andre uavhengige variabler i modellen. Det betyr at betydningen av hver uavhengig variabel blir testet i forhold til den avhengige variabelen, kontrollert for alle andre uavhengige variabler i analysen. Når vi kontrollerer for de andre variablene i analysen, betyr det i praksis at de ikke varierer, eller at de er konstante. For å understreke dette poenget benytter vi ofte uttrykket "alt annet likt" i diskusjonene som følger.

Som et eksempel viser vi her grunnmodellen for analysen av helsesituasjon. Hvert av leddene i modellen representerer en vektor av ulike variabler.

$$Y = a + b_1A + b_2B + b_3C + b_4D + b_5E + b_6F + u$$

der

Y = Helsesituasjon (Mental helse, fysisk helse)

A = Helseatferd (Fysisk aktivitet, matvaner, alkohol)

B = Sosiale miljøfaktorer (Familieforhold, venner, læringsmiljø, mobbing, deltakelse i organisasjoner)

C = Sosioøkonomiske faktorer (subjektiv vurdering av økonomi)

D= Kognitive faktorer (Selvbilde)

E= Kjønn og klassetrinn

F= Kommunespesifikke faktorer

u: Stokastisk restledd, identisk, uavhengig normalfordelt

---

³⁰ Det er flere spørsmål i Ungdata-undersøkelsen som måler ungdommenes fremtidsoptimisme og mestringstro, og som kan brukes som indikatorer for kognitive faktorer. Flere av disse har imidlertid bare tre svaralternativer; ja, nei eller vet ikke. Vi har derfor valgt ut spørsmålene knyttet til selvbilde, siden disse gir oss noe mer «fingradert» informasjon om ungdommenes personligstrekk.

a og b_1 - b_6 er koeffisienter som skal estimeres og uttrykker den marginale effekten av en endring i den tilhørende variabelen på den avhengige variabelen Y. Som modellen viser, inkluderes også kjønn og klassetrinn i analysene, samt enkeltvariabler for hver kommune i Vestfold. Ved hjelp av disse enkeltvariablene vil vi kunne få frem om det er spesifikke variasjoner mellom kommunene i fylket, som ikke fanges opp av de øvrige variablene i analysemodellen.

7.3 Variasjoner i helseatferd

Vi starter analysene med å beskrive hvilke faktorer som påvirker ungdommenes helseatferd, det vil si fysisk aktivitet, matvaner og alkoholvaner. Hensikten med å analysere variasjon i helseatferd er at dette er en sentral faktor som folkehelsearbeidet retter seg mot. Resultatene fra disse analysene vil også gi oss et bedre grunnlag for å tolke sammenhengen mellom helseatferd og helsesituasjon.

Vi har gjennomført tre ulike analyser der matvaner, fysisk aktivitet og alkoholvaner utgjør tre avhengige variabler. I modellene har vi tatt med alle de ulike faktorene nevnt ovenfor, det vil si sosiale miljøfaktorer, familieøkonomi og kognitive faktorer. Vi har også inkludert variabler som måler ungdommenes kjønn og alder. Nedenfor gjengir vi i korte trekk de viktigste funnene fra analysene. Tabeller med analyseresultater presenteres i vedlegg.

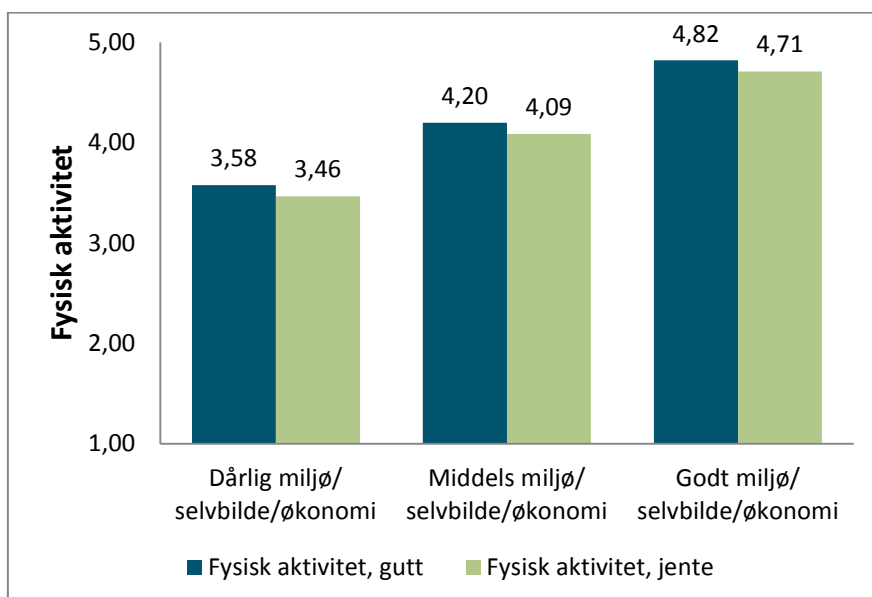
7.3.1 Fysisk aktivitet

- ◆ Analyseresultatene viser, kanskje ikke overraskende, at det først og fremst er **deltakelse** i organisasjoner og lag som betyr noe for hvor ofte ungdommene er fysisk aktive. Ungdommene som er medlem av organisasjoner og lag er signifikant oftere fysisk aktive enn ungdommene som ikke er medlemmer, alt annet likt.
- ◆ Av de øvrige variablene vi har testet er det familiens **økonomiske** situasjon som har størst betydning. Dette betyr at:
  - Jo bedre ungdommene vurderer familiens økonomiske situasjon, desto oftere er de fysisk aktive

Dersom vi ikke tar med deltakelse (i organisasjoner) i modellen, får familieøkonomi en noe sterkere betydning. Det kan altså se ut som at familiens økonomi betyr noe for om man deltar i organisasjoner eller ikke, samtidig som det å delta i en organisasjon betyr ganske mye for hvor ofte man er fysisk aktiv.

- ◆ **Kjønn** har også betydning for fysisk aktivitet i den forstand at jenter er signifikant mindre aktive enn gutter.
- ◆ Ungdommene som er sikre på at de har flere **venner** å betro seg til, er også mer fysisk aktive enn ungdommene som er usikre på dette. Effekten av denne variabelen er imidlertid svakere enn effekten av deltakelse, økonomi og kjønn.

For å illustrere betydning av de ulike faktorene, har vi nedenfor presentert resultatene i en enkel graf. Grafen viser forventet aktivitetsnivå for tre ulike grupper av jenter og gutter. Med forventet aktivitetsnivå mener vi den kategorien som de forventes å ha fylt ut på spørsmålet om hvor ofte de er fysisk aktive. Som nevnt varierer variabelen for fysisk aktivitet fra 1 til 5 der 1 indikerer «aldri», mens 5 betyr «minst 3 ganger i uka».

Figur 7.2 Estimerte effekter - fysisk aktivitet

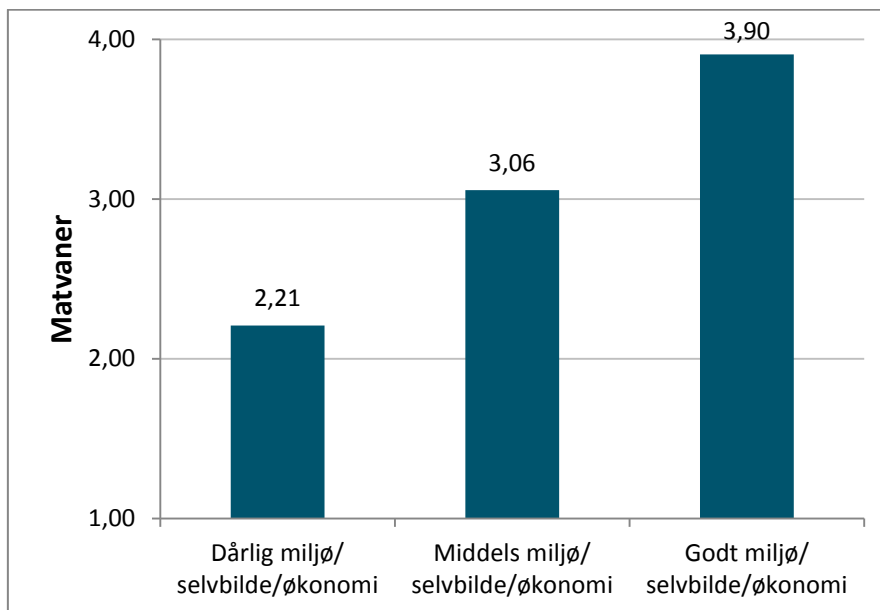
De to første søylene viser forventet aktivitetsnivå for ungdommene som har lavest verdi på både sosiale miljøfaktorer, familieøkonomi og selvbilde. For guttene med disse egenskapene viser analysene en forventet verdi for fysisk aktivitet på 3,58, mens jentene har en forventet verdi på 3,46. Det innebærer at disse ungdommene i gjennomsnitt er fysisk aktive et sted mellom «et par ganger i måneden» til «1-2 ganger i måneden». Den neste gruppen består av de ungdommene som har en middels verdi på spørsmålene knyttet til miljøfaktorene, økonomi og selvbilde. Her vi vi at disse i snitt scorer 4,2 og 4,09 på fysisk helse, noe som indikerer at de er fysisk aktive litt oftere enn 1-2 ganger i uka. Til slutt ser vi at guttene og jentene som har høyest verdi på både miljøfaktorer, økonomi og selvbilde har en forventet verdi for fysisk aktivitet på henholdsvis 4,82 og 4,71. Det innebærer at de er fysisk aktive i underkant av 3 ganger i uka.

7.3.2 Matvaner

- ◆ Analyseresultatene viser at det som har størst betydning for ungdommenes matvaner, er hvordan de vurderer sitt eget selvbilde. Flere av de sosiale miljøfaktorene har også signifikant betydning. Dette betyr at:
  - Jo bedre **selvbilde** elevene har, desto bedre er matvanene
  - Jo bedre det **sosiale miljøet** elevene er i, desto bedre er ungdommenes matvaner
- ◆ Det er spesielt tre av miljøfaktorene som har stor betydning. Dette er tillitsforholdet til foreldrene, læringsmiljø på skolen og deltakelse i organisasjoner. Ungdommene som har et godt tillitsforhold til foreldrene, som trives på skolen og er medlem av organisasjoner og lag, har altså signifikant bedre matvaner enn ungdommene som scorer lavt på disse variablene. Av disse tre er det **deltakelse** i organisasjoner som har størst selvstendig effekt, dernest tillitsforholdet til foreldrene.
- ◆ Familiens økonomiske situasjon spiller også en rolle for ungdommenes matvaner, men dette betyr mindre enn selvbilde og de nevnte miljøfaktorene.

På samme måte som for fysisk aktivitet har vi sett nærmere på forventet kostholdsverdi for ulike grupper av ungdom. Variabelen som måler ungdommenes matvaner varierer fra 1- 4 der 1 innebærer at de krysser av for at de sjeldent eller aldri spiser frokost/lunsj, 2 betyr at de spiser frokost/lunsj én gang i uka, 3 betyr at de spiser frokost/lunsj 2-5 ganger i uka og 4 innebærer at

de spiser frokost/lunsj hver dag. Figuren under viser forventede resultater for tre grupper av jenter i 10. klasse.

Figur 7.3: Estimerte effekter -matvaner

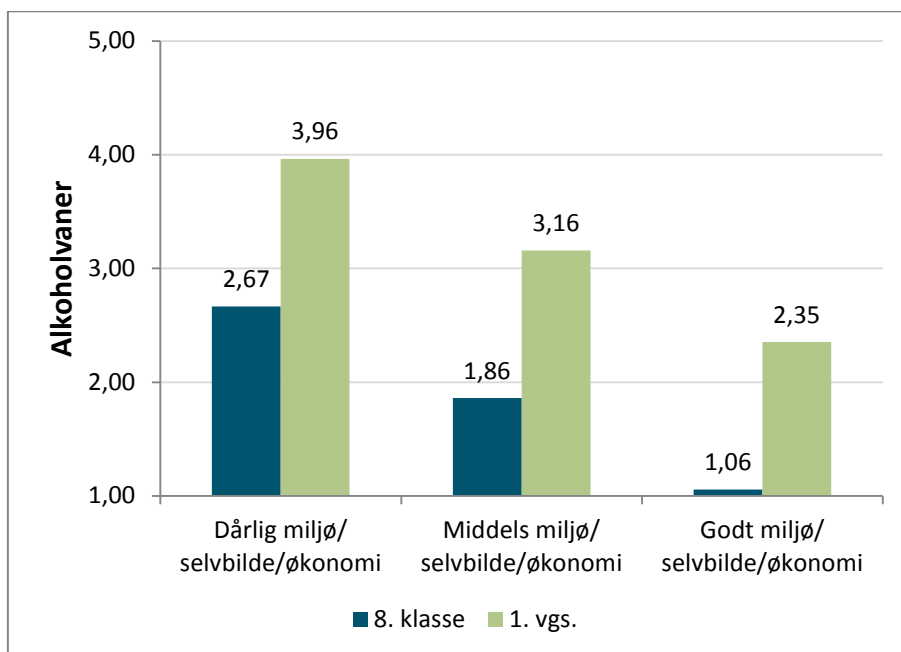
Figuren viser at jentene som har lavest verdi på alle faktorene, har en forventet kostholdsverdi på 2,21. Det innebærer i praksis at de i gjennomsnitt oppgir å spise frokost eller lunsj litt mer enn en gang i uka. Den neste gruppen av ungdommer, som har en middels verdi på de ulike faktorene, har en forventet svarverdi på litt over 3. Det betyr at de i snitt oppgir å spise frokost/lunsj 2- 5 ganger i uka. Den siste gruppen, som har høyest verdi på faktorene knytt til miljø, økonomi og selvbilde, har en forventet verdi på 3,9. Det betyr at denne gruppen gjennomgående svarer at de spiser frokost/lunsj nesten hver dag. Med andre ord ser vi at det er en ganske sterk sammenheng mellom miljø, selvbilde og økonomi på den ene siden og matvaner på den andre.

7.3.3 Alkoholvaner

- ◆ Analysen av alkoholvaner viser at tillitsforholdet mellom foreldre og barn betyr svært mye for hvor ofte ungdommene drikker. Denne sammenhengen holder seg sterk selv om vi kontrollerer for andre miljøforhold. Dette betyr at:
  - Jo bedre tillitsforhold ungdommene har til foreldrene sine, desto sjeldnere drikker de alkohol
- ◆ **Læringsmiljøet** på skolen, **deltakelse** i organisasjoner og **vennerelasjoner** har også en viss betydning for ungdommenes alkoholvaner, men effekten av disse er langt svakere enn effekten av foreldrerelasjonen. Ungdommene som er medlemmer av organisasjoner og lag drikker sjeldnere enn ungdommene som ikke er medlemmer, alt annet likt. Tilsvarende drikker ungdommene som vurderer læringsmiljøet på skolen som godt, sjeldnere enn ungdommene som opplever et dårlig læringsmiljø.
- ◆ Effekten av vennerelasjoner går imidlertid i motsatt retning: Ungdommene som er sikre på at de har gode venner, drikker *oftere* enn ungdommene som usikre på om de har nære venner, alt annet likt.

- ◆ Familiens økonomiske situasjon ser ut til å bety mindre for ungdommenes alkoholvaner enn for matvaner og fysisk aktivitet. Selvbildet betyr også langt mer for ungdommenes matvaner enn alkoholvaner.

Figuren nedenfor illustrerer hvordan alkoholvanene varierer mellom tre ulike grupper av ungdom i 8. klasse og i første klasse på videregående skole. Ungdommenes alkoholvaner måles på en skala fra 1 til 5, der 1 indikerer «drikker aldri» og 5 indikerer «drikker hver uke».

Figur 7.4: Estimerte effekter - alkoholvaner

Vi ser her at 8. klassingene som scorer dårligst på alle faktorene knyttet til miljø, selvbilde og økonomi, har en forventet verdi for alkoholvaner på 2,67. Det innebærer at de drikker alkohol noe sjeldnere enn «av og til, men ikke så ofte som månedlig». For elevene i første klasse på videregående skole er tilsvarende verdi 3,96, noe som innebærer at de drikker alkohol «nokså jevnt 1-3 ganger i måneden». Videre viser figuren at 8. klassingene som har middels verdi på alle faktorene forventes å score 1,86, noe som betyr at de i snitt drikker litt sjeldnere enn «har bare smakt et par ganger». Videregående elevene med middels verdier på de ulike faktorene drikker i snitt litt oftere enn «av og til, men ikke så ofte som månedlig». Til slutt ser vi at 8. klassingene som scorer høyest verdi på alle bakgrunnsfaktorene drikker alkohol svært sjeldent, mens videregående elevene med tilsvarende høye verdier i snitt drikker noe oftere enn «har bare smakt noen få ganger». Med andre ord viser figuren at det er en klar sammenheng mellom bakgrunnsfaktorene og ungdommenes alkoholvaner, både blant de eldre og yngre elevene. Av de ulike faktorene er det altså ungdommenes forhold til foreldrene sine som betyr mest.

7.3.4 Oppsummering, helseatferd

Oppsummert viser analyseresultatene at ungdommenes helseatferd påvirkes av både sosiale omgivelser og individuelle faktorer. Hvilke faktorer som har størst betydning varierer: Mens familieøkonomi og deltakelse i organisasjoner har betydning for hvor ofte ungdommene er fysisk aktive, er det selvbilde og deltakelse som i størst grad forklarer variasjonene i ungdommenes matvaner. Ungdommenes alkoholvaner har sterk sammenheng med hvordan de vurderer sitt tillitsforhold til foreldrene.

7.4 Hvilke faktorer påvirker ungdommenes psykiske helse?

I dette avsnittet vil vi belyse hvilke faktorer som påvirker ungdommenes psykiske helsetilstand. Igjen, her er det viktig å presisere at det er ungdommenes subjektive opplevelse av sin egen helse vi tar utgangspunkt i, ikke kliniske diagnoser. Vi vil altså se nærmere på hva som forklarer variasjonene i ungdommenes egenrapporterte psykiske helse.

Vi undersøker først sammenhengen mellom helseatferd og helsesituasjon. Deretter ser vi nærmere på hvordan denne sammenhengen påvirkes når vi inkluderer flere faktorer – og hvordan disse faktorene eventuelt påvirker helsesituasjonen direkte. I analysen har vi valgt å utelate variabelen som måler ungdommenes selvbilde. Årsaken til dette er at disse to variablene er høyt korrelert. Ungdommenes selvbilde er altså sterkt knyttet til, og kan i mange tilfeller være det samme som psykisk helse, slik vi måler disse forholdene i Ungdata-undersøkelsen.

Tallet i kolonne 1 i tabellen nedenfor viser hvor stor betydning hver av helseatferds-indikatorerne, dvs. fysisk aktivitet, matvaner og alkoholvaner, har på ungdommenes psykiske helse. I kolonne 2 inkluderer vi også de ulike variablene knyttet til sosiale miljøfaktorer, familieøkonomi, kjønn og alder³¹. Tallet i kolonne 2 viser den isolerte effekten av hver enkelt variabel, kontrollert for alle de andre variablene i modellen. Dette viser oss dermed hvordan sammenhengen mellom helseatferd og helsesituasjon endres når vi tar høyde for andre forhold som også kan påvirke ungdommenes psykiske helse.

I tabellen er det den såkalte beta-verdien som viser styrken på effekten av de ulike variablene. Verdien varierer fra -1 til 1. Desto større absolutt Beta-verdi, desto sterkere er effekten av variabelen. Et negativt fortegn indikerer at det er en negativ sammenheng mellom variablene, mens et positivt fortegn viser at sammenhengen er positiv. I tabellen er effektene som er statistisk signifikante (på 5 % nivå) uthevet³². Variablene som har størst betydning for ungdommenes psykiske helse er kursivert og markert med rødt.

Tabell 7.1 Regresjonstabell. Psykisk helse. N=8706.

Variabel	1.	2.
Fysisk aktivitet	0,128	0,017
Matvaner	0,268	0,092
Alkoholvaner	-0,272	-0,111
Tillitsforhold foreldre		0,129
Vennerelasjoner		0,036
Deltakelse		-0,039
<i>Læringsmiljø</i>		0,245
<i>Mobbing</i>		-0,162
Familieøkonomi		0,091
<i>Alder (klasse)</i>		-0,132
<i>Kjønn (Jente)</i>		-0,272
Konstantledd:	2,489	1,278

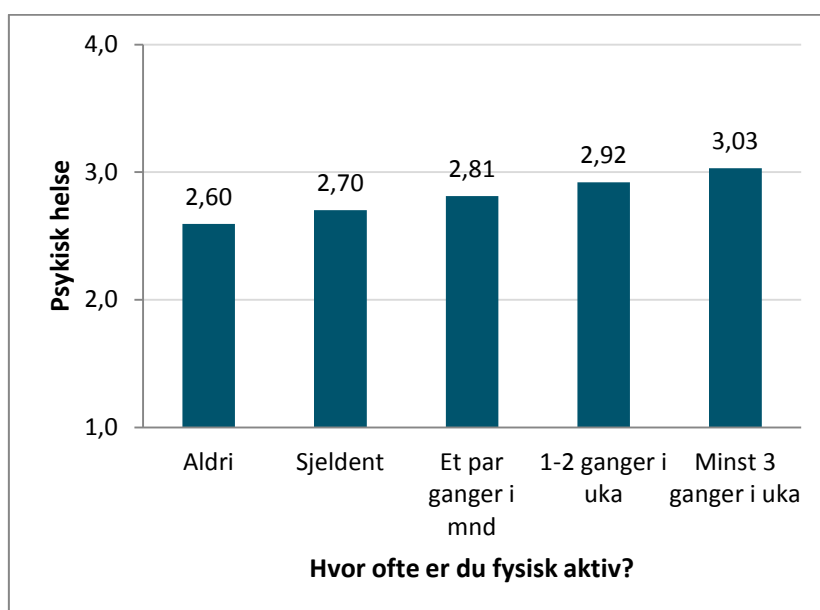
³² Et resultat betegnes som statistisk signifikant dersom det er lite sannsynlig at resultatet har oppstått tilfeldig. Signifikansnivå benyttes ofte for å beskrive hvor statistisk signifikant et resultat må være for å være akseptabelt. Et signifikansnivå på 5 % indikerer at sannsynligheten for at resultatet skyldes tilfeldige feil, er under 5 %.

Kort oppsummert viser tabellen av følgende fire variabler har størst betydning for ungdommenes psykiske helse: Læringsmiljøet på skolen, utsatthet for mobbing, alder og kjønn. Fysisk aktivitet, vennerelasjoner og deltakelse i organisasjoner og lag har svakest effekt på helsesituasjonen. Nedenfor går vi nærmere inn på betydningen av hver enkelt variabel i tabellen.

7.4.1 Fysisk aktivitet og psykisk helse

Vi starter med å se nærmere på sammenhengen mellom fysisk aktivitet og psykisk helse. Verdien i den første kolonnen viser at det er en signifikant, positiv sammenheng mellom variablene: Jo oftere ungdommene er fysisk aktive, desto mindre er de plaget av ulike psykiske helseplager. Figuren nedenfor viser hvordan ungdommenes gjennomsnittsverdi på variabelen som måler psykisk helse, varierer etter hvor ofte de er fysisk aktive:

Figur 7.5 Sammenheng mellom fysisk aktivitet og psykisk helse

Figuren viser at ungdommene som er minst fysisk aktive (oppgir at de aldri er slitne), i gjennomsnitt har en helseverdi på 2,6 (av 4). Ungdommene som oppgir å være aktive minst 3 ganger i uka opplever en helseverdi på omtrent 3 (av 4), noe som indikerer at de «lite plaget» av psykiske helseplager.

I kolonne 2, der vi også inkluderer de andre forklaringsvariablene, ser vi at effekten av fysisk aktivitet er langt svakere, og ikke lenger statistisk signifikant. Dette kan forstås som at mye av sammenhengen vi først finner mellom fysisk aktivitet og psykisk helse, fanges opp av de andre variablene i modellen.

Som vi allerede har sett er ungdommenes aktivitetsnivå påvirket av flere forhold i omgivelsene, som familieøkonomi, vennerelasjoner og deltakelse i organisasjoner. Det er disse som bidrar til å redusere den selvstendige betydningen av fysisk aktivitet. Det er rimelig å tolke resultatene dithen at miljøfaktorene påvirker den psykiske helsen gjennom fysisk aktivitet. Med andre ord betyr det at det er en del forhold i omgivelsene som stimulerer til aktivitet – alternativt det motsatte – noe som igjen har betydning for helsesituasjonen.

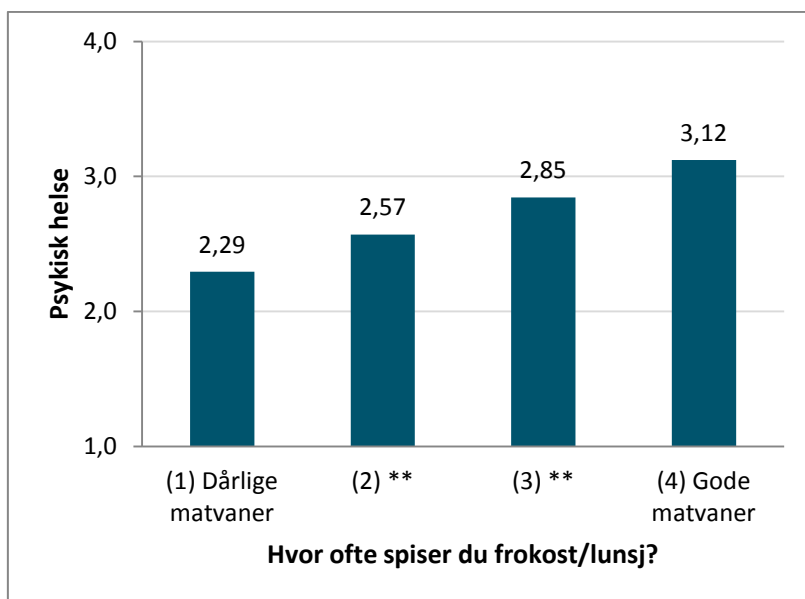
Kjønn og til dels alder forklarer også noe av sammenhengen mellom fysisk aktivitet og fysisk helse. Gutter er mer fysisk aktive enn jenter, samtidig som de er mindre plaget av psykiske helseplager. Når vi kontrollerer for kjønn i modellen blir derfor den selvstendige effekten av fysisk aktivitet på psykisk helse langt svakere.

7.4.2 Matvaner og psykisk helse

Ungdommenes matvaner har, i likhet med fysisk aktivitet, en signifikant positiv effekt på ungdommenes psykiske helse:

- Jo oftere ungdommenes spiser lunsj og frokost, desto bedre vurderer de sin psykiske helse.

Sammenhengen mellom matvaner og psykisk helse ser ut til å være markant sterkere enn sammenhengen mellom fysisk aktivitet og psykisk helse. Figuren nedenfor viser hvordan ungdommenes gjennomsnittlige score for psykisk helse varierer etter hvor ofte de spiser frokost og lunsj.

Figur 7.6 Sammenhengen mellom matvaner og fysisk aktivitet

Vi ser at ungdommene som har dårlige matvaner, dvs. spiser lunsj og frokost sjelden eller aldri, i gjennomsnitt scorer 2,29 på variabelen som måler psykisk helse. Ungdommene som har gode matvaner, dvs. spiser lunsj og frokost hver dag, har en gjennomsnittsverdi på litt over 3. I undersøkelsen tilsvarende en score på 2 at ungdommene er «ganske mye plaget» av psykiske helseplager, mens 3 indikerer «lite plaget».

Som for fysisk aktivitet forsvinner mye av effekten av matvaner når vi kontrollerer for ulike bakgrunnsvariabler. Effekten er imidlertid fortsatt statistisk signifikant, og fortsatt sterkere enn effekten av fysisk aktivitet.

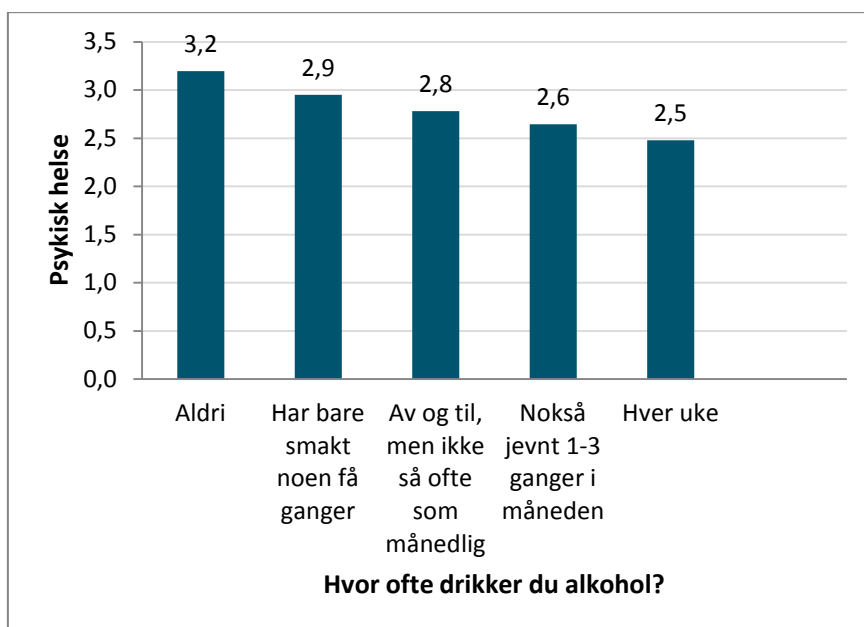
På samme måte som i analysen av fysiske aktivitet, er det miljøfaktorene som fanger opp en stor del av effekten av matvaner. Vi har allerede sett at blant annet læringsmiljø og tillit til foreldre er nært knyttet til ungdommenes kosthold. Disse har samtidig betydning for ungdommenes psykiske helse. Når variablene tas med i analysen blir dermed effekten av matvaner på psykisk helse svekket. Igjen kan vi tenke oss at disse miljøfaktorene påvirker matvanene, som igjen har en betydning for de unges helsesituasjon.

7.4.3 Alkoholvaner og psykisk helse

Sammenhengen mellom alkoholvaner og psykisk helse er signifikant negativ i den første kolonnen i tabellen ovenfor. Det betyr at:

- Jo oftere ungdommene drikker alkohol, desto oftere er plaget av psykiske helseplager

Alkoholvaner har en litt sterkere effekt enn matvaner, og en betydelig sterkere effekt enn fysisk aktivitet. Sammenhengen illustreres i figuren nedenfor:

Figur 7.7 Sammenhengen mellom alkoholvaner og psykisk helse

Figuren viser hvordan ungdommenes gjennomsnittlige score på variabelen for psykisk helse, synker desto oftere de drikker alkohol. Mens en ungdom som aldri drikker alkohol har en gjennomsnittsverdi på 3,2, har ungdommene som drikker alkohol hver uke en snittverdi på 2,5 (av 4).

Som for de andre helseatferd-variablene svekkes betydningen av alkoholvaner når vi introduserer nye variabler i modellen. Selv når vi tar hensyn til effekten av alle bakgrunnsvariablene har imidlertid alkoholvaner en signifikant betydning for ungdommenes psykiske helsetilstand. Av miljøfaktorene er det, som vi vist tidligere, særlig tillitsforhold til foreldrene som fanger opp effekten av alkoholvaner på psykisk helse. Nok en gang kan vi tenke oss at forklaringen er det samme, dvs. at tillitsforholdet til foreldrene påvirker alkoholvanene som igjen påvirker den psykiske helsen. Ungdommene som har et dårlig tillitsforhold til foreldrene drikker oftere alkohol, som påvirker den psykiske helsen i negativ retning.

Som forventet svekkes også effekten av alkoholvaner relativt kraftig når vi kontrollerer for alder. De eldre ungdommene drikker både mer alkohol, og mer plaget av psykiske helseplager enn de yngre ungdommene. Når vi inkluderer alder i modellen reduseres derfor den direkte effekten av alkoholvaner på psykisk helse.

7.4.4 Betydningen av sosiale miljøfaktorer for psykisk helse

Resultatene fra analysene viser at flere av de sosiale miljøfaktorer har betydning for ungdommenes psykiske helsesituasjon:

Læringsmiljø: Av alle miljøfaktorene vi har testet, er læringsmiljøet på skolen den variabelen som i størst grad forklarer variasjonene i ungdommenes psykiske helse:

- Jo bedre ungdommenes trives på skolen, desto mindre er de plaget av psykiske helseplager, alt annet likt.

Læringsmiljøet på skolen påvirker dermed både ungdommenes helseatferd (matvaner og alkoholvaner) og helsesituasjon.

Mobbing har, ikke overraskende, en signifikant negativ effekt på psykisk helse. Ungdommene som mobbes regelmessig rapporterer altså om dårligere psykiske helse enn ungdommene som mobbes sjelden eller aldri, alt annet likt. **Resultatene viser at utsatthet for mobbing i liten grad påvirker helseatferden, men har en mer direkte effekt på ungdommenes psykiske helse.**

Foreldrerelasjon: Tillitsforholdet mellom foreldre og ungdom har også en selvstendig, positiv effekt på psykisk helse. Effekten er imidlertid svakere enn effekten av læringsmiljø og mobbing. Foreldrerelasjonen ser ut til å ha større betydning for ungdommenes helseatferd, særlig alkoholforbruk, enn for den psykiske helsetilstanden i seg selv.

Vennerelasjoner har relativt liten betydning for ungdommenes psykisk helse slik vi måler det i våre analyser. Mønsteret ser ut til å bli det samme om vi bytter ut denne variabelen med andre variabler fra spørreundersøkelsen som omhandler sosial aktivitet og venneforhold, for eksempel hvor ofte ungdommene har vært sammen med venner i løpet av den siste uka. Bakgrunnen for at venneforhold ikke har sterkere effekt, er imidlertid at læringsmiljøet måler noe av det samme fenomenet. Det betyr at venneforhold og opplevelsen av læringsmiljøet synes å være to sider av samme sak, og vi kan derfor ikke utelukke at venneforhold har betydning for den psykiske helsen. Samtidig kan det også være slik at det å ikke ha venner, har virkninger på sikt. Slike effekter vil ikke fanges opp i denne analysen.

Deltakelse i organisasjoner: Variabelen som måler hvorvidt ungdommene deltar i organisasjoner er statistisk signifikant, men effekten er relativt svak. Retningen på sammenhengen er negativ, altså motsatt av det man skulle forvente. En av forklaringene på den svake effekten kan være at variabelen inkluderer alle ungdommene som er med i en organisasjon per dags dato, og ikke de som har vært med over lengre tid. Dersom medlemskap i organisasjoner og lag har en direkte betydning for helsetilstanden, må vi anta at dette gjelder de som har vært medlemmer en stund. Som vi allerede har sett har imidlertid deltakelse i organisasjoner en positiv sammenheng med ungdommenes helseatferd, både matvaner og fysisk aktivitet.

7.4.5 Betydningen av familieøkonomi, kjønn og alder for psykisk helse

Familieøkonomi: Ungdommene som vurderer familiens økonomiske situasjon som god, har en signifikant bedre psykisk helse enn ungdommene som opplever at familien har dårlig råd. Effekten av familieøkonomi er imidlertid svakere enn effektene av både læringsmiljø, mobbing og tillitsforhold til foreldre.

Kjønn og alder: Det negative fortegnet til variabelen som måler kjønn viser at jenter har en betydelig svakere selvrapportert psykisk helse enn gutter, noe vi også beskrev i kapittel 5. Sammenlignet med de andre variablene i modellen er det kjønn, i tillegg til læringsmiljø, som i størst grad forklarer variasjonene i ungdommenes psykiske helse. Helsetilstanden er også signifikant dårligere for de eldre enn for de yngre ungdommene, noe vi også beskrev i del 1 av rapporten.

7.4.6 Variasjoner i psykisk helse mellom kommunene i Vestfold

Som nevnt innledningsvis har vi også testet om det uforklarte variasjoner i helse mellom kommunene i Vestfold, selv etter at vi har tatt høyde for alle faktorene i analysemodellene. Dette innebærer at vi *predikerer* verdier for hver enkelt kommune: Vi tester om ungdommene i

kommunene har bedre eller dårligere helsesituasjon enn det for eksempel alkoholforbruket, omfanget av mobbing eller kjønnsfordelingen skulle tilsi.

Resultatene fra analysen av psykisk helse viser at det er én kommune som skiller seg positivt ut på ungdomsskolenivå: Ungdomsskoleelevene i **Lardal** er signifikant mindre plaget av psykiske helseplager enn gjennomsnittskommunen, alt annet likt³³. Med andre ord viser analysen at ungdommene i Lardal har relativt sett bedre psykisk helse enn det vi skulle forvente i forhold til hvordan de opplever f.eks. læringsmiljø og mobbing. Lardal er blant kommunene som scorer dårligst på læringsmiljø, og er kommunen der høyest andel elever blir mobbet, samtidig som gjennomsnittsverdien for psykisk helse er relativt høy. Forklaringen på *hvorfor* Lardal skiller seg positivt må dermed skyldes andre forhold enn de vi har tatt med i modellen.

På videregåendenivå finner vi at elevene i **Larvik** kommune har signifikant bedre psykisk helse enn gjennomsnittskommunen, både før og etter vi kontrollerer for variablene i analysemodellen. Igjen må forklaringene skyldes at andre forhold i kommunen enn de vi har tatt høyde for, for eksempel kjennetrekke ved ungdomskulturen i kommunene, familiestrukturen, forebyggende innsats etc.

Re og Holmestrand har signifikant bedre helse enn gjennomsnittskommunen, men forskjellene forsvinner når vi kontrollerer ulike faktorer. Begge kommunene har en overvekt av gutter på klassetrinnet, noe som forklarer hvorfor ungdommene i disse kommunene i gjennomsnitt scorer høyt på variabelen for psykisk helse. Re kommunene scorer også høyt på læringsmiljø, mens Holmestrand ligger lavt når det gjelder alkoholforbruk. Når vi tar hensyn til disse variasjonene er ikke lenger forskjellene mellom kommunene statistisk signifikant.

7.4.7 Oppsummering, psykisk helse

Oppsummert er dette de viktigste funnene fra analysen:

- ◆ Av variablene som måler ungdommenes helseatferd er det **alkoholvaner**, og dernest matvaner, størst betydning for ungdommenes psykiske helse. I analysene finner vi at den direkte effekten av fysisk aktivitet på psykisk helse er langt svakere enn effekten av matvaner og alkoholvaner.
- ◆ Den betydningen av fysisk aktivitet, matvaner og alkoholvaner har på den psykiske helsen, påvirkes også av andre variabler i analysen. Dette kan tolkes dithen at forhold som f.eks. læringsmiljø og mobbing påvirker helseatferden som igjen påvirker den psykiske helsen.
- ◆ Av alle variablene vi har testet er det **læringsmiljøet** på skolen som har størst betydning for ungdommenes psykiske helse. Mobbing, familieøkonomi og tillitsforholdet til foreldre har også betydning, men i langt mindre grad enn læringsmiljø.
- ◆ **Kjønn** har en sterk forklaringskraft: Selv når vi tar hensyn til alle forholdene i modellen har jenter fortsatt en signifikant dårligere psykisk helse enn gutter.
- ◆ Selv etter at vi har tatt hensyn til alle forklaringsfaktorene i analysen er det fortsatt uforklarte forskjeller i psykisk helse mellom kommunene i Vestfold

---

³³ For å kunne sammenligne kommunene på denne måten må vi utelate en av kommunene om referansekategori. I analysen av psykisk helse har vi valgt å utelate Sande, siden denne kommunen scorer « midt på treet » når det gjelder psykisk helse, både på ungdomsskolenivå og videregåendenivå. Denne kommunen fungerer dermed som en referanse i forhold til de øvrige kommunene i fylket.

7.5 Hvilke faktorer påvirker ungdommenes fysiske helse?

I dette avsnittet går vi videre til å undersøke hvilke faktorer som forklarer variasjoner i ungdommenes fysiske helsetilstand. Som vi beskrev i kapittel 5 korrelerer variablene som måler fysisk og psykisk helse, slik at vi forventer at resultatene i stor grad samsvarer med funnene i analysen av psykisk helsetilstand. Det vil likevel være interessant å se hvilke variasjoner vi eventuelt finner når vi sammenligner analyseresultatene.

På samme måte som i den forrige analysen ser vi først på sammenhengen mellom hver av indikatorene for helseatferd og fysisk helse. Deretter ser vi nærmere på hvordan denne sammenhengen påvirkes når vi inkluderer sosiale miljøfaktorer, familieøkonomi, kognitive faktorer. Analyseresultatene presenteres i tabellen nedenfor. Igjen viser beta-verdien styrken på effekten av de ulike variablene. Verdien varierer fra -1 til 1. Desto større absolutt Beta-verdi, desto sterkere er effekten av variabelen.

Tabell 7.2 Regresjonstabell. Fysisk helse. N=8706

Variabel	1.	2.
Fysisk aktivitet	0,089	-0,006
Matvaner	0,258	0,108
Alkoholvaner	-0,227	-0,132
Tillitsforhold foreldre		0,061
Vennerelasjoner		-0,016
Deltakelse		-0,004
Læringsmiljø		0,120
Mobbing		-0,102
Familieøkonomi		0,063
Selvbilde		0,169
Alder (Klasse)		-0,006
Kjønn (Jente)		-0,161
Konstantledd:	2,986	2,131

Tabellen viser at selvbilde, kjønn, alkoholvaner og læringsmiljø har sterkest sammenheng med ungdommenes fysiske helse. Fysisk aktivitet, vennerelasjoner, alder og deltakelse i organisasjoner har svakest effekt. Nedenfor ser vi nærmere inn på betydningen av hver enkelt variabel i tabellen.

7.5.1 Fysisk aktivitet og fysisk helse

I kolonne 1 ser vi at fysisk aktivitet har en positiv effekt på fysisk helse: Jo mer aktive ungdommene er, desto bedre fysisk helse har de. Sammenhengen mellom variablene er ikke sterk, men den er statistisk signifikant. Fysisk aktivitet ser imidlertid ut til å ha større betydning for den psykiske helsen enn for den fysiske helsen. En av forklaringene på dette kan være at sammenhengen mellom fysisk aktivitet og opplevd psykisk helse er nærmere i tid enn fysisk aktivitet og fysisk helse. Det innebærer at et lavt aktivitetsnivå først og fremst har en negativ effekt på helsen på lang sikt, og at sammenhengen derfor ikke er like tydelig blant ungdommene i dette utvalget.

Når vi kontrollerer for andre bakenforliggende variabler, finner vi igjen at det meste av sammenhengen mellom fysisk aktivitet og fysisk helse fanges opp av andre faktorer. Når tar

med alle disse faktorene i analysen, inkludert kjønn og alder, er ikke lenger variabelen som måler fysisk aktivitet statistisk signifikant.

7.5.2 Matvaner og fysisk helse

Sammenhengen mellom matvaner og fysisk helse er signifikant positiv, og forholdsvis sterk. Igjen ser vi at effekten av matvaner på fysisk helse er langt sterkere enn effekten av fysisk aktivitet.

Som i den foregående analysen forsvinner imidlertid mye av effekten av matvaner når vi kontrollerer for andre variabler, særlig læringsmiljø og selvbilde. Det er som forventet, siden vi allerede har sett at selvbilde og læringsmiljø er faktorer som er nært knyttet til ungdommenes matvaner. Sammenhengen mellom matvaner og fysisk helse er imidlertid fortsatt statistisk signifikant, og vi ser at matvaner har større betydning for den fysiske helsen enn flere av de andre faktorene i modellen.

7.5.3 Alkoholvaner og fysisk helse

Resultatene viser at alkoholvaner har en signifikant negativ effekt på den fysiske helsen:

- Ungdommene som drikker ofte rapporterer om dårligere fysisk helse enn ungdommene som drikker sjeldnere, alt annet likt

Kontrollert for de andre variablene er effekten av alkoholvaner sterkere enn effekten av både matvaner og fysisk aktivitet. En av forklaringene på den relativt sterke sammenhengen kan kanskje være at typiske «bakrus-symptomer», som hodepine og kvalme, blir brukt som indikatorer på fysiske helseplager.

Når vi introduserer flere variabler i analysen ser vi at effekten av alkoholvaner på fysisk helse holder seg mer stabil enn effekten av matvaner. Dette indikerer at de faktorene vi har tatt med i modellen påvirker den fysiske helsen via matvanene, mens alkohol i større grad har en selvstendig virkning på helsen. En rimelig tolkning av dette er at alkoholbruk har en direkte virkning på den opplevde helsen («bakrus-symptomer»), uavhengig av om du befinner deg i gode eller dårlige miljøer.

7.5.4 Betydningen av sosiale miljøfaktorer og familieøkonomi for fysisk helse

Læringsmiljø: Også i denne analysen har læringsmiljøet på skolen en relativt sterk, positiv effekt på ungdommenes helsesituasjon. Dette antyder at hvordan ungdommene trives på skolen, ikke bare har betydning for deres psykiske helse, men også hvor ofte de er plaget av fysiske helseplager.

Mobbing har en signifikant negativ sammenheng med fysisk helse. Ungdommene som mobbes regelmessig er altså mer plaget av fysiske helseplager enn ungdommenes som mobbes sjelden eller aldri. Sammenhengen mellom mobbing og fysisk helse er imidlertid noe svakere enn sammenhengen mellom mobbing og psykisk helse.

Vennerelasjoner har ingen signifikant sammenheng med ungdommenes fysiske helse. Vi har heller ingen hypoteser eller antagelser som tilsier at det er en sammenheng mellom disse forholdene.

Tillitsforholdet til foreldrene har, ikke uventet, en svakere sammenheng med ungdommenes fysiske helse enn deres psykiske helse. Forholdet til foreldrene har imidlertid betydning for ungdommenes helseatferd, noe som kan ha helsemessige effekter på sikt.

Effekten av **familieøkonomi** er signifikant positiv i analysen. Dette antyder at ungdommene som vurderer familieøkonomien som god, har bedre fysisk helse enn de som vurderer familieøkonomien som dårlig. Familiens økonomiske situasjon har imidlertid mindre betydning for ungdommenes fysiske helse enn både tillitsforhold til foreldre, mobbing, læringsmiljø og kjønn.

Deltakelse i organisasjoner: Analyseresultatene viser ingen signifikant sammenheng mellom deltakelse i organisasjoner og fysisk helse. Ungdommene som pers dags dato er medlem i lag eller organisasjoner har altså ikke bedre eller dårligere fysisk helse enn ungdommene som ikke er medlemmer, alt annet likt. Som allerede nevnt har imidlertid deltakelse betydning for helseatferden, som igjen har betydning for den fysiske helsen.

7.5.5 Betydningen av selvbilde, kjønn og alder for fysisk helse

Selvbilde er variabelen som har sterkest sammenheng med fysisk helse i våre analyser. Hvor fornøyde ungdommene er med seg selv og livet sitt påvirker altså ikke bare «stemningsleiet», men også hvor ofte de opplever ulike fysiske helseplager. Her kan vi riktignok tenke oss at sammenhengen like gjerne går motsatt vei, det vil si at ungdommene som er utsatt for fysiske helseplager også er mindre fornøyde med det livet de lever.

Etter variabelen som måler selvbilde er det **kjønn** som i sterkest grad forklarer variasjonene i ungdommenes fysiske helse. Effekten av kjønn er imidlertid svakere enn hva vi fant i analysen av psykisk helse. Det viser at forskjellene mellom gutter og jenter er større når det gjelder psykisk enn fysisk helse.

Effekten av **alder** er ikke statistisk signifikant i denne analysen. I motsetning til hva som er tilfelle når det gjelder psykisk helse, blir altså ikke ungdommenes fysiske helse signifikant dårligere (eller bedre) etter hvert som de blir eldre.

7.5.6 Variasjoner i fysisk helse mellom kommunene i Vestfold

Som i analysen av psykisk helse har vi sett nærmere på om vi finner uforklarte variasjoner mellom kommunene i Vestfold når det gjelder ungdommenes fysiske helse³⁴. Her viser analyseresultatene at særlig **Sandefjord** skiller seg ut på ungdomsskolenivå. Ungdomsskoleelevene i Sandefjord har signifikant bedre fysisk helse enn elevene i gjennomsnittskommunen, både før og etter vi tar hensyn til alle faktorene i analysemodellen. Forklaringen på hvorfor Sandefjord scorer så høyt må derfor skyldes andre forhold enn de vi har studert i analysene. Når vi kontrollerer for alle variablene finner vi også at **Lardal** kommune får en positiv effekt. Som i den foregående analysen betyr dette at elevene i Lardal har bedre fysisk helse enn det forholdene i kommunen skulle tilsi.

På videregåendenivå er det ingen av kommunenes som skiller seg positivt ut når vi kontrollerer for alle bakgrunnsvariablene i modellen. I utgangspunktet finner vi at videregåendeelevene i Stokke har signifikant dårligere fysisk helse enn gjennomsnittskommunen. Forskjellene forsvinner imidlertid når vi kontrollerer for andre faktorer. Det betyr at den lave verdien på fysisk helse i Stokke kan forklares med forhold vi har i modellen. Nærmere analyse viser at dette dreier seg om variablene kjønn, selvbilde og mobbing. Stokke har en høy andel jenter, samtidig

³⁴ I analysen av fysisk helse har vi valgt ut Sandefjord som referansekommune på ungdomsskolenivå, og Horten på videregåendenivå. Dette er kommunene som ligger nærmest fylkesgjennomsnittet på variabelen som måler fysiske helseplager.

som de scorer lavt på selvbilde og høyt på mobbing. Som vi har sett er dette faktorer som har betydning for den fysiske helsetilstanden.

7.5.7 Oppsummering, fysisk helse

- ◆ Som i den foregående analysen finner vi at **alkoholvaner** er den helseatferds-indikatoren som har størst betydning for ungdommenes helsetilstand. Effekten av matvaner er også relativt sterk. Resultatene viser derimot at fysisk aktivitet har relativt liten betydning for ungdommenes fysiske helsetilstand.
- ◆ Av alle variablene i analysen er det ungdommenes **selvbilde** som i størst grad forklarer variasjonene i deres fysiske helse. Av miljøfaktorene er det, som i analysen av psykisk helse, **læringsmiljø** og **mobbing** som har størst betydning for hvor ofte ungdommene er plaget av fysiske helseplager.
- ◆ Igjen har **kjønn** stor betydning, men variasjonene mellom jenter og gutter er større når det gjelder psykisk enn fysisk helse. Effekten av **alder** er ikke statistisk signifikant i denne analysen.

7.6 Opphopning av risikofaktorer

Som nevnt innledningsvis viser forskningen at jo flere og sterkere risikofaktorer et barn utsettes for, desto mer øker sannsynligheten for et komplisert liv. I dette avsnittet vil vi derfor undersøke sammenhengen mellom antall risikofaktorer ungdommene er utsatt for, og hvordan de vurderer sin psykiske og fysiske helse. Vi vil også undersøke om risikooppbygging har en større effekt på helsesituasjonen enn det de enkelte variablene har hver for seg.

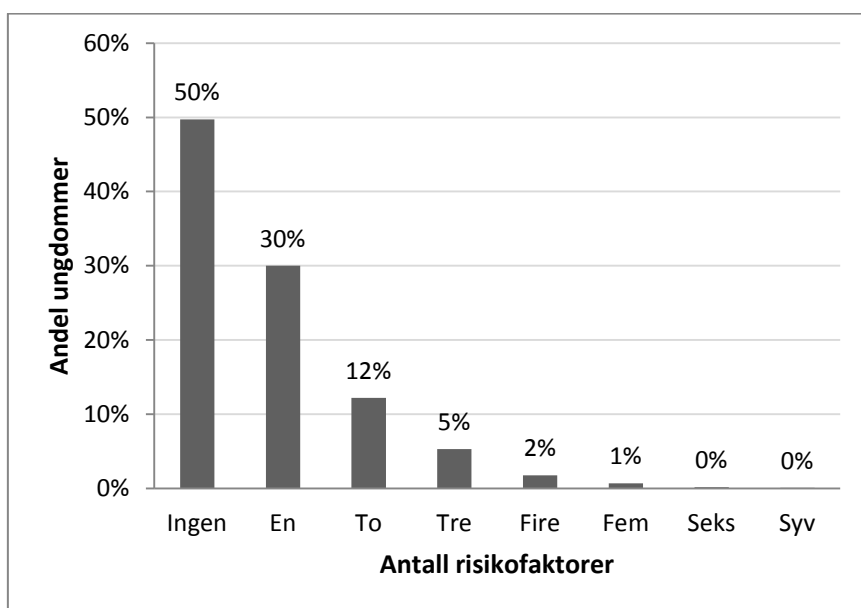
Hvor stor andel av ungdommene i Vestfold er så utsatt for risikofaktorer? Vi har undersøkt dette ved å identifisere de ungdommene som skiller seg negativt ut på hver av de uavhengige variablene vi har benyttet i regresjonsanalysene. Tabellen under viser hvordan de ulike risikofaktorene er definert, og hvor stor andel av ungdommene i fylket som omfattes av faktorene.

Tabell 7.3 Risikofaktorer, definisjoner og andel ungdommer som omfattes

Risikofaktor	Definisjon	Andel
Fysisk aktivitet	Er sjelden eller aldri fysisk aktiv	7 %
Matvaner	Spiser lunsj/frokost "aldri/sjelden" eller "1 gang i uka"	9 %
Alkohol	Har vært tydelig beruset oftere enn 5-10 ganger siste halvår	3 %
Familieøkonomi	Mener familien har hatt dårlig råd "stort sett hele tiden" eller "hele tiden"	6 %
Tillit til foreldre	Har i gjennomsnitt et "ganske dårlig" eller "svært dårlig" tillitsforhold til foreldre	2 %
Venner	Ungdommene som svarer: "Har ingen jeg vil kalle god venn nå for tiden"	7 %
Læringsmiljø	Vurderer læringsmiljøet i gjennomsnitt som "ganske dårlig eller svært dårlig"	7 %
Mobbing	Blir mobbet hver 14. dag eller oftere	7 %
Selvbilde	Har i gjennomsnitt "ganske dårlig" eller "svært dårlig" selvbilde	11 %

Tabellen viser at risikofaktoren flest ungdommer er utsatt for, er dårlig selvbilde (11 %). Dernest havner 9 prosent i risikogruppen knyttet til matvaner, mens de øvrige risikogrupperne omfatter

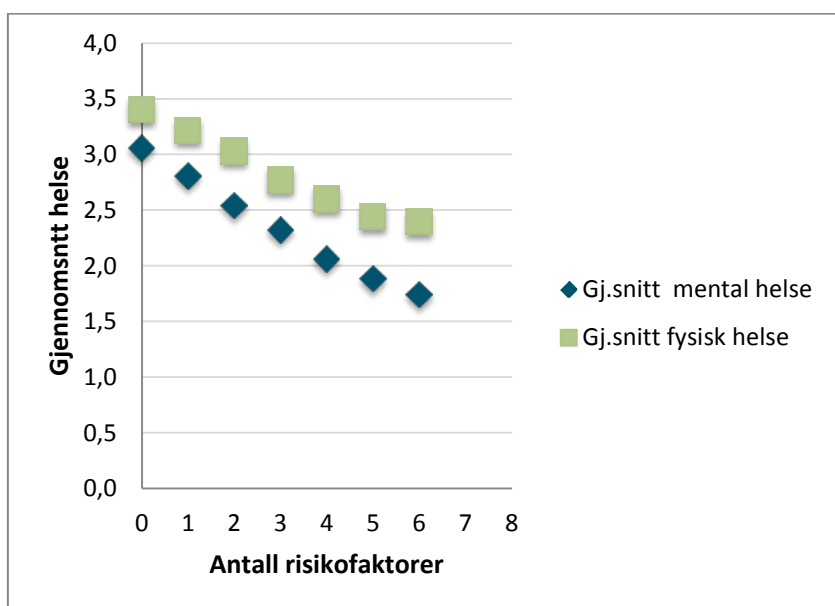
mellem 2 og 7 prosent av ungdommene. Totalt beskriver vi ni risikofaktorer, slik at hver ungdom potensielt kan havne i ni ulike grupper. Tabellen nedenfor gir en oversikt over andelen ungdommer i Vestfold som er utsatt for ingen- eller flere risikofaktorer.

Figur 7.8 Andel ungdommer med risikofaktorer

Som vi ser av tabellen er **halvparten av ungdommene i Vestfold ikke utsatt for noen av risikofaktorene vi har definert**. 30 prosent av ungdommene havner i én risikogruppe, mens 12 prosent er utsatt for to risikofaktorer. Fem prosent av ungdommene er omgitt av tre risikofaktorer, mens kun et fåtall er utsatt for fire eller flere risikofaktorer. Blant ungdommene som er utsatt for flere enn én risikofaktor er 63 prosent jenter og 37 prosent gutter. I tall utgjør dette ca 1200 ungdomsskoleelever og litt over 500 elever på videregående.

Ifølge Helsedirektoratet eskalerer altså konsekvenser av risiko i takt med antall risikofaktorer og varigheten av dem. Vi har sett nærmere på denne sammenhengen ved å studere hvordan ungdommenes gjennomsnittlige score på variablene for fysisk og psykisk helse, endrer seg etter antall risikofaktorer de er omgitt av. Figuren under viser illustrerer sammenhengen mellom antall risikofaktorer og fysisk og mental helsetilstand.

Figur 7.9 Sammenheng mellom antall risikofaktorer og helsetilstand.

Figuren viser tydelig at **antall risikofaktorer ungdommene er utsatt for, ser ut til å ha en negativ sammenheng med både deres fysiske og mentale helsesituasjon**. Selv om risikofaktorenes betydning alltid vil avhenge av hvilke beskyttelsesfaktor som er tilstede, ser vi altså at jo flere risikofaktorer, jo dårligere vurderer ungdommene sin egen helsetilstand. En ungdom som ikke er utsatt for risikofaktorer skårer i gjennomsnitt 3,1 (av 4) på variabelen som måler psykisk helse. For en ungdom som er omgitt av 4 risikofaktorer, er det tilsvarende tallet 2,1.

Vi har også testet sammenhengen mellom antall risikofaktorer og helsesituasjon ved å inkludere variabelen i regresjonsmodellene. Resultatene viser her at antall risikofaktorer har en sterk signifikant effekt på ungdommenes psykisk helse, også når vi tar hensyn til alle forklaringsvariablene, samt alder og kjønn: **Med unntak av læringsmiljø og kjønn er antall risikofaktorer den variabelen som i størst grad forklarer variasjonene i ungdommenes psykiske helse**. Antall risikofaktorer ungdommene er utsatt for har også signifikant betydning for deres fysiske helse, men sammenhengen her er ikke like sterk. Resultatene viser altså at særlig når det gjelder psykiske helseplager, har opphopning av risikofaktorer en større selvstendig effekt på helsesituasjon enn det de fleste faktorene har hver for seg.

7.7 Avslutning: Hvilke faktorer påvirker ungdommenes helse?

Analyseresultatene viser at det er en sammenheng mellom ungdommenes helseatferd og helsesituasjon, og at helseatferden igjen påvirkes av ulike sosiale miljøfaktorer og kognitive faktorer. Som et eksempel er ungdommenes fysiske helse påvirket av alkoholvaner, som igjen er påvirket av hvordan ungdommene vurderer sitt forhold til foreldrene. Dette indikerer at sammenhengen mellom sosiale omgivelser og helsetilstand til dels virker gjennom helseatferden. Dersom vi ikke hadde inkludert alkoholvaner i modellen vår, hadde vi funnet en langt sterkere sammenheng mellom foreldrerelasjon og helsetilstand – uten å kunne si noe mer om hva som forklarer dette forholdet. Et lignende resonnement finner vi i Torsheim m.fl. (2007), som undersøker hvilken rolle helseatferd kan ha for sosioøkonomiske forskjeller i ungdoms helse. I studien finner forfatterne at familiens sosiale status påvirker ungdommenes røykevaner, aktivitetsnivå og inntak av frukt og grønnsaker, som igjen påvirker deres selvrapporterte helsetilstand. Sammenhengen mellom sosial status og helsetilstand blir derfor langt svakere når man tar hensyn til variasjoner i helseatferd. Forfatterne konkluderer med at familiebakgrunn har betydning for valg av livsstil, og at dette ikke bare dreier seg om økonomiske forhold, men også sosiale: Foreldrenes atferd, normer og verdier vil også kunne utgjøre en sentral mekanisme (Torsheim m.fl. (2007).

I våre analyser finner vi at både **matvaner** og **alkoholvaner** har signifikant betydning for ungdommenes helse. Den direkte effekten av fysisk aktivitet ser ut til å være langt svakere. Forklaringen på dette kan være at effekten av dårligere matvaner og et høyt alkoholforbruk er mer «umiddelbar» enn effekten av manglende fysisk aktivitet. Dette synes særlig logisk når det gjelder fysiske helseplager. De aller fleste ungdommer er fysisk friske, og kanskje vil ikke manglende fysisk aktivitet manifestere seg i økt sykkelighet før om mange år.

I utgangspunktet hadde vi forventet å finne en noe sterkere sammenheng mellom fysisk aktivitet og psykisk helse. Ifølge Helsedirektoratet er det godt dokumentert at fysisk aktivitet har effekt på milde og moderate depresjoner (Helsedirektoratet 2010c). Hva kan så være årsakene til at vi ikke finner en sterkere effekt i våre data? En forklaring kan være at den eventuelle positive effekten fysisk aktivitet kan ha på den psykiske helsen, motvirkes av en annen effekt vi kan kalle mestringspresset. Med mestringspress menes da at ungdom opplever et (for) sterkt press på å lykkes på flere områder. Høy fysisk aktivitet blir således bare en indikator på noe som egentlig

dreier seg om en stressende livsstil som kan få uheldige psykiske helseeffekter. Kanskje er det slik at ungdommene som skal «få til alt», og som både trener mye og er sosialt aktive, også er de som føler seg mest stresset i hverdagen.

Betydningen av **selvbilde** og **læringsmiljø** er svært markant i våre analyser. Hvor fornøyde ungdommene er med seg selv og livet sitt har sterk sammenheng med hvor ofte de opplever både psykiske og fysiske helseplager. Hvordan ungdommene trives på skolen, hvorvidt de opplever uro i klasserommet og får skryt og oppmuntring fra lærere har også sterk sammenheng med både fysisk og psykisk helse. Et godt læringsmiljø samvarierer også med gode matvaner og sjeldnere alkoholforbruk.

Læringsmiljøets betydning for barn og unges psykososiale helse er også tema i Helsedirektoratets rapport « Utdanning og helseulikheter » (Helsedirektoratet 2008). I rapporten fremheves det at på grunn av den sentrale rollen skolen har for barn og unge, vil kilden til psykiske og psykosomatiske plager for denne aldersgruppen ofte kunne befinne seg her: «De sosiale relasjonene som utspiller seg i skolen, det som kjennetegner arbeidsmiljøet, og kanskje i enda større grad den jevnlige karaktergivningen som skolen foretar overfor hver enkelt elev, kan neppe skje uten risiko for konsekvenser for den psykiske tilstand (Helsedirektoratet 2008, s. 100). Som et eksempel vises de til en finsk studie av 90.000 ungdommer, der man målte hvilke faktorer som påvirket «generelt subjektiv velvære» (søvnløshet, energi, angst, mv.). Av et større sett av forklaringsvariabler, som blant annet inkluderte sosioøkonomisk status, relasjoner til venner og familie og skolerelaterte faktorer, forklarte de skolerelaterte forholdene en betydelig større andel av variasjonene i ungdommenes velvære enn bakgrunnsvariablene (Konu et al. 2002, i Helsedirektoratet 2008). Flere andre undersøkelser indikerer også at graden av skolestress henger sammen med psykosomatiske symptomer³⁵.

7.7.1 Helsefremmende og forebyggende innsats

I kjølvannet av analysene er det nærliggende å stille spørsmålet om hvordan man kan påvirke de ulike risiko- eller beskyttelsesfaktorene. Helsefremmende og forebyggende innsats for unge bør settes inn på ulike arenaer, for eksempel innen:

- ◆ Nærmiljø og fritid for å fremme sosial deltakelse, trygghet, tilhørighet og inkludering
- ◆ Sosiale nettverk, familie og venner for å bidra til å styrke sosial kapital og legge til rette for deltagelse i samfunn og nærmiljø
- ◆ Barnehage og skole for å fremme gode læringsmiljø
- ◆ Helsesøstertjenesten og andre støttetjenester

I Ungdata-undersøkelsen har vi undersøkt tilstanden til ungdom i et kort tverrsnitt av deres liv. Men årsakene til at man holder seg frisk eller opplever helseproblemer, kan ha sitt grunnlag tidligere i livet. Videre vil helseutfordringene og påvirkningsfaktorene ha betydning for helsesituasjonen senere i livet. Det er derfor nødvendig å se på dette i et livsløpsperspektiv. Det betyr at vi kan snakke om relevante tiltak som kan iverksettes før ungdomsskole eller videregående skole, og vi kan snakke om tiltak i ungdomsskole/videregående skole som kan ha virkninger senere i livet.

Skal en bedre befolkningens helse kan en bruke ulike strategier: strategier for å skape helse gjennom å fremme beskyttelsesfaktorer (helsefremmende), og strategier for å redusere risiko av uhelse gjennom å eliminere risikofaktorer (forebyggende).

---

³⁵ For eksempel Natvig et al. (1999), Murberg & Bru (2004)

Det er et stort mangfold av tiltak som rettes inn mot det psykososiale miljøet eller mot mestring, psykiske problemer eller problematferd. En generell anbefaling vil være i første rekke å velge tiltak som enten har en god teoretisk forankring eller som har vist sin virkning gjennom effektstudier. Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at effekten ikke kommer av seg selv, men vil i stor grad være avhengig av hvordan slike programmer gjennomføres.

Tiltaksapparatet vi finner innenfor de etablerte kommunale tjenestene vil også i stor grad være helsefremmende eller forebyggende. Dette gjelder blant annet helsestasjonen/skolehelsetjenesten, fastlegene, kommunale psykologer, barnehager eller skolen. Det viktigste som litteraturen om disse tjenestene peker på, er at helsefremmende og forebyggende virksomhet ikke nødvendigvis må innbefatte ekstraordinære tiltak som kommer i tillegg til de ordinære tjenestene, men at mye av det helsefremmende eller forebyggende arbeidet dreier seg om å utvikle kvaliteten innenfor de ordinære tjenestene. Dette gjelder kanskje spesielt i barnehager, men vil også gjelde andre tjeneste som helsestasjonen, skolen, barnevernet mv.

I tillegg til kvaliteten på tjenestetilbudet, vil den helsefremmende eller forebyggende virksomheten også være avhengig av samordning mellom kommunale tjenester. Selv om hver og en tjeneste har gode kvaliteter og virker optimalt innenfor sitt ansvarsområde vil samhandlingssystemer, uklare ansvarsforhold og lignende kunne bidra til at systemet som helhet ikke fungerer optimalt. Det organisatoriske arbeidet med å sy sammen helhetlige systemer vil derfor være et viktig virkemiddel.

8. Hjelpetjenestenes innsats

I kapittel 7 identifiserte vi de ungdommene som skiller seg negativt ut på flere faktorer knyttet til helseatferd, sosiale miljøfaktorer, familieøkonomi og selvbilde. I dette kapitlet ser vi nærmere på hvordan skolehelsetjenesten og helsestasjon treffer disse gruppene av utsatte ungdom. Hvor stor andel av de risikoutsatte ungdommene har besøkt hjelpetjenestene i løpet av det siste året? Og hvordan varierer dette mellom kommunene i Vestfold?

8.1 Skolehelsetjenesten

Resultatene fra analysene i kapittel 7 viste at antall risikofaktorer ungdommene er utsatt for, har stor betydning for hvordan de vurderer sin egen fysiske og psykiske helse. I dette avsnittet vil vi undersøke om ungdommene som er utsatt for risiko, det vil si de som skiller seg negativt ut på en rekke ulike faktorer, i større grad oppsøker skolehelsetjenesten enn resten av elevgruppen³⁶.

Tabellen under viser andelen ungdommer i og utenfor de ulike risikogruppene som har besøkt skolehelsetjenesten i løpet av de siste 12 månedene. Resultatene er fordelt på ungdomsskole og videregående skole.

Tabell 8.1 Andel ungdommer i og utenfor risikogruppe som har besøkt skolehelsetjeneste det siste året. Fordelt på ungdomsskole og videregående skole.

Type risikofaktor	Ungdomsskole		Videregående	
	<i>I risikogruppe</i>	<i>Ikke i risikogruppe</i>	<i>I risikogruppe</i>	<i>Ikke i risikogruppe</i>
Familieforhold	37 %	23 %	35 %	23 %
Fysisk helse	30 %	23 %	26 %	22 %
Røyking	30 %	23 %	27 %	23 %
Psykisk helse	29 %	22 %	26 %	22 %
Læringsmiljø	29 %	22 %	26 %	23 %
Matvaner	28 %	22 %	26 %	23 %
Selvbilde	28 %	22 %	25 %	23 %
Mobbing	26 %	23 %	37 %	22 %
Fysisk aktivitet	26 %	23 %	27 %	22 %
Venneforhold	22 %	23 %	24 %	23 %

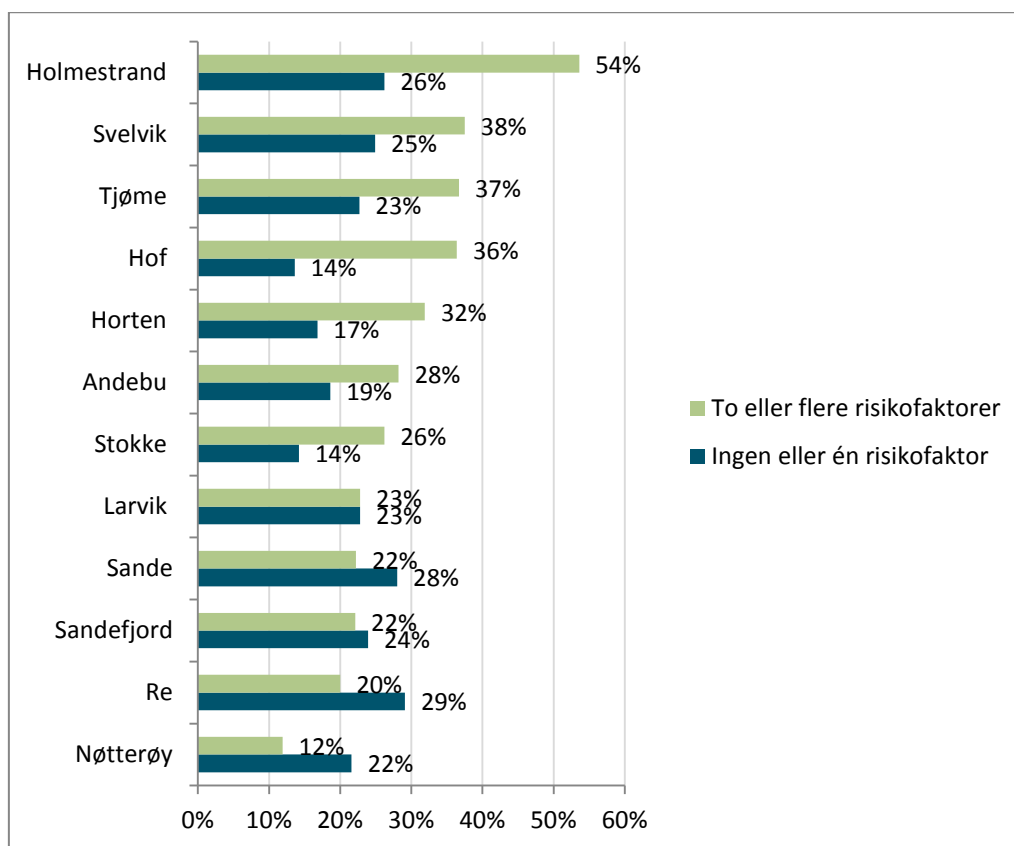
Som vi ser av tabellen har en større andel av ungdommene i de ulike risikogruppene besøkt skolehelsetjenesten, sammenlignet med elevene som ikke er risikoutsatt. På både ungdomsskolenivå og videregåendenivå ser det ut til ungdommene som scorer lavt på spørsmålene om familieforhold, er de som i størst grad blir fanget opp skolehelsetjenesten. 37 prosent av ungdomsskoleelevene i denne gruppen har besøkt skolehelsetjenesten det siste året, mot 23 prosent av ungdommene som ikke er risikoutsatt. I motsatt ende er det interessant å observere at det er en mindre andel av de med risiko i forhold til venneforhold som har vært i kontakt med skolehelsetjenesten. Noe av forklaringen på dette kan være at slike forhold er mindre synlige for omgivelsene og at elevene selv forsøker å holde slike ting skjult.

³⁶ I kapittel 7 viser hvordan de ulike risikofaktorene er definert, og hvor stor andel av ungdommene i fylket som omfattes av faktorene.

På videregående nivå ser vi også 37 prosent av ungdommene som er utsatt for mobbing har besøkt skolehelsetjenesten, mens dette kun gjelder 22 prosent av ungdommene som sjelden blir mobbet. Med andre ord synes mobbing faktisk å bli fanget opp bedre på videregående skole enn i grunnskolen. Det er vanskelig å forklare denne forskjellen, men en forklaring kan være at ungdom på videregående skole i større grad selv tar aktivt kontakt med tjenesten.

Nærmere analyser viser at antall besøk hos skolehelsetjenesten øker i takt med antall risikofaktorer. 15 prosent av ungdommene med flere risikofaktorer har besøkt skolehelsetjenesten oftere enn 3 ganger, mens dette gjelder kun 5 prosent av de øvrige ungdommene. Blant ungdommene med 3, 4 eller 5 risikofaktorer har 45 prosent besøkt skolehelsetjenesten det siste året.

Resultatene viser også at det er relativt store variasjoner mellom kommunene i Vestfold når det gjelder andelen risikoutsatte ungdom som har vært i kontakt med skolehelsetjenesten. Figuren nedenfor viser andelen ungdomsskoleelever med to eller flere risikofaktorer som har besøkt skolehelsetjenesten det siste året, brutt ned på den enkelte kommune. I figuren vises også andelen som har besøkt skolehelsetjenesten blant ungdomsskoleelevene med ingen eller én risikofaktor. For enkelthets skyld kaller vi de to gruppene for elever med lav og høy risiko. Lardal kommune er utelatt i figurene, da antall risikoutsatte ungdom her er svært lavt.

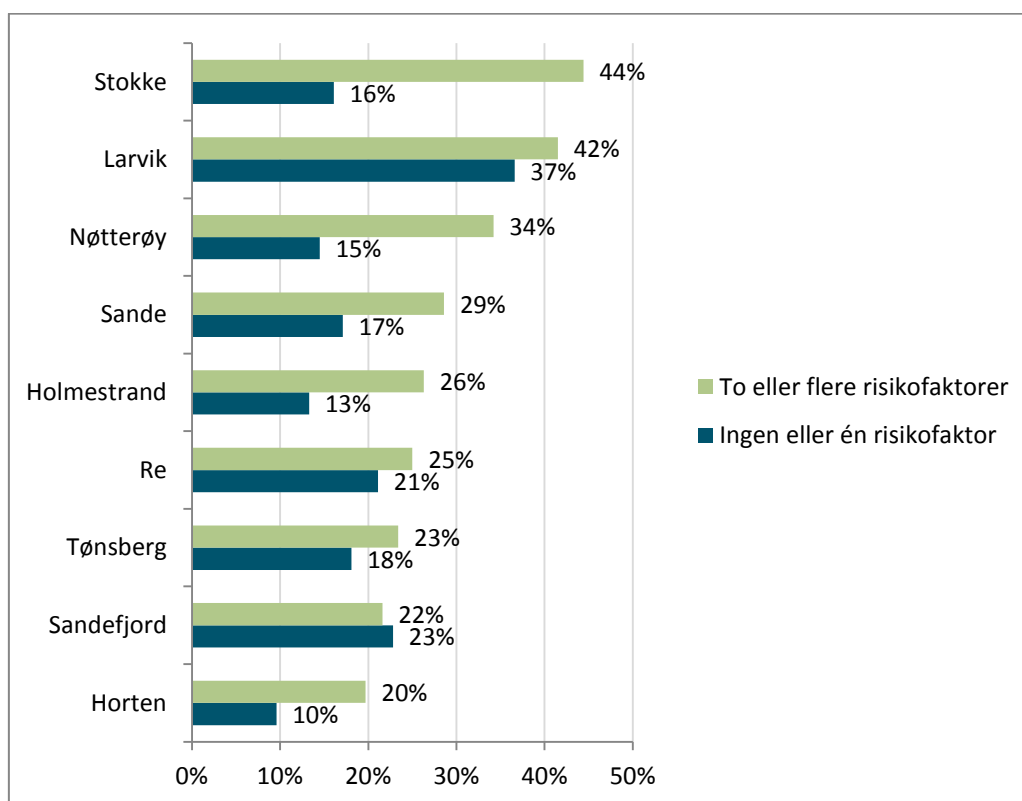

Figur 8.1 Andel ungdomsskoleelever som har besøkt skolehelsetjenesten mer enn én gang det siste året. Brutt ned på kommune og antall risikofaktorer. Ungdomsskole.

Figuren viser at andelen ungdom med høy risiko som har besøkt skolehelsetjenesten de siste seks månedene, er i særklasse høyest i Holmestrand kommune. Mens 26 prosent av ungdomsskoleelevene med lav risiko har besøkt tjenesten, gjelder dette hele 54 prosent av de med høy risiko. Også i Hof er andelen risikoutsatte ungdom som har besøkt skolehelsetjenesten, mer enn dobbelt så høy som blant ungdommene lav risiko. I Svelvik, Tjøme, Horten, Andebu og Stokke er det også en større andel med høy risiko som har besøkt skolehelsetjenesten, enn de med lav risiko. I Sande, Sandefjord, Re og Nøtterøy finner vi

derimot at det er en mindre andel med høy risiko som har besøkt tjenesten enn de med lav risiko.

Figuren nedenfor viser tilsvarende fordeling på videregåendenivå.

Figur 8.2 Andel elever som har besøkt skolehelsetjenester mer enn én gang det siste året. Brutt ned på kommune og antall risikofaktorer. Videregående.

Her ser vi at Stokke skiller seg ut ved at godt over 40 prosent av elevene med flere enn én risikofaktor har besøkt skolehelsetjenesten, mot kun 16 prosent av de øvrige ungdommene. I Nøtterøy er også andelen risikoutsatte ungdom som har besøkt tjeneste, over dobbelt så høy som blant ungdommene med færre enn to risikofaktorer. Larvik skiller seg også ut ved at en høy andel av elevene i begge gruppene har besøkt tjenesten det siste året. Lenger ned ser vi at Sandefjord er den eneste kommunen der det er en større andel med lav risiko som har besøkt tjenesten, enn andelen med høy risiko.

Resultatene tyder på at det er store forskjeller mellom kommunene når det gjelder i hvor stor grad de klarer å fange opp risikoungdom. En årsak kan være at tjenestetilbudet og ressursinnsatsen i skolehelsetjenesten varierer mellom kommunene i Vestfold, særlig på videregåendenivå. Tilgjengelighet vil naturligvis ha betydning for etterspørsel og bruk, også blant elevene som ikke er risikoutsatt. Forskjellene kan imidlertid også ha sammenheng med at tjenestene i ulik grad er innrettet mot henholdsvis primær- og sekundærforebyggende virksomhet.

8.2 Helsestasjon for unge

På samme måte som for skolehelsetjenesten har vi undersøkt hvor stor andel av de risikoutsatte ungdommene som har besøkt helsestasjon for unge i løpet av det siste året. Tabellen under viser svarfordelingen på ungdomsskolenivå og videregåendenivå.

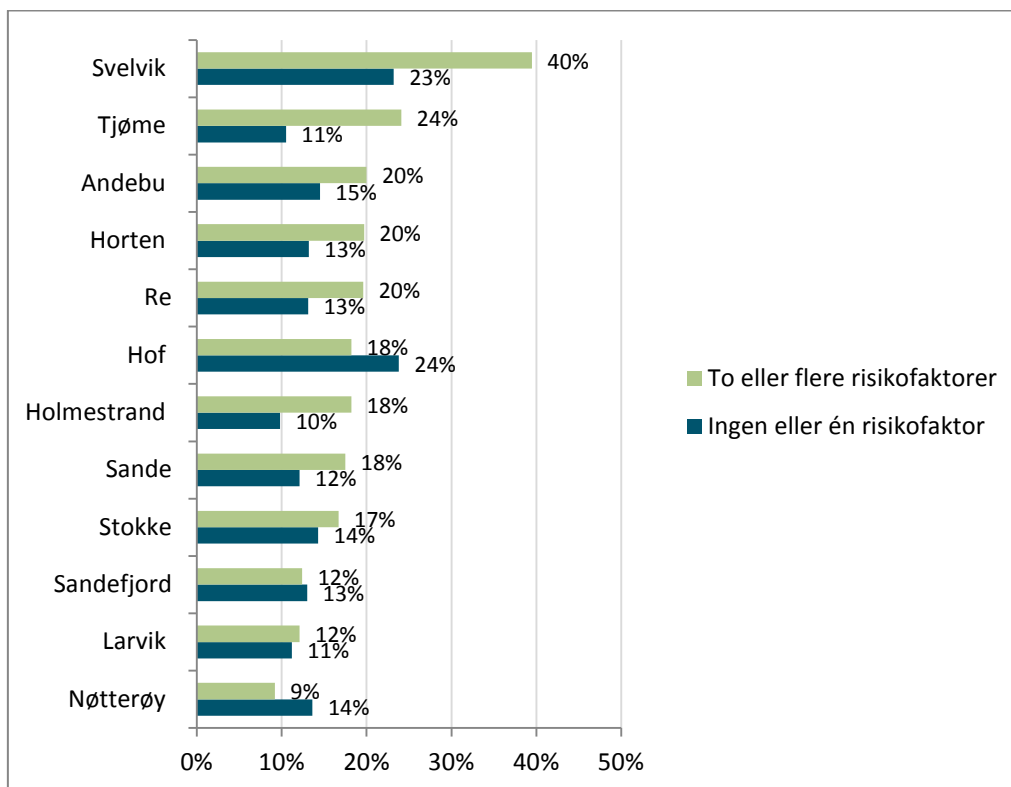
Tabell 8.2 Andel ungdommer i og utenfor risikogruppe som har besøkt helsestasjon for unge det siste året. Fordelt på ungdomsskole og videregående skole.

	Ungdomsskole		Videregående	
	<i>I risikogruppe</i>	<i>Ikke i risikogruppe</i>	<i>I risikogruppe</i>	<i>Ikke i risikogruppe</i>
Familieforhold	24 %	14 %	23 %	21 %
Fysisk helse	23 %	13 %	30 %	20 %
Røyking	19 %	14 %	25 %	21 %
Psykisk helse	20 %	13 %	29 %	19 %
Læringsmiljø	16 %	14 %	27 %	20 %
Matvaner	19 %	13 %	27 %	20 %
Selvbilde	17 %	13 %	23 %	20 %
Mobbing	16 %	14 %	25 %	21 %
Fysisk aktivitet	23 %	13 %	27 %	20 %
Venneforhold	12 %	14 %	20 %	21 %

Også her ser vi at andelen som har besøkt helsestasjon for unge siste året, gjennomgående er høyere blant ungdommene som befinner seg i risikogruppene. På ungdomsskolenivå ser vi markante forskjeller mellom de to gruppene på flere av faktorene: Familieforhold, fysisk helse, psykisk helse og fysisk aktivitet. Ungdommene som scorer dårligst på disse variablene er mer tilbøyelige til å besøke helsestasjonen enn ungdommene som ikke er utsatt for risiko. På videregåendenivå ser vi størst variasjon knyttet til faktorene psykiske og fysiske helseplager. 10 prosent flere av ungdommene som har slike plager har besøkt skolehelsetjenesten det siste året, sammenlignet med resten av elevgruppen.

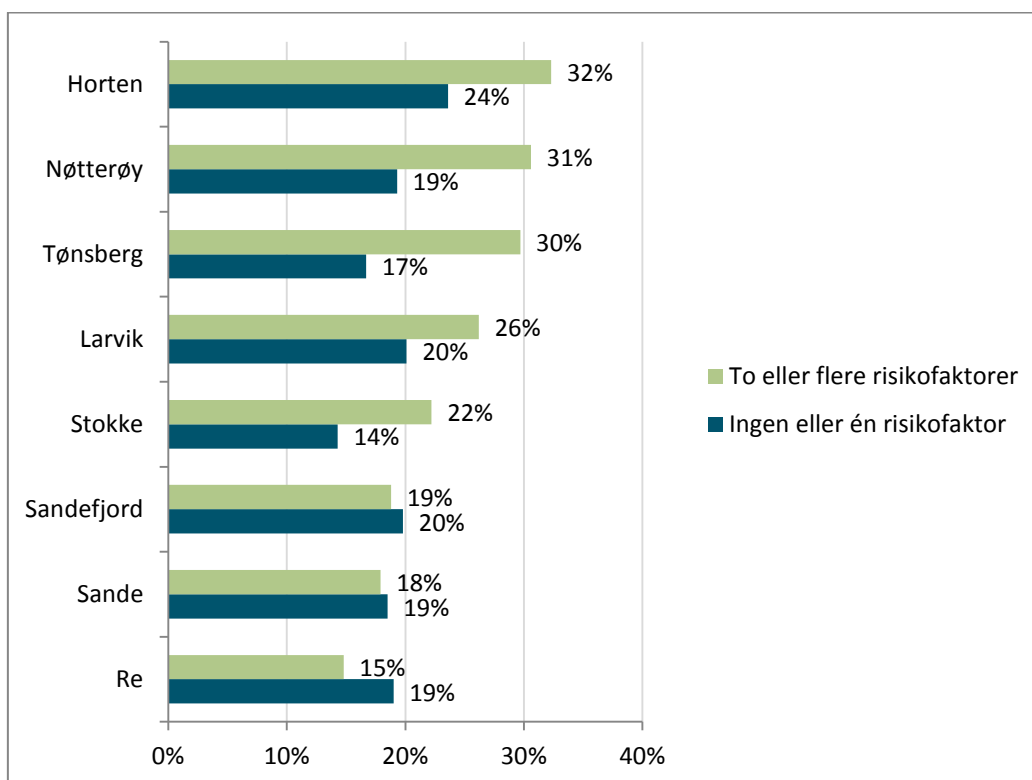
I likhet hva som er tilfelle for skolehelsetjenesten finner vi at antall besøk på helsestasjonen øker i takt med antall risikofaktorer. 26 prosent elevene med flere enn én risikofaktor har besøkt helsestasjon for unge, mens dette gjelder 14 prosent av ungdommene som ikke er utsatt for risiko. Blant ungdommene med 3, 4 eller 5 risikofaktorer har 43 prosent besøkt helsestasjon for unge i løpet av de siste 12 månedene.

Figuren nedenfor viser hvordan andelen ungdomsskoleelever som har besøkt helsestasjonen i de ulike kommunene varierer mellom de som har to eller flere risikofaktorer, og de som er utsatt for én eller ingen risikofaktorer.

Figur 8.3 Andel ungdommer som har brukt helsestasjon for unge i løpet av det siste året. Brutt ned på elever med "ingen eller én risikofaktor" og "to eller flere risikofaktorer". Ungdomsskole.

Figuren viser at Svelvik utvilsomt er kommunen der flest risikoutsatte ungdomsskoleelever har besøkt helsestasjon for unge i løpet av de siste 12 månedene. Også i Tjøme er det relativt mange utsatte ungdommer som har besøkt helsestasjonen sammenlignet med resten av elevmassen, mens variasjonen mellom gruppene er mindre i de øvrige kommunene. Figuren under viser tilsvarende svarfordeling for på videregående nivå.

Figur 8.4 Andel ungdommer som har brukt helsestasjon for unge i løpet av det siste året. Brutt ned på elever med "ingen eller én risikofaktor" og "to eller flere risikofaktorer". Videregående.

Andelen risikoutsatte ungdom som har besøkt helsestasjonen i løpet av de siste seks månedene, er klart høyest i Horten, Nøtterøy og Tønsberg. Variasjonen mellom de to elevgruppene ser ut til å være størst i Tønsberg kommune. I Sandefjord, og Sande er det kun små forskjeller i besøk mellom risikoutsatte og ikke-risikoutsatte ungdom, mens det i Re er flere som har besøkt helsestasjonen blant ungdommene som ikke er risikoutsatt.

8.3 Oppsummering

I dette kapitlet har vi vist at det en stor andel av risikoutsatte ungdommer som ikke har vært i kontakt med skolehelsetjenesten i løpet av de siste 12 månedene. Samtidig viser resultatene at ungdom med høy risiko i noe større grad besøker helsestasjonen sammenlignet med de som har lav risiko. Det er imidlertid ganske store variasjoner mellom kommunene. Mens enkelte kommuner åpenbart er flinkere til å fange opp risikogruppene, har andre i større grad kontakt med de som har lav risiko. Det at enkelte kommuner i mindre grad fanger opp ungdom med høy risiko, kan både ha sammenheng med ressursene til hjelpetjenestene, eller måten tjenesten er innrettet, dvs. i vektleggingen av primærforebygging versus sekundærforebygging.

Del 3: Kommuneprofiler

I profilene sammenligner vi nøkkeltall fra kommunene med tilsvarende resultater fra henholdsvis kommuner av lik størrelse, fylkesnivå og landsbasis. Kommunene er delt opp i tre ulike grupper etter folketall. «Små kommuner» inkluderer Andebu, Hof, Lardal og Tjøme. «Mellomstore kommuner» inkluderer Holmestrand, Re, Sande, Stokke og Svelvik. «Store kommuner» inkluderer Tønsberg, Horten, Larvik, Nøtterøy og Sandefjord.

Andebu

Antall innbyggere: 5546

Antall personer 0-17 år: 1270

Deltakende skoler: Andebu US

Svarprosent ungdomsskole: 86 %

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdomsskoleelever som opplever det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste tettsted, er høyere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som ønsker å ta utdanning på universitet eller høyskole er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som bruker mer enn 30 minutter per dag på lekser, er noe lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har vært plaget av depressivt stemningsleie, er noe høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet

ANDEBU - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Andebu	Små kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	88 %	86 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	72 %	72 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	72 %	76 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	55 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	19 %	17 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	65 %	68 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	96 %	91 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnitts-dag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	27 %	24 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	32 %	31 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	61 %	63 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimerert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	17 %	12 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	22 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	88 %	88 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/ utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	6 %	9 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	23 %	22 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	17 %	15 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	15 %	12 %	12 %	13 %

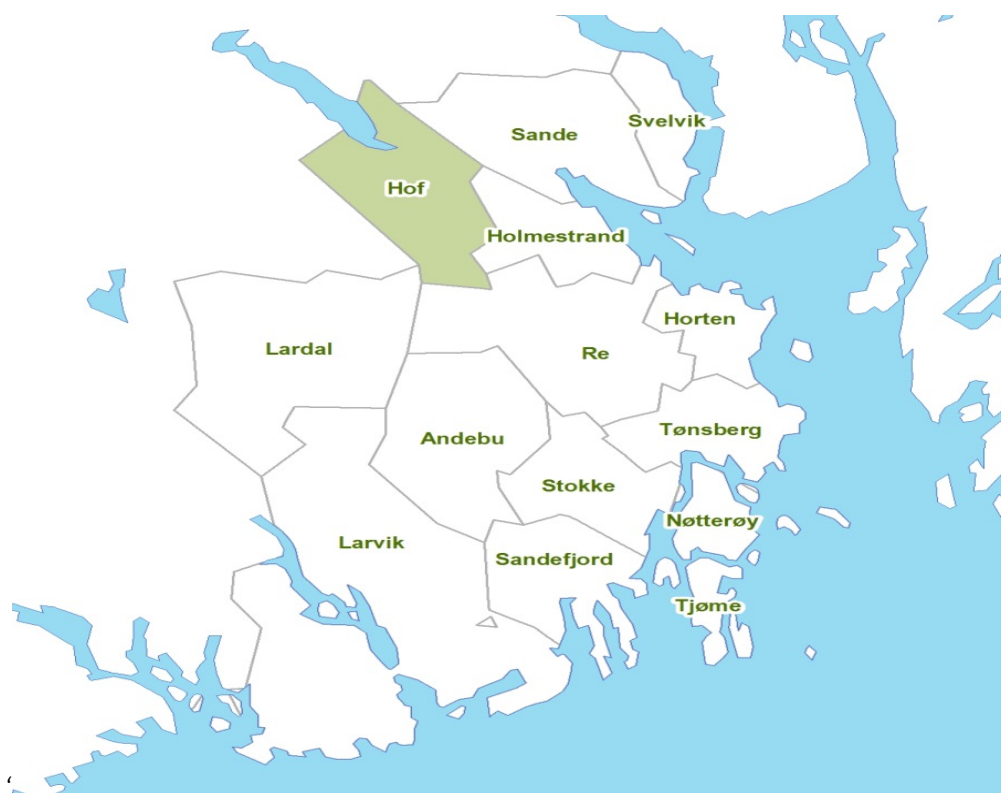
Hof

Antall innbyggere: 3060

Antall personer 0-17 år: 704

Deltakende skoler: Hof US

Svarprosent ungdomsskole: 77

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdomsskoleelever som mener at familien har hatt god råd de siste to årene, er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har skulket minst én gang det siste året, er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som bruker mer enn 30 minutter per dag på lekser, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som er med i organisasjoner, lag eller foreninger er høyere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har vært plaget av depressivt stemningsleie, er noe høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet

HOF - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Hof	Små kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	87 %	86 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	67 %	72 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	70 %	76 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	67 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	14 %	17 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	84 %	68 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	92 %	91 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	31 %	24 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	15 %	31 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	67 %	63 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimeret, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	17 %	12 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	22 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	85 %	88 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	7 %	9 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	23 %	22 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	8 %	15 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	11 %	12 %	12 %	13 %

Holmestrand

Antall innbyggere: 10350

Antall personer 0-17 år: 2175

Deltakende skoler: Gjøklep US, Holmestrand vgs

Svarprosent ungdomsskole: 86

Svarprosent videregående: 58

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdomsskoleelever som opplever det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste tettsted, er noe lavere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som bruker mer enn 30 minutter per dag på lekser, er høyere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever og videregående elever som har drukket seg beruset i løpet av det siste året, er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregående elever som ønsker å ta utdanning på universitet eller høyskole er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregående elever som har vært plaget av depressivt stemningsleie, er noe høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet

HOLMESTRAND - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Holme- strand	Mellomstore kommuner	Vest- fold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	83 %	83 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	78 %	74 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	61 %	67 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	64 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	22 %	22 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	74 %	68 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	96 %	96 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnitts-dag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	22 %	24 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	43 %	37 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	62 %	61 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimeret, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	13 %	12 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	21 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	87 %	88 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/ utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	8 %	7 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	22 %	25 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	13 %	17 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold»	11 %	11 %	12 %	13 %

HOLMESTRAND - Videregående

Tema	Spørsmål	Holmestrand	Mellomstore kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	77 %	76 %	81 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	72 %	64 %	68 %	72 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	81 %	72 %	66 %	
SKOLE	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	54 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	47 %	43 %	47 %	41 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	46 %	44 %	49 %	59 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	95 %	95 %	95 %	95 %
FRITID	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	41 %	48 %	47 %	
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	52 %	44 %	44 %	49 %
	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnitts-dag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	31 %	25 %	22 %	22 %
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	21 %	23 %	19 %	16 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	20 %	26 %	25 %	22 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	83 %	84 %	83 %	
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/ utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	8 %	10 %	5 %	4 %
RUS OG RISIKO-ATFERD	BRUKT HASJ/NARKOTIKA Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana» eller «brukt andre narkotiske stoffer».	14 %	9 %	11 %	10 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	39 %	48 %	48 %	55 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold»	13 %	16 %	14 %	14 %

Horten

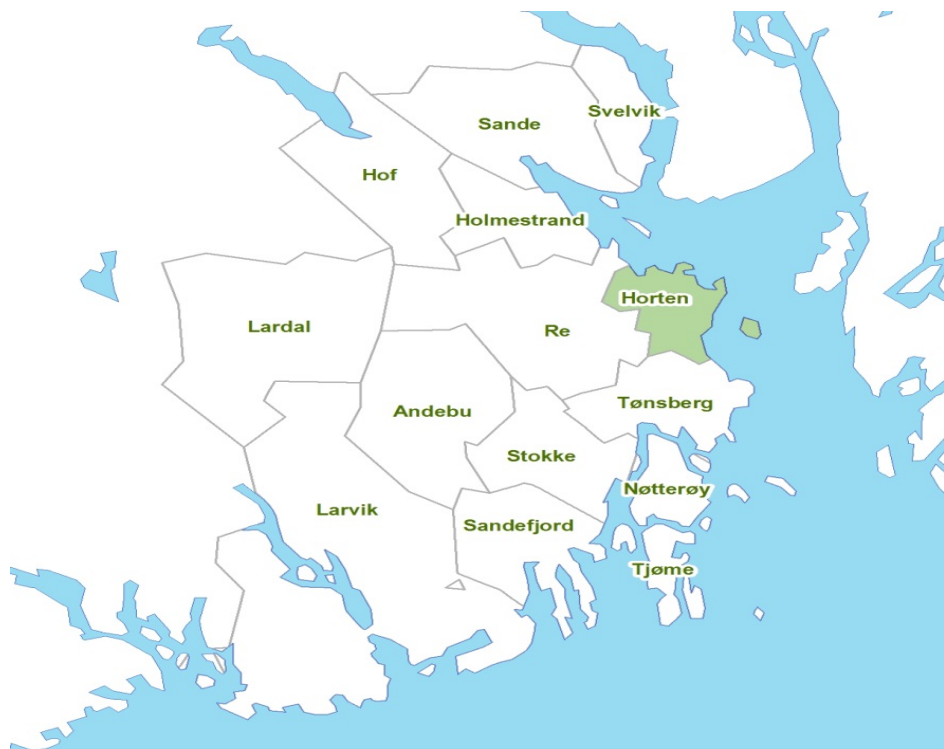
Antall innbyggere: 26595

Antall personer 0-17 år: 5726

Deltakende skoler: Borre US, Holtan US, Orerønningen US, Horten vgs

Svarprosent ungdomsskole: 82

Svarprosent videregående: 69

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har skulket minst én gang det siste året, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som er med i organisasjoner, lag eller foreninger er lavere enn fylkesgjennomsnittet
- Andel videregående elever som ønsker å ta utdanning på universitet eller høyskole, er noe høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregående elever som har brukt hasj eller marihuana i løpet av det siste året, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregående elever som har drukket seg beruset i løpet av det siste året, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet

HORTEN- Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Horten	Store kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	86 %	83 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	77 %	76 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	61 %	60 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	65 %	64 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	27 %	24 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	69 %	73 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	94 %	94 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnitts-dag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	23 %	23 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	41 %	39 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	56 %	63 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimeret, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	11 %	13 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	20 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	88 %	89 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/ utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	6 %	7 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	34 %	28 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	19 %	17 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	12 %	12 %	12 %	13 %

HORTEN - Videregående

Tema	Spørsmål	Horten	Store kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	79 %	81 %	81 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	67 %	68 %	68 %	72 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	60 %	62 %	66 %	
SKOLE	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	67 %	67 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	44 %	49 %	47 %	41 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	50 %	52 %	49 %	59 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	95 %	95 %	95 %	95 %
FRITID	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	46 %	46 %	47 %	
	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	26 %	21 %	22 %	22 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	45 %	44 %	44 %	49 %
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	23 %	19 %	19 %	16 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	25 %	26 %	25 %	22 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	84 %	83 %	83 %	
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Bli du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	5 %	5 %	5 %	4 %
RUS OG RISIKO- ATFERD	BRUKT HASJ/NARKOTIKA Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana» eller «brukt andre narkotiske stoffer».	15 %	12 %	11 %	10 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	56 %	49 %	48 %	55 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	12 %	14 %	14 %	14 %

Lardal

Antall innbyggere: 2435

Antall personer 0-17 år: 513

Deltakende skoler: Lardal US

Svarprosent ungdomsskole: 82

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdomsskoleelever som opplever det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste tettsted, er høyere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som bruker mer enn 30 minutter per dag på lekser, er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som er med i organisasjoner, lag eller foreninger er høyere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har vært plaget av depressivt stemningsleie, er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som blir utsatt for mobbing minst hver 14. dag, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet

LARDAL - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Lardal	Små kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	86 %	86 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	73 %	72 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	84 %	76 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	55 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	18 %	17 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	47 %	68 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	87 %	91 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	15 %	24 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	45 %	31 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	72 %	63 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimeret, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	7 %	12 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	17 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	91 %	88 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	13 %	9 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	22 %	22 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	16 %	15 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	11 %	12 %	12 %	13 %

Larvik

Antall innbyggere: 43132

Antall personer 0-17 år: 9142

Deltakende skoler: Hedrum US, Kvelde BUS, Brunla US, Masterfjellet US,
Tjodalyng BUS, Mellomhagen US, Ra US, Thor Heyerdal vgs

Svarprosent ungdomsskole: 84

Svarprosent videregående: 67

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdomsskoleelever som opplever det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste tettsted, er lavere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som er med i organisasjoner, lag eller foreninger er høyere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdommer som har drukket seg beruset i løpet av det siste året, er noe lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendelever som bruker mer enn 30 minutter per dag på lekser, er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendelever som har brukt hasj eller marihuana i løpet av det siste året, er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet

LARVIK - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Larvik	Store kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	83 %	83 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	75 %	76 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	52 %	60 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høgskole?	65 %	64 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	22 %	24 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	69 %	73 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	94 %	94 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	27 %	23 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	38 %	39 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	67 %	63 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimeret, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	14 %	13 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	21 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	87 %	89 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Bli du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	9 %	7 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	24 %	28 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	13 %	17 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold»	13 %	12 %	12 %	13 %

LARVIK- Videregående

Tema	Spørsmål	Larvik	Store kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	84 %	81 %	81 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	73 %	68 %	68 %	72 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	64 %	62 %	66 %	
SKOLE	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	60 %	67 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	44 %	49 %	47 %	41 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	47 %	52 %	49 %	59 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	96 %	95 %	95 %	95 %
FRITID	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	50 %	46 %	47 %	
	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	25 %	21 %	22 %	22 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	41 %	44 %	44 %	49 %
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller ansent og bekymret deg for mye om ting.	15 %	19 %	19 %	16 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	25 %	26 %	25 %	22 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	85 %	83 %	83 %	
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	4 %	5 %	5 %	4 %
RUS OG RISIKO- ATFERD	BRUKT HASJ/NARKOTIKA Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana» eller «brukt andre narkotiske stoffer».	7 %	12 %	11 %	10 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	41 %	49 %	48 %	55 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	14 %	14 %	14 %	14 %

Nøtterøy

Antall innbyggere: 21100

Antall personer: 0-17 år: 4708

Deltakende skoler: Borgheim US, Teigar US, Steinerskolen US og vgs,
Nøtterøy vgs

Svarprosent ungdomsskole: 79

Svarprosent videregående: 73

Nøkkeltall:

- ◆ Andel ungdommer som ønsker å ta utdanning på universitet eller høyskole, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdommer som har skullet minst én gang det siste året, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendelever som bruker mer enn 30 minutter per dag på lekser, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendelever som har vært plaget av deprimert stemningsleie, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har drukket seg beruset i løpet av det siste året, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet

NØTTERØY- Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Nøtterøy	Store kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	83 %	83 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	77 %	76 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	57 %	60 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	72 %	64 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	29 %	24 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	75 %	73 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	94 %	94 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnitts-dag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	21 %	23 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	42 %	39 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	68 %	63 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	14 %	13 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	22 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	92 %	89 %	88 %	
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/ utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	7 %	7 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	33 %	28 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	22 %	17 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	12 %	12 %	12 %	13 %

NØTTERØY - Videregående

Tema	Spørsmål	Nøtterøy	Store kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	79 %	81 %	81 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	66 %	68 %	68 %	72 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	61 %	62 %	66 %	
SKOLE	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	73 %	67 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	55 %	49 %	47 %	41 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	65 %	52 %	49 %	59 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	96 %	95 %	95 %	95 %
FRITID	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	36 %	46 %	47 %	
	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	7 %	21 %	22 %	22 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	41 %	44 %	44 %	49 %
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimer, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	26 %	19 %	19 %	16 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	29 %	26 %	25 %	22 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	81 %	83 %	83 %	
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/ utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	3 %	5 %	5 %	4 %
RUS OG RISIKO-ATFERD	BRUKT HASJ/NARKOTIKA Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana» eller «brukt andre narkotiske stoffer».	17 %	12 %	11 %	10 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	52 %	49 %	48 %	55 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	16 %	14 %	14 %	14 %

Re

Antall innbyggere: 8994

Antall personer 0-17 år: 2180

Deltakende skoler: Re US, Re vgs

Svarprosent ungdomsskole: 85

Svarprosent videregående: 82

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdomsskoleelever og videregåendeelever som bruker mer enn 30 minutter per dag på lekser, er lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som plages av ensomhet er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som blir utsatt for mobbing minst hver 14. dag, er noe høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendeelever som er fysisk aktive minst 1-2 ganger i uka, er høyere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendeelever som bruker mer enn to timer på dataspill daglig, er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet

RE - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Re	Mellomstore kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	83 %	83 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	69 %	74 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	63 %	67 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	60 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	23 %	22 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	58 %	68 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	94 %	96 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	31 %	24 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	39 %	37 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	61 %	61 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	15 %	12 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	25 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	87 %	88 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	11 %	7 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	30 %	25 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	18 %	17 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	11 %	11 %	12 %	13 %

RE - Videregående

Tema	Spørsmål	Re	Mellomstore kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	82 %	76 %	81 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	73 %	64 %	68 %	72 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	76 %	72 %	66 %	
SKOLE	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	59 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	43 %	43 %	47 %	41 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	38 %	44 %	49 %	59 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	97 %	95 %	95 %	95 %
FRITID	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	54 %	48 %	47 %	
	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	16 %	25 %	22 %	22 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	36 %	44 %	44 %	49 %
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	16 %	23%	19 %	16 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	21 %	26 %	25 %	22 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	89 %	84 %	83 %	
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	5 %	10 %	5 %	4 %
RUS OG RISIKO-ATFERD	BRUKT HASJ/NARKOTIKA Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana» eller «brukt andre narkotiske stoffer».	10 %	9 %	11 %	10 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	55 %	48 %	48 %	55 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	16 %	16 %	14 %	14 %

Sande

Antall innbyggere: 8835

Antall personer 0-17 år: 2087

Deltakende skoler: Sande US, Sande vgs

Svarprosent ungdomsskole: 91

Svarprosent videregående: 58

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdommer som ønsker å ta utdanning på universitet eller høyskole, er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som bruker mer enn 30 minutter per dag på lekser, er høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har skulket minst én gang det siste året, er noe lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendeelever som bruker mer enn to timer på dataspill daglig, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendeelever som plages av ensomhet er noe høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet

SANDE - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Sande	Mellomstore kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	81 %	83 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	75 %	74 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	69 %	67 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høgskole?	55 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	19 %	22 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	79 %	68 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	96 %	96 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnitts-dag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	22 %	24 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	36 %	37 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	60 %	61 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimer, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	13 %	12 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	20 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	87 %	88 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/ utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	7 %	7 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	23 %	25 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	17 %	17 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	12 %	11 %	12 %	13 %

SANDE - Videregående

Tema	Spørsmål	Sande	Mellomstore kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE VENNER, NÆR- MILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	73 %	76 %	81 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	61 %	64 %	68 %	72 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	72 %	72 %	66 %	
SKOLE	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	64 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	40 %	43 %	47 %	41 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	47 %	44 %	49 %	59 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	96 %	95 %	95 %	95 %
FRITID	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	44 %	48 %	47 %	
	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	31 %	25 %	22 %	22 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	42 %	44 %	44 %	49 %
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimeret, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	20 %	23 %	19 %	16 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	29 %	26 %	25 %	22 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	78 %	84 %	83 %	
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	5 %	10 %	5 %	4 %
RUS OG RISIKO- ATFERD	BRUKT HASJ/NARKOTIKA Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana» eller «brukt andre narkotiske stoffer».	11 %	9 %	11 %	10 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	49 %	48 %	48 %	55 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	14 %	16 %	14 %	14 %

Sandefjord

Antall innbyggere: 44629

Antall personer 0-17 år: 9840

Deltakende skoler: Varden US, Breidablikk US, Ranvik US,
Bugården US, Sandefjord vgs, Skagerak International School

Svarprosent ungdomsskole: 82

Svarprosent videregående: 67

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdommer som opplever det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste tettsted, er lavere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som mener at familien har hatt god råd de siste to årene, er noe høyere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdommer som ønsker å ta utdanning på universitet eller høyskole, er høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregående elever som har skulket minst én gang det siste året, er høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregående elever som har brukt hasj eller marihuana i løpet av det siste året, er noe lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet

SANDEFJORD - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Sande- Fjord	Store kommuner	Vest- fold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	85 %	83 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	78 %	76 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	51 %	60 %	66 %	
SKOLE OG FREM TID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høgskole?	69 %	64 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	22 %	24 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	69 %	73 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	95 %	94 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	25 %	23 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	36 %	39 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	62 %	63 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimeret, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	13 %	13 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	19 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	88 %	89 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Bli du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	7 %	7 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	26 %	28 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	15 %	17 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	11 %	12 %	12 %	13 %

SANDEFJORD - Videregående

Tema	Spørsmål	Sandefjord	Store kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	83 %	81 %	81 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	68 %	68 %	68 %	72 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	58 %	62 %	66 %	
SKOLE	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	70 %	67 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	52 %	49 %	47 %	41 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	57 %	52 %	49 %	59 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	96 %	95 %	95 %	95 %
FRITID	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	49 %	46 %	47 %	
	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnitts-dag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	19 %	21 %	22 %	22 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	44 %	44 %	44 %	49 %
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	20 %	19 %	19 %	16 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	24 %	26 %	25 %	22 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	82 %	83 %	83 %	
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Bli du utsatt for plaging/trusler/ utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	4 %	5 %	5 %	4 %
RUS OG RISIKO-ATFERD	BRUKT HASJ/NARKOTIKA Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana» eller «brukt andre narkotiske stoffer».	7 %	12 %	11 %	10 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	48 %	49 %	48 %	55 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	12 %	14 %	14 %	14 %

Stokke

Antall innbyggere: 11398

Antall personer 0-17 år: 2580

Deltakende skoler: Stokke US, Vear US, Melsom vgs

Svarprosent ungdomsskole: 88

Svarprosent videregående: 54

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har skulket minst én gang det siste året, er høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som er fysisk aktive minst 1-2 ganger i uka, er noe høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregående elever som har vært plaget av deprimert stemningsleie og ensomhet, er høyere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregående elever som blir utsatt for mobbing minst hver 14. dag, er høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregående elever som har brukt hasj eller marihuana i løpet av det siste året, er lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet

STOKKE - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Stokke	Mellomstore kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	85 %	83 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	72 %	74 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	65 %	67 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høgskole?	63 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	27 %	22 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	68 %	68 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	95 %	96 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnitts-dag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	21 %	24 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	36 %	37 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	61 %	61 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	10 %	12 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	18 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	90 %	88 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/ utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	6 %	7 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	27 %	25 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	22 %	17 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	14 %	11 %	12 %	13 %

STOKKE – Melsom videregående skole

Tema	Spørsmål	Stokke	Mellomstore kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	71 %	76 %	81 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	51 %	64 %	68 %	72 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	59 %	72 %	66 %	
SKOLE	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	68 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	40 %	43 %	47 %	41 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	45 %	44 %	49 %	59 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	93 %	95 %	95 %	95 %
FRITID	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	52 %	48 %	47 %	
	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	20 %	25 %	22 %	22 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	45 %	44 %	44 %	49 %
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	33 %	23 %	19 %	16 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	35 %	26 %	25 %	22 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	86 %	84 %	83 %	
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	22 %	10 %	5 %	4 %
RUS OG RISIKO-ATFERD	BRUKT HASJ/NARKOTIKA Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana» eller «brukt andre narkotiske stoffer».	0 %	9 %	11 %	10 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	51 %	48 %	48 %	55 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	20 %	16 %	14 %	14 %

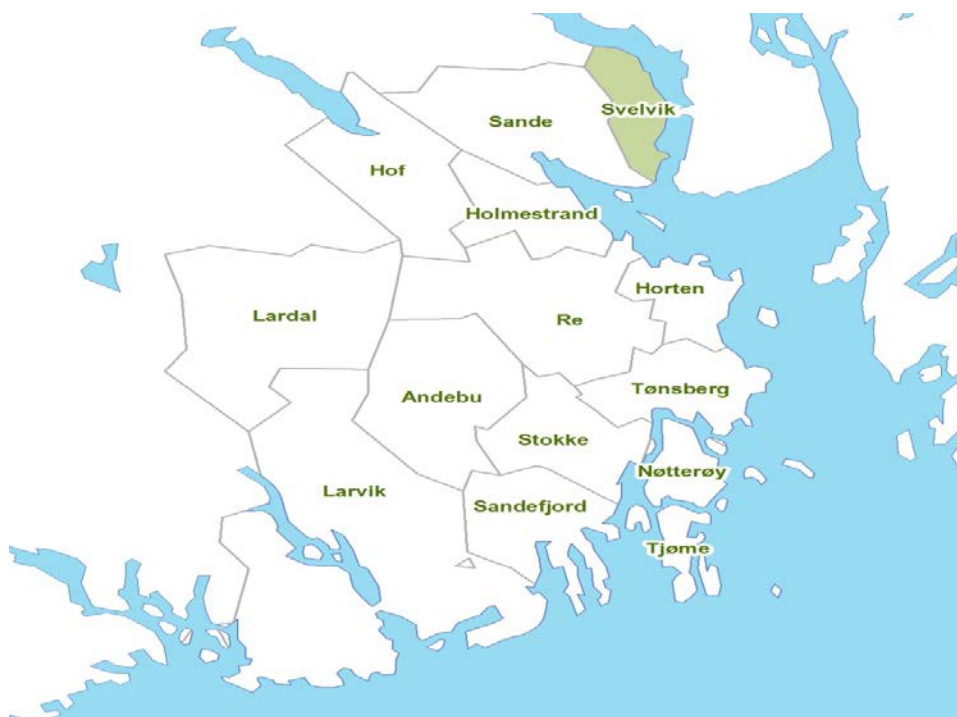
Svelvik

Antall innbyggere: 6570

Antall personer 0-17 år: 1381

Deltakende skoler: Svelvik US

Svarprosent ungdomsskole: 87

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdomsskoleelever som opplever det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste tettsted, er høyere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som bruker mer enn 30 minutter per dag på lekser, er lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregående elever som blir utsatt for mobbing minst hver 14. dag, er noe lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som plages av ensomhet er noe høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har blitt utsatt for trusler om vold, er lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet

SVELVIK - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Svelvik	Mellomstore kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	83 %	83 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	75 %	74 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	79 %	67 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	65 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	22 %	22 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	63 %	68 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	97 %	96 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnitts-dag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	22 %	24 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	36 %	37 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	59 %	61 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	11 %	12 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	23 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	90 %	88 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/ utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	5 %	7 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	24 %	25 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	18 %	17 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	7 %	11 %	12 %	13 %

Tjøme

Antall innbyggere: 4865

Antall personer 0-17 år: 938

Deltakende skoler: Tjøme US

Svarprosent ungdomsskole: 85

Nøkkeltall

- ◆ Andel ungdomsskoleelever som opplever det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste tettsted, er høyere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har skulket minst én gang det siste året, er lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som er med i organisasjoner, lag eller foreninger er lavere enn fylkesgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som har vært plaget av depressivt stemningsleie, er lavere enn fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel ungdomsskoleelever som blir utsatt for mobbing minst hver 14. dag, er noe høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet

TJØME - Ungdomsskole

Tema	Spørsmål	Tjøme	Små kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE, VENNER, NÆRMILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	83 %	86 %	84 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	76 %	72 %	75 %	78 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	79 %	76 %	66 %	
SKOLE OG FREMTID	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	66 %	61 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	17 %	17 %	23 %	23 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	75 %	68 %	70 %	75 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	90 %	91 %	94 %	94 %
FRITID	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	23 %	24 %	24 %	24 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	31 %	31 %	38 %	38 %
	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	51 %	63 %	62 %	
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller ansent og bekymret deg for mye om ting.	7 %	12 %	13 %	10 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	21 %	21 %	20 %	17 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?»	88 %	88 %	88 %	86 %
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	10 %	9 %	8 %	7 %
RUS OG RISIKO	KAN SKAFFE HASJ Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Hvis du ønsket å få tak i marihuana eller hasj, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?	20 %	22 %	25 %	21 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	17 %	15 %	16 %	16 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	11 %	12 %	12 %	13 %

Tønsberg

Antall innbyggere: 41239

Antall personer 0-17 år: 8714

Deltakende skoler: Greveskogen vgs, Færder vgs, Wang Toppidrett vgs

Svarprosent ungdomsskole: 62

Nøkkeltall

- ◆ Andel videregåendelever som bruker mer enn 30 minutter per dag på lekser, er lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendelever som har skulket minst én gang det siste året, er noe høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendelever som blir utsatt for mobbing minst hver 14. dag, er noe lavere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet
- ◆ Andel videregåendelever som har brukt hasj eller marihuana i løpet av det siste året, er høyere enn både fylkes- og landsgjennomsnittet

TØNSBERG - Videregående

Tema	Spørsmål	Tønsberg	Store kommuner	Vestfold	Norge
FORELDRE VENNER, NÆR- MILJØ	FORNØYD MED FORELDRENE Andel som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd» på spørsmålet: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?	82 %	81 %	81 %	80 %
	GOD FAMILIEØKONOMI Andel som svarer «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden» på spørsmålet: Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	66 %	68 %	68 %	72 %
	TRYGG I NÆRMESTE SENTRUM ELLER TETTSTED Andel som svarer "ja, svært trygt" eller "ja, ganske trygt" på spørsmålet: Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes på gater og veier i nærmeste sentrum eller tettsted?	66 %	62 %	66 %	
SKOLE	HØYERE UTDANNELSE Andel som svarer «ja» på spørsmålet: Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?	63 %	67 %	65 %	61 %
	SKULKING Andel som svarer «minst én gang» på spørsmålet: Har du skulket skolen det siste året?	50 %	49 %	47 %	41 %
	TID PÅ LEKSER Andel som svarer «1/2 – 1 time» eller mer på spørsmålet: Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?	39 %	52 %	49 %	59 %
	TRIVES PÅ SKOLEN Andel som svarer «trives svært godt» eller «trives nokså godt» på spørsmålet: Trives du på skolen?	93 %	95 %	95 %	95 %
FRITID	AKTIV I ORGANISASJON Andel som svarer "ja, jeg er med nå" på spørsmålet: Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at de fylte 10 år?	51 %	46 %	47 %	
	DATASPILL Andel som svarer «to timer eller mer» på spørsmålet: Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å spille dataspill/TV-spill?	26 %	21 %	22 %	22 %
	SHOPPING Andel som svarer at de minst to ganger siste uke har «ruslet rundt for å se eller handle i butikker».	51 %	44 %	44 %	49 %
HELSE OG TRIVSEL	DEPRESSIVT STEMNINGSLEIE Andel som har vært «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av følgende ting sist uke: Følt at alt er et slit, hatt søvnproblemer, følt deg ulykkelig, trist eller deprimeret, følt håpløshet med tanke på framtida, følt deg stiv eller anspent og bekymret deg for mye om ting.	18 %	19 %	19 %	16 %
	ENSOMHET Andel som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av ensomhet i løpet av sist uke?	25 %	26 %	25 %	22 %
	FYSISK AKTIVITET Andel som svarer minst 1-2 ganger i uka på spørsmålet: Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	83 %	83 %	83 %	
	MOBBING Andel som svarer «minst hver 14. dag» på spørsmålet: Blir du utsatt for plaging/trusler/utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	3 %	5 %	5 %	4 %
RUS OG RISIKO- ATFERD	BRUKT HASJ/NARKOTIKA Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «brukt hasj eller marihuana» eller «brukt andre narkotiske stoffer».	14 %	12 %	11 %	10 %
	DRUKKET SEG BERUSET Andel som svarer at de minst én gang siste 12 måneder har «drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset».	48 %	49 %	48 %	55 %
	UTSATT FOR TRUSLER OM VOLD Andel som minst én gang siste 12 måneder har «vært utsatt for trusler om vold».	15 %	14 %	14 %	14 %

Litteratur

Aagre, W. (2003). Ungdomskunnskap – hverdagslivets kulturelle former. Bergen: Fagbokforlaget.

Andersen L.F, Lillegaard I.T.L, Øverby N et. al (2004). Overweight and obesity among Norwegian school-children: Changes from 1993-2000. Scand J Public Health, in press 2004.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2010). Det magiske øyeblikket – hvordan komme i kontakt med ungdom som sliter. Veileder, Q1178B. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Bjerrum Nielsen, H. og Rudberg, M. (1989). Historien om gutter og jenter. Kjønnssosialisering i et utviklingspsykologisk perspektiv. Oslo: Universitetsforlaget.

Derogatis, L.R. (1983). The Symptom Checklist Revised: Administration, scoring and procedures manual II. Baltimore: Clinical Psychometric Research.

De Ridder, K. (2012) Skolefravall gir lav arbeidsdeltakelse. Tidsskrift for Den norske legeforening. 2012; volum 132 (9).

Elevundersøkelsen (2013). Resultater fra Vestfold. Rapport lastet ned fra Udir sin resultatportal: <http://udir.analyzethis.no/EI/rapporter/Login.aspx>

Elstad, J, I (2008). Utdanning og helseulikheter. Problemstillinger og forskningsfunn."Den gule serien" IS-1573. Oslo: Helsedirektoratet

Folkehelseinstituttet (2012). Folkehelseprofil 2012 – Vestfold. Oslo: Folkehelseinstituttet.

Folkehelseinstituttet (2009). 13-15-åringer fra vanlige familier i Norge: hverdagsliv og psykisk helse. Rapport 2009:1. Oslo: Folkehelseinstituttet: 2009. Tilgjengelig fra: www.fhi.no/dokumenter/d2d94780d4.pdf

Folkehelseloven (2011). *Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)*. Hentet fra: <http://www.lovdatabasen.no/all/hl-20110624-029.html>

Frønes, I. (1994). De likeverdige. Om sosialisering og de jevnaldrendes betydning. Oslo: Universitetsforlaget.

Frøyland, L.R. og Sletten, A. M. (2011): Ung i Stavanger 2010 – endringer, risiko og lokale forskjeller. NOVA rapport-7/11. Oslo: Norsk Institutt for forskning om oppvekst velferd og aldring.

Frøyland, L. R., Hansen, M., Sletten, M. A., Torgersen, L. og Von Soest, T. (2010). Uskyldig moro? Pengespill og dataspill blant norske ungdom. NOVA-rapport 18/2010. Oslo: NOVA.

Grøholt mfl. (2003) Health services in the Nordic countries in 1996 - influence of socio-economic factors among children with and without chronic health conditions. Eur J Publ Health.

Harter, S. (1988). Manual for the Self: Perception Profile for Adolescents. Denver, CO: University of Denver.

Hegna, K. (2005). "Likestillingsprosjektets" barn. Endringer i kjønnsforskjeller blant ungdom fra 1992 til 2002. NOVA-rapport 21/05. Oslo: NOVA.

Helsedirektoratet (2010a). Fra bekymring til handling. En veileder som tidlig intervensjon på rusområdet. Veileder, IS-1742. Oslo: Helsedirektoratet.

- Helsedirektoratet (2010b). Folkehelsearbeidet – veien til god helse for alle. Oslo: Helsedirektoratet.
- Helsedirektoratet (2010c). Fysisk aktivitet og psykisk helse – et tipshefte for helsepersonell om tilrettelegging og planlegging av fysisk aktivitet for mennesker med psykiske lidelser og problemer. Oslo: Helsedirektoratet.
- Helsedirektoratet (2008). Fysisk aktivitet blant barn og unge i Norge. En kartlegging av aktivitetsnivå og fysisk form hos 9- og 15-åringer. Oslo: Helsedirektoratet.
- Kjærnsli, M., Lie, S., Olsen, R. V., Roe, A. og Turmo A. (2004): Rett spor eller ville veier? Oslo: Universitetsforlaget.
- Klyve, A. (2009). «Kjønns sensitiv forebygging». Rusfag nr. 1 2009.
- Krange, O. og Strandbu, Å. (2004). Ungdom, idrett og friluftsliv. Skillelinjer i ungdomsbefolkningen og endringer frå 1992 til 2002. NOVA-rapport 16/04. Oslo: NOVA.
- Kvello, Ø. og Wendelborg, C. (2009). Prosessevaluering av det treårige prosjektet: Oppfølgingsteam for unge lovbrytere i Kristiansand, Oslo, Stavanger og Trondheim. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning. Oppdrag fra Justis- og politidepartementet.
- Kvello, Ø. (2008). De mest betydningsfulle sosialiseringsarenaer og agenter. I Ø. Kvello (red.), Oppvekst. Om barn og unges utvikling og oppvekstmiljø. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Mangset, P. (2012). Demokratisering av kulturen? Om sosiale ulikhet i kulturbruk – og deltakelse. Notat 7-2012, Telemarksforskning.
- Medietilsynet (2010a). Barn og digitale medier 2010. Fakta om barn og unges bruk og opplevelse av digitale medier. Medietilsynet Trygg Bruk.
- Meld St. nr. 26, 2011-2012. Den norske idrettsmodellen. Oslo: Kulturdepartementet.
- Meld St. nr. 34 (2011-2013). Folkehelsemeldingen. God helse – felles ansvar. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.
- Nordhagen, Nielsen og Stigum (2005): Parental reported bullying among Nordic children: a population-based study. Child Care Health Dev 2005.
- Norges Idrettsforbund (2013). Spillemidler 2012. Rapport. Oslo: Norges Idrettsforbund.
- NOVA (2013). Ungdata. Nasjonale resultater 2010-2012. NOVA Rapport 10/13. Oslo: NOVA
- Pedersen, W. (1998). Bittersøtt. Ungdom/sosialisering/rusmidler. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sodeland, J. E. B. (2009a). Ung i Frogn 2009. NOVA-rapport 19/09. Oslo: NOVA.
- Topland, B., Skaalvik, E., M. (2010): Meninger fra klasserommet. Analyse av elevundersøkelsen 2010. Oxford Research.
- Torsheim, T., Leversen, I. og Samdal, O. (2007). Sosial ulikhet i ungdoms helse: Er helseatferd viktig? Norsk Epidemiologi 2007; 17 (1):
- Torvik, C. (2012). Ung i Tønsberg 2011. Tønsberg: Tønsberg kommune.
- Vaage, O. F. (2007). Kultur og mediebruk i forandring. Bruk av kulturtilbud og massemedier fra 1991 til 2006. Statistiske analyser 95. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Vedøy, T. F. og Skretting, A. (2009). Ungdom og rusmidler. Resultater fra spørreskjemaundersøkelser 1968–2008. SIRUS-Rapport nr. 5/2009.

Vestfold fylkeskommune (2011): Regional plan for folkehelsearbeidet i Vestfold 2011-2014.
Hentet fra: <http://sak.vfk.no/PolitiskAgendaDocs/0%5CVEDLEGG%5C2011003460-346012.pdf>

Øia, T. (2012). Ung i Oslo 2012 – Nøkkeltall. NOVA Notat 7/2012.

Øia, T. (2011) Ungdomselever – motivasjon, mestring og resultater. NOVA-rapport 9/2011.
Oslo: NOVA.

Øia, T. og Fauske, H. (2010). Oppvekst i Norge (2. utg.). Oslo: Abstrakt Forlag.

Øia, T. (2007). Ung i Oslo. Levekår og sosiale forskjeller. NOVA-rapport 6/07.

Vedlegg

Tabell 8.3 Nærmere beskrivelse av variabler, regresjonsanalyse

Faktor	Spørsmål	Beskrivelse av variabel
Mental helse	Har du i løpet av den siste uka vært plaget av noe av dette: 1) Følt at alt er et slit, 2) hatt søvnproblemer, 3) følt deg ulykkelig, trist eller deprimert, 4) følt håpløshet med tanke på framtida, 5) følt deg stiv eller anspent, 6) bekymret deg for mye om ting	Gjennomsnitt av seks variabler som alle har verdier fra 1 til 4. Høy verdi indikerer god mental helse.
Fysisk helse	Har du hatt noen av disse plagene i løpet av siste måned? 1) Hodepine, 2) nakke og skuldersmerter, 3) ledd og muskelsmerter, 4) magesmerter, 5) kvalme og hjertebank	Gjennomsnitt av fem variabler som alle har verdier 1 til 4. Høy verdi indikerer god fysisk helse.
Fysisk aktivitet	Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	Én variabel med verdier fra 1 til 5. Høy verdi indikerer mye fysisk aktivitet.
Matvaner	Hvor ofte pleier du å spise følgende i løpet av en uke? 1) Frokost, 2) lunsj/formiddagsmat/niste	Gjennomsnitt av to variabler med verdier fra 1 til 4. Høy verdi indikerer gode matvaner.
Alkohol vaner	Hender det at du drikker noen form for alkohol?	En variabel med verdier fra 1 til 5. Høy verdi indikerer høyt alkoholforbruk.
Familieøkonomi	Har familien din hatt god eller dårlig råd/økonomi de siste to årene?	Én variabel med verdier fra 1 til 5. Høy verdi indikerer god familieøkonomi.
Forhold til foreldre	Her kommer noen utsagn om hvordan du vil beskrive ditt forhold til dine foreldre: 1) Jeg stoler på mine foreldre, 2) Mine foreldre stoler på meg.	Gjennomsnitt av to variabler som begge har verdier fra 1 til 4. Høy verdi indikerer godt tillitsforhold mellom foreldre og barn.
Venneforhold	Har du minst en venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?	Én variabel med verdier fra 1 til 4. Høy verdi indikerer sterke venneforhold («Ja, helt sikkert»)
Læringsmiljø	Hvordan stemmer disse utsagnene med hva du selv mener? 1) Det er alt for mye bråk og uro i timene, 2) jeg trives på skolen, 3) jeg får ofte skryt og oppmuntring av mine lærere, 4) jeg gruer meg ofte til å gå på skolen	Gjennomsnitt av fire variabler som alle har verdier fra 1 til 4. Høy verdi indikerer godt læringsmiljø.
Mobbing	Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?	Én variabel med verdier fra 1 til 6 der høy verdi indikerer «mobbes flere ganger i uka»
Selvbilde	Nedenfor er det noen påstander om hvor fornøyd du er med livet ditt. Kryss av i den ruta som passer best for deg. 1) Jeg er svært fornøyd med hvordan jeg er, 2) jeg er ofte skuffa over meg selv, 3) jeg liker ikke den måten jeg lever livet mitt på, 4) jeg er stort sett fornøyd med meg selv, 5) jeg liker meg selv slik jeg er	Gjennomsnitt av fem variabler som alle har verdier fra 1 til 4. Høy verdi indikerer godt selvbilde

Tabell 8.4 Hvilke faktorer påvirker ungdommenes aktivitetsnivå?

Variabel	Beta-verdi
Tillitsforhold foreldre	,028
Vennerelasjoner	0,056
Deltakelse	0,294
Læringsmiljø	0,02
Mobbing	-0,025
Familieøkonomi	0,079
Selvbilde	,021
Alder (Klasse)	-0,03
Kjønn (Jente)	-0,068
Konstantledd:	3,307

Tabell 8.5 Hvilke faktorer påvirker ungdommenes matvaner?

Variabel	Beta-verdi
Tillitsforhold foreldre:	0,121
Vennerelasjoner:	-0,031
Deltakelse:	0,127
Læringsmiljø:	0,106
Mobbing:	-0,051
Familieøkonomi:	0,061
Selvbilde:	0,157
Alder (Klasse):	-0,01
Kjønn (Jente):	-0,003
Konstantledd:	1,809

Tabell 8.6 Hvilke faktorer påvirker ungdommenes alkoholvaner?

Variabel	Beta-verdi
Tillitsforhold foreldre	-0,184
Vennerelasjoner	0,069
Deltakelse	-0,043
Læringsmiljø	-0,087
Mobbing	0,003
Familieøkonomi	0,025
Selvbilde:	-0,039
Alder (Klasse)	0,437
Kjønn (Jente)	0,004
Konstantledd:	2,49

